BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
34 G
20

M

COMPENDIVM SPIRITVALIS DOCTRINAE,

EX VARIIS SANCTORVM Patrum Sententijs magna ex parte collectum.

AVCTORE REVERENDISSIMO D. P.F. Bartholomæo de Martyribus, Ordinis Prædicatorum, Archiepiſcopo Bracharenſi, & Hiſpaniarum Primate.

Vnum eſt neceſſarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. *Lucæ cap. 10.*

Bibliothecæ Domus Romanæ Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum.

ROMAE,
Apud Carolum Vullietum.
M DCIII.

p. 1. 3. sp. 3.

Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

Digitized by Google

F. HIERONYMVS XAVIERRE CAESARAVGVSTANVS,

Sacræ Theologiæ profeſſor ac totius Ordinis Prædicatorum humilis Generalis Magiſter ac ſeruus: Omnibus eiuſdem Ordinis Nouitijs Fratribus ſalutem in Domino.

AMORIS Dei, deuotionis, ſanctæq. meditationis ignes illi diuini, qui in priſcorum Patrum ſacri noſtri Ordinis pectoribus tam feliciter arſerunt, vt in veſtris nunc animis, chariſſimi filij, ſi forte friguerant, incaleſcant, pro paterno noſtro erga vos affectu, nobis magnopere curandum fuit. Cur enim ſacris maiorum veſtigijs ardenti ſtudio inſiſtentes, non erimus, Dei gratia, quod ipſi fuerunt? Incidimus nuper in Libellum vere aureum venerabilis memoriæ D. F. Bartholomæi à Martyribus Archiepiſcopi Bracharenſis, & Luſitaniæ Primatis, ex Ordine noſtro aſſumpti, viri in Concilio Tridentino clari, & toti mundo ſanctitatis & doctrinæ fama notiſſimi: qui memorabili exemplo ampliſſima Archiepiſcopatus dignitate ſe abdicans, ad exoptatam monaſticæ cellæ dulcedinem redijt. Vbi omni probitatis & integritatis laude reliquum vitæ perfunctus, inter

Digitized by Google

manus Fratrum ſuorum ſpiritum Deo reddidit, magna ſanctitatis opinione poſteris derelicta. Hic igitur tantus Antiſtes totus in diuinarũ meditationũ campos euolutus, longo rerũ vſu exercitus, pretioſũ iſtud monile ex diuerſis margaritis, gemmiſq. velut nobile emblemma admirabili pietate contexuit: quod Compendium Spiritualis Doctrinæ, ex ſelectis Patrum ſententijs pulchre concinnatum, appellari voluit. Quo in genere ad temperandos & regendos animæ affectus, eoſdemq. ad omnem ſublimioris vitæ perfectionem conformandos, ac Deo prorſus implendos, nihil potuiſſe reperiri efficacius & abſolutius, qui magnos in hac ſpiritus arte progreſſus fecerunt, pleno ore pronuntiant. Habetis iam ad manus Opuſcula S. Vincentij Ferrarij Vitæ ſpiritualis, & S. Bonauenturæ de Diſciplina Religioſorum, atque alia huius argumenti non pauca; iſtud nunc auctarij vice, & magni pretij munuſculum damus, ſerio omnibus horis, nedum vobis, ſed & Religioſis omnibus quantumuis perfectis, terendum, peruolutandum, ac penitus deuorandum: cui ſi mentem ſedulo adiunxeritis, ſentietis breui quàm vberes ſpiritales fructus tam pia lectio cordibus veſtris ingenerabit. Chriſtus vos conſeruet, cui me viciſſim precibus commendate. Datis Romæ in Conuentu noſtro S. Mariæ ſuper Mineruam 26. Auguſti 1603.

Fr. Hieronymus Xauierre

qui ſupra

Aſſumptionis noſtræ anno tertio.

Fr. Simon Bauça Magiſter & Prouincialis Terræ Sanctæ.

F. LV-

F. LVDOVICVS GRANATENSIS Candido Lectori.

PHILOSOPHI olim,qui ſe humanæ vitæ magiſtros profitebantur, nulla in re maiori ſtudio elaborarunt, quàm vt intelligerent,qua in re felicitas & vltimus finis, hoc eſt, ſummũ hominis bonum ſitum eſſet. Intelligebant enim ignorato fine nihil in vita conſtitui recte poſſe:eo autem explorato,facile eſſe homini actiones ſuas omnes ad eum finem tamquã ad ſcopum dirigere. Quantũ autem in huius rei inquiſitione hallucinati fuerint (cum de futuræ vitæ beatitudine nihil noſſent)non eſt noſtrum hoc in loco diſputare. Nos tamẽ cæleſti magiſterio inſtituti, duplicem beatitudinem agnoſcimus,alteram quidem perfectam,quæ pijs hominibus in futuro à Deo propoſita eſt, alteram inchoatam,qua perfecti viri in hac vita fruuntur:quam,vt breuiter definiam, in ſapientiæ poſſeſſione collocamus,ad quã cetera Spiritus ſancti dona ordinantur:cuius actio eſt diuinarum rerum contemplatio, in qua etiam Ariſtoteles ſummum hominis bonum & felicitatem poſuit.Vt autem intelligamus quàm ingens ſit huius ſapientiæ theſaurus,quantaq.eius dignitas & vtilitas,ſatis eſſe nobis ad hoc debet magnificum illud Sapientiæ elogium, in quo ſummus ille vir Spiritu Dei afflatus,omnibus huius vitæ rebus quamlibet maximis & pretioſis ſapientiam antefert,his verbis: Optaui, & datus eſt mihi ſenſus, inuocaui, & venit in me ſpiritus ſapientiæ. Et præpoſui illam regnis & ſedibus, & diuitias nihil eſſe duxi in cõparatione illius.Nec comparaui illi lapidẽ pretioſum,quoniã omne aurũ in cõparatione illius arena eſt exigua,& tamquã lutũ æſtimabitur argentũ in cõſpectu illius. Super ſalutem & ſpeciẽ dilexi eã,&c. In quibus verbis vir ille ſapiẽtiſſimus,commemoratis omnibus quæ in ſummo pretio apud homines habẽtur,ſapientiã illis omnibus longe præfert.Nec his contentus,eam bonorum omnium matrem eſſe confirmat, & bona omnia ſibi cum illa obueniſſe teſtatur.Denique Salomõ conſona voce, Melior eſt,inquit, ſapientia cunctis pretioſiſſimis,& omnia quæ deſiderãtur, huic non valent comparari. Quis igitur his tantis diuini Spiritus teſtimonijs non ſummum quoddam & præſtantiſſimum bonũ in hac ſapientia poſitũ eſſe intelligat, etiamſi eius ſuauitatem atque delicias nondum fuerit expertus?Similia

milia his legimus. Iob 28. & Baruc 3. quæ breuitatis cauſa omittenda duxi, cum in promptu & ad manus ea ſint. Spiritus enim ſanctus vbique ſui ſimilis eadem & in his & in alijs Scripturarum locis de ſapientiæ dignitate prædicat, cuius actionem & officium rerum diuinarũ contemplationem eſſe diximus. Qualis autem ſit eorum felicitas, qui ſe huic officio dediderunt, eleganter D. Gregorius Theologus in Apologetico ſuo deſcribit, cum docet ſe cæleſtis huius philoſophiæ amore incenſum, quæ otio & quiete alitur, paſtoralis officij curas & ſollicitudines vitare voluiſſe. Eius verba, quæ digniſſima ſunt quæ legantur, hoc in loco attexere volui: Subibat, inquit, animum meum amor quidam, tranquillæ vitæ, atque ab hominum frequentia ſemotæ, quam cum iam inde à primis annis adamaſſem, factoq. periculo vehementius eius amore atque deſiderio flagrarem, non tuli me imperioſe cogi, atque in medios tumultus contrudi, ab hacq. vita perinde atque ab aſylo quodam per vim auelli. Nihil enim mihi fortunatius eo homine eſſe videbatur, qui clauſis compreſſisq. corporis ſenſibus, atque extra carnem mundumq. poſitus in ſeq. collectus (nec niſi ſumma neceſsitate impellente, quidquam humanarum rerum attingens) atque & ſecũ in ſe, & cum Deo colloquens, ſuperiorem rebus in aſpectum cadentibus vitam agit, diuinaſq ſpecies & imagines puras ſemper, nec vllis terrenis & errabundis formis permixtas in ſeipſo confert, ac Dei, rerumq. diuinarũ purum omnino ſpeculũ eſt, indieſq. efficitur, luciq. lucem, obſcuriori videlicet clariorẽ adiungit, ac iam futuri æui bono fruitur, & cum Angelis verſatur: & licet adhuc in terris agens, terram deſerit, atque à ſpiritu in cælo collocatur. Si quis veſtrum hoc amore correptus tenetur, quid dicam, intelligit, atque affectui ei, in quem tum incidi, facile ignoſcet. Hæc omnia vir hic diuinus. Quæ quidem ſatis eſſe debent vt huius ſtudij dignitatem atque delicias agnoſcamus, & felicitatem eorum, qui vitam omnem, atque ſeipſos huic ſtudio conſecrarunt, intelligamus. Simili ſpiritu D. Auguſt. & huic ſtudio addictus erat, & felicitatẽ eorũ, qui ſimili deſiderio flagrant, deſcribit. Sic enim cũ Deo loquitur: Te mediter per dies ſine ceſſatione, te ſentiã per ſoporẽ in nocte, te alloquatur ſpiritus meus, tecũ fabuletur mens mea. Felices, qui nihil aliud dili gũt, nihil quærũt, nihil etiã cogitare didicerãt. Felices quorũ ſpes tu ſolus es, & omne opus eorũ oratio. hactenus ille.

Hæc

Hæc de opere. Nunc de operis Auctore, quo vberiorem fructum ex huius operis lectione capiamus, pauca dicenda ſunt, & ea ſolum, quæ ad hoc inſtitutum pertinent. Nam de vita eius & paſtoralis officij adminiſtratione, poſteris, qui eius familiaritate vſi ſunt, ſcribendi cura & facultas erit. Nos enim eius pręcepti memores (quo neminem in vita laudare monemur) ab hoc officio ſuperſedemus. Huius itaque operis auctor fuit Reuerēdiſſ. Archiepiſcopus Bracharenſis, & Primas, ex D. Dominici grege ad hanc dignitatem aſſumptus. Qui priuſquā ad hoc munus cooptaretur, viginti fere annis in nobiliſsimo Cœnobio Victorienſi, S. Theologiæ Cathedrā cum maxima ſua laude moderatus eſt, & in ea meritiſſimo iure magiſterij honore laureatus. Quamuis autē Scholaſticæ Theologiæ ſtudia præcipue coleret, numquā tamen hoc ipſo tēpore myſticæ Theologiæ (quam is chariſsimā habebat) ſtudia intermiſit, auctorū libros, qui de ea diligētius ſcripſerūt aſsidue euoluens, & præcipuas eorū ſententias carpens, ſcriptoq. conſignans, vt frequenti earū lectione & in Dei amore, & virtutum ſtudio quotidie proficeret. Cum ergo his rationibus bonus Chriſti odor effectus eſſet, Sereniſſ. & ſanctiſſ. Regina D. Catherina, quæ in demortui viri loco Luſitaniæ Regnū moderabatur, huius boni odoris virtute permota, ipſum Bracharenſis Eccleſiæ in Paſtorē pręficiendū curauit. Quod ille munus ex maiorū ſuorū imperio, Eccleſiaſtica cenſura adactus, recuſare non potuit, alias nulla ratione ſubiturus. Qui cū aſtantibus omnibus Cœnobij Vlyſiponenſis Fratribus præcepto paruiſſet, hoc de ſe teſtatus eſt. Ego, inquit, hoc nomine à multis accuſor, quòd nimiū propoſiti mei tenax ſim, in hac autem vna re corā vobis profiteor me tenacē futurū, quòd ab omni faſtu & ſplendore domus & familiæ alieniſſimus ero, eamq. humilitatē in cultu corporis, in menſa, cęteriſq. ſimibus quā monachus ſectatus ſum, in Epiſcopatu retenturū: nec me vlla vis aut ratio ab hac mēte & cōſilio vmquā reuocabit. Hoc quidē ille pollicitus eſt: quod quàm plene ad hunc vſq. diem præſtiterit, tota Luſitania teſtis eſt. Parciſſima enim menſa, & exigua ſupellectili, & familia cōtentus, quæ ſibi ademit, nec in conſanguineos, nec in famulos, aut aliqua ei neceſsitudine cōiunctos, non deniq in palatijs ornandis, & ampliādis, ſed in miſerijs pauperū ſubleuandis, & adoleſcētibus in litteris & moribus inſtituendis, impendit. Ad quod plenius præſtandū Collegiū ibidē ex Patribus

Socie-

Societatis Ieſu extulit, qui hanc docēdi prouinciā ſuſciperent. In inſigni etiā & numeroſo populo Vianæ, monaſteriū D. Dominici, hoc eſt inſtituti ſui ſimiliter à fundamentis erexit, atq. dotauit. Is igitur inter varias Paſtoralis officij curas, numquā Rachelis ſuæ amplexus deſeruit, ſed diē paſtoralis officij curis, noctē Deo offerebat. Quo tēpore quidquid de myſtica Theologia à ſummis viris, hoc eſt, Dionyſio, Bernardo, Bonau. Gerſone ſcriptū eſt, ſtudioſe legēs, has gemmas ſuper aurū & topazion pretioſas nobis miniſtrauit. Quibus ego legendis tantopere delectatus ſum, vt vere affirmare poſsim, me nihil hactenus in vita legiſſe, quod acriores pijs hominibus ſtimulos ad huius cæleſtis philoſophiæ amorē adderet, maiorēq. lucē his, qui huic ſtudio deditı ſunt præferret. Eſt enim hæc Theologia vt altiſsima, & inacceſſa, ita multa habet quæ magiſtro egeant, tum in ea experientiſsimo, tum in Scholaſtica etiā Theologia doctiſſimo, vt ſuis, hoc eſt proprijs verbis ea quæ ſentit, enūtiet. Qui etiā ſcopulos omnes, & pericula quæ hoc itinere gradientibus obtingere ſolēt, detegat, & oſtēdat: qui etiā vitia virtutibus finitima (quod in hac parte euenire ſolet) aperte declaret. Deniq. vt in ſumma dicā, præcepta omnia quæ ad hanc diuinā philoſophiā neceſſaria ſunt, in hoc breui volumine ſtudioſus Lector ſe deprehendiſſe gaudebit, atque eo magis, quo pauciſſimos huius altiſsimæ philoſophiæ magiſtros inueniet. Stylus autē ipſe & ratio dicendi humilis eſt, vt ſimplicioribus Monachis, qui minus Latinis litteris operā dederūt, planus eſſet & facilis. Verū enim illud eſt quod Græco Prouerbio dicitur, Quantūuis rudius dicito, modo clarius. Et illud item D. Aug. Nihil intereſt an clauis lignea ſit, an aurea, ſi non minus illa quā hæc quæ ſunt clauſa aperire valeat. Neq. vero ſimplices & litterarū rudes ab huius altiſsimæ Theologię ſtudio arcēdi ſunt, modo humiles ſint. Lex quippe Dñi ſapientiā præſtat paruulis; &, vt Seruator noſter ait, quæ ſapientibus & prudētibus huius ſæculi abſcondita ſunt, paruulis à cæleſti Patre reuelantur. Illud poſtremo dicendū eſt, quod hunc quidem libellū Reuerendiſſ. Antiſtes non vt excuderetur & in publicū prodiret, ſed ſibi vni deſcripſerat: Cuius ego lectione adeo captus fui, vt eo magis conniuente, quàm volente typis cōmittendnm, & in publicum edendū curauerim: vt non ille ſolum, ſed pij omnes, atq. ij præſertim qui myſticæ Theologiæ ſtudijs vacant, huius pretioſiſsimi theſauri participes efficerentur. Vale.

COM-

COMPENDIVM SPIRITVALIS DOCTRINAE

EX VARIIS SANCTORVM Patrum ſententijs magna ex parte collectum.

Prima huius compendij Pars, in qua de mortificationis virtute & purgatione vitiorum agitur.

Remedia communia aduerſus omnia vitia. Caput I.

QVONIAM prius euellere quàm plantare, priuſque animæ ſpeculum à vitiorum & prauarum affectionum ſordibus purgare, quàm ad ſplendidiſſimam diuinæ claritatis lucē attollere iubemur, prior huius operis pars ad vitiorum purgationem, poſterior vero ad ſanctæ Meditationis, Orationis, & Contemplationis ſtudium deſeruiet. Vt autem debito ordine procedamus, prius quidem communia, deinde ſingularia vitiorum remedia ex quodam B. Bonauenturæ Opuſculo, quod de Remedijs vitiorum inſcribitur, tradenda ſunt. Is

igitur hæc ſeptem communia vitiorum remedia aſſignat. Primum quidem paupertas, vt ſcilicet omnibus in rebus aliquam patiaris penuriam, non ſolum in his quæ deſideras (quia etiã ditiſſimi plura cupiunt, quàm habeant) ſed etiam in his quibus neceſſario indiges: hoc eſt, in victu, veſtitu, hoſpitio, miniſtris, & ſimilibus. Secundum, Tui ipſius deſpectus: vt videlicet libẽter patiaris vilipendi, negligi, nulla in re ſingulariter honorari, ſed potius velis confundi, exprobrari, vituperari, donec tumor elationis penitus in te cõprimatur. Tertium, Strenuum magiſteriũ eſt, vt ea facere cogaris, quæ aliàs inuitus faceres: & ea dimittere, quæ libenter amplecͭereris. Nec velis quidquam habere, agere, loqui, niſi quod tibi pro nutu alterius permittatur: donec curuitas propriæ voluntatis ad formam rectitudinis reflectatur. Quartum, Elongatio à conſortio ſecularium: ſicut enim aqua turbida ſibi relicta ſenſim purificatur, ita mens religioſa à ſeculo ſequeſtrata circa terrena minus afficitur, & cæleſtia ardentius incipit expetere, & puriùs intelligere. Quintum, Oratio frequens, quæ langorum omnium curationem, & vitiorum victoriam impe-
Exo. 17. trat. Sic enim Moſes cum manus haberet in cælum porrectas, victoriã de hoſtibus reportabat. Sextũ, Quælibet afflictio vel tribulatio ingruens, vt labor, infirmitas, perſecutio, tentatio, infamia, & cetera huiuſmodi. Sunt enim hæc velut lima rodens, quæ ferrum rubiginoſum reddere ſolet ſplendidum: quæ licet in principio moleſta
ſit,

ſit,conſuetudine fit tolerabilior, adeò vt iam non negligi, ſed potius diligi incipiat, propter profectum ſanitatis inde prouenientis. Exemplo ſit cauterium; quod quamuis primo acerbum ſit, tamen ſopita carne ægrotum non cruciat, & ſuperfluos ac noxios humores extrahens; illum in priſtinam & optatam reſtituit valetudinem. Septimum, Aſſidua meditatio, & mortis, & cæleſtis beatitudinis.

SEQVVNTVR REMEDIA PROpria ſingulorum vitiorum, & primo Superbiæ. Cap. II.

PRimum remedium eſt, Conſideratio noſtræ vilitatis ſecundum corpus & animam. Quis fuiſti, quis es ſub cutem, quæ ſordes ebulliunt per meatus corporis,& ſimilia.Cogita quòd honores nemini impenduntur propter ſe, ſed propter quæſtum quem inde ſibi pollicentur aſſentatores: ſimiles enim ſunt vulturibus, & canibus, qui accurrunt ad cadauera, quòd inde ſperent famem explere, ſed cum vſque ad oſſa corroſerint, relinquunt illa inſalutata.Cogita præterea quòd quæcumque bona in nobis ſunt,non noſtra, ſed Dei dona ſunt: quæ licet nos ad maiora obligent,tamen illa malignè fœdamus,multipliciter maculãtes ſacrificium orationum, & actionum. Mala autem noſtra pure mala ſunt, digna ſupplicijs. Veniat item in mentem quot periculis ſimus expoſiti, preſertim omnium maximo, nempè damnationis æternæ. Secundũ reme-

dium: exercere ſe in humilibus operibus ac deſpectis, humili habitu incedere, humiles profiteri mores, humilia loqui verba, nouiſſimum locum eligere, nil iactantiæ aut oſtentationis appetere. Quòd ſi pro huiuſmodi humiliatione ſentis te pulſari ſuperbia, perge fortius in virtute proficere, nam virtutis aſſiduo vſu gloriola hæc euaneſcit. Tertium, attendere toto animo humilitatem Chriſti IESV, & Sanctorum omnium, quibus comparati (quantumuis humiliemur) erimus ſicut locuſtæ ad gigantem, calculus ad montem, gutta ad flumen: denique inter nos & illos vix erit proportio.

Remedia contra inuidiam, & odium. §. I.

PRIMVM & præcipuum remedium eſt, non amare aut cupere terrena, inde enim naſcitur inuidia ſimul & odium. Secundum, illud pro cõperto habere, quòd licet penes alios non eſſent quæ inuides, non ideo tibi poſſidenda traderentur. Tertium, certo ſcire, inuidiam nil aliud eſſe quàm tineam cordis tui, tibi ſoli noxiam & mortiferam. Ad radicitus extirpandum odiũ aduerſus proximum tuum conceptum, illud attente conſideres, quòd quamdiu cum fratre non redieris in gratiam, Deo ipſi Optimo inuiſus exiſtas, apud quem interim nullius momenti ſunt quælibet opera tua. Stude igitur illi eſſe gratior, & affabilior, quem tibi acrius aduerſari cognoueris, ſic enim lenies cor ipſius & tuum. Multa

te mo-

te moleſtant, & turbant. Quid miſer oleum addis camino, cum iniuriæ aculeo ipſe rancorem accumulas? Tot enim paſſim inſurgũt nobis aduerſantes, vt ſi velimus eos opprimere, & in omnes offenſiones ſeruare, prius grauiſſimo oneri ſuccumbendum ſit, quàm omnes exterminare valeamus: ſi vero es mitis & patiens omnes viciſti incruenta (quod mirum eſt) victoria.

Remedia Triſtitiæ, & Accidiæ. §. II.

PRIMO aduertendum eſt, hæc tria ſi proprie loquamur, differre: Nempe aliud eſt Triſtitia, aliud Pigritia, aliud Accidia. Triſtitia eſt amaritudo mentis, quæ nil lætum vel ſalubre recipit, tædio paſcitur, fugit hominum conſortia, faſtidit gaudia quæque. Pigritia eſt torpor quidam mentis, qui ſomnum & omnia commoda corporis amat, horret labores, fugit aſpera quælibet, vt frigus, laborem: otio delectatur. Accidia vero illa dicitur, quæ faſtidiens quæ Dei ſunt, ad cetera agilis & alacris ſemper exiſtit. Oratio eſt ei inſipida & ingrata, feſtinat explere velociſſime orationem debitam, à laudibus Domini refugit, rumoribus paſcitur, ludis delectatur, excogitat negotia, quibus occupetur, cella ei carcer eſt, vagari mente & corpore diligit, nil moleſtius habet quàm Deo intendere, & ijs quæ ad profectum ſpiritualem ſpectant: omnis rigor diſciplinæ ſpiritualis eſt illi grauis, contra illum murmurat, conqueritur aſſidue de duritia Præ-

latorum, & diſciplina zelantium. Primum ergo remedium eſt, vt ſe cogat (licet violente) ad illa virtutis ſtudia frequentanda, quæ maxime faſtidiat, præcipuè ad orationem, & celebrationem diuinorum, tamdiu, quouſque Dei gratia, tædium vertatur in oblectationem: nec ceſſandum eſt quamuis ea gratia differatur: nam de labore luctaminis meritum accreſcit, virtus roboratur, & tædium paulatim minuitur. Deus enim ipſe non requirit à nobis quæ non accepimus, nempè ſenſibilis deuotionis gratiam, ſed hoc maximè vult, vt toto cordis affectu eam quæramus, & donatam conſeruemus, & pro cōceſſa gratias agamus. Fieri enim poteſt, vt plus meriti proueniat ex pugna ad obtinendam deuotionem (etiam ſi is qui orat non proficiat) quàm ſi abſque vllo proprio labore multa deuotione interna vigeret. Ea namque poſſet extolli, & ideo meritū minui: illa verò cor humiliatur, & meritum altius progreditur. Contra triſtitiam præſens remedium eſt frequens memoria benignitatis Dominicæ, & recordatio beneficiorum eius, conſuetudo bonorum, occupatio animi, & corporis, legendo, docendo, diſputando, diſcendo, manibus operando, corpus caſtigando, & ſimilibus. Triſtitia parit aliquando ſpiritū blaſphemiæ, qui (vt dicit Gerſon) non ſolum à maligno ſpiritu ſuggeritur, ſed habet etiam cauſas naturales, videlicet vacuitatem cerebri ob ieiunium, aut eius plenitudinem ex euaporationibus craſsis ex nimia potatione, ingluuie, & otio prouenientibus. Hanc

autem

autem blaſphemiæ tentationem (quæ plus moleſtiæ quã periculi habet) prudentiſſime expulit quidã Religioſus pater, qui rogatus à quodam quo pacto poſſet infeſtum hunc hoſtem ſuperare, reſpondit: Ne cures hos dæmonis aculeos fili mi, in me ſuſcipio hæc omnia peccata.

Remedia contra Auaritiam, id eſt, anxiam congregandi cupiditatem, & conſeruandi nimiam tenacitatem. §. III.

PRimum ac præſentiſſimum remedium habetur, nil proprium habere, ſed omnino in cõmuni viuere. Secundum, Attente conſiderare laqueos, & vincula diuitiarum, & itidẽ paupertatis libertatẽ. Tertium, Totũ ſe Deo plene committere, qui nunquam derelinquit ſperãtes in ſe.

Remedia contra Gulam. §. IIII.

NOn habere præ inopia, vnde etiam ſi velis, poſſis gulæ ſatisfacere. Nam quo quis eſt pauperior, eò minus delinquet in voracitate. Conſidera quàm citò pertranſeat, quàm breuis ſit voluptas illa quæ ex edacitate proueniat: & quam fœda poſtquam abierit, veſtigia ſui relinquat. Si palatum exigit, vt illud oblectes, cogita iam feciſſe, atque horam illam voluptuariam iam præterijſſe. Gulæ enim deditus eo oblectatur, quod & ægritudine torquet corpus, & peccato maculat animam.

Remedia contra Luxuriam. §. V.

DEVITARE familiaritatem feminarum, & hominum impudicorum, non nutrire corpus delicate, nec (vt aiunt) curare cuticulam, otium fugere: eſt enim ſentina malorum omnium, tentationum, cogitationumque malarum. Nam ſicut per ſentinæ rimam aqua tacite & latenter obrepit, donec nauis tota mergatur, ita ex otio, cogitationes & concupiſcentiæ multiplicantur, donec mentis noſtræ cymba peccato conſentiat.
2.Reg. 11. Item claudere feneſtras ſenſuum ab illicitis. Dauid peccauit, quia vidit vxorem Vriæ: Eua quia
Gen.3. vidit lignum quòd eſſet bonum: nec aliter Dina,
Ge.34. quàm quod eſſet curioſa ad videndum. Non expedit intueri, quòd non licet ſine crimine concupiſcere. Quanto rarius vides, vel audis quæ mundi ſunt, tanto affectio tua ad ea concupiſcẽda frigidior erit: & quo magis ſecularium commercio delectaris, eò magis ſeculi puluere reſpergeris, quo latenter paulatim tenebreſcis, & affectus erga Deum mire tepeſcit. Eſſe namq. in piſtrino, & nullo aſpergi puluere, vix eſt poſſibile. Item, repreſſio internarum ſuggeſtionum procuranda eſt: vbi namque domeſtici perfidi ſunt, irrita eſt omnis exterior cuſtodia. Demum præ omnibus obſeruãdum eſt deuotionis ſtudiũ, quæ rorem cæleſtem hoſtiles aſtus infringentem potens eſt impetrare.

Abſtinentiæ ſalutaris documentum. *Cap. III.*

SI ſpiritu ambulamus, non ideo amittimus delectationes, ſed traducimus à corpore ad animam, ab exterioribus ſenſibus ad interna, quibus reformata anima ad imaginem creatoris ſui iucundiſſime refloreſcit, reformatur caro, & iam libenter ea amplectitur, quibus ſpiritus oblectatur. Simplex aqua, ſimplicia legumina, ventri bene morigerato gratanter ac delectabiliter ſatisfaciunt. Nam condimentum diuini amoris quòd hiſce adiungitur, omnia reddit dulcia: voluntas parit vſum, vſus affert exercitationem, exercitatio vires ſubminiſtrat. Hæc Bernard. in Epiſt. ad Fratres de monte Dei. Bonauentura tamen inquit, triplici de cauſa, abſtinentiam eſſe moderandam. Primo, quando fit contra Præfecti præceptũ, non enim licet abſtinentia vti cõtra Superioris iuſſa. Secundo, quando abſtinet quiſpiam cum euidenti ſociorum ſcandalo. Salutarius enim eſt, & ad exercitationem ſpiritualem commodius, charitatis affectu moribus viuere communibus, quàm cum fratris ſcandalo, præ ceteris ſpeciali vti abſtinentia. Tertio, quando abſtinentia ſuſcepta vires noſtras excedit, ea namque indiſcreta dicitur, & vitioſa. Quapropter de his abſtinentibus loquens, inquit Bernardus Serm. 19. ſuper Cant. Non vultis eſſe contenti communi vita,

non ſufficit vobis regulare ieiunium: non ſolemnes vigiliæ, non impoſita diſciplina, non menſura quam vobis partimur in veſtimentis vel alimentis, priuata præfertis communibus, qui veſtri curam ſemel nobis cõmiſiſtis, quid rurſum de vobis vosintromittitis? Nam illam qua toties Dominum (conſcientijs veſtris teſtibus) offendiſtis propriam videlicet voluntatem, ecce nunc iterum magiſtram habetis, non me. Illa vos docet naturæ non parcere, rationi non acquieſcere, non obtemperare Sanctorum conſilio, vel exemplo: denique nobis non obedire. An neſcitis quia angelus ſatanæ multoties transfigurat ſe in Angelum lucis? Non enim habet callidus hoſtis machinamentum efficacius ad tollendam è corde veſtro Dei & proximi dilectionem, quàm ſi efficere poſſit, vt incautè & non cum ratione ambuletis. Et idem, Serm. 33. Videas pròh dolor illos importune ſuperflua quæritare, qui prius neceſſaria obſtinatiſſime recuſabant, ſingularitate notabili conturbantes eos cum quibus debebant habitare vnius moris in domo. Vide & Serm. 64. & Serm. 3. in Circumc. vbi poſtquam docet tenẽdam eſſe diſcretionem, ne quid nimis, vel minus fiat, ſubiungit: At verò quia omnino rara iſta auis eſt in terris, videlicet diſcretio tenens medium, ſuppleat locum diſcretionis virtus obediẽtiæ, vt nec plus, nec minus, vel aliter quàm imperatum ſit faciatis. Et in Epiſtola ad Fratres de monte Dei, de abſtinentia loquens ait: Iuſtum eſt aliquando caput dolere in ſeruitio Dei, quod

olim

olim ſæpe laborauit vſque ad dolorem in vanitate ſeculi: & venter aliquando eſuriat vſque ad rugitum, qui ſæpe repletus eſt vſque ad vomitum. At modus in omnibus eſt tenendus, affligendum eſt corpus non conterendum. Nam exercitationes corporales ieiuniorum & vigiliarum, ſi cum diſcretione fiant, ſpiritualia exercitia adiuuant: ſi autem cum indiſcretionis vitio agantur, fit, vt deficiente vel langueſcente corpore, ſpiritualia etiam ſtudia impediantur. Vnde qui ſic crudelis eſt, ſuo corpori aufert bonum effectum, ſpiritui pium affectum, proximo ſalutare exẽplum, Deo debitum honorem, denique ſacrilegus eſt, & omnium horum in Deum reus. Vide Bonauent. c. 45. Meditat. vitæ Chriſti.

DOCVMENTA PRAEOCVLIS HAbenda ad perfectionem ſpiritualis vitæ aſpirantibus: & primo quidem ex Opuſculo Bonauent. viginti quinq; memorabilium. Cap. IIII.

SI volumus ſequi Saluatorem oportet in primis nos obedire voci propheticæ, vt videlicet colligationibus diſſolutis peccatorum, diſſoluamus peccatorum faſciculos nos deprimentes, quatenus à terrenis actibus diſſoluti ſequamur liberis greſſibus Redemptorem. Nunquam ergo permittamus cor noſtrum ſollicitari de aliqua re creata, niſi inde excitetur in nobis diuini amoris affectus, quia multiplex labẽtium re-

rerum varietas non ſolum animum diſtrahit, & pacatæ mentis gratam interrumpit quietem, verum etiam in animo gignit phantaſias turbulentiſſimas. Depoſita ergo oneroſa ſarcina affectionis omnium terrenorum abſque retardationis grauedine, properemus ad illum, qui liberaliſſime nos inuitat, dicens: Venite ad me omnes qui
Mat. 11 laboratis, &c. O Domine cuius rei es indigus? Quare vocas? Quid tibi commune nobiſcum? O charitas ineffabilis: quis audiuit talia? Ecce inuitat inimicos, hortatur reos, allicit ingratos, & prorſus immeritos. O dulciſſima verba intima præcordiorum euiſcerantia. Non te ſauciant verba hæc anima mea? O inſania miſerabilis, miſeria, & veſania deteſtabilis. Vocamur ad requiem, ſequimur laborem: inuitamur ad ſolatium, quærimus dolorem: promittitur gaudium, & pro eo libenter amplectimur mærorem. Inſenſibiliores merito habēdi ſumus ſimulacris, cum rationis participes effecti, dulce amarum, amarum dulce iudicemus. Leuemus oculos noſtros in cælum, & videamus, vbi nunc proſtrati ſumus, & de profundis ad illam vnicam manum adiutricem perſeuerantes clamemus, frequentiſſima oratione, frequenti, & pura confeſſione: quia tandem fiet, vt ille qui te eduxit ex vtero matris tuæ, & vocauit per gratiam ſuam, reuelet in te imaginem Filij ſui, de miſeranda Aegyptiaca ſeruitute te transferens in libertatē filiorum Dei. Cūque iam in noui hominis viam ingredi cœperis (quæ inter amorem & timorem

eſt

eſt humilitatis ſemita conſtituta) tunc per ipſius humilitatis viam ad eminentiora conſcendens, poteris te in altioribus exercere. Hæc igitur diligenter obſerua. Primo, Totam animi ſpem plene in Domino colloca, humanis omnibus cõſolationibus penitus depoſitis. Secundo, A veteri fermento vitiorum, & prauarum concupiſcentiarũ ſtude omnino emundari, & liber eſſe: niſi enim catenas has fregeris, anima in carceribus detenta, non poterit ad cæleſtia conuolare. Tertio, A curis ſuperfluis, occupationibus, & negotijs te exime quoad poteris. Quarto, Labores, & tribulationes diligito, & in eis delectare; ſi enim aſſueueris maxima mentis hilaritate iugiter perfrueris. Quinto, De nulla re conquerraris, quia cum omnium creatorẽ offenderis, nil eſt, cur conqueri poſſis de aliqua creatura. Sexto, In omnibus his, quæ ad te pertineant, aſperitatem amato, vilitatem, parcitatem ſectare, non tamen ſic in alijs, immo cupias ex animo, & id agas opere, ſi poſſis, vt alijs large prouideatur, reputans eos dignos conſolatione, condolens tamen ex charitatis affectu (ſi ita neceſſe ſit) eorum vitijs. Septimo, Honores, fauores, auramque popularem tamquam mortiferas peſtes fugito, teipſum aſſidue intuẽs, numquam tibi, tuiſque conſilijs omnino fidas. Ceterum ſi de te ipſo victoriam fueris aſſecutus, nullus hoſtis interior vel exterior tibi nocere poterit. Te ergo deſpicias, cupiaſque ab omnibus deſpici, reputeſque te hominum omnium

vilıſ-

viliſſimum; amore illius, qui abiectiſſimam ſerui ſumpſit formam: ſic & tranquillitatem animi adipiſceris, & ſcandalum ignorabis. Octauo, Mortificatio curioſitatis in te tanta ſit, vt nulla in re te interius vel exterius implices, vbi ſpirituale aliquod lucrum non inſit, nec ſis vagus mente aut corpore, rumores vanos ne cures. Nono, Diligentiſſime cuſtodias ſenſus exteriores, vt nil velis ſentire, niſi quod animæ ſit commodum: præ omnibus linguam arctiſſime reſtringito, ita vt nil niſi interrogatus loquaris, vel neceſſitate vel vtilitate euidenti prouocatus: tunc verò cum animi modeſtia, & timoris dulcedine, breuiter & ſubmiſſe loquèris, maxime fugiens ſuperuacuam verborum copiam. Decimo; Amor ſollitudinis, ſacrarumque vigiliarum in te habitet, ſolicite ſemper captabis opportunum tempus ad eleuationes mentales. Vndecimo, Officium Diuinum ſumma deuotione perſoluito, oblitus omnium terrenorum, quaſi inter Angelorum agmina conſtitutus, diuinas laudes cum eis pariter cantare ſtudeas. Duodecimo, Intimum geras affectum erga Beatam Virginem matrem miſericordiæ, tutiſſimum afflictorum omnium refugiũ & nullus dies abeat, quo illi ſpecialiter te totum non committas. Decimotertio, Summopere fugias neceſſe eſt, frigiditatem accidiæ, ſemperque enitere, vt interius atque exterius plene ſis tranquillus, ideoquè nulli vnquam hominum aliqua in re obſiſtas, vel repugnes: ſed potius comi-

comiter per omnia omnibus acquieſce, dummodo id ipſum diuinæ laudi, vel animæ ſaluti non refragetur. Decimoquarto, Quæcumque videris, te ædificent, nihil te turbet, nec commoueâris animo (plus debito) viſis aliorum defectibus, ne fortè iniquitati addens iniquitatem, alienis ſordibus polluaris: & dum ipſe cupis alijs ſubuenire, deterius corruas in profundum. Potius igitur omnia illa, quibus non poteris ſine detrimento prodeſſe, benigna tegens charitate, illi ſummæ ſapientiæ prouidenda permitte, quæ nouit bona de malis eligere: ſic in bonis operibus pariter & malis ſpiritualem poteris reperire profectum. Decimoquinto, Maximo ſtudio mentem, & cor tuum cuſtodito, ita vt ſolum ſpiritualibus exercitationibus mancipentur, & expulſis imaginibus & concupiſcentijs externarum rerum, earum creatori ſolummodo vacare valeant: ita denique mentem habeas Deo addictam, vt omne opus tuum nil aliud ſit, quàm iugis oratio. Decimo ſexto, Homines omnes diligito intimæ charitatis affectu, vt in quibus eluceat diuinæ Maieſtatis imago, ideo egentibus, & infirmis, ita blandè inſeruias, vt pia mater vnico filio, imo ſicut Chriſto ipſi feciſſes, cum ipſe dicat: Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Sic tamen corporalia miniſteria exibebis, vt quod illis accreuerit, ſpiritui non decreſcat. Decimo ſeptimo, Omnibus obedire ſatage etiam minoribus, propter Christum teipſum abnegans, & propriã reſpuens volun- Ma. 25.

volun-

voluntatem, ita vt in omnibus, niſi mala ſint, alijs obſequi ſtudeas: nulla in re præbeas te alicui oneroſum, ſed potius in charitate Chriſti gratum, & iucundum te omnibus exhibeto: fugies tamen amicitias & familiaritates priuatas & ſingulares. Summe caueto, ne vnquam verbo, vel facto, vel geſtu, alicuius ſimultatis, odij, clamoris, iniuriæ, turbationis, murmurationis, ſcandali, aliquatenus, per te, vel per alium cauſa, aut occaſio fias: ſis denique affabilis non ſcurrilis. Decimo octauo, Gratias tuas ſpirituales internas, aut prælia nunquam reueles alicui, niſi forte probato & intimo in Chriſto amico, cuius doctrina in his vſui eſſe poſſit. Hoc potiſſimum præ omnibus contende, & enitere, vt quibuſcumque negotijs impliceris, die, nocte, quolibetque temporis articulo ſemper diuina Maieſtas verſetur ob oculos tuos, firmiter credens & cogitans Dominum Deum coram adeſſe, & vndique te aſpicere. Poteris autem ſequentia & ſimilia cogitare cum reuerentia, timore, & amore proſtratus coram eo veniam delictorum poſtulans amariſſima cordis compunctione. Quandoque apparebis interius in conſpectu Dei in Cruce gladio compaſſionis confoſſus, & & cum eo inſimul vulneratus: nunc totius vitæ ſuæ progreſſum ab oculos ſtatues, quam obliquitati tuæ rectitudinis lineam opponens, & immenſa Domini beneficia in memoriam reuocãs, admirabilem ipſius bonitatem intime contemplaberis: nunc cæleſtis patriæ deſiderio accenſus,

ſus, ineffabilem erga homines diuinam charitatem recogitans, tui ipſius miſeriam deplorabis, qui tot beneficiorum immemor mitiſſimum dominum, nunc te violente trahentem; nunc benigne ſublenantem,nunc miſericorditer retinentem,hoſtiliter fugias. Vigeſimo, Diligentiſſima tui cuſtodia adhibenda eſt,ad effugiẽdos laqueos & retia, quę ſubdolus hoſtis non ceſſat captioſe apponere ad animas miſere decipiendas, vt ea & oculis lynceis videas; & cordis humilitate ſubterfugias: ſępe in die accurate diſcutias,quibus in actionibus tuis deliqueris, & delicta pure, integre,ac veraciter confitearis, abſque omni velamine excuſationis, occultationis, ſeu palliationis, diſtincte & ordinate omnes tuos retegens defectus proprio ſacerdoti. Et primo quidem te accuſa de omiſſionibus, in quibus erga Deum deliquiſti, maximè in oratione, tam mentali quàm vocali: deinde aperies defectus in obſeruatione iuſtitię quoad proximum. Poſtea dic commiſſiones ex mala cuſtodia ſenſuum, & affectionum ſenſibus adiacentium. Abſit autem hæc confiteri ſine pręuio dolore, & decreto in poſterum cauendi, atque occaſiones omnes ad ea impellentes toto animi conatu pręſcindendi. Præterea ſaltem ſemel in die hęc quinque attente meditare, ſcilicet, quàm breuis, & fugax vita; quàm lubrica, & fallax via; quàm incerta & dubia mors: quæ pręmia iuſtis, quę ſupplicia iniquis parata ſint. Tu tamen interea, dum hæc feceris,ſemper te ſeruum inutilem reputa, & indi-

gnum omni beneficio, firmiter & indubitanter retinens certiſſimam ſpem, fore, vt miſericordiarum Pater aperiat tibi immenſæ miſerationis ſuæ viſcera. Illud omnino tibi velim perſuadeas, quòd niſi te ipſum perfectè abnegaueris, Saluatorem Dominum ſequi non poteris, & ſine ſollicitudine & labore aſſiduo gratiam eius obtinere nequibis: Item neceſſe eſt, fores eius frequenter pulſare, non enim aliter ingredieris ad pacem mentis: nam niſi conſtanter te in timore Domini continueris, domus tua cito corruet in in profundum.

Fortè (inquit Bonauent.) ideo negligis hac via ſpiritus incedere, quòd timeas de ſingularitate notari, atque ideo odioſus alijs fieri: ſcias velim neminem ſanctorum ſingulari gloria in cælo donatum, niſi qui inter mortales poſitus ſtuduit eſſe in ſanctimonia vitæ ſingularis. Hoc tamen de ſingularitate virtutis dico, non de cæremonialibus obſeruantijs parum aliquid ſolidæ virtutis habentibus. Studia verò ſanctitatis in his tribus potiſſimum conſiſtunt: ſi caueas omne peccatum & omne ſcandalum, quoad fieri poterit: ſi humiliter virtutibus omnibus inſiſtas, & in his proficere pergas: ſi inquiras familiaritatem Dei per affectum deuotionis internæ. Nulla enim bona ſocietas videri debet, per quam ſtudia hæc animi deſtruuntur. Nam cum pro iuſtitia ſicut pro fide pati teneamur, non ſolum irriſiones & opprobria, ſed etiam afflictiones, & perſecutiones quaſlibet,

& mor-

& mortem denique ipſam, ſi opus ſit, exemplo Sanctorum qui ante nos pro Chriſti nomine paſſi ſunt, & patientur in diebus nouiſſimis, potius quàm fidem deſerere, vel vitæ integritatem peccando contaminare. Diſcamus in minimis verborum & contumeliarum afflictionibus ita pugnare, vt ſi grauiora nobis immineant pro Chriſti gloria certamina, omnia patientiſſimè ſuperare valeamus. Nam qui à leui flatu huc & illuc impellitur, quomodo ſtare poterit valido vento perflante? Neceſſe eſt igitur, vt nos in ipſo virtutis actu valide exerceamus, ad ipſius faſtigium aſpirantes; nam qui maioris profectus ſtudium in ſe non diligunt, vix poſſunt in ceteris ſecum commorantibus illud æquanimiter ſuſtinere. Vnde ſicut illi non relinquunt conſuetudines noxias & peſſimas noſtri cauſa, ſic etiam non opportet nos honeſta virtutis ſtudia abijcere propter illos: ſi enim volunt ad vitam ingredi, expedit eos noſtra non ſua via incedere.

ALIA EIVSDEM MODO CVmenta, ex Opuſculo quod dicitur Forma Nouitiorum, excerpta. Cap. V.

PRimò, ſummopere fugias vagationes, ſcurrilia & otioſa verba caueto, in ijs enim tempus fruſtra expenditur, & ſi cor (vt plerumque fieri ſolet) in eis defigitur, pondere Dominici timoris diſſoluitur, exhauritur affectus internæ

deuotionis, ſtrepitus denique quidam interius ſuſcitatur, quo puritas mentis quaſi teterrimo quodam puluere, in dies incipit obſcurari. Ideo in quocumque occurrēte negotio, quod ad tuum vel alterius profectum non attineat, nolito immorari, ſed inde quàm celeriter euola. Secundo, Prouide Dominum in conſpectu tuo ſemper, ne vana lætitia, aut importuna triſtitia commoueaeris. Mundus namque, in quo fluctuantes agimur, varijs tempeſtatibus agitatur, & ideo qui ægrè fert cordis ſui nauē mundanis quaſſationibus concuti, vel ventorum flatibus in ſcopulos impelli, vel validis vndarum incurſibus penitus demergi, bonarum cogitationum funibus ad immobilem petram eam affigat neceſſe eſt. Petra
1. Cor. 10. autem Chriſtus eſt. Funis hic, quem diximus, vt tenaciſſime retineat, nec facilè rumpi poſſit, ex triplici reſticulo eſt componendus: videlicet ex ſanctarum Scripturarum aſſidua lectione: ex ſedulę orationis compunctione: ex bonarum actionum humili exercitatione. Lectio ſuggerit materiam, & quaſi ſemen bonę cogitationis. Oratio rigat, & ad profectum roborat, cor illuminat ad intelligentiam, affectum nouiſſimè impinguat ad ſaporem. Bona verò actio (præſertim quando eſt condita pinguedine charitatis, obedientię, aut alterius virtutis) lętificat conſcientiam, donat fiduciam: & ſi ad horam intercipit deuotionis quietem, poſtea tamen pro merito aſſequitur largiorem dulcedinis infuſionem, & gratiam puritatis. Vanę cogitationes nullam in mente tua

moram

moram faciant: citiſſimę namque ſolent maculare animam alicuius criminis fœda labe, vt luxurię, vanę glorię, & odij. Tertio, Inter homines duo hæc pro viribus fugito: vanam nempe oſtentationem, nullam quærens gloriam in geſtu, voce & ſermone. Pręterea vitandus eſt maxime ſuperfluus pudor in his, quæ agas, aut loquaris coram hominibus: ſed ita liber eſto inter illos, ac ſi ſolus eſſes: quòd ſi intus rubore perfunderis, foris tamen prudenter reprime. Nam euidentiſſimum ſuperbię ſignum eſt, confundi, aut erubeſcere de natiuis defectibus, vt de deformitate oris, de vocis ruditate: item erubeſcere de vilitate veſtis, aut de humilibus obſequijs graue ſuperbiæ crimen in religioſo habendum eſt. Is tamen pudor honeſtiſſimus habebitur, ſi erubeſcas de vitio vel ſcandalo, quibus Deus ipſe offenditur, vel proximus ſcandalizatur. Quarto, Oſtendam autem, ne forte te fugiant, de quibus confundi debeas intra temeipſum, & coram Deo. Erubeſce interius de omiſſione bonorum, quę negligentia tua prætermittis: erubeſce quòd tempus labatur, profectus verò virtutum in te non creſcat: erubeſce de hypocriſi, quòd haberi cupias foris honeſtior, quàm intus exiſtas. Quòd vitia tua occultes non ſollicitus de fratris nocumento, ſed metuens diſplicere, aut vilipendi. Quòd honeſtis actionibus tuis, hominibus velis placere, vt ex his, quę foris conſpexerint, multo maiora te intus habere conijciant. Quòd aliquando (etiam in confeſſione) peccata, quę gra-

uiora videri times, ita ordinas, verba prætermittens, ſubiungens, aut componens, vt minus appareant verecunda, vel forte ſi ſatis nude profers, in eo gloriaris, & ea de cauſa cupis ab ipſo confeſſore ſanctus haberi. Quòd deſidioſe pugnas cum tentationibus maxime carnalibus, & aliquando ſolo confuſionis pudore eas expellis: quòd deſidioſum te præbeas in his, quæ Dei ſunt: quòd plura extorqueat à te pudor humanus quàm Deo debita reuerentia: quòd ingratus lentusque ad beneficia, & interna Dei adiutoria, & ad bonum incitamenta, exiſtas: Quòd negligens ſis in ſolutione Horarum corde, & ore, vt iam potius ſupplicium inde tibi ſit metuendum, quàm meritum expectandum, quia & male pronuncias, & eorum, quæ dicis, nec percipis ſenſum, nec his mentis affectum attente præſtas, ſæpe non attendens dixeris nec ne, niſi forte ex coniectura alicuius verbi quaſi ex caudæ apprehenſione reputes te dixiſſe: Quòd cum ad corporis curam, & commoda ſedulus ſis, tardus maneas ad ſpiritus profectum, ad carnis caſtigationem, ad charitatis ac obedientiæ exhibitionem. Demum ſuper omnia erubeſce, quòd hos defectus & plures alios in te habens non animo terreris, non corde compungeris, non admiſſos diſcutis, non animaduerſos corrigis, quaſi Deus aliter tecum acturus ſit, quàm cum omnibus alijs, vt mala tua admiſſa non puniat, & bona neglecta ſit remuneraturus: cum tamen ipſe integerrime dinu-

meret

meret, diſtricte mortales omnes iudicaturus, & ſeueriſſime puniturus, niſi præueniamus faciem eius in humili confeſſione, forti ſatisfactione, & plena emendatione. Pro his igitur aſſidue erubeſce apud te, & cum ita ſit, nil mireris, ſi ab alijs iudiceris, & calumnieris, nec ideo alicui ſuccenſeas, ſed ſemper modeſtiſſime verecundare. Quinto, Inſuper quoad alios homines à duobus his, velim, ſummopere caueas. Primum, Ne curioſè reſpicias vel perquiras eorum vultus, habitum, geſtus, facta, verba, & officia: ſi enim iſtà perſcrutari ad te non attinet alicuius ſpiritualis vtilitatis, vel magiſterij cauſa, ita hæc omnia negligito, ac ſi non eſſent; nullatenus circa illa detinens viſum vel cor. Secundùm, Vt nullo modo iudices de alijs quales ſint, vel eſſe poſſint, in mente, in moribus, in meritis, ea enim diſcuſsio vana, & ſæpiſſime falſa, & temeraria cor tuum perturbatione affliget: & ideo ſi contingat videre, vel audire de aliquo quæ diſpliceant, perge, & cito obliuiſcere, committens illum ſibi & Deo: idque tamen ſi ad te illius correctio non ſpectat ex debito magiſterij, vel ſociali familiaritate, vel deferendi neceſsitate. Præterea ex animo plus compatere peccantibus, quàm naufragium in mari patientibus: longe namque miſerabilius eſt in lacum inferni detrudi, quàm in profundo pelagi demergi. Compatere etiam miſeris, eorum miſerias perpendens, vt ſic inte pingueſcat miſerationis affectus, ex

fratrum miſerijs mentem attollens ad paupertatem & labores Chriſti, qui pro nobis egenus omnium factus eſt. Sexto, Tria ſunt vitia iamdiu apud homines, peſſimo vſu inueterata, quæ vt à nobis extirpemus, omnino elaborandum eſt: à quibus ſi liberi eſſemus, in magna mentis puritate & quiete viuere liceret. Primum, promptitudo accuſandi aliena. Secundum, Adulatio, qua ſolent ſibi inuicem blandiri laudantes, arridentes, de corporis ſalute, qualis ſit, querentes, (cum tamen nil ad hos ſpectet illorum bona aut infirma valetudo) honores inutiles varijs modis offerentes, in quibus nihil eſt emolumenti, præſertim cum non ex affectu faciant, vt gaudeant, ſed ex vſu vt placeant. Tertium eſt, propria ſui ipſius gloriatio, quòd ea, quæ facimus, dicimus, ſentimus, mire nobis placeant, & ea præferimus aliorum factis, gratioſe omnibus commendantes, & grauiter indignamur, ſi audientes noſtra non mirentur: eoſque ſpernimus quaſi à ſano iudicio alienos, & vltra modum in laude noſtra delectamur: & ſi aliquando nos ipſos accuſantes, humiliari videmur, non id facimus ſincere, ſed ea ficta humilitate aſtute alios prouocare volumus in laudem noſtram, quaſi auditores ſi officium faciant, ægre ferre debeant, nos in his accuſari, quod laude potius dignum videri debet: vel ſaltem hoc facimus, vt humiles reputemur, ſi alia quibus placere poſſimus, in nobis nō ſunt. Septimo, Non habeas ſuperflua & curioſa, quia diſtrahunt, & occupant cor: quare nolim affe-

ctes

ctes habere imagines, tabulas curioſe depictas, ſudariola, globulos ex odorifero ligno aut alio quouis adfabrefactos, nec ſpecies aromaticas, niſi euidenti coactus neceſsitate morbi, aut alia vrgentiſsima cauſa; ſed ſolum neceſſarijs veſtibus & libris eſto contentus exiguis in numero, & valore. Octauo, Contra calumniatores, aut detractores tuos ne commouearis, ſi enim vera dicunt, non mirum eſt ſi loquantur, quæ tu facere es auſus: ſin falſa, quid tibi eorum oblocutio nocere poterit? Si cum albus ſis, alius dicat te nigrum, cur tibi moleſtus erit cum nihil noceat? Quòd ſi ad primos motus harum aduerſitatum turbaris, & impatientia æſtuas, reprime iram, & doloris modicum ſuſtine, veluti qui patitur vſtionem cauterij, vel ſectionem chirurgi: animo meditans quantum conferat ad ſanitatem patiētia doloris: ſic enim cito ſanari incipies, & firmius valere. Imo hoc ipſum impugnari interne, & dolore exacerbari, magnæ vtilitatis habendum eſt, cum ſit purgatio peccati, vitij lima, exercitatio virtutis, meritum gloriæ, præparatio pacis: præſertim cum non coronetur, niſi qui legitime certauerit. Quare neminem odio habeas, ſed fraterno affectu, corde miti & pacifico omnes diligito. Si tibi alicuius diſplicet familiaritas ob vitæ turpitudinem, ſic tibi mala eius diſpliceant, vt tamen diligas bona eius naturalia, vel gratuita, quæ forte habebit in poſterum. Si verò ille in omnibus nititur te confundere; & perſequi, non aliter facilius id poteris agere, vt 2.Tim. 2.

ceſſet, quàm ſi te non curare oſtendas omnia eius machinamenta, quaſi illa nihil ad te ſpectent: nam cum intelligat non poſſe id efficere, vt tibi moleſtus ſit, in ſeipſo confundetur, & tumentes fluctus eius ceſſabunt, & forte fiet inde, vt corrigatur exemplo patientiæ tuæ: tu tamen illi interim ex humanitatis officio condole, non aliter quàm ei, qui rabie percitus, in ſui odium ſe morderet, & ſua ipſius membra morſibus laniaret, & omnia eius verba dura contemnito, quaſi latratus canum, aut gemitus auium. Nam ſi vlciſci velis, quid aliud facies, quàm deturpare te ipſum, & mentem, quam inculpatam ſeruare cupis, fœda labe maculare? Non aliter eueniret, ac ſi in aduerſarij odium tibi ipſi naſum abſcinderes, aut oculos erueres. Nono, Diligentiæ plus adhibeto ad teipſum caſtigandum, quàm ad alios corrigendos, doce te primum ea, quæ alijs vtilia eſſe cognoſcis, feruoris tui ignis prius in te agat, & eo inflammatus, alios calefacies, veluti ignis qui calore ſuo prius proxima, poſtea remotiora adurere ſolet: ideo zelus iuſtitiæ tuæ primò formet in te exemplar alijs imitandum: oportet enim, eum qui peritus videri cupiat in opere alieno, prius oſtendere quàm ſit prudens in ſuo. Ne imiteris cæcos in actionibus ſuis, qui aliorum vitam ſemper corrigunt, in illis pleraque emendantes, in ſe ipſis autem non pauca incorrecta relinquunt. Solent enim hi quandoque ſomniare, ſi in aliquo

ma-

magiſterio aut dignitatis gradu eſſent conſtituti, quàm rectè omnia ad ſe ſpectantia diſponerent, eam verò ſtatus conditionem, in qua ſunt, nec ſollicite diſcutiunt nec emendant. Quæ maior animi dementia eſſe poterit, quàm ſi cum frigide, & languide te geras in religionis obſeruantia, ſanctum te fore præſumas; ſi ad Epiſcopatus dignitatem eſſes promotus? Hi etiam ſi aliquando ab alio admoniti, vel alia forte de cauſa ad ſe reuerſi, cogitant ſe ad meliora extendere, non tamen plene diſponunt, qualiter id efficiant, nec in eo diutius perſeuerant, conſuetudine, diſſolutione, tepore, eos ad ſolita reuocantibus. Decimo, Diligenter oportet in primis frænare ac omnino domare motus internos & externos, ne per licentiam vltra diſciplinæ terminos inſoleſcant: ſicut enim auis vel beſtia carceris repagulo domitatur, & eadem licentia nimia fit indomita, ita exteriores ſenſus, & interiores affectiones, niſi diſtricta cuſtodia coerceantur, ex libertatis licentia ita inſoleſcunt, vt poſtea multo difficilius quàm in principio redigantur ſub rationis magiſterio. Inde eſt, vt qui bene viuere cœperint, ſi in corruptos vitæ mores iterum relabantur, difficilius corrigantur quàm numquam adhuc conuerſi. Vndecimo, Ne nimis affectes ab alio diligi, diſsipas enim cordis tui fortitudinem, nam in promptu eſt, vt à quo diligi velis, eidem appetas placere, ibique neceſſario ſe immiſcet adulatio, & ſimulatio perniciosiſſima peſtis,

ne

ne forte diſplicere incipias, & minus amari. Turbaris etiam, cùm ſuſpicaris alterius erga te beneuolentiam remiſsiorem fieri. Pauci præterea ſunt tibi in ſenſu, affectionibus, & moribus ita conſimiles, vt non ſit aliquando diſſenſionis materia inter eos, quæ eſt dilectionis fraternæ inimica. Committe ergo te Deo, & illi placere, & ab eo ſtude diligi, aliorum erga te beneuolentiam permitte illorum arbitrio, & diuinæ voluntati: dilectio quippe hominum fallax eſt, & inſtabilis, facile læditur, ad modicum vtilis, ſæpe nimis noxia. Duodecimo, Denique aſsiduè te ipſum diſcutito conſiderans quid deſit tam in ſtatu mentis quàm corporis: ſi deficias in virtutis via, an ſi in eadem proficias, quid impediat mentis profectum; & quo pacto hoſtilibus artibus obſiſtere valeas, declinando, aut reſiſtẽdo, regendo, aut tolerando. Nam peccata ſunt declinanda, vitijs reſiſtendum, quæcumque per occaſionem obſtant, regenda, & diſcrete ordinanda ad profectus materiam, aduerſitas toleranda, cuius afflictio vſu tolerandi fit leuior: ideo enim eſt nobis afflictionis tentatio inuiſa, quòd ad patientiam nolimus conſueſcere. Nam cum domeſticus vel vicinus tuus fuerit tibi quantumuis moleſtus, ſi ſtudeas illi obſequioſus eſſe & affabilis, præſentiſsimum ſenties in eo huius morbi remedium.

REME-

REMEDIA DEFECTVVM Religioſi, ex Opuſculo Bonauent. ſic inſcripto. Cap. VI.

PRimùm reputare ſe viliſsimum & omni beneficio Domini indignum, & idem velle ab alijs haberi, admirans cum gratiarum actione, quàm ſit immenſa Domini miſeratio, qui hominem ad omne malum tam pronum, ad omne bonum tàm tardum, in ſeruum velit accipere, imo & in filium adoptare: nec ſuperbiat, quod Deo famuletur, ſed habeat gratias, quod ipſius Domini bonitate in eius famulitiū ſit accitus. Secundum, Solùmodo de peccato aut negotio ad peccatū impellente, vel à bono retrahente, dolere, in alijs omnibus lætari, & gratias agere debet. Tertiū, De tēporalibus, nil aliud requirat, præterquā id quod neceſsitas ſola poſtulet, induēs ſe nobiliſſimo Regis ſui veſtimento, ſcilicet, paupertate. Si verò ſe videat ditiorem quàm velit, & plurimis corporis conſolationibus abundare, tunc intime contriſtetur, conſiderans ſe his à Chriſti Domini ſui ſimilitudine elongari. Quartum, In bonis & indifferentibus potius alieno quàm proprio voto acquieſcat, & cum hoc erga omnes obſeruet, maxime tamen ſuperiorum præceptis ſemper obediat. Quintum, Nullum miſerum deſpicere, ſed fratrum in Chriſto omnium miſerijs condoleat, & tenerrime compatiatur, eorum afflictiones proprias reputet, pauperes omnes

 reue-

reuereatur, quaſi patronos in æterna tabernacula nos recipiētes. Sextum, Neminē iudicet de pecca to non manifeſto: ſi autē euidens ſit, tunc grauius doleat quàm ſi proprio corpori mors immineret, recogitans animam illam ſic letaliter ab hoſte percuſſam omnibus corporibus eſſe meliorem: ideo ſe attollere nitatur ad eius viuificationē oratione, exemplo, verbo, & ſi liceat, antequā cadat, eam à lapſu retrahat, quacumque ratione id fieri poſſit. Septimum, Lætetur maxime in bonis aliorū præſertim ſpiritualibus, ac de propriis: ſicut pia mater lætari ſolet in bonis filiorum: ſemperq; in proximo plus pietatis & virtutis eſſe credat, quàm ipſe intuetur. Octauum, Sic omnes diligat, vt in omnibus nil niſi Deum diligat, id eſt, neque ſanctitas quantacumque ſit, nec beneficiorum immenſa copia illum alliciat, vt aliquem priuato, ſed ex Diuina charitate omnes communi amore diligat, omnium bona in Deum referens, & ipſius cauſa, eum qui in virtutis ſtudio plus profecerit, præ omnibus diligat. Nonum, Quibuſcumque rebus ſit intentus, ſemper Deus ipſe adſit coram oculis, ac ſi eum qui vbique eſt præſens facie ad faciem aſpiceret: exerceatque erga ipſum actus timoris, reuerentiæ, & amoris. Decimum, Si prædicta à Domino acceperis, inter maxima numera beneficia, & reliquorum memor ſemper eſto: præcipue tamen beneficio paſſionis Dominicæ te penitus immerge, dicens: Domine Ieſu ſaucia cor meum vulneribus tuis, ſanguine tuo ſacratiſſi-

mo

mo inebria mentem meam, vt quocumque me vertam, ſemper videam te Cruci affixum, & quidquid oculis aſpexero, appareat ſanguine tuo rubricatum, vt ſic totus in te tendens, nil præter tua vulnera valeam inuenire. Deinde Reginæ cælorum, miſericordiæ matri Mariæ ſtudeas eſſe deditiſſimus, & ora dicens: Dulciſſime IESV, dignare, vt miſer ego peccator ſanctiſſimæ matri tuæ digne inſeruire valeam. Mirari ſe nimium, inquit Sanctus ille, quo pacto homo dulcedinem Domini ſemel deguſtans, poſſit aliquatenus ab eo ſeparari: qui fiat, vt non omnium obliuiſcatur ex ebrietate vini cæleſtis, quomodo comedat, bibat, dormiat, & poſsit aliud præter ſuum benigniſsimum Dominum intueri, & in eo ſumma dulcedine oblectari: cum in omnibus ſciat eum eſſe, vt eum in omnibus valeat inuenire, & ſic in omnibus inueniat requiem, ipſum attente contemplans, & ardentiſsime amans. O quanta amaritudine meritò repleri deberet animus, qui vel tantillo temporis momento tantæ dulcedinis expers exiſtit! In fine Opuſculi idem Sanctus proponit optima remedia ad ſuperandum diabolum, ſi forte nos tentet circa prædeſtinationem, & ſuggerat nos eſſe repulſos, ſeu præſcitos, & præcipit, vt ſic illi reſpondeas: De me libere diſponat Dominus, te verò, teterrime hoſtis, certum eſt ipſius Domini iudicio eſſe damnatum. Si autem & ego inſimul damnabor, & poſt hanc vitam Deum meum videre non mereor, ſaltem toto vitæ tem-

pore

pore in eo cupio oblectari, ac tanto ardentius enitar in hoc ſæculo eius iucundiſſima conſuetudine frui quanto breuius vitæ ſpatium me nouero habiturum. Ne tantillum igitur temporis omittam, quin in hoc ſeculo pro viribus ipſo fruar, & in eo delecter, cum in futuro eius dulciſſimo conſpectu carendum ſit. Nam ſi, diabole, poſt vitam hanc tecum eſſe debeo, ſaltem quamdiu viuo à te procul eſſe contẽdam: & ex his conclude contra ipſum te non damnandũ: nam hæc facere damnationi repugnat. Quòd ſi ad beatitudinem cum Angelis ſum prædeſtinatus, nunc iam angelicam in terris vitam ducere
Pſal. 72 volo ac aſſidue cantare: Pars mea Deus in æternum: & ſic conclude aduerſus diabolum: Quidquid de me futurum ſit, de manu Domini libenter accipiam, nec vmquam ab eius ſeruitute recedam, & væ tibi, maledicte, qui tanto Domino ſeruire faſtidias. Si in te ò homo (inquit quidam Sanctus) viget affectus perueniendi ad perfectionis culmen, perfectamque vitam, & pro ea obtinenda oras, & inſtas, certus eſto, quòd ſi humiliter te abneges, & perſeueranter pulſes, ipſam perfectionem, quam expetis ante mortem conſequeris, modo id ſaluti tuæ expediat. Quòd ſi illam non obtinueris, priuſquam hinc emigres, inuenies procul dubio eam in ipſa beatitudine. Noli itaque ceſſare, noli fatigari, licet ſtatim non exaudiaris. Diligenter autem caueas ac fugias quandam communem tentationem vere diabolicam, qua homines magiſterijs fungentes ſæpiſ-

ſime

ſime perturbantur, dicentes: Si non eſſem Præfectus, & mihi ſociorum cura eſſet demandata, ſi non hoc munus mihi foret impoſitũ, libere Deo vacare poſſem, & ad vitæ perfectionem aſpirans, procul dubio proficerem. O miſer parum tibi conſtans, illud pro certo habeto, Deum ipſum, qui te in ea conſtituit Præfectura, vel te in ea cõſtituiſti voluit, ſimul velle, vt hac eadem via ad perfectionem, ſi contendas, peruenire valeas. Crede igitur te in ea facillime ad perfectionem aſpirare, modo officium tuum perfecte impleas, videlicet ſi te totum tradas mortificationi, reſignationi, meditationi, orationi, aſpirationibus, ferventibuſque deſiderijs beatitudinis conſequendæ.

REGVLAE VARIAE ET PVLchra documenta vitæ ſpiritualis. *Cap. VII.*

PRimum, a pane minus abſtinendum eſt, non enim irritat gulam nec ita vt cetera edulia obnoxios nos reddit tentationibus; à potu pluſquam à pane, à pulmentis vero maxime: nam his & affectibus ad peccandum, & hoſti ad nos tentandos maior ſuggeritur occaſio: Huius morbi remedium hoc eſt, craſsioribus & vilioribus vti cibis, vel delicatis parciſſime. Secundum, Ad inueſtigandam opportuni victus menſuram, neceſſe eſt, vt adimat quiſque aliquid ex ea cibi portione, quæ ſibi (ſemoto graui vale-

C tudi-

tudinis periculo) videbitur neceſſaria, nam inde illuminabitur ad cognoſcendam veritatem,& videns ſe deſtitutum viribus ad peragenda exercitia ſpiritualia, facile aduertet,quam cibi menſuram naturæ ipſius neceſſitas requirat. Tertium, Ad modum in victu ſeruandum vtile eſt imaginari, & animo fingere Chriſtum ipſum cū diſcipulis ſuis nobis tunc conueſcentem, & attendere ad ſobrietatem, quam obſeruare in tanti Domini conſpectu teneremur, edendo, bibendo loquendo. Proderunt & aliæ ſimiles meditationes. Quartum, Non ſolum menſura cibi, ſed etiam ſumendi illius modus eſt adhibendus, ſcilicet, ne edas auidè, ne feſtinanter, ne ſuper cibum effundaris, ſed ſemper appetitui domineris. Quintum, Plurimum ad hæc confert, ſi ante prandium vel cœnam,cum adhuc non eſuris firma deliberatione prouideas, quam cibi menſuram debeas ſumere, vt eam poſtea nullo modo excedas. Sextum, In orando ille corporis habitatus tenendus eſt, qui aptior videatur ad excitandam in vobis internam deuotionem. Septimum, Si orantibus nobis in voce vna vel duabus Pſalmi dulcis affluat meditatio, & intima ſimul delectatio, poſtponenda erit vlterius tranſcurrendi cura, licet hora tota prætereat: qua elapſa, reliquum orationis curſim recitetur. Sic etiam fiat in oratione Dominica, & precibus priuatis, ac ſpotaneis. Octauum, Si cum oras, ſentis te aridum vel languentem, ne recedas ab oratione, immò tunc maiori animi conatu inſiſten-

ſtendum eſt orationi, & meditationi, ad expellendam ſpiritus inertiam auxilio Domini: ſic enim fortiter opprimitur hoſtis noſter. Nonum, Hic eſt optimus orandi modus,ſi ad ſingulas Dominicæ orationis, aut Pſalmi petitiones deuote immoreris, vt guſtum ex verbis percipias, & eo percepto cor tuum Deo vnias. Decimum, Tria ſunt cur tepiditas in oratione prouenire ſolet: primum quia meremur orbari diuina conſolatione ob præcedentes accidias, ac in ſpiritualibus exercitijs tepiditates. Secundum, Vt probemur, an ſtipendio conſolationum ſpiritualium ſolum ducti Domino inſeruiamus. Tertium, vt ſciamus cum diuinis conſolationibus fouemur, non id ex noſtris viribus, ſed Dei gratuito munere euenire. In eiuſmodi autem tentationibus, ac anxietatibus firmum præſidium eſt, ſtudium ſeruandæ patientiæ, & ſpes ſubſecuturæ conſolationis. Vndecimum, Certo ſcire, ſolius Dei munus eſſe animam conſolari nulla præcedente conſolationis cauſa:quia ſcilicet nil aliud externum offertur ſenſibus & intellectui quod ſuapte vi animam valeat conſolari. Duodecimum, Cogitationem vel conſolationem,quæ ad malum finem, vel minus bonum inclinat, vel impellit, à malo angelo prouenire intelligas: ſic etiam omnes animi perturbationes, ac angores inutiles,qui tamquam ſpinæ pungentes, mentis quietem & tranquilitatem auferunt,tamquam ipſius mali angeli ſuggeſtiones ſummo ſtudio caueto: fructus enim ipſius ſunt: nam licet aliquando

dæmon in principio bonam fouere ſimulet cogitationem, nouiſſime verò illaqueat, & venenum ſuum diffundit, & ad malum aliquod retorquet, quod bene cœptum eſt, minuens paulatim, ac deinde penitus auferens mentis quietem, quam antea vigere patiebatur. Decimumtertium, Quilibet noſtrum in via & timore Domini proficiens, cum à pio Angelo fouetur, ſuauiter, leniter, & placide tangitur: Deſcendit enim ſuper eum ſicut pluuia in vellus: à dæmone autem duriter & turbulente impetitur: cadit namque cum ſtrepitu, ſicut aqua ſuper petram. Quando verò homo in charitate Domini fit remiſſior, hoc econtra euenit: nam ſpiritus nequam placide ei ſe inſinuat: bonus autem duriter & cum ſtrepitu. Eius varietatis cauſa hæc eſt, quòd vtrilibet angelo ſimilis eſt vel diſſimilis mentis diſpoſitio: ſi enim eam ſibi infeſtam inueniat alteruter ſpiritus, cum importuno ſtrepitu, & pulſu, qui facile dignoſci queat, ei ſe coniungit: ſi verò conformem, & vnanimem, tamquam in propriam & peculiarem domum ingreditur nimis ſecure. Decimumquartum, In quolibet negotio agendo, ſi incertus ſis, quid potius eligas, antequàm ſtatuas, quid agendum ſit, prius ipſe conſidera, quid tu fratri in ea re conſuleres: item quid acturus eſſes, ſi inſtaret tunc hora mortis. Item cogita, quid malles egiſſe cum ſteteris in die iudicij coram Domino, & illud age: ſi dubitas adhuc, elige illud, quod naturæ tuæ, ac affectionibus moleſtius eſt, ac magis aduerſatur.

Pſa.71.

Quin-

Quintumdecimum, Scrupulorum aſſidua diſcuſſio valde ſalutaris habetur tyronibus in vita ſpirituali: purgat enim animam ab omni peccati ſcintilla. Illud tamen aduertendum, quòd hoſtis noſter callide ſolet obſeruare, qualis ſit cuiuſque noſtrum conſcientia, craſſior ne, an delicatior: & quam reperit delicatam, delicatiorem efficere nititur, & in extremum quendam anxietatis gradum redigere, vt ſic miſere afflictam à profectu ſpirituali tandem deturbet. Videlicet, ſi ea etiam vmbras venialium fugit, huic: quoniam non poteſt veram peccati rationem obijcere, eò adducere nititur, vt peccaſſe credat, cum res ipſa aliter ſe habeat, offerens ſinceræ animæ pro culpa verbum aliquod, aut cogitatiunculam repentinam. Sin craſſa eſt, craſſiorem eam reddere contemnit, ſcilicet, vt ſi prius negligebat venialia, iam poſtpoſito Domini timore, negligere mortalia incipiat. In his autem impugnationibus anima, quæ proficere expetit, ad illius partis oppoſitum debet tendere, in quam inimicus tentat pertrahere, vt ſi hoſtis nititur reddere conſcientiam laxiorem, tu callide aſtringas, aut econtra laxes, ſi dæmon nimium velit aſtringere: ſic enim fiet, vt mens tua deuitatis extremis periculoſis, in medio quodam quieto & ſecuro ſtatu iugiter maneat. Decimũ ſextum, Quãdo aliquid quod ex genere bonum eſt, appetitur, ſi ſimul acciderit cor noſtrum inclinari, atque affici ad finem minus rectum, nempè ad humanam gloriam, tunc frequenti o-

ratione, ſummisq. conatibus enitendum eſt in aduerſum: nec prius deſiſtat, quàm priorem affectum ita mutauerit, vt nil iam omnino deſideret, vel poſſideat alia ex cauſa, quàm diuini cultus & honoris. Decimumſeptimum, Mandata ac mores principum & paſtorum tam Eccleſiaſticorum quàm ſæcularium, & ſi minus recte officium facere videantur, nullatenus tamen vel in publica concione, vel in populari colloquio carpenda ſunt. Generat enim hæc reprehenſio potius damna & ſcandala, quàm aliquid remedij & vtilitatis: cum nil aliud inde ſequatur, niſi exaſperatio & odium aduerſus Principes: ideo omnino temperandum & abſtinendum eſt ab eo inuectiuarum genere. Item, quemadmodum primates, ſi abſint, carpendos publice non cenſeo, ita præſentes priuatim monendos iudico. Decimumoctauum, Ingruente tentatione aliqua, nil tunc denuo ſtatuere debet, ſed ad ea, quæ lucidi interualli tempore ſtatuerat exequenda, anxie recurrat: tunc reputans ſe amentem, patientiam ſeruet, & citiſſime ad orationem confugiat: nam inde non parum emolumenti comparabit. Decimumnonum, Elapſo tentationis articulo, vtile erit ad memoriam reducere progreſſum eius, vt acute intuens, qua via hoſtis ingreſſus eſt, ſciat ſibi de cetero cauere. Vigeſimum, Grauior imperfectio habenda eſt, nimis triſtari, & animo deijci, alicuius perturbationis vel defectus cauſa, quàm ipſe defectus eſt: in huiuſmodi perturbationibus

oportet

oportet plene ſperare in Domino, nos voti noſtri eius miſeratione, compotes futuros. Nam cum ſcriptum ſit, Septies in die cadet iuſtus, tu nunquam deſiſtas (quantumcunque labaris) à bene operandi propoſito, ſed potius contra aduerſa omnia fortem te præbe, intelligens, Deum hoc ſæpe permittere, vt infirmitatem tuam explores, & aperte cognoſcere valeas, quantum diuino auxilio in omnibus indigeas, & nil boni per te ipſum poſſe perficere: quare oportet aſſidue orare, & numquam deficere. Hæc beatus Thomas Opuſc. 64. Immo dicit Chryſoſtomus, Ideo nos ſæpe à Deo celeriter nõ exaudiri, quòd hac occaſione id efficere velit, vt ad eum frequenter accedamus, & eo plene fruamur. Vigeſimumprimum, Terra hæc carnis noſtræ nequit non gignere herbas noxias prauarum cogitationum ac affectuum, ideo ſummo ſtudio frænanda eſt. In ſeruis Domini nunquam hæ herbæ ſuffocant triticum, ſed ſemper altius eminet: ac aliquando in eiſdem, ſi mala herba oriatur, mox vigore feruentis charitatis eradicatur, quæ eſt triticum ſalutare: aliquando tamen non ſtatim poteſt eradicari, ſed nutu Domini permanet ad coronam. Vigeſimumſecundum, Pax, conſolatio interna, & ſpirituale gaudium, in viris perfectis ſemper viget, ac perpetuum eſt in ſuperiori parte: in omnibus namque eius materiam inueniunt. Nam ſi Dominus bona immittat, & dulcedines ac feruores ſpirituales impartiatur, intime lætantur;

Pro. 24.

Luc. 18

ſin aduerſa eueniunt, & mentis durities ac ſterilitas accidit, cogitantes, ſic Deo eſſe placitum, in eo etiam conſolantur. Vnanimitas enim voluntatis noſtræ ad diuinam, nec quidquam aliud velle, eſt maxima cauſa lætitiæ. Expertus (cui credere par eſt) nobis retulit, numquam internam dulcedinem, & mentalem conſolationem ceſſare, niſi quòd cor noſtrum nondum perfectè Deo traditum, adhuc ab aliqua terrena detineretur affectione. Signum quippe euidentiſſimum eſt cordis in Dei amore tepidi, ac non penitus Deo ſuo dediti, non conſolari & intima perfundi lætitia, dum recogitat beneplacitum diuinæ voluntatis. Corda ergo perfectè viuentium aſſidue fruuntur interna pace, cum quietem, fiduciam, & fortitudinem poſſideant; nam quamuis in inferiori parte turbentur, nil ea turbatio ſupernæ paci nocere poteſt: quam ſi vis aſſequi, imitare ſæcularem militem. Miles huius ſæculi, amicos, patriam, parentes, & omnia chara relinquit, corpuſque ſuũ incertæ mortis aleæ exponit, vſque ad mortem confligatur, nulla alia de cauſa, quàm vt ſibi aliquid pecuniæ valeat acquirere: ita tu ſi ſummum bonum poſſidere concupiſcis, reliqua omnia abijce, & ab omnibus quæ pure Deum non reſpiciunt, te immunem conſerua, cordis tui oculos à terrenis imaginibus attente cuſtodito: & ſi velis optata conſequi, atque omnium penitus obliuiſci, externas affectiones non admittas, neceſſe eſt. Ad veram quippe pacem, & puram cordis tranquilitatem nun-

nunquam peruenies, niſi viribus omnibus Deo vnitis, creaturarum omnium obliuiſcaris.

SEQVVNTVR ALIA NON MINVS vtilia Documenta. Cap. VIII.

SI ſcire velis, quid præ omnibus diligas, dicam: id quod ſæpiſsime cogitas. Vis ſcire, quis ſis? illud vtique es, quod frequentius ob oculos cordis tui verſatur. Non cures tam aliorũ exercitia, quàm eſsentiales & veras eorum virtutes imitari. Nam cum varia ſint hominum ingenia, varia ſunt eorum exercitia: & ideo, quod alijs eſt ſalutare alijs eſt certiſſima mortis occaſio. Applicatur etiam gratia Domini ſecundum naturalem vniuſcuiuſque noſtrum diſpoſitionem. Nil vnquam pertinaciter neges ſed ſemper dubijs verbis loquere, vt: neſcio, an ſit poſſibile fieri. Illud certo ſcias te numquam patiẽtiam aſſequi poſſe abſque tribulationibus: humilitatem abſque contemptu: nam ſi ægre fers deſpici, ideo fit, quia tibi non diſplices. Conſidera quot hominum millia ſunt in inferno, qui multo minus quàm tu diuinam læſerint maieſtatem. Vere humilem nulla creatura turbare valet, ita enim profunde ſe depreſsit, vt à nulla creatura reperiri valeat: & licet ſæuiſsima tentationum tempeſtas ingruat, intactus tamen permanet, & illæſus, cum humiliter abiectum nulla procellæ vis tangere valeat; quæ non, niſi ſummã concutere ſolet. In omni tribulatione nullum effi-

efficacius remedium eſt, quàm abnegare, aduerſarique ſe ipſum: crede, nil melius tibi contingere poſſe, quàm corripi, contemni, deſpici: qui enim te contemnit, id facit quod tu ſi te plene noſſes, merito facturus eras. Quidam ſunt, qui licet ardentiſſimo affectu ad ſummum bonum anhelent, ſe ipſos tamen non abnegant: qui facile falluntur, niſi id pro comperto habeant, quantum ſe abnegauerint, & quantum pro viribus in ſe ipſis abnegandis contenderint, tantundem habere diuinæ charitatis, & non amplius. Nec ſolum Præfectis obedire decet, ſed etiam omnibus, quorum familiaritate vtitur, debet obſequi, & eorum præcepto morigeram præſtare mentem, in omnibus licitis & honeſtis alios audiens, & eorum verbis auſcultans cum abnegatione & mortificatione amoris ſui, propriæque voluntatis. Ex propria namque voluntate (quemadmodum ex matre filia) inquietudo, diſcordiaque omnis naſci ſolent; idque ſiue velis, ſiue nolis: ideo ante omnia tibi ipſi bellum inferas neceſſe eſt, nam ſi tuam voluntatem deponas, quàm plurima, quæ te lædere poſſent, cum ea inſimul dimiſiſti. Nam ſicut in illa Chriſti Seruatoris noſtri oratione, Luc. 22. Pater, non mea, ſed tua voluntas fiat, totius ſalutis noſtræ cardo vertebatur: ita præſtantiſſima ac gratiſſima in conſpectu Domini oratio eſt: Dona mihi, quæſo Domine, vt altiſſimum beneplacitum tuum omnino in me impleatur. Homini namque propria voluntate ducto

hoc

hoc eſſe ſolet peculiare, vt alios ſibi obedire malit, quàm ipſe alijs: homo vero propriæ mortuus voluntati, potius eligit alijs morem gerere, alijs obedire, alios tolerare, quàm libere omnibus dominari. Si quis eſſet, qui totius orbis imperium relinqueret, ſe ipſum autem non dimitteret, nil reliquiſſe exiſtimandus eſſet. Qui vero ſeipſum ob amorem Domini relinquit, huic nec res poſſeſſæ, nec honores exhibiti, nec familiares amici, nec chara denique omnia obeſſe poterunt, cum his omnibus mente non inhæreat, ſed paratus ſit omnibus renunciare, quoties id diuini honoris ratio poſtulaſſe videbitur. Non tam debes attendere, qualia operaris, quàm qualis intus ſis: ſi interius ſincerus, & plene abnegatus exiſtis, opera omnia tua gratiſſima Deo exiſtima; longe namque gratior eſt Domino ſalutatio Angelica reſignato corde prolata, quàm totius Pſalterij lectio, ſi proprio corde ſit dicta. Homo vere abnegatus, vallatus eſt Deo, ideo qui eum tãgere velit, Deũ ipſum prius tangat oportet, quod cum fieri non poſſit, nil illi obeſſe poſſe credendum eſt. Hac mira arte mortificationem acquirere poteris, ſi firmiter cogites te iam mortuum, cum (velis, nolis) cito ſis moriturus, animamque tuam jam coram Domino in iudicio adeſſe, & ideo omnia mundana deſpice: quò fiet, vt de tranſitorijs, ac caducis huius ſæculi rebus, non magis curandum exiſtimes, quàm ſi vere mortuus eſſes. O quàm felix ille dici poterit,

terit, qui hanc mentis ſtupiditatem, & (vt ita dicam) inſenſibilitatem conſequatur. Si toto pectore, frater mi, veram expetis conſequi humilitatem, abnegationem, patientiam, & pro viribus ad ea conſequenda, ardenter pergis, reputa iam vere hæc omnia te conſecutum eſſe: ita vt nemo ſit, qui ea à te, vel te ab his valeat vmquam diuellere. Verus Domini cultor illud maxime curat, vt non minus ipſe vnus laudet, ac honoret Dominum, quàm omnes pariter creaturæ facere poſſet, & nil aliud ab omnibus creaturis exigit, quàm vt Deus in ipſis maxime glorificetur. In nullo corporali vel ſpirituali exercitio proprietate ſingulari vtendum eſt, aut ipſi inhærendum, ſed potius accurate ſemper obſeruabit, quorſum, qua via (varijs enim modis electos ſuos inuitare ſolet Deus) mentem ipſam ad ſe trahere velit Diuina bonitas: hæc vbi compererit, confeſtim, omnibus relictis, Dominum ſequatur. Frequentanda ſunt ſpiritualia exercitia ac charitatis vſus. Nam quemadmodum ferrum niſi aſſiduo vſu contrectetur, rubiginem cõtrahere ſolet, ita charitas erga Deum, niſi continuo vſu exerceatur, paulatim tepeſcere atque deperire incipit. Felix philoſophia hæc eſt, quam profiteris, ſi diligentiſsime eniteris intellectiuas potentias ab imaginibus creaturarũ, affectiuasq; a vitiis & ſæculi oblectationibus ſeparare: te & omnia tua in manibus Domini deponere, ardentiſsimis affectibus & continuis orationibus ad Deum anhelare. Hæc eſt illa occulta ſapien-

ſapientia, quam cæleſtis Pater ſæpe plebeio idiotæ ac ignobili mulierculæ potius reuelare dignatur, quàm turgido Theologo ac ſuperbienti doctori. Ad hanc diuinam philoſophiam omnes creati & vocati ſumus, hac inſtructi, quouis temporis momento tantam gratiam promereri poterimus, vt maxime deplorandum ſit, cur in ea re, in qua ſalus noſtra agitur, adeo ſupini & oſcitabundi maneamus: id enim profecto Dominus ægerrime fert, quòd ad illum propius accedere nolimus. Fons omnium horum bonorum ſolitudo eſt, cui ea dulcis eſt, huic Deus ſe ſuauiter ingerit: ideo in vera Dei dilectione (quoad liceat) immunem, liberumque te ab vniuerſis hominibus cuſtodito, nulli niſi qui tecum eiuſdem ſit animi, nimis familiaris fieri velis. Reſponde omnibus breuiter, inſimul & humiliter: ſi ob id odio habearis, hilariter, mente in cæleſtia raptus, ſuſtinere non dubites. Quid enim tua refert, ſi mortales omnes habeas inimicos, cum Deum ipſum habeas propitium? Si creaturis omnibus prodeſſe optas, ab omnibus te abſtrahe, præter Deum, nil cogites, terrena omnia, quaſi ſtercora reputans, nihili facias. Illud tamen memento quamlibet harum virtutum non niſi magnis ſudoribus & conatibus comparandam, luctibus internis diurnis atque nocturnis poſtulandam: & ſi quæ ſint ad hoc impedimenta, ſpiritualium exercitiorum vigore vincenda ſunt.

EX OPVSCVLO BERNARDI De interiori domo. Cap. IX.

BErnardus induens perſonam peccatoris ſanctæ compunctionis ſpiritu á Deo illuſtrati, & omnino commoti, ſic plangit: Heu turbauit me ira, lacerauit inuidia, inflauit ſuperbia, ſeniorum meorum imperia non ſeruaui, ſed iudicaui: de meis negligentijs obiurgatus, corrigentis vocem non audiui, quin potius repugnaui, præferri melioribus impudenter affectaui, ſimplicitatem ſpiritualium fratrum irriſione exagitaui, ſententias meas procaciter iactaui, in obſequio reuerentiam, in ſermone modeſtiam non ſeruaui. Habui in intentione pertinaciam, in corde duritiam, in ſermone iactantiam: Fui mente inconſtans, ore ſcurrilis, in ioco mordax, piger ad bonum, durus ad obſequium, promptus ad loquendum, ad audiendum faſtidioſus, ad docendum arrogans, leui contumelia aut iniuria commotus, mox æſtuaui tumultu cogitationum: abſentibus contradico, intra meipſum aduerſus illos contumelioſe loquor, & quod dementiam omnem excedit, cum nemo mihi maledicat, ego rixas ſomnio, & meditor quid contra me iurgij moueri poſſit: exquiro quid reſpondeam, quo pacto vlciſci valeam, & ſic cum vmbris litigo. Comedi ſæpe, & bibi, non ad neceſſitatem, ſed ad voluptatem, & quod neceſſitati ſatis erat,

volu-

voluptatem explere non poterat: itaque ſub prætextu humanæ neceſſitatis, cecidi in laqueum ſupinæ voluptatis: cogitaui de cibo, quando non debui, nam in die ieiunij, licet corpore ieiunabam, cogitatione comedebam. Facilius aliorum vitia, quàm virtutes attendo, aliorum delicta cernens acutiſſime, mea non aſpicio: in meis delictis ſum clemens, in alienis vltra modum ſeuerus: ad irrogandas contumelias ſum fortis, ad tolerandas infirmus; ad obediendum piger, ad alios laceſſendos importunus. Quid dicam de lingua mea? hoc membrum præ ceteris nocuit, fere quoties loquor, mentior: nam numquam referre ſoleo dicta vel facta, quæ vidi, vel audiui, eo modo & ordine, quo geſta vel audita ſunt, ſed alia pro alijs affirmo, & ſæpe multa interſero ſuperflua. Quæ iam mihi erit de emendatione fiducia, cum ibi peccem, vbi peccata mea emendaturus accedo? Nam coram altari non aſſiſto cum reuerentia, in Choro ſum corpore, longe vero abſum mente; ſæpe in ipſis bonis quæ ago, debitum modum excedo: nam dum menti lætitiam pariunt, vanam gignunt ſecuritatem. Heu me miſerum, & væ mihi, qui hæc agens & alia innumera, tamen ita comedam, bibam, & dormiam ſecurus, quaſi iam tranſierit dies mortis, & euaſerim diem iudicij, & inferni tormenta: ſic ludo, & rideo, quaſi iam triumphem in regno Dei. Pudet ſic vixiſſe, pudet quòd natus fuerim,

mal-

mallem non eſſe, quàm is eſſe, viuere erubeſco, quia parum proficio, mori timeo, quòd non ſim paratus, malo tamen mori, & miſericordiæ Dei me committere, quàm vt mala mea vita, & nulla ſubſecuta correctio alicui ſcanda-
Ioan.1. lum faciat. Deſperare certe poſſem, niſi Verbum tuum caro factum eſſet, & habitaſſet in nobis. Deſperare non audeo, quòd ille tibi vſque ad crucis mortem obediens, tulit chirographum peccatorum meorum, & affigens illud cruci, peccatum crucifixit & mortem.

SECVNDA HVIVS OPERIS PARS.

DE STVDIO SANCTAE Meditationis, Orationis, & Contemplationis. Cap. X.

PRÆHABITIS his Spiritualis vitæ fundamentis, ad expulſionem vitiorum, ac perturbationum mortificationem, operæpretium erit, in ſequentibus ea colligere ex doctrina Sanctorum, quæ pertinere videbuntur, ad inflammandam animam, ac oſtendendum, quo pacto progrediendum ſit ad veram contemplationem, & vnitiuum amorem aſſequendum. Hinc igitur initium faciemus.

Cum ſolo Deo animam noſtram ſatiare liceat, hoc eniti maxime debemus omnes, vt obtenta vitæ perfectione, ei in hoc exilio intime vniamur, qua vnione conſecuta, Deus animam ipſam ſua iucundiſſima præſentia ſic ſatiat, inebriat, gaudio implet, vt nil vltra meditari aut deſiderare valeat. Ea enim anima iam non emendicat adulterina oblectamenta, inſipidum namque & amarum reputat, quidquid Deus non eſt: ſpiritus itaque noſter, quamdiu charitatis brachijs Deum non amplectitur, fa-

melicus omnino incedit, & ſitibundus permanet, quamdiu pelago illo inæſtimabilium voluptatum immerſus non fuerit. Cum anima noſtra illam aſſequitur Theologiæ myſticæ ſapientiam, videlicet vnionem diuinæ charitatis, tunc æternæ veritatis lumine illuſtratur, fides eius certior redditur, ſpes roboratur, charitas inflammatur. Si enim omnes ſæculi huius ſapientes homini experto myſticam vnionẽ dicerent, Falleris miſer, fides tua vera non eſt; ipſe indubitanter & audacter reſponderet: Ego vero profiteor, vos omnes falli, nam fides mea veriſſima eſt, & certiſſima. Hoc autem firmiter & fidenter reſponderet, cum fides eius non inueſtigatione rationis, ſed myſticæ vnionis infallibili fundamento niteretur. Vberius namque expertus diuinitatem intelliget, quàm plerique eruditiſſimi Doctores, qui nondum in ſecretum cubiculum Regis æterni fuerint admiſſi, nec coruſco gratiæ lumine illuſtrati: nec mirum cum Deo chariſſimi ſint, qui ſe totos illi libere dediderint, & in eis Dominus magnifice ſoleat operari. Hi priuati domus Domini familiares iucunda, tranquillaq. libertate, quæ filios Dei decet, libere fruuntur, eleuati ſupra omnes curas, ſupra omnem perturbationem & metum mortis, purgatorij, inferni, & omnium, quæ animæ vel corpori in tempore, vel perpetuo euenire poſſint. Non frequentia hominum, non occupationes externæ præſentiam Dei ipſis eripiunt: in omni namque multiplicitate, ſpiri-

tus

tus vnitatem ſeruare norunt, quòd ſtabili, firmaq. ſui ipſius, & omnium externorum deſpectione ſint ſuffulti: ex omnibus, quæ viſu vel auditu percipiunt, celerrime in Deum diriguntur, & cuncta eis quodammodo (ſi ita loqui fas eſt) vertuntur in Deum. Nil intentione mentis & amore proſequuntur, niſi Deum, interius erga ipſum iugiter occupantur, Deo ita adhærent, vt videntes ſint veluti cæci, audientes ſurdi exiſtant, loquentes quaſi muti permaneant: hi cæleſtem & Angelicam vitam in terris viuunt, & terreſtres Angeli iure dici poterunt. Ad hanc veram felicitatem nemo peruenire vnquam poterit, niſi ſtrenue inſiſtat abnegationi, mortificationi, & ſui ipſius deſpectioni, ardentibus in Deum deſiderijs, & frequentiſſimis orationibus, præhabita rectitudine, ac integritate, & puritate intentionis. Igitur athleta Chriſti, ſi velis ad hunc ſalutis portum appellere, ſequentia totis animi viribus obſeruare contendito. Nihil tenaci corde poſſideas: nulli creaturæ mente inhæreas: nullius viri quantumuis ſancti amicitiam & familiaritatem humanitus expetas: nam non ſolum quæ mala ſunt, ſed etiam bona huic ſapientiæ officiunt, ſi inordinate diliguntur, vel quæruntur, nam lamina aurea oculis obiecta, non minus, quàm lamina ferrea viſum impedire ſolet. Priuatum amorem ex corde extirpato, & propriam voluntatem deponens, Deo te ipſum tradito, & te in ipſum perfecte transfundito,

Numquam ore vel corde, habita tui ipſius & proprij commodi ratione, dicas, hoc volo, hoc nolo: hoc eligo, illud reſpuo: nec vmquam aliquid tuum quæras, ſed omni prorſus proprietate reiecta, ſpolia teipſum, & tibi ac omnibus huius mundi rebus ita moriaris, ac ſi numquam viueres, aut omnino mortuus eſſes. In omnibus honorem Dei quærito, & id enititor, vt eius voluntas in omnibus impleatur, ita vt ipſis orationibus, pijsq. deſiderijs, humilem tui ipſius abnegationē coniungas, poſtulans, non tuam, ſed Domini voluntatē fieri. Omnia, quæ tibi proſpera vel aduerſa euenerint, ad ipſam Dei voluntatem referto, de manu eius cuncta ſuſcipias, credens certiſſime omnia eſſe diſpoſita, vt in via ſalutis proficere valeas. Oblectamentis delectationibusq. ſpiritus ne abutaris, teipſum in illis quærens, hoc eſt, voluptatem tuam: (id enim grauiter cæleſtem lædit ſponſum) ſed ea ſpiritus oblectamenta cum humilitate ſuſcipito, & adeo liber atque expeditus à voluptate velim permaneas, ac ſi nullus illi in te locus eſſe poſſet. Nam natura corrupta ad ſe ipſam reflecti, & ſe ipſam in omnibus quærere ſolet: quare ita paratus eſto ad eas delectationes ſpiritus recipiēdas, vt ne moleſtię aliquid afferat illis carere. In ſolo enim Deo non in eius donis quieſcendum eſt, & ideo omnia eius dona in ipſum refundito, in laudem ipſius Domini cuncta offerens. Cauebis quantum poteris, ne in vſu exteriorum ſenſuum aliquid ex propenſione motuve

ſenſua-

ſenſualitatis aſpicias, audias, guſtes, odoreris, loquaris, tangas, & ſi fortaſſe in his etiam leuiter deliqueris, acriter te ipſum reprehendito. Ad edendum non te delectatio moueat; ſi vero caro in cibo delectationem percipit, eam tu interius non admittas, & ſi fieri poſſit, ſuauiores epulas pro Dei amore intactas relinquito. Si de ſpiritualibus interrogatus fueris, aut conſilium petenti reſpondere velis, primo altius in te deſcendens, cogita nihil ex teipſo vtile loqui poſſe, ideo ad omnipotentem Dominum conuerſus, precare, vt quod illi placitum ſit, donet eloqui pro ſui nominis gloria, & proximorum ſalute: poſtea, ſi quid bene locutus ſis, Deo gratias redde, à quo bona cuncta procedunt: ſi male, tibi adſcribito.

§. I.

Intempeſtiuam verborum aſperitatem omni tempore declina, in ſermone ſis ſemper verax, non ſimulator, non adulator exiſtas. Nemini detrahas, quinimmo noxia verba, ac detractiones, ſi coram te incidere contingat, prudenter interrumpere conſueſcas: vt quidam, qui talia loquentibus dicere ſolebat: Magnas nos Deo gratias agere æquum eſt, cum eius miſeratione tales non ſimus. Nil immoderato affectu & animi perturbatione loquaris, appetas, aut exequaris, ſed æqualitatem, libertatemq. animi vbique ſeruato. In his, quæ dubia

ſint,ſi incertus dubites,quid agendum ſit,Deum tuum, vel aliquem ſpiritualem virum conſulito, gratiſſimam Domini voluntatem noſſe, & eam in omnibus operibus tuis perfectè impleri expetens, intra te dicito: O Domine, quid me nunc vis facere? Placetne tibi, hoc vel illud faciam? & hoc etiam in minimis facito. In quotidianis colloquijs,in geſtibus, & verbis ſic te gerito, ſic in Deum oculos figito, quaſi ſoli Deo,non hominibus placere deſideres,& ſemper Chriſtus Ieſus, quaſi viuum ſpeculum verſetur ob oculos, vt illius vitam imiteris. Ne ſis in propria ſententia obſtinatus, nulli pertinaciter repugnes, niſi veritas ipſa reſiſtere compellat: in licitis ſemper alterius votum & alienum iudicium tuo præferas, & libentiſſime patere ab alijs reprehendi. Si te lædat aliquis, aut perſequatur, ne credas, aut prædices eum iniuſte & immerito hoc facere, ſed animo repetens, quàm ingratus ad immenſa Domini beneficia exiſtas, dignum te eſſe cognoſce, quem creaturæ omnes premant, & tamquam lutum platearum conculcent: omnes afflictiones tuas de ipſius Domini manu ſuſcipito, non attendens ardorem cauterij, ſed dulcis medici manum. Vt homines omnes plene in Chriſto diligas, cogita firmiter omnem hominem eſſe teipſum,eiuſdem naturæ ac beatitudinis ſocium & participem. Omnibus in quauis neceſſitate & afflictione conſtitutis compatiaris, omnes conſolari pro viribus ſis paratus: fratrum errores pia commi-

ſera-

ſeratione tolerabis, omnem cordis amaritudinem ſanctæ charitatis dulcore corrigens. Fruſtra ſe Dei amicum reputat, qui minus ſincere quàm decet, aliquem diligit: vel animum ab aliquo per diſplicentiam & mentis amaritudinem auertit. Omnes ergo ſuaui charitate complectere, quod facillime fiet, ſi quemlibet hominem te ipſum eſſe exiſtimaueris. Dicta & facta eorum, qui tibi commiſſi non ſunt, ne diſcutias, ne iudices: ſed omnia Deo commendans, te intra te ipſum recipito, & omnium te indigniſſimum reputa, & talis haberi exopta: Elige potius latere, quàm eminere: ſubeſſe, quàm præeſſe. Non pudeat te externæ humilitatis, quòd nihil ſis, aſſidue meditare, inde enim tota hominis ſalus omnium conſenſu pendet. Viri namque ſanctiſſimi illud aſſerunt certiſſime, abſque aſſiduo & ſeuero ſeſe abnegandi & mortificandi ſtudio, neminem in via Chriſti poſſe proficere. Vera enim reſignatio cum profunda humilitate coniuncta, compendioſiſſima ad Deum via eſt. Nil gratius Deo eſt reſignatione propriæ voluntatis etiam in rebus minimis: verbi gratia, ſi duo ſimul incedentes, inuentum florem decerpere vellent, alter vero eorum propter Dominum illum intactum dimitteret, non parum meriti inde ſibi conciliaret, quamuis alter, qui ſimpliciter decerperet, nil in eo opere deliquiſſet. Sic ergo athleta Chriſti frequenter dicat intra ſe Deo: Domine, propter tui amorem nolo hæc videre, audire, aut guſtare; etiam ſi in

his actionibus nil eſſet criminis. Et licet homini nil charius ſit ipſa arbitrij libertate, ac ideo integra ſui ipſius abnegatio initio difficilis ſit & moleſta, vbi quis in ea viriliter perſtiterit, ipſius Dei dono facilis, ac gratiſſima redditur. Hanc feliciſſimam ſui ipſius mortificandi artem cito perdiſcit, qui omnia, quæ in mundo ſunt, nō magis ad ſe pertinere exiſtimat, quàm ſi reuera mortuus eſſet, versās animo aſſidue dictū
Coloſ.3. illud Apoſtoli: Mortui enim eſtis, &c. Hac ergo tui obliuione præmunitus, euagationes mentis comprime, inutiles rerum imagines apud te permanere non ſinas, in omni tumultu ita te geras, vt ab eo liber exiſtas, vnitate ſpiritus ſemper ſeruata: internos oculos non violenter aut turbide, ſed tranquille & ſimpliciter in Deum dirigas, totum te in diuini amoris immenſum pelagus amanter immergens. Spes ſemper tecum habitet, te comitetur, ne vmquam illam abijcias, ne ab ea vlla temporis occaſione diſtraharis, ſed inuicto & forti animo in ſancto labore perſiſtas, inceſſanter diſperſiones cordis tui collige, teq. in illam ſummam bonitatem reflecte. Quod ſi huic ſtudio diligenter aſſueſcas, tandem fiet, vt Domino adiutore, conſuetudo hæc in naturam tranſeat, ita vt non minus facile ſit diuinis intendere, quàm viuere vel ſpirare. Nullibi Deum certius, quàm intra te inuenire poteris, dummodo intra te habites, ibi enim ſemper adeſt, ideo coram oculis eius humiliter, tamquam caſta ſponſa hæc verba

ſæpe

ſæpe repetes: Dominus adeſt, Dominus me intuetur: hæc dicens, ita Domino intendas, ac ſi ipſam Dei eſſentiam coram cerneres, & nil eſſet in mundo præter te & illum: Aſſerua te in te ipſo, & exultabis, quia tam facile Deum intra te inueneris. Si colloquia & negotia obſtent, quo minus in Deum libere, vt cœpiſti, tendere valeas, non ideo prorſus ab illo elongeris, ſed fixa in eo animi affectione ita permanebis, vt mox, confecto negotio, penitus ad eum quaſi iam ipſum ſitiens confugias. Illud tamen aduertendum eſt, eum, qui nudum ſe Domino exhibuit, & coram illo ſuis ſe affectionibus ſpoliauit, nulla dona Dei ſibi arrogare, aut vſurpare. Præterea, ſi is maximis ac moleſtiſſimis ſæculi negotijs premeretur, nil ideo mentis profectui decreſceret, omnia enim temporalia libere ſinit abire, nec in illis vſu mentis immoratur, ſed intentionis & amoris feruore in Deo defigitur. Hi vero qui in rebus & ſæcularibus negotijs non pure Deum ſpectant, nec eius dilectioni interius muniti ſunt, facillime locis, negotijs, hominibusq. perturbantur, diſtrahuntur, redduntur q. multiplices, & telis hoſtium ſummo cum periculo exponuntur. Prædicto exercitio mortificationis & reſignationis coniungat aſſidue ſpiritualis tyro frequentiſſimam aſpirationum & orationum, & ardentiſſimi deſiderij emiſſionem: eſt enim illud breuiſſimum compendium, quo citiſſime ad Theologiæ myſticæ apprehenſionem, & vnionem diuinam valeat

per-

peruenire : hæ namque aſpirationes ſuperant media reliqua inter Deum & animam.

§. II.

Nemo ſe propter ingenij ſtupiditatem ineptum ad hanc ſapientiam comprehendendam exiſtimet : nam hic non exigitur ſubtilis intellectus, ſed humilis & ardens affectus. Exercitia enim externa quamuis bona ac pia ſint, tamen multo maioris momenti cenſenda eſt exercitatio interna, qua homo ardētiſſime ad Deum non per ſenſus, aut imagines, ſed modo quodam ſupernaturali ita confugit, vt illi vniatur. Deus namque omnes ad ſe trahere, & ſibi vnire paratus eſt, ſi nos reliquis rebus liberos & expeditos inueniret. Sicut enim Sol viſibilis lumen ſuum in lucidum ſpeculum ſibi è diametro obiectum effundere, & in eo figuram ſuam formare ſolet: ita anima munda & ab impedimentis libera, clariſſimis radijs inuiſibilis Solis illuſtratur, & in ea ipſius diuini Solis imago mire refulget. Expetit enim Dominus mirifice ſe nobis tradere, & anima noſtra vitijs ac rebus externis expedita, ſponte ſua tendit in Deum, à quo ſe originem ducere credit: ſicut lapis, quòd corpus graue ſit, naturaliter appetit deorſum: ſolus quippe Deus eſt naturalis locus animæ, ac ob id, ſpirituales & præſtantiſſimæ vires animæ donatæ ſunt, non ad infimas res cogitandas & appetendas. Quapropter valde mirandum eſt, ſi eas putido & atro cœno immergamus. Non obliuiſcatur athleta myſterij Cru-

cis: in imagine Vnigeniti Dei crucifixi nidum ſuum collocet: in mellifluis eius vulneribus requieſcat: aſſidue eius memoria verſetur ob oculos, ita vt dum comedat, buccellas in illius dulciſſimo ſanguine ſe tingere exiſtimet. Periculoſe corruet in ſuæ contemplationis altitudine, quicumque ad diuinitatem, aliter quàm per humanitatis oſtium ingredi voluerit, ideo expedit, vt per hanc ad illam aſcendat, & ab illa ad iſtam redeat: ſic enim faciens, dulciſſima ſemper paſcua inueniet. Caueat tamen ne ſimilis ſit quibuſdam, qui cum forinſecus deuotionis dulcedine, ac lacrymis paſſionem Domini recolant, tamen vitia ſua & affectiones frænare, ſe abnegare, ipſumq. ſequi recuſant. Diligentiſſime caue multorum errorem, qui tunc dumtaxat exercitationes ſuas Deo placere exiſtimant, cum ab eo fouentur dulcedine ſpirituali, & gratia deuotionis ſenſibilis: ſed diſce in tuis exercitationibus perſiſtere, quantumcumq. opprimaris duritia cordis, interno frigore, obnubilatione ſenſuum, ac diſtractione mentis: reſigna te in Dei ipſius voluntate: nam non eſt perfectio in affluentia conſolationum, ſed in eo, vt pro Dei amore omnia nihili pendas, & in omnibus voluntate tua poſthabita, diuinam ſecteris: denique ſolum id bonum & tibi vtile exiſtimes, quod Dominus in te operabitur. Abſurdū enim eſt quotidie petere, Fiat voluntas tua, & indignari, & ægre ferre illam in te fieri. Non igitur angamur animo, ſi deſit nobis ſenſibilis

deuo-

deuotio, ſenſibilisq. amor (qui plerumque impurus eſt, & ſæpe confertur irreſignatis) ſed illud maxime curandum eſt, vt per intellectualem amorem nempe bonam promptiſſimamque voluntatem Deo vniti ſemper ſimus, licet ſenſibili duritia & mentis ariditate cruciemur, id ſolum attendentes, vt diuinæ voluntatis beneplacitum in nobis impleatur.

VTILE EXERCITIVM.
Cap. XI.

Conſueſcas offerre Domino pro peccatis tuis, opera, labores, dolores, ac vulnera Chriſti: offeres etiam opera & exercitia tua emendanda, ac perficienda tota mentis intentione Deo ipſi, atque ea ſemper ſtude colligare & vnire operibus Domini Ieſu, vt illis vnita, plus meriti ſibi concilient: tribulationes item tuas ac dolores congrega eiûs doloribus, vt tali vnione ab omni fæce expurgentur. Item aſſueſcas quotidie expenſis ac perſpectis peccatis & imperfectionibus tuis, ea omnia proijcere in profundum abyſſum miſerationum Domini Ieſu, vt ibi penitus conſumantur: deinde ab omnibus creaturis te abſtine, omnibus te ſubdito, homines charitate Chriſti complectere. Poſtea omnibus, quæ infra ſunt, poſthabitis, in diuinæ voluntatis beneplacitum te reſignabis, paratus, omnia de manu Domini ſuſcipere, & ab ea quæcumque aduerſa immiſſa patienter ſuſtinere.

Arden-

Ardentiſſime poſtulabis à Domino, quæ tibi neceſſaria ſint, vt ei perfecte vniri valeas: ad hæc patronam tibi aſſumes Virginem Dei genitricem Mariam, & in tui patrocinium Sanctos omnes, & cælites inuocabis: deinde orabis pro Fidelibus omnibus viuis, & defunctis, & pro tibi ſpecialiter commiſſis. O felix anima, quæ puritati cordis ſanctæque introuerſioni iugiter ſtudet, & priuato amori, propriæque voluntati abnegandis incumbit. Hæc enim magis in dies Deo appropinquat, vireſque eius amplius roborantur, ac ſicut ſtellæ luceſcunt, ſic denique fit idonea ad contemplandum diuinitatis abyſſum ſereno, ac ſimplici & iucundo intuitu: & caligante rationis oculo ad tantæ lucis conſpectum, ipſe ſimplex mentis oculus viget ac perſpicit, tranſcendens corporeas, atque incorporeas imagines, in ſola caligine quieſcens, quæ maxima lux eſt in hoc exilio. Per amorem ergo omnes formas tranſcendens anima, & ſupra ſe ipſam euecta, in Deo tota effunditur, vbi mirabili pace, ac dulciſſimo Dei complexu fruitur, merito canens: In pace in idipſum dormiam & requieſcam. Defluit enim anima amans à ſe ipſa, & velut ad nihilum redacta in abyſſum æterni amoris collapſa, abſorbetur, & ſibi omnino mortua, ſolum viuit Deo, nil ſciens, nil ſentiens præter ipſum. Perdit namque ſe in vaſtiſſima diuinitatis ſolitudine ac caligine: ſed ſic ſe perdere, vtilius & iucundius eſt, Pſal 4.

quàm

quàm ſe inuenire: ibi enim quidquid humanum eſt, exuens, & quidquid diuinum eſt, induens, transformatur, atque tranſmutatur in Deum, ſicut ferrum in igne quodammodo tranſit in ignem: manet tamen eſſentia animæ, ſicut ferrum ignitum non deſinit eſſe ferrum: quo fit, vt anima quæ antea frigida erat, nunc ardeat; quæ prius tenebroſa, nunc luceat, quæ prius dura, nunc molleſcat: & plane tota Deicolor ſit; tota enim diuini amoris igne concremata, totaque iam liquefacta, tranſit in Deum, & vnus ſpiritus
1.Cor.6 (vt ait Apoſtolus) efficitur cum eo. Varij tamen ſunt gradus huius exceſſus, nam alius alio dulcius in Deum conuertitur, & alius alio perfectius in ipſa conuerſione ſe à ſe ipſo repellit. Omnia hæc dicta à Dionyſio Areopagita habentur: qui in libello de Myſtica Theologia ad Timotheum inter cetera ſic dicit: Vt per intenſiſſimam exercitationem perueniàs ad con tuenda diuina ſpectacula, relinque ſenſus, & ſpiritnales intellectiones, intellectuales, inquam operationes, & ſenſibilia omnia, & intelligibilia, ſiue ſint, ſiue non ſint: & pro viribus enitere, vt per quamdam tui ipſius ignorationem illi iungaris, qui ſupra omnem eſt ſubſtantiam. Nam vbi libere & pure à te ipſo atque omnibus exceſſeris, expeditus abſolute, ad ſuperſubſtantialem diuinæ caliginis radium euolabis. Et pau cis interiectis, ait: Contemplator viſibilia & intellectualia deſerens, ingreditur myſticam ignorationis caliginem, in qua omnia ſcientiæ

& cogni-

& cognitionis præſidia terminans, totus ſit in eo, qui tactum penitus, viſumq. refugit, atque omnia tranſcendit. Et paulo poſt: Ad hanc, inquit, perlucidam ſplendidiſſimamq. caliginem admitti, & per viſus ſcientiæq. priuationem videre, & ſcire eum, qui aſpectum omnemque ſcientiam tranſcendit, oramus: hic enim non videre, & neſcire, verum ſcire eſt, & videre. Idem Dionyſius, de caligine hac ad Dorotheũ Diaconum ſcribens, his vtitur verbis: Diuina caligo eſt lux inacceſſibilis, in qua Deus habitare dicitur: hæc propter eximiam, & quæ ſubſtantiæ ſupereminet, claritatem, inuiſibilis eſt; atque ipſa propter ſuperſubſtantialis luminis copiam ex ea manantis, inacceſſibilis exiſtit, in ea liqueſcit, & ea abſorbetur, quiſquis Deum noſſe ac videre meruit. Nam eo ipſo quòd non videt, nec cognoſcit, familiarius iungitur illi, qui viſionem omnem, cognitionemq. tranſcendit, plene intelligens eum eſſe ſuper omnia, quæ in ſenſum vel intelligentiam cadunt. Vnde Dauid: Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, &c. Pſ. 138
& Paulus: Inueſtigabiles viæ eius, &c. Hæc Ro. 11.
Dionyſius. O vere beata anima, quæ propria omni operatione ſepoſita, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus: in intellectu ſentit & fouet præfulgidas illuminationes Solis iuſtitiæ: in vi concupiſcibili ſentit æſtum quemdam quieti amoris, ſiue contactum Spiritus ſancti in ſimilitudinem viui fontis affluentem riuis æternæ ſuauitatis. O vere beati, quibus licuit

hæc

hæc vel tantillo ſpatio temporis experiri. Nam per ſapientem ſui ignorationem,& per intimum amoris contactum, inexplicabili quodam modo Deum anima cognoſcit, & in eo ſtabilitur: nam cum ea ab omnibus libera ac ſemota, ſimplex exiſtat, & munda, vt terſum ſpeculum eam aſſidue Dominus ſui diuini fulgoris radijs illuſtrare ſolet. Heu quàm pauci ſunt, quibus huc peruenire contingat! Modicus enim amor, tenuiſq. affectus, quo quis mortali creaturæ adhæret, verbulum ocioſe prolatum, aut buccella panis, aliter quàm oportuit ſumpta, & aliæ huiuſmodi, licet minutulæ paleæ efficiunt, vt Deus, qui ſumma puritas eſt, non intime animæ vniatur, donec hæ inordinationes expientur: immo tempore vnionis inter Deum & animam quæcumque (licet bonæ) imagines ſunt procul expellendæ: quia ſunt media inter vtrumque. Ideo athleta huc peruenire cupiens (Deo ipſum trahente atque vocante) cum primum ſenſerit ſe diuino amore vehementer inflammari, ac ſurſum trahi, propere reſcindat quaſlibet imagines, feſtinetq. ad ſancta ſanctorum, & ad internum illud ſilentium, in quo non humana ſed diuina dumtaxat eſt operatio: ibi enim Deus ipſe eſt agens, homo vero patiens. Nam dum vires animæ ſilent, & à propria actione quieſcunt, atque ab omni denique externa imagine liberæ ſunt, Deus ipſe loquitur, eaſque mentis vires pro libito diſponit & afficit, nobiliſſimum opus in ea peragens.

Poſt-

§. I.

Poſtquam autem anima præclariſſimam ac præ omnibus dulciſſimam Dei actionem in ſemetipſa non ſenſerit, tunc propriam actionem ſuam, ſuaq. exercitia prædicta reſumat. Cauere autem ſummopere anima debet, ne in ſua introuerſione, & ad Deum conuerſione vltra quàm ſatis eſt, extendat intellectum ſuum, ne ſi altius quàm oportet volare tentauerit, extra debitam ſimplicitatem aberrans, æternis tetenebris inuoluatur, vnde intolerabiles miſeriæ & ipſius animæ anxietates oriri ſolent. Introuertat ergo ſe ſimpliciter intellectus, oculos diligenter & placide deprimens, atque excæcans: violentum præterea impulſum prudenter vitet, ne prægrauans naturam, ſe nimium debilitet, ſi tamen nequeat non affligi, hac ipſa afflictione nequaquam perturbetur, nec deſpondeat animum, ſed humiliter & patienter eam patiatur calamitatem. Nonnulli quippe ſunt, qui in feruidis ad Deum aſpirationibus ſe exercentes, maximum ſæpe ſentiunt cruciatum, donec Dei ipſius dono, & aſſidua conſuetudine id aſſequantur, vt ſe ſe ſimpliciter, ac facile valeant exercere. Plerique etiam ſunt, qui modicam compunctionem ſenſibilem ſine ſui læſione non ferant. Denique athleta Chriſti diligentiſſime caueat, quidquid internam animæ tranquillitatem valeat diſſipare: ſi vero ſint impedimenta, quæ vitare nequeat, humiliter Deo offerat in laudem ſui nominis. Cum vero conſola-

tionem aliquam à Deo acceperit, & quando euenerit, vt ſpeciali gratiæ dono extra naturæ lumen rapiatur, non plus æquo admiretur quod ſenſerit, nec vltra ſolitum exultet, aut ſcrutetur quid ſit, & quomodo ſit Deus: non argute diſcutiat lucem illam intus coruſcantem, & cæleſtem illum ſaporem, quo afficitur: ſed placide illis fruatur, & in ſolo Deo ipſo conquieſcat. Ne vèro quid ſuſpectum habeat, dum luce cæleſti conſolationeque interna plenius affluit, certo ſciat, lumen illud quod in animæ centro lucet, & quo quis Dei bonitatem, & propriam ſui vilitatem cognoſcens, in vera proficit humilitate, non à ſpiritu maligno, ſed à Deo mirifice infundi. Diabolus namque ſolet vanos ſuperboſq. homines decipere, confictum lumen & falſam ingerens dulcedinem, ſed eſſentiam animæ ſolus Deus ingredi poteſt. Non igitur quærat anima in donis Dei proprium commodum, propriamq. oblectationem, ſed ſolam Dei laudem ac beneplacitum: ita vt ſemper parata ſit (ſi ita Deo placeat) carere delectationibus, quibus ab eo ſæpe fouetur. Verumtamen non repellat, nec impediat ipſa Dei dona, ſed humili gratoq. animo ea recipiens, admiretur & laudibus extollat diuinam illam bonitatem, quæ indigno homini talia conferre dignatur. Caueat contemplator, ne aridus fiat, & ineptus ad alia opera peragenda, ſed quæ concipit in contemplatione & vnione, exerceat in ſanctis operibus: ita vt ſi dum ſe intus exer-

cet,

cet, obedientia aut charitas aliquid exterius agere ſuadeat, non indigne ferat, ſed prompte hilariterq. obediat: nam ſemper & quocumque temporis articulo reſignatus, & plene ſibi renuncians manere debet. Igitur ò anima generoſiſſima & nobiliſſima te puram & liberam cuſtodi, noli ad varietatem ſenſuum foras excurrere, ſed cohibitis ſenſibus intus habita, ad Deum ardenter conuertere, millies per diem in abyſſum diuinitatis immerſa, ibi vltro citroque natare curato. Anhela ad illam ſupernaturalem ſpiritus cum Deo vnitatem, reuola in Deum, à quo ducis originem, qui lux eſt increata & lux inſimul æternitatis. Huc tamen non datur aſcendere, niſi his, qui naturam ſuam ſenſusq. ſuos præclare vicerunt, qui nec proſperis, nec aduerſis vitioſe mouentur, ſed ſtabili quadam pace fruuntur: ideo in eis nulla turbulenta affectio diu durare valet. Cumq. hi Dei homines plene à Deo inſtruantur, & illuſtrentur de agendis & propter Deum omittendis, tamen libenter ſe alijs ſubdunt, omnibus in Chriſto obtemperant, ſponte infimo loco delectantur, donis multiplicibus, quæ recipiunt, non extolluntur, ſed potius in vilitatis ſuæ profundum ſe demergunt, minima peccata ſtudioſiſſime vitant, & ſi quæ incurrunt, mox Chriſti ſanguine diluunt. Hi incogniti mundo viuunt, horum cæleſtem conuerſationem non facile quis aduertit, niſi eadem cum ipſis gratia potiatur; nam ſingulares, & inuſitatos mores hi oſtende-

re foris non ſolent, ſed ſuaues ſe ſe & benignos in conuictu omnibus exhibent, ita tamen vt peccatum miro ſtudio deuitent: nulla vultus ſeueritate, ſed maxima animi clementia vtuntur, omnibus miſerationis affectum impendentes. Quibus plerumque euenire ſolet, vt cum in aliquorum commercio quaſi nullius momenti ſe gerant, vilipendantur, etiam ab his, qui exterius non paruum ſanctitatis ſpecimen præ ſe ferunt, atque etiam ab his, qui duriter vitam ducunt, quiq. in auſteritate externa ſponte aſſumpta confidunt, plerumq. deſpiciuntur, quòd ipſi corpuſculis ſuis quietem & alia neceſſaria pro Dei honore concedere ſoleant.

§. II.

Diu igitur elaborandum eſt, & ſummo ſtudio enitendum, vt ad ſcaturiginem aquæ viuæ in imo animæ tuæ latentem peruenire queas; diu oportet te ante cubiculum Regis æterni excubare, pulſare, prius quàm intro admittaris. Et vt facilius intelligas, quid ſit vnio animæ cum Deo, ſcias velim, duplicem eſſe vnionem animæ cum Deo per amorem; quædam enim eſt habitualis, altera actualis: hæc vero duplex, quædam actiua, quando quilibet nititur Deo ſemper adeſſe in intellectu, voluntatemq. ſuam ſemper ad eius amorem inclinat, aut ſaltem ardentiſſimis ad id deſiderijs abundat: altera paſſiua, de qua dicit Bernardus, Rara hora, & breuis mora. Auguſt. 10. Confeſſ. cap. 4. Aliquando (ait) introducis me in affectum nimis inuſi-

tatum

tatum introrſus, ad neſcio quam dulcedinem, quæ ſi perficiatur in me, ignoro, quid futurum ſit; certe viuere abſque illa non licebit; ſed incido in hæc ærumnoſis ponderibus,& reſorbeor ſolitis affectibus, & teneor: fletu madeo, hic eſſe valeo, nec volo; illic volo, nec valeo. Et quamuis hæc feruens dilectio eliciatur à voluntate, dicitur tamen paſſiua, quia ad illam non excitat voluntas ſeipſam, velut ad primam, ſed immediate excitatur à Deo fortiter, fitq. regulariter ac placide cum exceſſu quodam, ac ſuſpenſione ſenſuum, eſtq. mirum in modum dulcis, & paucis conferri ſolet. Sed attendas,quæſo, quòd amare Deum cum ſuſpenſione ac ſenſuum obdormitione non dicitur euidẽtiſſimum ſignum paſſiuæ vnionis: inuenitur enim ſæpe etiam in actiua vnione ſuſpenſio, ideo qui ſuſpenſiua vnione fungitur, nolit diſcutere, ſitne actiua, an paſſiua, ſed gratias agat pro ea, quæcumque ſit. Multorum ſententia fuit,hanc vnionem,quamuis pura eſſet, à quibuſcumque imaginibus poſſe impediri, licet eſſent imagines ipſæ vtiles, quæ animam ipſam diſpoſuerant, vt imagines myſteriorum humanitatis Chriſti, & etiam diuinorum attributorum: hoc tamen caute intelligendum eſt, ne erroris exiſtat occaſio. Si enim intelligamus has imagines, dum ſe offerunt intellectui animæ immediate quieſcentis, ac fruentis vnione diuina pura, non eſſe tenaciter recipiendas, nec moroſe eo temporis articulo illis vacandum, aut rebus quas

illæ repræſentant, ſed re vera claudendos eſſe ad eas mentis oculos, regulariter loquendo, verum hoc fateamur, neceſſe eſt; diuertere enim ad eas moroſe impedit progreſſum immediatæ vnionis cum Deo. Si autem intelligamus, has imagines quotieſcumque occurrunt pure contemplanti, atque amanti Deum, impedire hebetareq. vigorem ac perfectionem vnionis, credo falſum eſſe; experientia enim conſtat hoc ſæpe euenire, dum homo in ſolum Deum toto mentis actu fertur: fit enim, vt eo tempore raptim occurrat intellectui hæc imago videlicet, Hic Deus pro me homo factus eſt, aut crucifixus: hæ namque imagines, non ſolum non impediunt, verum etiam promouere & augere ſolent vnionem amoris atque admirationis ſuſpenſiuæ: immo nec imago peccatorum raptim tranſiens, officiet, videlicet, Hic Deus tot crimina pro ſua benignitate condonauit; nam hæc imago non perturbare, ſed quietem mentis occaſionaliter adaugere ſolet, dummodo homo tunc non deſcendat ad ſpecialem ipſorum conſiderationem, ſed mox reſiliat in fontem aquæ viuæ. Sæpe etiam contingit, quòd dum vnio tepeſcit, rurſum ſponte igneſcat, ſi mentem applices ad media ſalutifera, ſcilicet, ad Chriſti paſſionem, &c. aut ſi cogites, quàm miſericorditer te Deus diu tolerarit, quæſierit, inuitauerit, expectauerit, æterna denique gaudia parauerit. Vt autem plene intelligas, quantum quiſq. proficere valeat in hac philoſophia, ſcito,

eos qui feliciſſimis vinculis violenti amoris tenentur, debere ſibi aliquando vim inferre, vt Deum à ſe expediant, & ad alia mentem transferre poſſint: videlicet quando obedientia vel officium cogit alicui negotio intendere, aut certe ſalutis corporalis conſeruatio compellit à feruore vnionis ceſſare. Noui ego aliquos valde in hac vnitiui amoris philoſophia prouectos, qui ſæpe languerent, ſingulisq. menſibus lecto ægrotantes decumberent; non alia de cauſa, quàm ex aſſiduo vnitiui amoris feruore, & diuinæ charitatis ardentiſſimo ſtudio. Quare compelluntur hi ſpiritum aliquantiſper demulcere, ac melioribus cibis vti, vt vires amiſſas reficiant, quibus conſulendum eſt: vt ita prudenter ſua exercitia moderentur, ne corporis valetudini euideniſſime nocere videantur. Faſſa eſt mihi quædam non poſſe audire concionatorem in feruore ſpiritus de diuinis diſſerentem: miro enim feruoris impetu cor ſcindi videbatur, ac præ gaudio à ſe auelli: quapropter ſæpe de egrediendo à templo cogitabat. Vt diſcas eſſe benignus, memineris amorem Dei zelum aduerſus peccata producere, amorem vero proximi manſuetudinem ac lenitatem gignere. Vtinam (ait Bernardus in Cant. Serm. 46.) mihi detur pax, bonitas, benignitas, gaudium in Spiritu ſancto, miſereri in hilaritate, tribuere in ſimplicitate, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, his contentus ero; atque ceteri qui meo de hac re iudicio acquieſcere velint: exi-

ſtimo enim Deum etiam his fore contentum, cetera Sanctis Apoſtolis, viriſq. Apoſtolicis derelinquo, &c. Vocat ibi ſermonem ſapientiæ, ſiue ſcientiæ philoſophiam, gratiam curationum, interpretationem ſermonum, & ſimilia.

§. III.

Abbas Cheremon Collat. 11. his verbis vtitur: Euidentiſſimum indicium eſt animæ nondum à vitiorum fæce liberæ, in criminibus alienis affectu miſericordiæ non condolere, ſed rigidam iudicij ſeruare cēſuram. Quomodo enim perfectionem cordis habere dicetur, qui id non habet, Alter alterius onera portate? Quo pacto charitatem habere? de qua ſcriptum eſt: Non irritatur, non inflatur, non cogitat malū, omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. Vnde de iuſto dicitur Prouerb. 13. Quod miſeretur etiam iumentorum ſuorum: viſcera autem impiorum ſine miſericordia, ideoque iiſdem vitijs monachum ſubiacere certiſſimum eſt, quæ in alio inclementi, ac inhumana ſeueritate condemnat. Vt melius te ipſum diſcutere ſcias, attende his, quæ dicam: Sæpe naturalis valetudo iuuat, aut impedit bonum opus & deuotionem internam: & ideo plerumque credit homo ſe ſpiritu Dei agi, cum tamen aliunde agatur: verbi gratia, Gaudium vel alacritas in aliquo bono opere ex naturali diſpoſitione procedit, quod homo exiſtimat à virtute vel charitate prouenire; iracundus enim & ſi bono zelo mouetur, tamen ipſi bono zelo miſcetur naturalis amaritudo. & ali-

quando

quando exiſtimat purum, quod mixtum eſt: lenis enim & comis ex naturali diſpoſitione quam habet, pronus eſt ad clementiam. Rigidus ac ſeuerus ex naturæ ſuæ habitu difficiliter exhibet benignitatem: vnde fit vt licet habeat plus charitatis in aliquo opere, minus tamen habeat alacritatis, & minus habens charitatis in eodem opere, habeat plus alacritatis: hoc fit naturalis habitus varietate. Vnde ceteris paribus qui maiori mentis conatu ad aliquod pium opus anhelat, plus meriti comparat. Similiter de deuotione dicendum eſt; nam ſi duo æquali ſuffulti charitate ſint, quorum alter gratia exercendi ſe in deuotione ſit præditus, alter verò tentatione laboret, vel aduerſus aliquam infirmitatem, aut imperfectionem bellum gerat, non minus hic habebit meriti motibus animi & pugnæ conatibus, quàm ille deuotione & mentis alacritate, qua fruitur: immo plus mereri potuit, ſi legitime & viriliter certauerit. Nam ſæpe vehemens tædiũ & cordis amaritudo, vires & virtutes animæ exercet, & non euertit. Siue ergo aliquis accidia laboret, & ariditate cordis vel tentatione infeſtetur, ſiue intima cordis deuotione perfruatur, non minus ille in aduerſo tentationis ſtatu, quàm hic in quieto & ſecuro mereri poterit. Plerumque tamen infirmis deuotionis ſtatus ſolet eſſe fructuoſior, robuſtis vero & conſtantibus tentationis occaſio, ſiue ſtatus plus meriti conciliabit. Hæc Richardus ſuper Cantica cap. 18. Ibi etiam cap. 17.

17. vt diſcrimen aſſignaret inter ea, quæ fiunt ex ſpiritu proprio vel diuino, hanc apponit doctrinam.. Inter Spiritum ſanctum & proprium caute debet homo diſcernere; & ſe ipſum accurate diſcutere; cumque ad aliquod opus mouetur; attente perſpicere, an ad illud peragendum aliqua impellat humana delectatio, vel vitium vel tentatio. Sunt etiam in anima aliqui motus ex diſpoſitione propria, vel ex cauſa & occaſione aliqua, vel ex curioſitate & ambitione, vel denique leuitate, &c. Impetus prouenientes ex vitio vel tentatione omnino cauendi, reliqui tolerandi ſunt, atque his bene vtendum eſt, ne ſcilicet eos ſequamur; ſed eos à latere aſſidere patiamur non damni, ſed miniſterij cauſa: videlicet vt ex ipſis maiori mentis alacritate ad quodlibet bonum opus peragendum rapiamur; vbi enim nobis naturalia abſque alia cauſa cooperantur, promptior ad ea fit ſpiritus noſter, & alacrius peragit, quod intendit. Cauendum tamen eſt, ne præcipue alicuius humanæ delectationis cauſa impellat, nec eum impetum ſequamur, licet patiamur: vbi tamen re ipſa impetum eſſe Spiritus ſancti cognouerimus, protinus ad exequendum ſurgamus. Anima tamen infirma ſuſpecta ſibi eſſe debet; nam cum imperfecta ſit, procliuior eſt ad impetus ſenſuales quàm ſpirituales. Idem ibidem cap. 7. perfecte docet, quo pacto conſulendus ſit Deus in oratione, de totius vitæ diſpoſitione: quomodo ſcilicet ad interius cubiculum ſecedendum

ſit.

ſit, veluti Moyſes ad tabernaculum fœderis, vt Dominum conſuleret, de dubijs, de diſponenda & ordinanda mentis ſuæ domo, de gerendis in illa, de ſtatu proprio, de fratrum neceſſitatibus ſpiritualibus, de dilectione Dei, de amore iuſtitiæ, de diſcretione exercendi zeli, de tempore diſſimulandi exceſſus, de compaſſione delinquentium, de rigore habendo, &c. Idem. Qui ad perfectionem ſpiritualis vitæ anhelas, cauere debes inprimis multitudinem venialiū, & minores concupiſcentias, cogitationes carnales prauas, & vanas, vt iræ, ſuſpicionis, amaritudinis & ſimilia. Vitandæ etiam ſunt terrenæ conſolationes in cibo, potu, & colloquio, in viſu & auditu, in curioſitate, in veſtibus, in ſomno, in qualibet libertate; nam quanto acrius ſolatia hæc reſpuens, & mortificans; carnaliter conſolari renuit, tanto dulcius in ſpiritu merebitur conſolari & diuina foueri gratia. Si enim viuificans gratia reperiat cor liberum ab his imperfectionibus, plenius & vberius implet. Ad eradicationem ſuperbiæ præſertim, totis viribus conandum eſt, Sed quis occultas eius radices, dulces cogitationes, quibus latenter ſe inſinuat, cognoſcere poterit, niſi Deo reuelante? Hæc quo magis in mente dilatatur, eo minus cognoſcitur; eius enim copia mens amplius atque amplius excæcatur, in verbis, in operibus multipliciter latet, nec ſatis cognoſci poterit, niſi gratia præuia. Ideo hæc fera fugienda eſt ſummopere; nam vel tantillo illius commercio, to-

tius

tius cæleſtis gratiæ ardor extinguitur.

§. IIII.

Bernardus in Opuſculo de interiori domo, ita inquit: Ille ſolus aptus eſt internæ dulcedinis deguſtare ſaporem, ſilentium internæ quietis, gratiam iucundæ contemplationis, qui in ſui cognitione diu ſe exercuit, & longo exercitationis vſu eſt plene eruditus. Fruſtra enim cordis oculum erigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus eſt ad videndum, & perfecte ſeipſum cognoſcendum. Nam prius neceſſe eſt, intelligas inuiſibilia cordis tui, quàm intelligere valeas Dei ipſius inuiſibilia; quòd ſi te cognoſcere nequeas, ne præſumas comprehendere, quæ ſunt ſupra te, nil enim aptius eſt ad videndum Deum, quàm rationalis animus ſeipſum quærens, & plene inueniens. Quòd ſi inuiſibilia Dei, per ea quæ facta ſunt, conſpiciuntur, quanto facilius per imaginem ſuam conſpici poterit, modo illa terſa ſit & pura? Terge ergo ſpeculum tuum, ſi velis videre Dominum. Hoc faciat verus pœnitens; non ceſſet quotidie extergere, & cuſtodire ſpeculũ hoc, & attente inſpicere, an in eo ſit aliquid, quod Deo diſplicere poſſit, (neque enim minimum offendiculum tolerabile reputat, ſiue actionis ſiue cogitationis) idq. mox lachrymis compunctionis delere curat. Teneat etiam ſpeculum hoc, ne deorſum corruat, ac terræ per amorem inhæreat, aut inanium cogita-

tionum

tionum puluere ſordeſcat. Cuſtodiat etiam caute, vt quando ille cuius deliciæ ſunt eſſe cum filijs hominum, & ad oſtium ſtat, & pulſat, ingredi voluerit, mentis receptaculum puriſſimum inueniat. Hoc ergo ſpeculo diu diligenter inſpecto (ait cap. 14.) incipit illi quædam diuini luminis claritas infundi, & immenſus quidam inſolitæ viſionis radius cordis oculis apparere; ex cuius luminis viſione animus ipſe accenſus, incipit munda oculorum acie ſuperna & æterna conſpicere, Deo inhærere, cuncta quæ adſunt, tamquam non ſint, deſpicere, cunctis affectionibus renunciare, & totus ſoli amori Dominico incumbere. Ad tantam gloriæ machinam pertingere non valet mens propria induſtria; Dei enim donum eſt, non hominis meritum, ſed huic gratiæ recipiendæ proculdubio aptus redditur, qui ſæculi curam abijciens, ſui ipſius tantum curam agit, qui frequenter in ſe deſcendens, humiliter conſiderat; quid ipſe ſit: diligenter diſcutiens: vnde venerit: quò tendat, quomodo viuat, quid agat, quid agendum omittat, quantum quotidie proficiat, vel deficiat, quibus cogitationibus plus infeſtetur, quibus affectionibus ſæpius pungatur, quibus tentationibus malignis acrius impugnetur. Quantum enim quotidie in tuæ vtilitatis cognitione proficis, tantū ad Deū anhelans, altius progredieris. Diſce ergo in corde tuo habitare, ibiq. manſionē facere: ſi forte quacumque mentis euagatione inde abſtractus fueris, mox ad te redire feſtina; quod

ſi ſe-

ſi feceris vſu aſſiduo, ea manſione oblectaberis; ita vt nil moleſtius exiſtimes, quàm alibi & extra te eſſe. Quapropter ſi forte ſenſeris cor tuum externis delectationibus affici, & cogitationes tuas moroſe in eiſdem delectari, celeriter eas à te expellere curabis, nec vmquam ſines cor tuum illis patere, ſed expulſo hoſte, ad te rediens, ibi immorare; oblitus omnino externorum, figens omnes motus cordis tui in vno æternæ gloriæ deſiderio: quo fiet, vt præ gaudio te capere nequeas, & hoc tramite ad Dei cognitionem facillime aſcendas, totus in ipſo abſorptus: ita vt non te, ſed ſolum Deum ſentias. Non dolebis ob iniurias, ridebis opprobria, damna contemnes, paupertas non erit grauis, mortem denique lucrum reputabis: fiet etiam vt frequenter rapiaris, mentisq. exceſſum patiaris, à terrenis omnibus penitus liber, ac diuinæ pulchritudinis conſideratione ſuſpenſus. Nil iucundius; ſi diutius tanta dulcedine frui licuiſſet. Cum enim mens ibi eſſe diutius expetit, ſubito labitur, & ad ſe rediens, nemini potens eſt referre, quæ ſupra ſe vidit: ſed cognitione ſuauitatis illecta, miratur eximiæ deguſtatæ dulcedinis ſuauitatem, & cæleſtem illam mentalis lætitiæ infuſionem, incorporeæ lucis claritatem, intimæ ſocietatis ſaporem, ac denique illius ſummæ quietis & tranquillitatis arcanum tacite ſecum & (vt aiunt) in ſinu meditari non ceſſat. Vola ergo, ne deficias, donec in conſpectum Regis ipſius peruenias. O felix anima,

anima, quæ iam diuturno vſu in prædictis firma effecta, internæ pacis fruitur felicitate; in ea namque, quæcumque moleſtiæ licet grauiſſimæ foris perſtrepant, internæ quietis ſilentium non interrumpunt, totum enim id quod amat, & in quo delectatur intus poſſidet: quod nemo vmquam eripere poterit licet caro premat, mundus trahat, diabolus terreat, dulci tamen intus ſecuritate congaudet: denique licet omni volubilitate mundus circumrotetur, rideat, ploret, emarceat, pereat, ſecura non deſinit eſſe & tranquilla. Ibi.cap.69. & 70. Tantum te in diuina dilectione proficere credito, quantum in creaturarum amore defeceris: ideo cum in intimis tuis validiorem aliquam delectationis ac dilectionis violentiam expertus fueris, quàm numquam alias, attente inſpicito, an ſit aliquid præter Deum quod te conſolari valeat, & inde intelliges quantos in diuino amore progreſſus feceris. Nam ſi aliqua ex creaturis te delectat, nondum ardentiſſimo illius dilecti amore es plene imbutus, & ſi eum non ſatagis ad intima tua introducere, quomodo credendum eſt te velle vel poſſe ſequi illum ad ſublimia ſua? ideſt, ad theoricos exceſſus. Certiſſimum ergo ſignum tibi ſit, ò anima, quæcumque ſis, te dilectum tuum non perfecte diligere, ſi ad theoricos illos exceſſus nondum vocaris, vel vocantem ſequi non plene mereris. Quo pacto namque perfecte diligere, vel diligi poteris, ſi ſummo deſiderio ad ſuperna non raperis, & ad anagogicos cona-

conatus illos in mentis alienatione non tranſis? Satage itaque Deum tuum ſumme & intime diligere,& omni temporis articulo ad diuinæ contemplationis gaudium ſummo ſtudio anhelare, ad quod ſi Deo dante aliquando admiſſus fueris ac illud diuinorum radiorum ſpectaculum liceat intueri, ò quàm intimis deſiderijs, quàm profundis ſuſpirijs, quàm inenarrabilibus gemitibus ad illud contendes? Quàm profunda & iucunda admiratione, quàm aſſidua memoria illam inſpectam claritatem mente meditaberis, nil aliud vere expetens, ac ardentiſſime deſiderans, quàm in eam redire? Fieri tamen nequit, ita perſpicue illam contemplari, vt viſu perſpexerit: nam nec videndi modum, nec viſionis qualitatem aſſequi valet, ſed per mediam quaſi nebulam aſpicit, & quaſi immemor reminiſcitur,& quaſi non videns intuetur,donec tandem iterum detur à meditatione aſcendere ad contemplationem, à contemplatione in admirationem, ab admiratione in mentis alienationem. Quam expetibilis ſit contemplationis gratia, ex verbis ſubiunctis expende: Contemplationis gratia cor ab omni mundano amore non ſolum emundat, ſed etiam ſanctificat, & illud ad cæleſtium amorem inflammat, & qui diuina inſpiratione & reuelatione ad gratiam contemplationis promotus eſt, quaſi arrhabonem illius futuræ plenitudinis accipit, vbi perpetuò contemplationi inhærere licebit. Per contemplationem, velim, ſcias nos ad iuſtitiam erudiri

rudiri

rudiri, conſummari verò ad gloriam. Nil denique eſſe poteſt iucundius aut vtilius gratia contemplationis: quanto enim amplius in cæleſtium cõtemplatione delectaris, & iiſdẽ delectatus, admiraris; tanto libentius in ipſis immoraris; tanto denique clarius illuminaris: inuenies namque ſemper, & quod admireris, & in quo gratiſſime delecteris. Nuſquam alibi erit vel copioſor admirationis materia, vel vtilior delectationis cauſa. Ad hanc gratiam potius peruenire poſſumus intima compunctione, quàm profunda inueſtigatione; magis ſuſpirijs, quàm argumentis; lacrymis, quàm ſententijs, oratione, quàm lectione, celerius denique gratia lacrymarum quàm ſcientia & doctrina litterarum.

EX GERSONE DE MYSTICA *Theologia. Cap. XII.*

GErſon ex Richardo ſic definit hos terminos: Cogitatio eſt improuidus animæ obtutus circa ſenſibilia, ad euagationem pronus. Meditatio eſt prouidus animæ obtutus in veritatis cognitione ſeu inquiſitione vehementer occupatus. Contemplatio eſt perſpicax & liber animæ intuitus in res ſpirituales perſpiciendas vſquequaque diffuſus, & in diuina ſpecula quaſi ſuſpẽſus. Cogitatio igitur vagatur abſque labore & fructu; quia faciliter mouetur huc atque illuc, quocunque eam occurentia obiecta ſeu phanta-

ſmata ferunt. Meditatio autem cum ſit certæ veritatis inquiſitiua, laborat cum ſtuctu. Experimur enim, quàm difficile eſt figere mentem in alicuius rei conſideratione: præſertim cum nititur ratio rei quidditatem perſpicere ab accidentibus & circumſtantijs ſemotam. Contemplatio circumuolat, ſine labore cum fructu tamen maximo, non enim moratur in inquiſitione, ſed in admiratione. Meditatio ſi debite fit, tranſit in contemplationem, facta namque ſedula veritatis inquiſitione, denudatis inſuper vehementius ſtudio rerum quidditatibus ab omnibus accidentibus & circumſtantijs, generatur ex ea aſſiduitate quidam habitus, purificatur lumen intelligentiæ, tantoque fit acutius diuinis ſpectaculis inſpiciendis, quanto à ſenſibilibus cogitationibus eſt liberius. Contemplans enim (vt dicit Auguſt. de Trinit.) ſimilis fit homini in excelſi montis cacumine reſidenti, quò nec nubes, nec venti attingunt, ideo ibi liberius oculos poterit circumagere, & ad ſerenum Solis iubar extendere, ob cæli puritatem & tranquillitatem regionis: ita quamdiu menti licitum eſt in arce intelligentiæ ſine delapſu ad inferiora morari, libero intuitu poterit diuinas perfectiones contemplari. Præterea ſicut ille qui in excelſo montis culmine reſidet, non ſolum ſuperiora, ſed etiam, quæ ſubtus ſe ſunt, liberrime intuetur; ita fixa mentis acie contemplans, liberius & purius perſpicit, quæ aguntur in potentijs ſenſitiuis, & inquiſitioni-
bus

bus rationis, quàm qui cogitans, ſedet, & meditans: hi enim phantaſmatum turbulentiam patiuntur, à quibus ille liber exiſtit. Ex his patet, nil eſſe dulcius oculo contemplationis, eius tamen acquiſitionem conſtat eſſe difficillimam. Patet enim contemplantis oculum non ſolum ſpiritualia & abſtracta intueri, ſed etiam ea, quæ in ſenſibus vel vi ratiocinatiua aguntur, aliter tamen quàm ipſæ vires, ſimpliciter namque ac quiete, ideſt, facili, ſimplici, & acutiſſimo intuitu videre poteſt. Contemplatores ergo viri habitant in regione æternitatis & perſpicuitatis: poſiti namque ſunt extra omnem fluctuationem, & deſideriorum confuſionem infinitam, & in auram quamdam libertatis ſerenam euolantes aſſurgunt: quorum vita non minus differt à reliquorum hominum vita, quàm ipſi homines à pecoribus. Illud etiam notandum, quòd quemadmodum meditationem ſequitur compunctio vel deuotio, ita contemplationem ſequitur extatica & anagogica dilectio, ideſt, ſurſum ducens, & rapiens in diuina. Aliquando etiam prouenit inæſtimabilis quædam & inexplicabilis iucunditas, quæ iubilatio dicitur: vnde quidam & iure dicunt, contemplationem abſque ea dilectione, contemplationis nomen non mereri. Sed quæres quid ſit myſtica Theologia? Eſt experimentalis notitia habita de Deo, cum ſupremus appetitiuæ potentiæ apex Deo ipſi per amorem conciliatur: ad quam nemo vmquam peruenire poterit, niſi à ſordidis & impuris affectio-

fectionibus deſiccatus, velut ligna viridia & aqueo humore plena, quæ ab igne comburi nequeunt, niſi poſt deſiccationem multis inſufflationibus compatatam. Et Gregorius in Homilia de cæco dicit: Per pœnitentiæ lamentationes, mentis phantaſmata poſſe depelli. Vnde mystica Theologia plus manet in affectu, quàm in intellectu, & habetur excellentior ſpeculatiua, ſicut charitas fide, & dilectio Dei cognitione ipſius: myſticam Theologiam vocauit inclytus ille Dionyſius, irrationalem, amentem, ſtultamq. ſapientiam; ideſt, omnem mentem rationisq. iudicium tranſcendentem. Quamdiu aqua friget, intra ſeſe continet, cum autem feruescit & ebullit, videtur quodammodo ſeipſam non capere, ſed aſcendere, & ſurſum ferri virtute caloris: non aliter anima quamdiu diuino amore non æſtuat, intra ſe ſe continet, ſed ſpiritu amoris incaleſcens ſeipſam potenter ſupergreditur, quaſi ſupra ſe volitans. Anima enim radijs puræ contemplationis aſperſa, tota amore liqueſcit, veluti ſpeculum concauum ſi radios Solis accipiat, appoſita fomenta comburere ſolet. Si brutum animal delectabili potiatur obiecto (vt equus gramineo campo) ſenſitiuus appetitus iubilat, & totus ſeſe diffundens dilatatur: ita etiam intellectus contemplantis ſi Deo ipſo fruatur, miro gaudio exultat affectus. Ad Theologiæ myſticæ perfectionem comparandam, non opus eſt, maxima eruditione in ſcholis acquiſita, non enim illa comparatur niſi in

ſchola

ſchola affectus & amoris,vehementisq. exercitij in actionibus moralium virtutum, quibus affectiua pars purgari ſolet, quæ ſi purgata eſt, & exercitata, ſatis eſt, ſi intellectus proponat Deum eſſe totum deſiderabilem & amabilem: vnde fit,vt in ipſum vehementi amore rapiatur. Bernardus hæc ſcribit ad Fratres de monte Dei. Multi fuere perfecti in Theologia myſtica abſq. ſpeculatiua, numquam tamen Theologus aliquis ſpeculatiuus tantum culmen perfectionis eſt adeptus, immo nec perfectus extitit in ipſa acquiſita Theologia, ſine myſtica: hoc autem ideo fit, quòd numquam alicui licebit Apoſtoli, aut Prophetæ verba intelligere, niſi ſcribentium plene imbiberit affectum. Quomodo enim poterit aliquis perfecte concipere, quid ſit libertas filiorum Dei, aut dulcedo diuini amoris, ſi eam numquam experiri licuit? eſto de ea acute diſputet. Contigit namque perſæpe cæcum,qui aliquando de coloribus loqui audiuit, de illis acute, & diſerte diſputare, quamuis eorum nullos proprios conceptus in corde ſcripſerit. Sublimis hæc ſapientia humilibus quantumuis ſimplicibus manifeſtari ſolet, occultari vero ſuperbis & carnalibus, licet eruditiſſimis, alioquin ſanctum daretur canibus. Quod vt facilius pateat, vtamur exemplo. Si pater quidam plurimis clarus virtutibus duos haberet filios,quorum alter curioſe de affectionibus, verbis, & operibus paternis inquireret, vt in ſuis actionibus patri per omnia ſimilis fieret, nihilominus

tamen patrem ipſum non diligeret: alter vero placidi & ſimplicis ingenij, qui de patre ſuo nil quærens, nil interrogans, niſi quo pacto illi placere poſſit, & in omnibus obedire; nonne hunc ſimplicem pater ardentius amabit? arcana ſua committet? hereditate donabit abdicato rebelli & curioſo? Sic in prædictis: Theologus enim ſpeculatiuus dumtaxat, aſſimilatur muſico peritiſſimo ſpeculatiuo, in vocali cantu, aut inſtrumenti pulſatione, numquam exercitato, immo habenti raucam vocem, & inſtrumenta diſſona, ideſt, carnem rebellem, vacuam habitu virtutum, & ſpiritui diſſonam, ideo ſpiritus nequit vti ſcientia acquiſita, ad hoc vt opere exequatur quæ nouit. Hæc cordi numquam tranquillitatem præſtabit; non enim oculus viſu, aut auris auditu ſatiatur: in ea, quàmplurimi docti aſſeruere, hoc vnum ſcire, ſe nihil ſcire: cor enim horum quatuor perturbationum ventis quaſi mare agitatur, ſcilicet ſpe, timore, triſtitia, gaudio. Vnde Poeta, Hinc metuunt, cupiuntq., dolent, gaudentq. Quod Eccleſia lamentatur dicens: Confuſa ſunt hic omnia, ſpes, metus, mœror, gaudium.

§. I.

Quando autem myſticæ Theologiæ tota ſubſtantia in dilectione conſiſtit, ipſa res videtur exigere, vt aliquid de amoris dicamus proprietatibus. Amor enim rapit, vnit, ſatisfacit. Eſt autem raptus vehemens eleuatio, fortisq. actuatio ſuperioris potentiæ: tunc enim ceſſant ope-

rationes inferiorum potentiarum, vel ſaltem ita debilitantur, & langueſcunt, vt ſuperiorem potentiam in ſuis actionibus nequaquam impediant, aut remorentur. Extaſis autem quæ proprie ad ſolum pertinet intellectum, fit quando intellectus ita in ſui ipſius actu ſuſpenditur, vt potentiæ inferiores etiam eadem ratione penitus ab actionibus ſuis ceſſent: & euenit raptus tam in potentijs cognitiuis, quàm in affectiua. Nam rapitur aliquando vis imaginatiua ita ſuper vires ſenſitiuas & exteriores, vt ipſæ nil curare videantur, & re ipſa non curent propria obiecta illis præſentata: vt patet in melancholicis vehementibus, in amantibus: & regulariter vehemens aliquis amor, aut alia animi perturbatio raptus huius ſolent eſſe cauſa. Ratio etiam quandoque rapitur ſupra ſenſus, quod fit, quando aliquis ex vehementi affectu ſeu appetitu vacat perſcrutationibus quidditatum, aut veritatum abſtrahentium à motu & materia, & conatur ex notis ignota ratiocinari. Euenit enim ſæpiſſime, vt is, qui rapitur, non ſolum ceſſet ab operationibus ſenſuum exteriorum: ita vt omnino ignoret quid extra fiat, ſed etiam virtuti phantaſticæ ac imaginatiuæ actio ſua penitus denegetur: adeo vt phantaſma nullum irruere valeat, aut ſi irruat, non rationis voluntatiſq. ſuperioris virtute prematur. Patuit hoc in quibuſdam, de quibus apud Valerium Maximum nota eſt hiſtoria. Fit etiam raptus in ſimplici intelligentia non ſolum ſupra omnes vires

ſenſitiuas, ſed etiam ſuper omnem ratiocinationem, quod contingit, cum apex mentis ita fortiter actuatur in ſimplici intuitu alicuius intelligibilis ſpiritualis, præſertim Dei, vt omnem aliam cognitionem extinguat, ac ſopiat: dicitur hæc anagogica ductio, & mentis exceſſus,
Gen. 35 mors animæ viuente ſpiritu, mors Rachelis, in partu Beniamin, & huiuſmodi raptus fit ſolum erga Deum, ex raptu affectus ad eundem. Rapitur namque cor amans à Deo non aliter quàm ferrum à magnete. Quidam præterea dicunt, aliquando rapi affectum ſupra intellectum, fingentes amorem abſque cognitione. Secunda amoris proprietas eſt vnio amantis cum amato, id eſt, amans omnino tranſit in amatum, ita vt in eo viuat. Nam cum ſimilitudo ſit vnionis cauſa, ſpiritus autem à ſenſibilibus affectionibus defæcatus, exiſtat Deo ſimilis, aptus redditur, vt Deo vniri valeat, in ipſumq. tranſire, ſecundum quamdam ineffabilem ſimilitudinem. Tertia proprietas eſt ſatisfactio, & animæ amantis plena quies; amor enim illi ſufficit, nec quidquã aliud quàm amare curat. Huius plenæ quietis mentalis cauſa in promptu eſt, nam cum omnia quieſcant in ſua perfectione, perfectio autem animæ in eo exiſtat, vt ſummo bono vniatur, ſummoq. ſuo perfectibili, igitur. Eſt enim Deus animæ centrum, quæ cum in eo ſit, quid vltra requireret? Manet igitur plene ſatisfacta & delectata, ſummi boni adepta vnione. Aduertendum eſt etiam, hunc vnitiuum amorem, qui experimen-

perimentalis Dei notitia dici ſolet, eſſe omnino perfectum, quod ſic patet: Oratio eſt eleuatio mentis in Deum, ergo perfecta oratio perfecta erit eleuatio. Hæc autem non fit, niſi amoris ac deſiderij vehementia, licet orans non intelligat ſe tunc aliquid poſtulare. Vnde Beatus Antonius dicebat eum, qui perfecte orat, non intelligere ſe aliquid petere: non enim orans ſupra ſe reflectitur, non componit, aut diuidit, ſed puro ſimpliciq. amoris actu ſoporatur, cum Propheta dicens: In pace in idipſum, &c. & hæc eſt plena pax ac ſumma vitæ huius felicitas, quæ omnem ſenſum exuperat. Enitamur ergo in hac myſticæ Theologiæ orationisq. perfectæ ſchola proficere, cum hæc ſit quæ Deo gloriam reddere, & cum eo amicitiæ legem (ſcilicet, idem velle, & idem nolle) ſeruare ſit ſolita. Hæc purgat, illuminat, ac perficit animam, delectat, ſatiat, ſtabilem reddit, iuuat proximũ, non vnum aut alterum, ſed myſticum totius Eccleſiæ corpus viuifico quodam nutrit influxu, & capaciſſimo maternæ beneuolentiæ ſinu omnia Eccleſiæ membra, ſuaque opera complectitur, ea Deo offerens, & pro his ſupplicans, ac poſtulans tamquam ſequeſtra gratiſſima pro indigentijs inopum ſpiritualium ſubleuandis, & pro eleemoſynis gratiarum quærendis, ac impetrandis, his, qui in miſeranda ſæculi huius colluuione morantur. Hoc enim præcipuum orationis munus & officium eſt.

Pſal. 4.

QVAE-

QVAEDAM MEDIA PERVENIENDI ad hanc myſticam Theologiam, ex eodem. Cap. XIII.

IN hac myſtica Sapientia ordinate procedendum eſt: Primo namque, timore tam ſeueri Iudicis ita concuti debemus, vt ex intimo
Pſ. 37. cordis affectu clamemus: Rugiebam à gemitu
Pſ. 89. cordis mei: Quis nouit poteſtatem iræ tuæ? Si
Pſ. 129. iniquitates obſeruaueris Domine. Non intres
Pſ. 142. in iudicium cum ſeruo tuo. Domine ne in furo-
Pſal. 3. re tuo arguas me. Proficientes amore mercenario alliciuntur, expectantes à Patre miſericordiarum & liberaliſſimo Rege cęleſte præmiū,
Luc. 15. dicentes cum filio prodigo: Pater peccaui in cælum. Perfecte vero viuentes non ſeruili aut mercenario, ſed vere filiali amore in Deum ten-
Pſ. 72. dunt, dicentes: Quid mihi eſt in cælo, & à te quid
Pſ. 118. volui ſuper terram? Defecit in ſalutare tuum anima mea. Oportet deinde corporis propriam complexionem perfecte noſſe, anima enim vt plurimum in ſuis functionibus corporis ſequitur complexionem. Sunt namque quidam naturæ adeo rapidæ & inquietæ, vt contemplationis otium ferre non poſſint, aut moleſtiſſime ferant; quod hi qui mitioris ingenij & tranquillioris naturæ ſunt, placidiſſime patiuntur. Primos beatus Gregor. 6. Moral. mittit ad actionem, alios verò inuitat ad contemplationem. Horum præterea qui ad contemplationis habitum proni

ſunt,

ſunt,quidam eò aſcendũt per iraſcibilem, ideſt, per compunctionem, ac deteſtationem propriæ voluntatis, & flagitiorum, &c. Alij per rationalem, ſcilicet, cogitantes & aſſidue præ oculis habentes, quàm æquum quámque decorum ſit recte viuere, Deo inhærere,&c. Alij vero per concupiſcibilem, ideſt, per amorem, conſiderata erga nos Dei dilectione, beneficijs vnicuique collatis. Hæc autem aſcendendi via efficacior eſt, & propria eorum, qui ſunt mitioris & placidioris ingenij,& cordis ad amandum propenſioris, quale eſt feminarum genus, quæ ideo dicuntur deuotus ſexus. Qui denuo velit gratiam contemplationis aſſequi, debet quoad fieri poterit, ab occupationibus omnibus exterioribus liber eſſe. Nam quamuis Beatus Gregor. dicat Præfectos Religionũ eſſe debere præ cunctis in contemplatione frequentes, hoc de illis intelligendum exiſtimo, qui ante Præfecturam non paruos in contemplationis habitu progreſſus fecerunt. Nam eam tunc denuo, cum in magiſtratu ſunt, acquirere, cum neceſſarium ſit, ſubditorum commodis inuigilare, niſi maximo Dei munere foueantur, fieri non poterit. Dicit ibi Gerſ. In Eccleſiaſticis præſertim Religioſis, qui in otio ſunt,ad contemplationis gratiam procurandam,& ad eam acquirendam in ſchola deuotionis & orationis educantur, huius gratiæ omiſſio iure culpanda eſt. Reddent enim rationem talenti ſibi commiſſi, quod abſcondunt. Addit etiam, huius omiſſionis reos eſſe tam viros

ros quàm feminas ſæculares, quibus per otium licuit, ingenio & inſtructione ſe totos in Deum conuertere, & in affectum bonum tranſire, nec tamen id curauerint, dicentes: Nolo ad ſumma contendere, nolo merita Apoſtolorum æmulari, placet per planiora incedere, humilioribus contentus ero. Hi puſillanimes habendi ſunt, non attendentes, maximum eſſe imperfectionis argumentum, nolle eſſe perfectum & ad perfectionis culmen non ardentiſſime anhelare. Si enim opulentiſſimus paterfamilias filium haberet, qui piger ac iners domi ſedens, nihil aliud curaret, quàm ſordide viuere: nil altum, nil dignum ingenio ſuo, aut paterna dignitate cogitaret, cum tamen pater illum ſtudioſe ad ſublimiora ſtimularet: cui non liquet ea viuendi inertia filium parenti odioſum fieri? Hæc Gerſon Opuſc. de myſtica Theolog. pract. Conſiderat. 4. Quærit præterea ibi Gerſon, an perturbet deuotionem internam exceſſumq. mentalem vocalis cantus Eccleſiaſticus: quod re ipſa verum eſſe videtur, & experientia teſtatur. Si quis obijciat, quo pacto quæ ſtatuta ſunt ab Eccleſia internam pacem interturbare valeant? Huic reſpondendum videtur, id propter homines imperfectos, mente interim occupandos, qui adhuc non poſſent quiete altiora meditari, inſtitutum eſſe: non autem propter ſpirituales & perfectos viros, qui rari ſunt: hi enim vbicumque ſint, ab eo occupationis iugo quoquo modo fieri poſſit, in bene ordinatis congregationibus releuandi & eximendi

mendi ſunt. Et ſi obijciatur Auguſtinum vberrime fleuiſſe, cum cãtus Eccleſiaſticos audiret: reſpondeto, illum audientem fleuiſſe, non tamen de eo ſcriptum eſſe, quòd cantauerit. Fatemur tamen aliquibus diuino munere concedi mente ſimul & ore iubilare, quod maximæ felicitatis eſſe reor: idq. vt aſſequi valeas, neceſſe eſt ante orationis tempus, quæ depromẽda ſunt, meditari: proderit etiam, ea, quæ recitantur vel canuntur, non tam ſubtiliter cognoſcere, quàm affectuoſe & cum maxima cæleſtis ſaporis exultatione ruminare. Sæpe enim euenit, vt vbi minus cognitionis, ibi plus affectus exiſtat, nam dilectio penetrat, quò cognitio non admittitur: imitare ergo gaudentes ad tympani ſonitum, & cum dixeris, Pater noſter, tranſito mox in huius Patris affectum, ſi hæc non poteris perficere, id eſt in cauſa, quòd amorem tuum effuderis, atque alio diſperſeris. Exemplo ſint arbores, quarum humor nutritius, qui ad arboris cacumen & ramorum proceritatem ducendus erat, ſi cortex ex vulnere fatiſcat, defluere maximo ipſius arboris detrimento ſolet: ſic amor, humor animæ nutritiuus qui ſurſum ad eius alimentum ducendus erat, vt cæleſtia cogitaret, per infima defluit, dum affectionum terreſtrium vulnere laceratur: cor fatiſcens erga terreſtria effundit amorem, quem ad cæleſtia euolare decebat. Hic eſt turpis ille viſcus, quo illitas habemus cordis alas, ne altius euolemus.

Cu-

§. I.

Curioſitas etiam maximum ſolet eſſe impedimentum, ne ad ſublimia contemplationis ſtudia aſcendere liceat, ideſt, ſi homo ad eam tendit animo vel cauſa eam experiundi, aut vt alijs eius ſublimitatem valeat oſtentare, & non potius, vt inde ſibi vilior & abiectior fiat, viſa perſpicatius ſui ipſius indignitate, & recogitata diuinitatis plenitudine, vt inde aduerſus tentationes robuſtior & in currenda mandatorum via alacrior appareat. Audi quid dicam, & audiens contremiſce: aliquando ſeruis nequam, & filijs infidelibus exhibet cæleſtis Pater panem filiorum, & ſatiat eos adipe ſpiritualium conſolationum, veluti Princeps, qui damnato ad mortem iam iamque ad ſupplicium deſtinato, mittere poteſt pretioſum ferculum de menſa ſua, quod filio ſuo, cui regnum ſeruat, dare negligit. Habeto ergo pro certo in ſola charitate eſſe regnum Dei, gratiam autem contemplationis inter ceteras gratias gratis datas computato, ſimilis eſt prophetiæ, quæ peccati conſortium patitur. Sed licet hæc omnia ita ſint, nihilominus debet homo ad hanc contemplationis gratiam anhelare, plantans, & rigans, ac incrementum à Deo humiliter expectans. Ideo quando algido rigore torpeſcis, quamdiu in corde tuo ignis ille, quem expetis, non exardeſcit, neceſſe eſt inſufflare lectione, meditatione, oratione: donec ſcintilla deuotionis vel leuis eluceſcat, quæ tametſi non ſuboriatur, non

vaca-

vacabis mercede, aut operam perdes in conſpectu illius, qui laborem & dolorem miſericorditer conſiderat. Defle humilibus lacrymis frigiditatem, ac animi duritiam, dicens: Miſer factus ſum & curuatus ſum vſque in finem. Quòd ſi Deus benedictionem dulcedinis immiſerit, ſummopere curabis ſeruare, ac tueri partum & accenſum ignem ſub cineribus humilitatis, ne arrogantiæ fletu euaneſcere poſſit. Inſuper excitabis te nunc compunctione cum tremore, conferens infirmitatem & indigentiam tui ipſius, potentiæ ac opulentiæ Dominicæ: nunc admiratione cum ſtupore cogitans qua iuſtitiæ diſtributione hos ad gloriam, illos ad gehennam reſeruet: quomodo multa deneget gratis, quæ ingratis præſtare ſoleat: quo pacto plures ſaluandos per totum vitæ tempus in ſceleribus ſuſtineat, vt latronem: & in æternum damnandis gratiarum ac virtutum gratiam impertiatur, vt Iudæ. Quandoque animi exultatione cum iucunditate, conſiderans ineffabilem Dei benignitatem dulciſſimam. *Pſ. 37.*

Docet præterea Gerſon, vnicuique liberum eſſe eligere tempus, locum, ſitumque corporis, quæ aptiora ſibi viſa ſint ad facilitatem contemplationis aſſequendam. Sed vt loquamur (inquit) in genere, illa videtur gratior contemplationis hora, quando cibus digeſtus, & concoctus eſt, & humanæ curæ ſepoſitæ, quando obſeruator adeſt nemo, qui amaros mugitus, gemitum lugubrem, ſuſpiria ex imo pectore edita

qui

qui proſtrationes humiles, madentes oculos, faciem nunc pallore, nunc rubore ſuffuſam, crebras pectoris tunſiones, fixa denique terræ vel altaribus oſcula, notare poſſit. Quantum vero ad ſitum corporis attinet, ille videtur eligendus, qui mentis quieti aptior videbitur, vt quieſcere, & ſedere, non enim valet animus in pace ſua ſatis ſtabiliri, niſi corpus in eodem ſitu fixum manere didiſcerit. Locus etiam ſacer, præ ceteris commodior eſt, & alicuius celebritatis tempus aptius ad fluenta cæli recipienda, quaſi Domino dicamus, In die bona venimus ad te. Vnde Eccleſia canit: Hodie per totum mundum melliflui facti ſunt cæli.

§. I I.

Notandum inſuper, quòd licet perfectis viris, qui vtroque (ſcilicet proſperitatis & aduerſitatis) tempore vti norunt, & iis quaſi habentibus arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris, vtrumque tempus aptum ſit contemplationi, quòd horum mens fixa ſemper maneat in centro æternitatis, ſitque velut axis, circa quem decurrere libere poſſit temporalitatis rota, aut veluti acus quæ magnete affecta, ſemper ſe ad Polum dirigens, numquam ab eo deflectit; incipientibus tamen, & proficere cupientibus, experientia ipſa cum Scripturarum auctoritate teſtatur, commodius eſſe aduerſitatis tempus, dummodo ipſa moderata ſit, & rationis iudicium integrũ cuſtodiat, & in qua Dei munere, patientia prouentum operetur. Compellit namque eos aduerſitas à terra

eleuari,

eleuari, iuxta illud: Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Similes eo temporis fiunt columbæ rationali, quæ cum non inueniat, vbi figere valeat pedem deſiderij, ad arcam contemplationis reuertitur. Et ipſa arca creſcentibus tribulationis aquis, ſurſum tollitur. Præterea, aduerſitas eſt quædam antiperiſtaſis ſpiritualis, quæ contrarium fortificat, eſt cos ferrum exacuens, eſt abſynthium pueros ablactans, auellensq. ab vberibus, malleus dilatans, & extendens, iuxta illud: In tribulatione dilataſti mihi. Hæc eſt lima poliens, æruginans, clarificans, fornax in quo aurum purgatur, vt rutilet, ac dicat: Domine ſi ſic viuitur. Et, Ingrediatur putredo in oſſibus meis. Circa temporis refectionem, dicit, Quòd cum in ſtudio perfectionis inchoandæ, vehemens ac aſſiduus mentis labor requiratur, ac proinde vitales, animalesq. ſpiritus decreſcant, crebriori per potum & cibum reparatione vti, neceſſe erit: alioqui ſi corpori contẽplationis frequentia exhauſto, ieiunia indiſcreta adhibeantur, quid niſi diſſolutio breuis, aut grauiſſima ægritudo ſubſequetur? Atque ita volens ſapiens fieri, inſipiens fiet in iudicio rationis. Medicorum enim & Theologorum communis hæc eſt ſententia: plus ieiunium indiſcretum lædere, quàm edulium intemperans: nam hoc ſanabile eſt, illud ſæpe ſine remedio: quamquam natura paucis contenta eſt, niſi blandiatur ſibi gula. At cum hic præfinita regula tradi non poſſit ob comple-

G xionum,

xionum, ac valetudinis varietatem, recurrendum eſt ad humilem diſcretionem, & ad longam ſui ipſius experientiam, quibus ducibus, à vera via deflectere non poterit: meditationibus pijs, & quæ pios affectus producant inſiſtendum eſt, ſi ad contemplationis gratiam expetis peruenire. Falluntur namque qui ad eam conſequendam, ſpirituales libros ſemper legunt, aut vocaliter orant, proſunt hæc certe, non tamen ſufficiunt: nam hi conqueruntur dicentes, non poſſe colligere ſpiritum cum meditatione, ex ſilentio. Fateor non parum ibi laboris eſſe, ſed ad ſuperandum, ſummo ſtudio eſt annitendum: vincat tædium tuum mora pertinax, perſiſte in ſilentio, ne ſtatim ad recreationem lectionis recurras, ne conſuetudo rumpendi ſilentium, pabulum faſtidio ſubminiſtret. Vnde, proh dolor (inquit Gerſon) tanta contemplationis raritas apud Theologos, & Religioſos, niſi quia vix eſt vnus, aut alter, qui ſolus manere, ſolusque ſecum diu meditari velit? Nam vix incipit animus meditationi vacare, cum ea dimiſſa, lectio repetitur, aut colloquiū, aut aliquod aliud exercitium, quod laſſitudinem contractam reficere poſſit. Dicet horum aliquis: fatigari fruſtra in ea meditationis apprehenſione, quod nequaquã credendum eſt: non enim obliuiſcetur, aut non reſpiciet Dominus perſeueranter petẽtem, quærentem, & pulſantem. His namque meditationibus affectiuis, ac aſpiratiuis vtendum eſt, ad myſticam Theologiam aſſequendam, quæ nil

aliud eſt,quàm amor extaticus cõſequutus purã ſpiritus intelligentiam, à nubibus phantaſmatum depuratam. Methodum autem,quæ ſeruanda ſit vt à phantaſmatibus abſtineamus, donec in diuinam caliginem, vbi Deus agnoſcitur, peruenire poſſimus,tradit D. Dionyſius,dicens: Quemadmodum ſculptor format pulcherrimũ ſimulachrum,abradens partes ligni aut lapidis; ita remouens omnia per abnegationem, omnia, inquam, quæ imperfectionem, dependentiam, priuationem, aut mutabilitatem includunt, libere formare poterit Dei ipſius notitiam, tamquam rei actualiſſimæ: ex qua notitia extaticus ille amor, qui experimentalis Dei notitia dicitur, prouenire ſolet. Si vero te ad hunc caliginoſum montem & clariſſimum aſcendentem, phantaſmata turbida inuadant, vel fortiter ea abigito, aut certe ſpretis illis,perge quò pergis, ac per medium improbum illud agmen alacriter erumpito. Stimulet te in eo conflictu, illius viui fontis ardentiſſima ſitis: ſimilis eſto ceruo incaleſcenti, & canum morſibus fatigato, ad fontem frigidum & puriſſimum currenti. Igitur Athleta Chriſti primo pœnitentiæ lima, vitiorũ rubiginem, & externas affectiones ſtudioſe extergito, lacrymis ablue Chriſti pedes, deinde manus eius oſculare cum gratiarum actione, meditatis diligẽter beneficijs tibi collatis, tunc licitum erit,ad oſculum oris accedere.

§. III.

Poſtquam igitur mens ſibi bene conſcia, ac

plene munda extiterit, ideſt, quæ iam nec gaudia, nec aliud omnino ſeruile, vel mercenarium, anxia recogitet, neque de Deo durum aliquid, aut aſperum exiſtimet, ſed in ſolo Deo defixa maneat, quòd totus & ſolus deſiderabilis, ſuauis, & mitis ſit, amariq. digniſſimus: tunc licebit volare ad ſponſi amplexus, oſcula caſtiſſima figere pacis omnem ſenſum exuperantis, & dicere ſibi ipſi gratulabunda, Dilectus meus mihi, & ego illi. Habet autem Sponſa hæc binos oculos, alterum intelligentiæ actualis, alterum vero amoris, & hic eſt proprius Sponſæ, de quo ſcriptum eſt, Vulneraſti cor meum, in vno oculorum tuorum. Fit etiam aliquando, vt dum anima in dilectum, oculo amoris feratur, ſi tentet intelligere, aut ſcrutari, quid ſit illud quod diligit, euolet dilectio illa: ideo enim dicitur dilectus euolare. Vnde dicitur Sponſæ: Auerte oculos à me, quia ipſi me euolare fecerunt, ideſt, ne cures aperto ſuauiſſimæ coniunctionis oculo, vti etiam oculo ſcrutantis intelligentiæ, ceſſabit enim ſubito dulciſſima conſuetudo, qua prius fruebaris. Hæc myſtica ſapientia, quam Dionyſius proprie Chriſtianorum vocat, citius ac ſublimius idiotis ſimplicibus, qui nil aliud quàm ſalutem in timore & tremore curant, quàm eruditis Theologis conferri ſolet, niſi & ipſi toto mentis affectu humilitati ſtudeant. Vnde quidam (ait Gerſon) dicere ſæpe ſolitus erat: Ego licet per quadraginta annos in ſummo otio vacauerim lectioni, orationi, & meditatio-

ni,

ni,tamen nil efficacius & ad conſecutionem myſticæ Theologiæ compendioſius inuenire potui,quàm ſi ſpiritus noſter fiat coram Deo,tam quam paruulus & mendicus ſpiritualis, cum & ipſe Deus, paruulus datus ſit nobis.Facillimum eſſe medium vt ad eam perueniamus ſacræ communionis frequentationem, ſi modò vitam, & vitæ mores, huic ſacramento componere non omittamus: affirmat Gerſon: Merito, inquit Gregorius in Homil.amor ille habendus eſt cognitio quædam, eſt enim intima Dei ſenſatio, & altior,quàm ipſa Dei apprehenſio, ſeu ſpeculatio. Nam amantes ſpirituali quodam tactu,guſtu, olfactu, tangunt, guſtant, olfaciunt Deum (quod tamen non licet ſpeculantibus) ac proinde dicuntur certo modo videre Deum: communi enim vſu ſenſationem omnem, viſionem dicimus: quotidianus hic ſermo eſt, vide quàm hoc ſapiat,oleat.Cum ergo ardenter amantes Deum intime ſentiant,vt dictum eſt, meritò Deum videre dicendi ſunt; ſimiles namque fiunt paruulo matrem amplexanti, vbera ſugenti, qui plerumque nil videt, aut audit, aut ſaltem ſe videre & audire non iudicat,experimentali ſolum delectatione, & lætitia occupatus: par eſt affectualis cognitio Theologorum myſticorum delitijs affluentium ſuper dilectum ſuum. Vt autem plene intelligas quid diſcriminis ſit, inter myſticos Theologos,ſimplices & idiotas, ac ſcholaſticos licet doctiſſimos, inexpertos tamen myſticam, audi aptiſſimam Gerſonis ſimi-

 litudinem.

litudinem. Fingamus duos eſſe homines quorum alter in duplici ſenſu, viſu, ſcilicet & auditu ſit acutiſſimus, reliquos vero tres ſenſus obtuſos habeat, & hebetatos: alter vero cæcus & mutus exiſtens, guſtum, tactum & olfactum, viuaciſſimos habeat, & expeditiſſimos: in confeſſo eſt, hunc longe maiores ſenſuales delectationes illo poſſe percipere. Non aliter Theologi ſpeculatiui, deuotione vacui, viſu & auditu ſpiritualibus pollent, ceteros tamen ſenſus, ad cæleſtes delitias ineptos habent: econtra ſimplices, deuotione fruentes, vigent prædictis tribus ſpiritualibus ſenſibus, quibus, quamuis ad ſcholaſticas conſiderationes ſint cæci, & ſurdi, plus oblectantur in Deo, quem ſolum deſiderantes, amando olfaciunt, guſtant, & amplexu tangunt. Datur tamen nihilominus aliquando illis ad quamdam puram ac lucidam diuinæ veritatis inſpectionem peruenire, quod raro contingit: & vt inquit Auguſt. conſonans Platoni, & eius ſectatoribus, nonniſi raptu, quodam coruſcationis more, à paucis percipitur. Contemplationis altitudini inepti ſunt, homines in feruore paſſionum detenti, quæ niſi frænentur, non ſolum inutiliter & arroganter, ſed etiam in maximam ſui perniciem, homo eam quæreret, vt ex vitis Patrum aperte conſtat. Hæc Gerſon, lib. de perfectis Religioſis. Horum contemplatio, vel meditatio, iure aſſimilari poterit volatui paſſerculi tunc primum de nido exeuntis, qui præ alarum imbecillitate ſaltitans volat, cumq. volare

nequeat,

nequeat, in lutum decidit, quod niſi prius excutiat, & exſiccentur madentes alæ, nequit iterum ſaltitare: non aliter hi cum altius euolare velint, præ paſſionum multitudine, rurſum in terrenas labuntur cogitationes.

EX BONAVENTVRAE AMATORIO. Cap. XIIII.

MIrandum eſt qui fieri poſſit, vt talem non diligas Dominum, qui te non pecus, non inſenſibilem creaturam finxerit, ſed eum, qui factorem tuum intelligere, amare, eoq. perpetuo frui poſſes: qui te adeo dilexit, vt quamuis multa aduerſus illum facturus eſſes, te tamen fingere non deſtitit: cumq. ob crimina commiſſa, & beneficiorum ingratitudinem, dignus eſſes deſtitui, te tamen miſericorditer expectat, non vltionem meditans; ſed tui ipſius emendationem. Singula corporis tui membra, ſingula Domini ſunt beneficia: ſi oculum amiſiſſes, quanti faceres eum, qui tibi illum reddidiſſet? ſi dignus eſſes amittere, quàm merito diligeres eum, qui tibi illum inuiolatum ſeruaſſet? ſic de alijs membris: idem de potentijs animæ, ſi vſum rationis amiſiſſes, quàm venerandus tibi eſſet medicus, cuius ope reſipuiſſes? vide ergo & attente conſidera, quantis Domini beneficijs ſis deuinctus, cui te ipſum debere, fatearis neceſſe eſt. Cur non diligis, cum nil iuſtius, nil ſalubrius, nil vtilius, nil dulcius ſit, quàm illum diligere? Si paren-

tem humanũ, æquum eſt diligere, quid de Creatore cenſendum eſt? Creatus eſt Adam, non ſolum ad imaginem naturæ, ſed etiam ad morum ſimilitudinem; pollebat namque diuinis moribus, iuſtus, bonus, benignus, mitis, patiens, mundus, & miſericors erat. Heu quàm dolendum eſt, ab hac morum ſimilitudine, in morum irrationalium ſimilitudinem, miſere delabi. Coniunxit Dominus mirabiliter in Adæ creatione, limum terræ ſpiritui vitæ & intellectus, luto mentem rationalem: vt ab ipſo tui opificio, humilitatem ſimul diſceres, & magnanimitatem: & vt per ſenſus exterius, eius opera videns, intellectu interius illius ſapientiam perſpiceres. Præterea cum exteriora inſtabilia ſint, & caduca: miſſus eſt homo, ab exterioribus ad interiora redire, nec ibi morari, ſed ab interioribus ad ſuperna aſcendere: ideo væ miſeræ animæ quæ bonis exterioribus delectata, ibi requieuit, nec altius voluit euolare. Vita animæ eiusq. ſatietas, nulla alia, quàm Deus eſt; quamdiu eo amore orbus exiſtis (ſæcularibus rebus intentus) non viuere potes, aut quieſcere, quem potius deſiderijs æſtuas ac fluctuas: abſque amore nemo eſſe poteſt, ideo non quieſcis, quòd verum amorem inuenire non valeas. Si perfecte noſſes mentis tuæ decorem ac pulchritudinem, quamque omnium viſibilium pulchritudinem excedat, erubeſcendum tibi eſſet, ſi crederes viſibile aliquod dignum eſſe amore tuo: nunc autem cum faciem & vultus tui interni ſpeciem inſpicere nequeas,

nequeas, admiranda tibi videntur externa: imagines namque ab imperfecto opifice depictas, ille admiratur, cui peritiſſimi pictoris abſolutiſſimas videre tabulas numquam licuit. Væ tibi miſerrime, qui tibi tantam facias iniuriam, amore tuo indigna diligens, & amorem tuum ſublime donum, cuilibet fragili rei proſtituens, cumque amoris ardore æſtues, igneſcas, fomenta quærens, materiæ illi ardorem amoris apponis, quæ fumum, & fœtorem, non lucidam flammam producere poſſit: vnde cum amoris natura ea ſit, amantem in amatum transformare, is plene efficeris, quale eſt illud quod amas. Igitur anima cum ſis pulchra, pulcherrimum diligito Sponſum, qui te prior dilexit; tu ab illo viſa, eum nondum vidiſti, quem ſi ſemel vidiſſes, nil eſſet iucundius quàm illum diligere. Habes præterea ab eo iam amoris arrham, nempe vniuerſum totum in tui obſequium conditum, omnia ſeruituti tuæ deuota ſunt, ad id gignuntur, ob id aſſidue conſeruantur: donum patet, largitor occultus eſt, beneficium accipis, auctorem non noſti: vilitatis tuæ hoc certiſſimum eſt argumentum, mundum tibi deditum tibi ſeruientem, ac ob id amore tuo indignum, in amoris tui ſocietatem indigne recipere. Quid inquã totum mundum, immo & minimam ipſius particulam (vt aurum aut vnius mulierculæ carnem viliſſimam) nec ſpecie pulchram, nec vtilitate neceſſariam, nec quantitate magnam. Nam ſi Deum temporalium rerum cauſa diligis,

gis, iniurius illi es (vt inquit Auguſt. de ciuit. Dei.) contumelioſus enim eſt Deo is amor, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis. Id namq. eſt vti Deo, & frui creatura. Quid vilius, quàm pluris facere dantis munera, quàm datorem ipſum? Plus munuſculum attendere, quàm dantis affectum? Quomodo dignus Deo eſſe poterit, qui illum non propter ſe, ſed propter alia diligit? Si femina pulchra quam ardenter amares, plene intelligeret, non propter ſe diligi, ſed alicuius externæ rei, vt diuitiarum causa, nonne iure tibi redderetur infeſta? Dedit Dominus multa communiter in genere, dedit multa ſpecialiter, multa ſingulariter: communia, vt aſtra, elementa: quòd autem hæc non tibi ſoli, ſed alijs tecum contulerit, id feciſſe ſolaminis tui cauſa, credito: nam ſi ſolus in mundo eſſes, quo pacto mundo frui potuiſſes? Hæc igitur communia gratiſſimo animo recipe, & gratiori, quàm ſi ſolus acciperes, cum id fecerit, vt inde tibi maior accreſcere poſſet voluptas. Numquid paterfamilias multis prædijs & diuitijs affluens, ſolus panem ſuum comedit? vinum ſuum bibit? veſtimentis ſuis vtitur? aut igne ſuo ſolus calefit? aut ſolus habitat domi ſuæ? Hæc tamen omnia eius dicuntur: totus ergo mundus ſuis diſtinctus vicibus, tuus eſt, licet tecum ſerui tui, ſcilicet, iumenta & homines eo potiantur. Multa etiam ſpecialiter tribuit cum alijs hominibus: ſed fortaſſe obſtas dicens, quàm plurima mihi data, ſceleſtis etiam atque impro-

bis

bis impertiri ſolet. Attende malos bonorum cauſa conſeruari, quemadmodum iumenta propter vſum hominum. Omnis enim malus (inquit Auguſtinus) aut ideo viuit, vt corripiatur, aut vt per illum bonus exerceatur: vnde inferto malos tuæ vtilitatis cauſa permitti. Datur etiã tibi materia gratiarum actionis, cum alios per vitiorum abrupta in præceps ire, te vero in ſalutis ſtatu manere videas. Si bona huius ſæculi non eſſent communia vtriſque, ſed ſolis bonis propria, qui fieri poſſet, vt boni crederent ſibi longe altiora bona ſeruari? Societatem ergo malorum, ad exercitium, bonorum vero ad ſolamen tibi datam exiſtima: quorum in virtute progreſſibus tamquam proprijs delectatus, ſuauiſſimum charitatis gaudium comparabis. Spiritualis namque amor tunc vnicuique ſingulariter fit magis proprius, quando pluribus eſt communis, nec plurium participatione minuitur, cuius fructus vnus & idem, totus in ſingulis reperitur: ac per hoc etiam ſingulariter diligeris à Deo, quia nil ſine te diligit, neque maiorem dilectionis affectum ſingulis impenderet, ſi abſque ſingulorum participatione ſingulos amaret. Nihil ergo de priuilegio ſingularis amoris tui, bonorum ſocietas præripit: amator enim tuus in omnibus, vt dictum eſt, te diligit, quia nihil ſine te diligit. Omnes ergo Deus vnice diligit: quòd cum ita ſit, æquum eſt, vt omnes in vno quaſi vnum ſe diligant, vt ſic vnius dilectione vnum fiant. Singularia etiam tibi contulit, vt

Paulo

Paulo Apoſtolatum in Gentibus, Ioanni priuilegium amoris: ſic tu quòd præ omnibus malis electus, atque etiam præ multis fortaſſe bonis dilectus, memineris gratias agere. Reputa quot generationes ab ipſius mundi initio perierint, cum tu tamen ad gratiam vocatus fueris. Quid pro his Domino retribues? Nil aliud, præter amorem à te exigit. Hinc ſane conſtare poterit, quanta ſit amoris vis: cum inter omnes animæ affectus ſolus is ſit, quo homo Deo plene valeat reſpondere. Nam ſi Deus mihi iraſcatur, nequeo viciſſim iraſci, ſed pauere oportebit: ſi arguit, non licet redarguere: ſi imperat, parere neceſſe eſt: ſi vero amat, ego etiam amore reſpondere potero, cum ipſe nil aliud à me, quàm vt ametur, exigere ſolitus ſit. Ideo enim amat, vt ametur: nouit namq. nos aliter quàm amando, beatos eſſe non poſſe. Illud maxime mirandum, quòd nos licet putredo ſimus & vermes, dignos amore ſuo reddiderit, & hoc adeo gratis, vt prius ipſe diligeret, quàm diligi potuiſſet: attende etiam quòd ſi forte amando, gratiam referre negligis, miſerior efficeris, quàm eſſes, ſi nihil recepiſſes, neque eſſe. Si cupis perfecte intelligere, quanti tibi faciendus ipſe ſis, repete, & tecum meditare immenſam pretij magnitudinem pro te oblati, nempe ipſo Chriſti ſanguine redemptus es: dignitatem tuam ex emptoris excellentia, & pretij dati metire, quare merito erubeſcas, ſi tantam nobilitatem ac dignitatem vitijs maculaueris. Si cogitas

quòd

quòd faciliter factus es, cogita etiam quòd difficiliter refectus ſis. Quid ergo retribues puluis, etiam ſi te totum in amorem collegeris, ſi penitus amore exarſeris? Quid retribues diuinæ illi maieſtati, in amore te præuenienti? Quòd crearis me Domine,debeo me totum tibi: Quòd me redemeris, debeo plus quàm meipſum: & ſi millies me dare poſſem,quid ego ad te, qui te mihi dediſti? Quæ poterit eſſe recompenſatio? Nullibi clarius,quàm in vulneribus, eluxerunt diuitiæ glorioſæ Deitatis: ibi eluxit, quàm ſuauis, & mitis, & multæ miſericordiæ. Attende beneficium tibi gratis collatum, ſcilicet, frui huius ſanguinis pretio, tot millibus ab initio mundi, à tanto excluſis beneficio: quòdq. multos coætaneos tuos,in medio peccatorum,de vita ſuſtulerit, tibi vero maioribus forte criminibus oppreſſo, pœnitentiæ gratiam concedere dignatus ſit. Multos coætaneos tuos relinquens in ignorantiæ tenebris, tibi contulit diuinæ ſapientiæ lumen,dedit tibi ſenſum capacem,intellectum facilem, memoriam tenacem, linguam diſertam, doctrinam ſuadibilem, efficaciam in opere, gratiam in conuerſatione, profectum in ſtudijs,effectum in conceptibus, ſolamen in aduerſis,cautelam in ſecundis. Quando à via aberraſti recta, deduxit te: quando ignoraſti,docuit te: cum erraſti corripuit te: quando contriſtabaris, conſolatus eſt te: cum cecidiſti, erexit te: cum denique ſteriſti, tenuit te, ita de ſalute tua ſollicitus,circa tui cuſtodiam occupatus,

tus, vt videretur aliorum omnium oblitus, & tibi ſoli vacare voluiſſe.

EX GERSONE DE MONTE *Contemplationis.* Cap. XV.

SAepe ſolet aliquis in quotidiano ſermone, multa de melle narrare, quòd quamplurima de eius natura apud auctores legerit, cum tamen mellis dulcedinem numquam deguſtauerit: ita & quidam Theologi non pauca de contemplatione loquuntur, quibus ad eam peruenire numquam licuerit. Similes hos ego cenſeo medicis, qui licet de ægritudine loquantur, eiusq. cauſas longe melius quàm ægroti ipſi intelligãt, dolores tamen quos ipſe morbus ſecum affert, numquam experti ſunt. Si quis quærat de Theologis, cur non deguſtent contemplationis dulcedinem; vno verbo dicam: non ingrediuntur ad eam per oſtium à Paulo oſtenſum, dicente: Si quis inter vos videtur ſapiens eſſe, ſtultus fiat vt ſit ſapiens, ideſt, humiliet ſe, ſtultum ſe reputans reſpectu diuinæ ſapientiæ myſticæ. Teſtatur Guilhermus, nullo diuino opere poſſe ad Dei ipſius ſuæq. bonitatis cognitionem propius accedere, & celerius peruenire, quàm contemplationis delectatione: ideo ſimplex melius Deũ cognoſcit contemplatione & amore, quàm doctiſſimus Theologus ſubtili dumtaxat ſpeculatione. Finis namque vitæ contemplatiuæ, non eſt ſcire, aut nouas veritates acquirere, ſed Deũ

arden-

ardenter diligere, & quàm ſuauis ſit deguſtare: quæ deguſtatio merito cognitio dicitur, & maximâ quidem, ſed arcana: à ſolo enim habente percipitur, nec verbis, aut doctrina explicari poteſt. Dicit præterea, non omnes eſſe aptos vitæ contemplatiuæ. Sunt enim quidam tam clerici, quàm laici adeo duræ naturæ, tamq. ineptæ ad ſuperandas hoſtiles tentationes, vt in perfectione contemplationis adipiſcenda, operam fruſtra conſumant: quare oportet hos aſſidue in vitæ actiuæ laboribus detineri. Sunt vero alij adeo mitis naturæ, vt ipſam actiue viuendi rationem graue onus exiſtiment, atque mirum in modum ea crucientur, in contemplatione vero facillime proficiant: immo ſunt quidam tam ordinatæ tranquillæque naturæ, aut etiam ex dono ſpecialis gratiæ, maiores vnius diei ſpatio, progreſſus in ea facientes, quàm reliquis per ſemeſtre liceret ſpatiū. Aſſignat etiam idem tres gradus quibus ad contemplationem certiſſime poſſis aſcendere. Primus, Amara contritio. Secundus, otium ſeu ſolitudo. Tertius, fortis & conſtans perſeuerantia. Ex Bernar. Homilia quadam ſuper Cantica: Lamentata ergo præterita vita, deuictisq. prauis conſuetudinibus, ſolitudini vacandum eſt, ad loquendum cum Deo. Nam ſicut Moyſes cum Deo loqui volens, obſcuram ingrediebatur nubem, ne aliquid ex terrenis aſpiceret: ita contemplaturus caliginem debet intrare, vbi externa & ad ſæculum pertinentia, videre, aut percipere nequeat.

queat. Vt autem plene intelligas, qua via ſit incedendum: ſic habeto, vitæ huius contemplatiuæ ſcopum eſſe, ita te erga Deum affectuoſe gerere, qualiter humano amore vehementer captus, habet ad rem dilectam. Hic enim languet amatæ rei deſiderio, atque in ea ita intellectu abſorbetur, & ſenſibus, vt nil aliud diu, noctuq. valeat cogitare, atque etiam (ſi opus ſit) omni pudore depoſito, nil illum prohibet, aut retinet, non labor, non vexatio, non pericula, non minæ, non preces, non amicorum conſilia, ab incepto retardant, aut remorantur: dormiens, de amata re ſomniat: vigilans, nil aliud loqui vel audire curat. Amens denique redditur & fatuus, atque omne aliud huius vitæ bonum vel futuræ obliuiſcitur: ſi de paradiſo cum eo loquaris, fabulam narrare te credit: omnia exequi decretum habet, dummodo optata re potiri liceat. Sic ardens diuino amore, pariter huic aſſimilatur, negligit vituperia, perſecutiones non curat, reliqua omnia, præter Deum ſomnia & fabulas exiſtimat. Hic igitur ſcopus eſt, quò properare decet. In primo gradu prædicto ſolet obijci non parua difficultas: nam quemadmodum laborioſi eſt operis, arborem diu alicubi plantatam radicitus euellere, vt alibi plantari poſſit: ita difficillimum haberi ſolet, animum terrenæ vitę diu aſſuetum, ad ſpiritualis vitæ normam redigi. Primus hic gradus totus eſt ater fumus, parum vel nil habet ignis lucidi. Secundus ignem cum fumo mixtum poſſidet.

Ter-

Tertius igne lucet puriſſimo. Difficillimum quippe eſt, à carnali vita ad ſpiritualem tranſire; ideo licet quamplurimi eniti incipiant, cito tamen victi labore, ad conſuetudines ſuas priſtinas dilabuntur. Quidam ſunt qui in hac vitæ mutatione inteſtinum ſecum bellũ gerunt: ſæpe cadunt, ſæpe ſurgunt: ſæpe fugiunt, ſæpe reuertuntur: ſæpe deſperant peruenire poſſe quò tendunt: ſæpe reſumptis viribus, itineri ſe rurſus accingunt: ſæpe intra ſe dicentes, ſufficit nobis more aliorum viuere, langueſcunt, nec ad altiora tendere pergunt, ſæpe propriam tepiditatem arguentes parato ad viam animo progrediuntur: quo fit, vt in ſe ipſis duriſſimum patiantur conflictum. Pugnat enim carnalis voluntas, cum ſpirituali: mundanus & ſæcularis amor, cum diuino & cæleſti: ſed cum ſæcularis amor adhuc fortior ſit & potentior, validiſſime pro retinenda domo propria, iam inde ab infantia poſſeſſa, pugnare nititur; ſed Dei gratia præſens, & firma ad ſumma volandi, conſtantiſſimaq. voluntas, omnia ſuperant. Nam laborante homine debilitatur duellum hoc, eiuſque victoria ad partes ſpiritus declinare incipit: iam non intime dolet carere humano amore, licet diuini amoris dulcedinem nondum ſentiat: eſt enim medius inter vtrumque ſtatum, nec mundo omnino mortuus, nec plene Deo viuens: & in hac ſtatus conditione incipit deguſtare ſecundum huius ſcholæ gradum, ſolitudinem ſcilicet, & ſilentium. Iamq. intra ſe manens, ſolus

H eſſe

eſſe cupit, quod prius abſque euidenti periculo non audebat, mox namque à peſſimis vitæ præteritæ cogitationibus infeſtabatur: iam ad perfectionis contemplationem aſcendere nititur, auertens ſpiritus vultum à ſenſibilibus, & ad ſpiritualia conuerſus, percipit quàm caduca omnia & fragilia ſint, nil eſſe in ſæculo in quo poſſit quieſcere, aut vnde conſolationem petere, niſi à Deo qui ſummum eſt bonum. Secretam autem ſolitudinem, non corporalem dico, ſed ſpiritualem, quæ in omnium ſæcularium curarum excluſione conſiſtit, alioqui homo corpore dumtaxat ſolitarius, duriſſimam ſui ipſius patietur ſocietatem: nam phantaſmatum ſubeuntium multitudinem patietur, iraſcetur, ſuccenſebit abſentibus, maximas ſe aſſequi finget dignitates, & quamplurimis fatuitatibus infeſtabitur. Conducit tamen inchoantibus ſolitudo exterior, ad interiorem aſſequendam: non enim liberum illis eſt ſe intra ſe colligere, ſi plurium ſunt ſocietate coniuncti. Regula circa locum obſeruanda tradi non poteſt, quoſdam enim ad contemplationem trahit nemus, alios mouet campus, alios excitat Eccleſia, vel cella ſua, alios mutatio loci recreat: quapropter quærat quiſque locum quem dono à Deo ſibi dato aptiorem eſſe cognouerit, & præ omnibus diligentiſſime ſtudeat introuerſionis habitum comparare, tam in ſolitudine, quàm in platea. Quoad corporis ſitum docet Guilhelmus Pariſienſis, debitam corporis ordinationem

non

non parum ad formam contemplationis conducere, ideò vnuſquiſque eam eligat, quam potiſſimum expedire intellexerit, ſiue flexis genibus, ſiue ſedens, ſiue ſtans, ſiue iacens. Conſulit tamen, vt is ſtet, ſi poſſit, in ſiniſtrum declinans latus, aut ſedeat, in cælum erecto vultu. Sunt tamen quidam tam mobilis naturæ (ob ſpiritus leuitatem & mobilitatem) vt moleſtiſſimè ferant abſque ſocietate manere, aut loco in vno quieſcere: quod ſi faciant, mox varijs tentantur vitijs, fiuntque triſtes, moroſi, & iracundi: hi ad actiuam vitam mittendi ſunt, niſi longo laboris vſu, & Dei munere gratuito ſeipſos vincere valeant. Nam ſicut oculi corporei quamuis in viſus officio exercendo minus laborent, ceteris tamen membris laborioſè munus ſuum peragentibus, ſubtiliores habentur: ita qui in ſolitudine contemplationis viuunt, longè vtiliores ſunt aliquando his qui in vitæ actiuæ methodo detenti ſunt, ſuis enim præſtantiſſimis orationibus, & ſibi & alijs mirificè proſunt. Quapropter ſi aliquis Spiritus ſancti inſtinctu, ſe ad vitam contemplatiuam ſectandam pronum ſentiat, & commotum, hic non ſolum abſque crimine, verumetiam magna cum laude, abrenunciare vitæ poterit actiuæ, non parum mercedis ex ea commutatione recepturus. Excipio tamen ſi à Prælato ad publicum munus exercendum compellatur, vel vltimæ aut vrgentis neceſſitatis caſus occurreret: vrgentem neceſſitatem dicimus, quando veriſimi-

liter aliqui perire poterunt, niſi eis auxilietur. Ad Religioſos præcipue & Eccleſiaſticos pertinet, hanc contẽplationis vitã ſectari, ad hoc maxime inſtituta eſt eorũ vocatio: culpandus namq. merito eſſet regius cocus, qui ad cubicularij regij munus accerſitus, vile magiſteriũ culinæ nollet abijcere; ita culpandi iure ſunt ceci mortales, qui terrena mente & affectu non tranſcendentes in eo ſummum perfectionis culmen collocent, ſi proximis in laboribus exterioribus auxilientur. O bone Deus & miſericors, mirandũ quippe eſt, ex tot mortalibus tã paucos inueniri, qui in vnitate & ſpiritus ſimplicitate adhærere velint, fugiantq. procelloſum hoc mare, innumerabilibus curis, vanis phantaſijs & imaginationibus turbulentiſſimum. Veræ contemplationis vigor adeo violentus eſt, vt vanas phantaſias extinguat, aut certè ſi penitus non ceſſent, nil tamen noceant contemplationis vigori, & amoris vnitiui ardentiſſimo feruori. Incipientium conditio ſimilis eſt hiemali tempori, in quo plurimum frigoris & obſcuritatis experimur; proficientium verò verno tempori aſſimilari poteſt, in quo aliquando frigemus, aliquando vero caleſcimus: perfectorum autem conditio æſtiuali tempori meritò confertur, in quo aſſiduus eſt calor & aer puriſſimus. Ideo paucos reperias, qui ad ſublimem contemplationis arcem pertingant: nam cum modicum lapidoſi montis aſcendant, & aliquantulum moleſtiæ in aſcenſu ſentiant, animo labuntur, nec vlterius progredi volunt;

quo

quo fit, vt ſæpe retrocedant, vel ad ima deſcendant, & ſi libeat rurſum iter capeſſere, denuo incipiant, cum tamen oporteat ſemper ab eo loco quò peruentum ſit, vltra procedere. Quidam ſunt, qui altiſſimum montis cacumen vno ſaltu velint obtinere. Alij verò oneribus impoſitis, ideſt terrenis occupationibus minime neceſſarijs, aſcendere nituntur. Alij volitantium muſcarum (id eſt vagantium cogitationum) incurſum pertæſi, incœptum iter relinquunt, cum tamen eas viriliter abigere expediret. Alij, quod grauius eſt, muſcas ipſas ſequuntur, habent enim cor adeo leue, vt quæcumque licet minima res illud ſuo loco poſſit auferre. Alij infernalium canum latratu audito terrentur, id eſt, quacumque oblata tentatione laſſeſcunt, cum tamen deſpectis canibus, eorumque latratu concitè progredi deceat. Alij cum parum altius ceteris iugum montis aſcenderint, reliquos infra morantes aſpernantur: quapropter ſæpe à Deo relinquuntur, vt inde labentes ſeſe cognoſcant. Alij ſola ducti curioſitate, montem hunc aſcendere volunt, vt ſi incidat ſermo, dicere poſſint ſe ibi iam fuiſſe: aut vt montis ſecreta inquirant: aut forſan ſola loci amœnitate & delectatione commoti, non autem vt Deo placeant: quare hi cito auxilio Domini deſtituuntur. Alij volunt in via ductorem præcedere ſuum, ideſt, citius quàm Deo placitum ſit peruenire, nolentes humiliter gratiam Dei expectare. Alij gratia ad aſcenſum compellan-

te, ad alias occupationes tranſeunt, quaſi gratiæ dicant, mane paululum, expectans donec veniam: quæ tamen ſi receſſerit, recuperari non poteſt, Alij nimium, & vltra quàm ſatis eſt, ſibi freti nolunt eos de aſcenſu interrogare, quibus iam licuit ad montis faſtigium peruenire eaque de cauſa in errorem incidentes, à via declinant. Alij de via hac multa ſpeculatiue ſcire expetunt, de ea aſſidue loqui, ſemper de ea ſermones miſcere, ea tamen incedere negligunt: ſimiles certè illis, qui alios ad bellum in ipſo pugnæ conflictu hortantur, cum tamen ipſi manum non mittant ad gladium. Alij quotidie mõtis huius itinera mutantes, modo hac, modo illac ingrediuntur, quærentes faciliori & gratiori via incedere, quo fit vt nil proficiant. Alij iter agentes, ſi à rebus inferioribus auocentur, ideſt, ad aliquod negotium, aut alicuius colloquiũ quod ſine crimine nequeat prætermitti, ibi mox mentem figentes, incœpti itineris obliuiſcuntur: ideo oportet eum qui aſcendere velit, numquam ſe totum negotio alicui externo tradere. Hæc, & alia multa ſolent eſſe huius itineris impedimenta. Subiungit etiam Gerſon, eum qui extra chorum in ſecreto ſuo, non ſe meditationi, & contemplationi aſſuefecerit, per ſola chori exercitia, vix ad perfectionem peruenire poſſe.

§. I.

Licet variæ ſint exercitationes, quibus ad contemplationis perfectionem ſcandere poſſumus,

mus, tamen via optima & commodiſſima hæc eſt: nempe diligentiſſima totius vitæ Chriſti meditatio; præſertim ſacratiſſimæ paſſionis. Laudat Gerſon mirum in modum exercitationem, qua Guilhelmus Pariſienſis vti ſolitus erat. Monet vt homo præſentet ſe Deo ac ciuibus cæleſtibus, quaſi mendicum, egenum, cæcum, & lacerum, tunc à ditiſſimis ſingulis humiliter poſtulet ſuffragiorum eleemoſynam, demum à Deo ipſo: multi enim hac exercitatione aſſidue vſi, ad exoptatum finem peruenere, nempe ad cogitationum & affectionum ſuarum mortificationem, & re ipſa experti ſunt Chriſti promiſſum, qui pollicitus eſt oſtium aperire perſeueranter pulſanti. Fatetur tamen ſe aliquando per trium vel quatuor horarũ ſpatium huic orationi cum magna phantaſiarum pugna inſtare ſolitum. Inter miſerias eo temporis cogitandas, atque illis diuitibus offerendas, præſentetur mors imminens: & alloquere ſic animam tuam: O anima mea, ſi intra vnius horæ ſpatium ſeparari iubereris à corpore, & adeſſe in iudicio coram Deo, quid diceres? Quod tunc feciſſe velles, nunc facito: cum neſcias, an facere vacabit. Falluntur maxime, qui meditationi aut orationi nolunt incumbere, niſi ſe intima deuotione affectos ſentiant, ſimiles illis qui cum frigoris rigore crucientur, focum parari non curant, niſi prius calefiant: ita hi opinantur ſe tempus fruſtra terere, niſi mox ad orationem accedentes, cæleſti deuotionis imbre irri-

gentur: cum tamen ea pectoris ariditate plus meriti acquirant, quàm ſi deuotione & mentali deuotione potirentur: maiori enim labore, ac proprijs (vt ita dicam) expenſis Deo ſeruiunt. Non ergo inde ſurgat ad alia miniſteria, ſed diu ſedens, licet aridus, ibi maneat, nam in fine ariditatis forte videbit ex ea mirabiles ſurgere fructus: quòd ſi ſecus eueniat, humilietur firmiter credens debitam mercedem opportuno tempori reſeruari. Illud ſummopere cauendum eſt, ne propriæ delectationis cauſa, conſolationem expetat ſpiritualem: ſed eam deſiderabit, vt ardentius Deo vniatur, vt gratius ad illum ſe poſſit conuertere. Similitudo ſuperius dicta de mendico oſtiatim petente aptiſſima exiſtimari debet: quod vt perſpicuum ſit: meditare ſingulariter mendicorum proprietates, & aperte videbis quàm opportuna ſit ad ſpirituales quæſtus: hac enim ſimilitudine vtebatur Dauid, nunc ſe infirmum, nunc orphanum, nunc cæcum, nunc egenum dicens: & ſimilia. Videto hos mendicos, claudos, tumentes: algores, æſtus, incdias, pluuiarum & ventorum iniurias ferentes. Vide quanta patientia vnius diei ſpatio, ſi ita opus ſit, eleemoſynam, licet paruam, ad oſtium expectent, quam etiam aliquando non accipiunt: & ſi forte locũ vel domum ſciant, vbi certa donetur eleemoſyna, qua celeritate ac feruore illuc properantes conuolent, ne ſi morentur, audiant: Ite, eleemoſyna iam elargita eſt: ſic negligentes opportuni ad orandum temporis

poris

Digitized by Google

poris occaſionem,& inutilibus ſe rebus tradentes, patiuntur à Deo repulſam. Item hi mendici, de quibus dictum eſt, ſtudioſe opportuniora loca ad accipiendam eleemoſynam captare ſolent, vtpote loca ſacra, ianuas diuitum piorum, vbicumque eos habitare audiunt: reliquas ſimilitudinis adaptationes per te diſquirere, & diſcutere poteris. Aſſimilare etiam ò anima mea in carcere pro crimine detentis, quibus nil eſt optabilius libertate, de nulla alia re cogitant, hoc verbis & ſignis cupere teſtantur, nunc apud iudicem, nunc apud patronos, nunc apud alios quorum auxilio vti volunt: non enim libet his tunc temporis iocari, ridere, aut cum ſocijs incarceratis petulanter agere, ſed humiliter ſe gerentes de ſolis ſuis calamitatibus, & qua ratione eas effugiant, ſermones miſcent. Sic anima in carnis carcere detenta fædo, obſcuro, moleſto, cito egreſſura ac terribili Dei iudicio præſentanda, ſi vanis cogitationibus diſtrahitur: hoc ideo fit, quòd miſeræ conditionis ſuæ penitus ſit immemor, quod in illo numquam contingit. Si alicuius domus incendio abſumatur, numquid de re alia poterit cogitare? Si filiusfamilias de vita periclitetur, poteritne pater de re alia meditari? Si infantulus abſit à matre, quantis vagitibus & eiulatibus compellat matrem, nec prius plorare deſiſtit, quàm mater adueniat: cur non idem facis anima mea, cum ſentias cæleſtem Patrem tui criminis cauſa procul abeſſe?

Licet

§. II.

Licet liber exiſtas à terrenarum rerum cupiditatibus, iamq. oblectamenta carnis euaſeris, ita vt eius concupiſcentijs non obedias, ſi tamen nondum potis es, corporearum ſimilitudinum phantaſmata fugare, ſupra ea mentis puritate volare, ne quieſcas: falleris namque, ſi citra prædictam lineam, inuenire te poſſe exiſtimas locum quietis, ſecretum ſolitudinis, lucis ſerenitatem, denique habitaculum pacis: felix ille dici potuit, cui ad perfectionis culmen licuit peruenire, dicere enim poterit: Ecce elongaui fugiens. Et, Conuertere anima mea in requiem tuam. Et, In pace in idipſum. Bernard. 52. ſermone ſuper Cantica: Anima quæ ſemel à Domino didicit ad ſeipſam intrare, & quàm ſuauis ſit Dominus, guſtare, nil tam timet, quàm à tanto gratiæ dono ſeparari. Bernard. Nil plus quieti contemplationis obſiſtit, quàm confabulationes, non ſolum prauæ, ſed etiam ſuperfluæ: nemo quippe ad arcem contemplationis aſcendit, niſi prius ad hæc fiat, ſicut homo non audiens, & non aperiens os ſuum. Gerſon: Animabus aſſuetis Deum in quiete contemplationis videre, familiaritàs præſtat audaciam, guſtus famem, terrenorum omnium contemptus otium. Bernard. Serm. 74. ſuper Cant. Ibi verecunde explicat quid in contemplatione ſentiat: dicit ſe non ſentire aduentum Dei, quando primo animam viſitat, & quando primo recedit. Ex Sermone 31. ſuper Cantica: Tempus

Pſ. 58.

in quo

in quo aderat Sponſus, dicit cognouiſſe in excluſione duritiæ cordis, in mollificatione affectus, fuga vitiorum, compreſſione carnalium affectuum, cognitione & redargutione occultorum, emendatione morum. Tempus autem in quo recedebat, plene noſcebatur: nam ſicut olla ebulliens ſubtracto igne frigeſcit: ita eius diſceſſu incipiunt interna languore quodam torpere, vt anima mœſtitiam ſentiat, donec Sponſus reuertatur, & affectus iterum caleſcat. Quare deuota Deo anima recedentem Dominũ debet importunis clamoribus proſequi, dicens. Reuertere dilecte mi, faciem tuam Domine requiram. Ipſe enim ſi diſcedat, vult retineri: ſi abeat, expetit reuocari: abire enim in ipſo, eſt diſpenſatorium, redire vero ſemper voluntarium, vtrumque autem plenum iudicij. Vado, *Io. 14.*
ait, & venio ad vos: neceſſe quippe eſt nos has euntis, & redeuntis verbi viciſſitudines pati, licet moretur, expectato tamen, veniet enim nec fallet amantis ſpem, etſi amanti animæ modicum illud mora longa videatur. Fatetur etiam ipſe Serm. 14. quòd initio ſuæ conuerſionis cum adhuc eſſet corde durus, & frigidus, nec ardenter Deum diligeret, ſed torpore quodam animi langueret, nec tamen vllam verni temporis amœnitatem experiretur, conferre ſolebat ſe ad colloquium, vel ad aſpectum alicuius viri ſpiritualis & perfecti, vel ſi id non liceret, ad defuncti, vel abſentis ſolam memoriam flere, & percipere odorem vnctionis illius ſancti. Non

tamen

tamen (inquit) erat illa vnctio propria, ſed exhalatio vnctionis alienæ, non enim niſi ſequeſtro homine ad me perueniebat, delectabar odoratu, ſed nondum tactu: pudebat & mecum erubeſcebã, quòd adhuc Dominus per ſeipſum mihi non dulceſceret, (plus enim memoria hominis, quàm Dei ipſius commouebar) & clamabam: Quando veniam ante faciem Dei? vt aliquid immediate de manu eius accipiam. Hominem tuum exteriorem ſic componito: Eſto vultu ſerenus, humilis, pudicus, verecundus in aſpectu, placidus ac modeſtus in voce, fidelis & ſtrenuus in opere, benignus in conſuetudine, ita tamen, vt benignitas cum affabilitate coniuncta, ineptam lætitiam omnino neſciat: homo enim exterior imago eſt interni. Cibum etiam & potum ſenſim & compoſite ſumito, omni immodeſta auiditate ſepoſita. Mundus hic exterior eſt quaſi liber digito Dei ſcriptus, in quo ſingulæ creaturæ pro elementis habendæ ſunt, quorũ oportet nos vim ac ſignificationem comprehendere: Mortales externis dediti rebus, litterarum nomina ignorãti, merito poterunt aſſimilari, cui ſi liber apertus offeratur, licet litterarũ figuras aſpiciat, earum tamen ſignificationem non percipit: ſic ſtulti viſis creaturis, & in his ſolũ mentis oculos figentes, quid de Deo ſignificent, non
Pſ. 91. inquirunt. Vnde Dauid: Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc. Qui vero internos oculos apertos habent, ac legere norunt, aſſidue toto mẽtis affectu clamant: Quàm magni-

ficata

ficata ſunt opera tua Domine! omnia in ſapientia feciſti. Delectaſti me Dñe in factura tua. In quauis enim minima creatura, diuinæ ſapientiæ, potentiæ, bonitatis, ac benignitatis imago mire refulget. Illud præcipue velim cures, vt cũ aliquid ſolatij ex creatura acceperis, in cibo, aut potu, aut opere alio, placide ad tanti Dñi bonitatẽ intuendam, qui tibi illa & alia tam mirabili artificio parauerit, rapi patiaris. Stude ergo exteriora omnia conſpicere, tamquã inuiſibiliũ rerũ imagines. Illud præterea moneo: linguã omni tempore cõpeſcito, cõtentiones fugito, nil obſtinate affirmes, aut neges, niſi fidei cauſa, aut animarũ ſalus exigere videatur. Satius enim eſt, vt opportune cedens, paci tuæ conſulas & conſcientiæ, quàm importune clamitans, & diſceptans, interiora tua cõturbes. Cum aliquis à te ſit corripiendus, quamdiu res lenitatem admiſerit, hortatu potius & admonitione, quàm increpatione, cõſulito: ſi diſciplinæ rigore vtendum ſit, vide vt ſine felle ſæuias, non furore, non propria cauſa, ſed Dei amore, & ſalutis animarum ardente zelo, ad ſeueriorem correctionem rapiaris. Erga quemcumq. hominem, dulciſſimum affectum interius ſeruato: at ſi forte ſenſeris, grauius quàm decet, ira commotũ, differto correctionẽ, donec furor ille deferbeat: vel certe paucula tunc tẽporis verba, tibi ipſi vim inferẽs, abſque impetu loquitor. Nemini ſignum alicuius erga eũ minus ſinceræ affectionis oſtendas, licet ab eo ſis læſus: ſi in te aduerſus fratrẽ animi alienatio ſuboritur, mox

eam

eam præfoca: ſi vero nequeas illam extinguere, ratione lenito. Si tamẽ fratris tui crimine, Deus offenditur, familiaritatem cum delinquente contractam, omnino diſſimula, vt ipſe te immutatum conſpiciens, facilius reſipiſcat, & peccato ſuo agnito, citius corrigatur. Cum autem videris ea quæ apertam Dei offenſionem non continent, bonum conſulere, & in meliorem partem interpretari, conſueſce: ſi vero intempeſtiue ſiniſtra ſe ingerat ſuſpicio, ne mente illi conſenſeris, ſed pro viribus obluctare. Miſerrimus namque is habendus eſt, & vix interna frui pace poterit, qui facile de alijs ſiniſtre iudicat. Quòd ſi æquitas delicta punire cogat ſubditi, ita germana vtitor charitate, vt illius peccata impunita non relinquens, eius tamen in ipſo ſeueritatis actu miſereri videaris, ipſum peccantem tibi præferens, apud te pie excuſato. Memineris quàm fragilis, & ad lapſum procliuis ſit humana conditio, & cetera quæ delinquentis negligentiam eleuare poterunt: ad te ipſum oculos reflectens peccata tua in memoriam adducito, & meditare, grauius corruere potuiſſe, ſi illa te inuaſiſſet tentatio. De nullius ſalute vmquam deſperes. Inuidiæ peſtem omni ſtudio ſuperare contende: ſi in aliquem ſublimiora gratiarum dona collata videas, quàm tu acceperis, non ob id illi inuideas; immo potius humiliter Spiritus ſancti dona in eo venerare, gaude, & gratias Deo pro alterius beneficijs agito: ſic enim fiet, vt aliena merita tua ſint, & de alterius

rius

rius bonis communices. Ne doleas, quòd alij perfecti ſint, ſed quòd ad perfectionem tibi non licuerit perueniſſe. Nam licet imperfectus ſis, ſi tamen toto animi ſtudio ad perfectionem con tendis, deſiderans bonum opus perficere, tametſi nequeas, is voluntatis actus pro ipſo opere à Deo recipitur. Pax ergo eſt omnibus hominibus bonæ voluntatis, & omni habenti, licet modicum, merces debita redditur. Habet enim Dominus magnos ac paruos filios, & licet nunc imperfectus ſis, facile vt perfectus eſſes, efficeret, ſi tuæ ſaluti expediret, vt illas vitiorum ac naturalium affectionum rubigines, quas nec lima ferrea vales eradere, leuiſſimo flatu procul expelleres. Quòd ſi Dominus forte vult te in hoc ſæculo graui exerceri certamine, efferatosq. animi motus, (vt iram, concupiſcentiam, & triſtitiam) vſque ad mortem perferre, nequaquam mente conſterneris, ſed plenus fide, eius manum patienter ſuſtine, & beneplacitum hilariter amplectere. Si ipſa corporis complexione efficiente, nulla animi lætitia, aut tranquillitate potiris, ſed ad triſtitiam & perturbationes alias procliuis exiſtis, æquo animo patere, nam ſic & efficacius à peccatis purgaberis, & ſublimiorem tibi coronam parabis. Nam qui internarum affectionum ſtrepitus raro perſert, abſque labore tranquillitate potitur, & facile hilaris ille eſt, cui maiores tenebræ raro moleſtæ ſunt. Qui vero his irruentibus ſedulo obſiſtit, ac contra nititur, meriti coronam non parum

auget.

auget. Facile præterea ſobrius eſt, quem raro ingluuies ſollicitat: facile purus, cuius animum carnis ſtimulus raro affligit. Stude igitur pro viribus paſſiones proprias ſedare, affectiones tuas opprimere, quære, pete, pulſa: Dominum enim habes maximam laboris & deſiderij tui rationem habiturum. Sæpe namque gratior in illius conſpectu eſt ſtudij noſtri feruor, quo ad virtutem enitimur, quàm ipſa virtutis ſuauitas, quam percipimus: pretioſa eſt certe coram ipſo imperfectionis noſtræ humilis cognitio. Si quis quærat, quæ ſint ſigna hominis iam interni, & intra ſe manentis: tria eſſe reſpondemus: Primũ, ſi intellectus iam ex ſe non emittat cogitationes alias, niſi quas fidei lumen excitet, & voluntas longo vſu excitata non producat actus amandi, niſi erga Deum, vel relatiue ad Deum. Secundũ, ſi cum primum reliquerit occupationem externam, cui inſiſtebat, mox intellectus & voluntas in Deum facillime conuertantur: ſicut lapis remoto obſtaculo, in centrũ ſuæ quietis deſcendere properat. Tertiũ, ſi finita oratione ita exteriorum omnium obliuiſcitur, ac ſi illa numquam vidiſſet, aut tractaſſet, & ita ſe erga externa geritur, quaſi denuo mundum ingrediatur, & denuo metuit confligere cum negotijs exterioribus, ea naturaliter abhorreas, niſi charitas compelleret: talis anima à rebus omnibus externis libera, facile ad ſe intrat, vbi ſolum Deũ videt, & ſe in Deo, atq. frequenter feruidis actibus amãdi vnitiuis inſiſtit. Hæc autẽ feruens dilectio ſex gignit

gnit

gnit effectus, vt ſcribũt Sancti. Primus dicitur illuminatio, ideſt, quędã ſapida ac experimentalis Dei, ac propriȩ nihilitatis cogitatio, & cognitio. Secundus, inflammatio. Tertius, ſuauitas, ſeu delectatio. Quartus, ardentiſſimum deſideriũ poſſidendi bona Diuina. Quintus, ſatietas, ſic enim ſatiatur anima illo Dei aduentu, vt nil aliud velit, aut cupiat. Sextus, raptus ſeu mira eleuatio animæ in Deum: in qua explicari nequit quid tunc anima de Deo ſentiat. Hos effectus prædictos ſequuntur alij duo; ſcilicet, ſecuritas, qua nil anima timet pati propter Deum, & qua certiſſime confidit ſe numquam ab eo ſeparandam: & plena quies, cum nil ſit, quod pauorem inferre valeat, & hoc dicitur pax exuperans omnem ſenſum. Hic eſt Domini paradiſus ad quem aſcendere poſſumus in terra exiſtentes, licet inter homines corpore verſemur. Ne tamen credas ad hanc felicitatem perueniri poſſe, niſi prius purgato animo. Et ſi quæras quo pacto cognoſcere quis poſſit, ſe ad eam purgationem aut purgationis terminum perueniſſe, reſpondet B. Thomas in quodam opuſculo: Si in ſe tria perſpiciat, ſtrenuitatem, ſeueritatem, benignitatem. Eſt autem ſtrenuitas, quædam animi fortitudo, quæ omnem expellit negligentiam, qua homo diſponitur ad bona opera omnia, confidenter, vigilanter atque eleganter perficienda. Seueritas, eſt animi fortitudo aduerſus concupiſcentias, illas reſtringens, & vnà ſecum afferens ardentem aſperitatis, vilitatis, &

paupertatis amorem. Benignitas, eſt dulcedo animi expellens omnem rancorem, iracundiam, inuidiam, auſteritatem, amaritudinem, obdurationem erga proximum. Prius oportet (inquit Iſidorus) animam purgari à fæcibus terrenarum affectionum, quàm poſſit ſimpliciter, ac pure in Deum tendere. Sicut enim peculiare ac propriũ eſt igni, ſeclusis impedimentis, ſurſum aſcẽdere, & proprium locũ petere: ita animæ prauarũ affectionum pondere ſolutę, in Deum, qui locus eſt ipſis proprius, eleuari ſolent. In his duobus, quæ diximus, præcipue ad ſpiritualem perfectionem requiri, nẽpe mortificationẽ & intellectus illuminationem, affectusq. per actualẽ amorem inflammationem, ordo eſt maxime ſeruandus: multi enim in progreſſu, quòd ordinem non ſeruent, falluntur. Nam quidã ardentiſſime ad ſecundum anhelantes, ſpiritualibus exercitijs ſanctarũ meditationũ, & aſpirationũ frequenter incumbunt: primum, ſcilicet, mortificationẽ parum, aut nil curantes: inde fit vt pauci, quos vere ſpirituales dicere poſſis, inueniantur: quamuis plurimi ſint, qui ſpiritualibus exercitationibus perſeuerãter inſiſtant.

§. III.

Vbertinus aſſignat ſeptem gradus, quibus poſſimus ad contemplationem, vnitiuumq. amorem aſcendere, qui ſunt: guſtus, deſideria, ſatietas, ebrietas, ſecuritas, tranquillitas, ſeptimi vero nomen ſoli Deo innoteſcere dicit. Primus ergo merito vocatur guſtus, quòd in guſtuum mutatione conſiſtat: peccatoribus enim qui carnales

nales tantum nouere guſtus, dicitur: Guſtate, & videte, quàm ſuauis eſt Dominus, immutate guſtus, nec exiſtimetis cæleſtes ſapores aliunde, quàm à Deo prouenire poſſe. Ideo Dominus incipientibus ſolet ſpiritus conſolationes impertiri, quòd ſciat infirmam ac fragilem animam vix poſſe, niſi præuio guſtu, ad diuina euolare. Anima in hoc primo gradu vacet compunctionibus, macerationibus, meditationibus quatuor vitæ nouiſſimorum, ac paſſionis Chriſti: præſertim mortificationibus ac eradicationibus malarum cogitationum & conſuetudinum, vt in Deum libere tranſire valeat, quod non ſine maximo fit conatu: Regnum enim cælorũ vim patitur, & violenti rapiunt illud, non autẽ puſillanimes & delitioſi. Secũdus, quia diuina, quo plus guſtantur, plus appeti ſolent, ideo guſtum conſequuntur deſideria magis ac magis fruendi Deo, cum externarũ rerum omniũ ſaporẽ cum tædio reſpuat. Ex his deſiderijs ſuboritur ſtudium non ſolum meditandi, ſed etiã Chriſti vitam imitandi, & ardor per illum incedendi, qui dixit: Ego ſum via. Paſſus autem quibus debes incedere, hi ſunt: humilitas, manſuetudo, patientia, charitas, oratio, eius crux, & labores. Tertius, ſatietas quãdo anima eo peruenit, vt quæ mundana ſunt, abominetur, & intime oderit: mox enim quieſcit anima, & ſolo diuino amore ſatiatur, re namq. ipſa experitur, nullibi poſſe, niſi in Deo plene ſatiari. Quartus, ebrietas, quę eſt quædã extaſis, & mẽtalis exceſſus, ex prædicta diuini amoris ſatie-

tate procedens, quæ nullarũ imaginationum, aut phantaſmatum aqua miſcetur, à quibus difficillime abſtrahimur, niſi Dominus ipſe manu ducat animam, atque eam in ſecretum ſuum cubiculum (ideſt in ſe) intromittat, & recipiat, ſenſibus foras dimiſſis, & eorum muneribus ſuſpenſis. Quintus, ſecuritas timorem excludens: guſtata enim diuinæ charitatis perfectione, manet anima omnino renunciata, & reſignata in diuinum beneplacitum, ita vt gehennam ferre perpetuo parata ſit, ſi Deo ſic placitum eſſe intelligat. Experitur inſuper in ſeipſa quoddam ſtrictiſſimum diuinæ amicitiæ vinculum adeo firmum, vt ſeparari numquam ab eo ſe poſſe exiſtimet. Sextus, tranquillitas, ſcilicet, tanta pacis & iubilationis vbertas, vt anima quaſi in ſilentio & ſomno ſupra pectus Domini recumbens, viuere credatur.

DVLCES BVCCELLAE EX D. BERnardo in varijs locis collectæ. Cap. XVI.

BErnardus trigeſimo ſecundo ſermone ſuper Cant. Verbum (inquit) quaſdam viſitat animas, tamquam medicus afferens vnguenta, & remedia ſalutaria, ſcilicet minus perfectas. Alias viſitat, tamquam ſponſus oſculans, & amplectens, ideſt, ſuauiſſime interius aſtringens, ineffabili vnitiui amoris dulcedine, & ſplendore, ſcilicet eas, quæ perfectiores exiſtunt. Sentiunt enim hæ in ipſo ſponſi amplexu, ſe totas

ſancti

ſancti amoris ſuauitate deliniri, id tamen modico temporis ſpatio. Non tamen quamuis animam huiuſmodi amplexatur ſponſus, ſcilicet, tranſeunter, ſed eam dumtaxat, quam ingens deuotio, vehemens deſiderium, & prædulcis affectio ſponſam aperte probat. Ad eam enim animam, quæ non ita ſit affecta, ſed actuum ſuorum recordatione ſolum compuncta, non tamquam ſponſus, ſed tamquam medicus, ſalutaria vulneribus remedia adhibens, in oleo, & vnguentis, non in oſculo & amplexibus accedit. Oſculis & amplexibus ſponſi, ſola illa anima fruetur, quæ multis vigilijs, & precibus, multo labore, & lacrymarum imbre ſponſum quæſierit: & licet inuentus, ſubito, dum tenere te exiſtimas, elabitur, ſi rurſum lacrymis & precibus occurras, facile comprehendi patitur: nec tamen diu retineri vult, ſed ſubito quaſi è manibus euolat: tu tamen fletibus inſta, reditum eius certiſſime expectans. Illud credas velim, numquam ad te rediturum, niſi toto mentis ſtudio diſcedens requiratur. Denique in hoc corpore poteſt eſſe de ſponſi præſentia, frequens lætitia, non tamen copia: nam etſi viſitatio mentem lætificat, abſentiæ viciſſitudo moleſtiam ſecum ſolet afferre. De aduentu quo Dominus quaſi medicus accedit, ſic ibi loquitur; An non ſæpenumero id orantes experimur, qui noſtris adhuc quotidie exceſſibus tentamur præſentibus, mordemur præteritis? A quanta me amaritudine mentis aduenient, Ieſu bone, liberaſti!

raſti! Quoties poſt anxios fletus, poſt inenarrabiles gemitus, & ſingultus, ſauciā conſcientiam meam miſericordiæ vnctione fouiſti, & lætitiæ oleo perfudiſti? Quoties me oratio, quem prope deſperantem ſuſceperat, exultantem reddidit, & de venia præſumentem? Qui ſimiliter afficiuntur, ecce hi ſciunt, quòd vere medicus ſit Dominus Ieſus: qui vero experti non ſunt, eidem dicenti credant: Spiritus Domini ſuper me, & vnxit me vt mederer contritis corde. In eodem ſermone ſic ſcribit D. Bernard. Omnis bona cogitatio à Deo immittitur, & ab ipſius gratia prouenit, nulla enim earum dici poteſt cordis noſtri proles: cordis namque noſtri proles ſola illa eſt, de qua dicit Dominus Mat. 15. De corde exeunt homicidia, adulteria, furta, & ſimilia. Prauæ autem cogitationes à dæmone, vel eius ſomite naſcuntur, nec vnde hæ vel illę ſint, cognoſcere poſſumus, niſi peculiari Dei gratia illuminemur. Quotieſcumq. igitur bona cogitamus, nil aliud facimus quàm Dominum ad cor noſtrū loquentem audire. Felix, ait, quippe mens iure habebitur, cui indiuiduum verbum vbique ſe comitem præbet, & ſocium, quæ illius indeſinenter ſuauitate oblectata, à carnis moleſtijs ſeſe vendicat; omni hora tempus redimens à diebus malis: non laſſabitur, non moleſtabitur, quod Scriptura teſtatur, dicens: Non contriſtabit iuſtum quidquid ei acciderit. Idem Serm. 34. ibi: Si ignoras te, egredere &c. Verba ſponſi ad ſponſam, ideſt, niſi in profunda humilitate te cōtinueris, & quæ ſis,

& quæ

& quæ feceris, plene cognoueris, egredere à facie mea, & domo mea. Quibus verbis irati domini vti ſolent aduerſus improbos ſeruos, ideſt, egredere de ſpiritu ad carnem, de bonis animi ad ſæcularia deſideria, de interna mentis requie ad mundi ſtrepitum, & exteriorum cogitationũ tumultum. Quæ enim anima ſemel à Domino didicit ad ſeipſam intrare, & in intimis ſuis ſponſi præſentiam expetere, & faciẽ eius ſemper quærere (nam cũ Deus ipſe ſpiritus ſit, oportet Deũ quærentes, in ſpiritu & non ſecundum carnem ambulare) hæc inquam anima nec ipſius gehennæ tormẽta ad tempus experiri, grauius ac horribilius duceret, quàm poſt ſpiritualis ſtudij deguſtatã dulcedinem, denuo ad carnis illecebras vel potius moleſtias remeare, & ſenſuũ inexplebilem repetere ſuauitatem. Dicam ergo vere, nil eſſe magis timendum illi, qui ſemel diuinũ hoc beneficium acceperit, quàm ne gratia ſolutus ad carnis cõſolationes denuo regredi opus habeat, & carnalium iterum ſenſuum perferre tumultus. Quapropter terribilis hęc comminatio habenda eſt: Egredere de ſanctuario meo, ideſt, de corde tuo, vbi dulciſſima contemplationis quiete potiebaris, & quaſi vna ex ſæcularibus paſce hœdos tuos, ideſt, paſcendis & oblectandis carnis tuæ ſenſibus immorare. Væ animæ, quæ cum in croceis nutriretur, amplexata eſt ſtercora, ſerua facta carnis, & ſatisfaciens ventri, verſa eſt denique in pecus ſeu iumentum: cui merito dicitur: Abi poſt greges ſodalium tuorum, cum bruto-

rum officium, hoc eſt, ſeruire ſenſibus, potius elegeris. Homo enim cum in honore eſſet, non intellexit, ideo comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis, nil aliud quàm terrenis bonis & corporeis voluptatibus perfrui curans. Ideo ipſæ beſtiæ dicuntur ſociæ eius animæ, & merito abire iubetur poſt brutorum gregem, non cum grege: deterior enim eſt illius conditio quàm brutorum, nam ligatis manibus & pedibus in tenebras proijcietur exteriores, quod brutis non accidit: atque etiam in hoc ſæculo brutis merito poſthabenda, cum ratione vigeat, nec tamen ratione viuat. Indigeſtus cibus & qui non abſolute concoctus eſt, noxios gignere ſolet humores, corpus non nutrit, ſed potius corrumpit: ſic etiam multa & varia eruditio ſtomacho animæ (quæ memoria eſt) ingeſta, niſi decocta ſit charitatis igne, ac deinde digeſta, & per artus animæ transfuſa, ideſt mores & actus, tormina, dolores conſcientiæ, ac inflationes generare poterit. Nam quoties in mentem venerit illud, Seruus noſcens domini ſui placitum, & non faciens, plagis vapulabit multis, meminiſſe poteris, quo ſtudio ſenſus tuos cuſtodire debeas. Bernardus ſerm. 36. ſuper Cantic. Spes non confundit, quia charitas certitudinem infundit, illa enim eſt, quæ plene teſtatur, nos filios Dei eſſe, ſimul & heredes. Serm. 37. ibi. Apprehende duas notitias, fuge bonas ignorantias. Notitia tui timorem Dei gignit: notitia Dei amorem ipſius Dei producit: ignorantia,

tui

tui gignit ſuperbiam, quæ initium eſt omnis peccati, ignorantia Dei gignit deſperationem, quæ omnis malitiæ eſt conſummatio. Bernard. ſerm. 42. ſuper Cantica ſcribit duplicem eſſe humilitatem, ſcilicet intellectus, & affectus. Prima eſt, quando aliquis ſeipſum diſcutiens, ab ipſa veritate compulſus ſibi ipſi in proprio iudicio vileſcit, & iudicat ſe omnium peſſimum, dignumq. qui ab omnibus conculcetur. Secunda eſt, quando affectio concordat illi iudicio, & ita illi afficitur, vt talis ab omnibus velit haberi, & iudicari, qualem ipſe ſe iudicat. Dicit etiam ſecundam humilitatem ſolam in Chriſto fuiſſe (prima enim eſſe non potuit) ideo ſe dixit humilem corde & affectu. In nobis autem vtraque debet eſſe, nam prima abſque ſecunda falſa eſt & doloſa, nec à charitate proueniens: & merito fraudulentus ille dicitur, qui aliter vult exterius cenſeri, quàm ſe habet interius: ſic enim doloſe agit in conſpectu Domini, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Poterit item merito dici fallax, cum varijs ponderibus in officina ſua vtatur, quibuſdam expetens externe ponderari, cum alijs ſe interne ſolus expendat: interius enim veritatis trutina examinatus, & pretij viliſſimi ſe inueniens, exterius in oculis hominum maioris ſe vult æſtimari. Sola igitur ſecunda humilitas virtus eſt, ſolius charitatis filia, nec eam aſſequi poterit, niſi qui ſe totamente etiam inferioribus inclinauerit, & ſubiecerit. De hac dicit ſponſa: Nardus mea dedit

odorem

odorem ſuũ. Prima enim nequit ſpargere odorem ſuum. Bernard. epiſt. 253. ad Abbatem Garinum: Indefeſſum proficiendi ſtudium, iugis conatus ad perfectionem reputatur: ſtudere perfectioni, eſt eſſe perfectum, ac proinde nolle proficere, deficere eſt. Abſit vt aliquis dicat, nec melior cupio fieri, nec patiar fieri peior, viuere libet, vt hactenus vixi, & in hac vitæ conditione manere placet: hoc enim fieri nequit, cum curſus vita ſit, in qua omnes ad brauium currimus, quod eſt Chriſtus: ideo proficere eſt currere, & ſi quando proficere deſinis, à curſu ceſſas: non currere incipiens, deficere cœpiſti: inde infertur, nolle proficere, nil aliud eſſe, quàm velle deficere. Vnde in ſcala Iacob omnes aut aſcendebant, aut deſcendebant: & Apoſt. ad Philip. 3. ſe perfectũ negans, fatetur ſe proficere. Ibi dicit: ſemper in robuſto & vegeto corpore animũ molliorem & tepidiorem iacere, & rurſum in corpore debili & infirmo, fortiorem vigere ſpiritum. Bern. ſer. 47. ſuper Cant. Poſt bonum opus ſecurius in contemplatione dormitur. Et tanto quiſque confidentius ſublimia intueri, & inueſtigare aggreditur, quò magis ſibi cõſcius eſt, ſe non propriæ amore quietis, charitatis operibus defuiſſe. Ibidem etiam ſcribit, in libro Canticorum paſſim hoc inueniri: nempe ſponſam ſemper appetere quietem contemplationis, ab ſponſo verò incitari ad actionis laborem. Vnde dicente illa, Lectulus noſter floridus eſt, ac proinde ſponſum ad contemplationis quietem inuitante, ipſe reſpondet:

ſpondet: Ego flos campi, eam ſuo exemplo ad laboris exercitiũ excitans, ad certamina aduerſus Dei hoſtes in huius mundi campo ſuſcipienda. Quaſi dicat, qui me diligit, mecum & iuxta me deſcendat in aciem, non recuſet mecũ & pro me inire certamen, vt dicere poſſit, Bonum certamen certaui. Et ſupra dicente ſponſa: Indica mihi vbi paſcas, & cubes in meridie: reſpondet ſponſus: Equitatui meo aſſimilaui te, ideſt, exercitui militari fortiſſimo, non ſolum aduerſus carnis & mundi illecebras, ſed etiam contra principes, & harum poteſtates tenebrarum. Dixit etiã ſponſus, ſe lilium conuallium, ideſt, humilium coronam, vnde ſcriptum eſt: Iuſtus germinabit ſicut lilium: iuſtus, ideſt humilis. Dominus ſeſe offerens à Ioanne in Iordane baptizandus dixit, totam iuſtitiæ perfectionem in humilitate conſiſtere. Et quoniã in die illa iudicij humiles exaltabuntur, & ſuperbi humiliabuntur: ideo ſcriptũ eſt: Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Eodẽ ſer. 7. ita inquit: Strenue & reuerẽter diuinis laudibus inſiſtamus neceſſe eſt, non ſomnolenti, non oſcitantes, non vocibus parcentes, non dimidia verba præcidentes, non integra tranſilientes, deniq. nil aliud cogitantes. Serm. 48. Anima ſancta in hoc mundo eſt ſicut lilium inter ſpinas, ideſt, inter tentationum tumultus & tribulationum aculeos: quæ cum his circumſepta ſit, tamquam lilium ſpinis vndique pungentibus, videre poterit, quanta ſe ſollicitudine debeat cuſtodire. Non enim vel leuiſſi-

2.Ti.4.

Iſa.40.

mam ſpinæ compunctionem pati poteſt floris teneritudo, ſed quauis modica punctura perforatur: ideo monemur, vt cum timore, & tremore ſaluti noſtræ inuigilemus. Totus hic mundus tribulis ſcatet, & ſpinis, quæ in terra, in aere, in carne tua ſunt: ſpina enim eſt falſus frater, ſpina vicinus malus, & inter hæc abſque læſione verſari, non virtutis tuæ, ſed diuinæ potentiæ eſt. Ipſe enim dicit; Confidite, ego vici mundum.

Bernard. ſer. 49. expendit loquendi modum ſponſæ, quo præſentem ſponſum alloquitur: non enim nomine maieſtatis eum compellat, ſed dilectum, ſponſum, & quem diligit anima mea; cum vero ſponſus abſit, & cum adoleſcentibus de eo loquatur, nominat illum Regem, dicens; Dum eſſet Rex in accubitu ſuo. Et ad eas reuertens de contemplationis ebrietate, dixit: Introduxit me Rex in cellam vinariam. Eadem verba (inquit ille Sanctus) poteris tu etiam dicere, ſi poſt feruidam orationem, poſt ſuſpiria, & gemitus frequentes, ad vtilem actionem cum proximis exieris, manu certe non vacua, præſertim illi licebit hos vſurpare ſermones, qui oratione obtinuit, in mentis exceſſu, in ea diuina arcana conſcendere, vnde mox redeat diuino vehementiſſime flagrans amore, & iuſtitiæ zelo æſtuans, in cunctis etiam ſpiritualibus ſtudijs nimium feruens, ita vt dicere poſſit: Concaluit cor meum intra me. Nam cum ex charitatis abundantia, beatam & ſalutarem vini lætitiæ

titiæ ructare crapulam cœperit, non immerito in cellam vinariam introiſſe dicetur. Cum enim (ait) duo ſint beatæ contemplationis exceſſus: alter in intellectu, alter in affectu: alter in lumine, alter in feruore: alter in deuotione, alter in cognitione, pectus tamen amore calens, & ſanctæ deuotionis infuſio, nec non pius affectus ac vehementis ſpiritus repletus zelo, non aliunde quàm è cella vinaria reportantur. Item ibi ſuper illud, Ordinauit in me charitatem. Zelo (inquit) omnino neceſſaria eſt prudentia, nam vbi vehemens zelus eſt, ibi maxime diſcretio eſt neceſſaria, quæ ordinatio charitatis exiſtit: ſemper equidem zelus abſque prudentia minus eſt efficax minusq. vtilitatis ſolet afferre. Plerumque etiam noxius eſſe ſolet: proinde quanto feruentior zelus eſt, & ardentior charitas, eo vigilantiori ſtudio prudentiæ opus eſt, quæ zelum ſupprimat, ſpiritum temperet, & perfecte ordinet charitatem. Igitur ne ſponſa tamquam grauis, moleſta eſſet adoleſcẽtulis, ideſt, animabus infirmis, ob ſpiritus impetum, quem è cella vinaria reportaſſe videbatur, iungit quod prudentiæ eſt, ſe charitatis ordinem pariter accepiſſe. Ibidem ſcribit charitatem bene ordinatam, etſi plus ſollicita ſit de proprio bono, licet paruo ſeruando, quàm de alieno, licet magno: tamen multo magis lætatur de bono alieno magno, quàm de proprio paruo. Si dicas: Quomodo proficere potero qui fratri magis proficienti inuideam? Si, inquit, doles quòd inuideas,

id

id ſentire eſt,non cõſentire:ideo paſſio eſt quandoq. ſananda,non actio condẽnanda:cui paſſioni ſi vehementer repugnes, non tu illam operaris,ſed quod manet in te peccatum. Quòd ſi penitus malum illum affectum, & inueteratum diu vitium,licet pro viribus ſtudeas expellere, confeſſione,oratione,& fletu nequeas, (& ideo magis confundaris, ac ob id humilior, & erga fratres omnes mitior fias) nil crimine dignum eſt in te.Eccleſia languens ſponſi amore(ſanctos intellige paſtores)dicit,fulcite me floribus,ſtipate me malis,quia amore langueo. Non enim aliter teſtatur poſſe ferre interruptæ contemplationis moleſtiam,& dilecti ſpõſi abſentiã, quàm ſi tunc temporis animas lucrari queat: ideo dicit,confortate me floribus,ideſt, denuo cõuerſis, ſeu recens ſpirituałẽ vitam incipientibus,& malis, id eſt,iam in ea proficientibus.Bern.ſer.51.Quòd ſi per ſponſam,quamlibet ſingularem animã intelligamus,per flores fidẽ, pro fructibus bona opera accipiamus,neceſſe eſt: ex bonis enim operibus in fide non ficta plantatis,conſolationẽ comparat mens internæ aſſueta quieti, quoties ſibi lux contẽplationis ſubtrahitur: nã quandocunq. à contemplationis fruitione deciderit,ad vitam actiuam ſe debet recipere. Langor ille (inquit) eſt quoddã impatientis deſiderij tædiũ, quo neceſſe eſt affici vehementer animã amantis quem diligit abſentia: dumque expectatione pendet, quamlibet feſtinationem,moram iudicat,& ideo interim poſtulat fructibus,ideſt, odoribus fidei,

ac bonorum operum confortari. In libro de diligendo Deo, aliter idem Bernar. prædicta verba exponit: vbi per flores & mala, myſteria humanitatis Chriſti intelligit, quorum conſideratione mirifice excitatur anima, ad diuinæ bonitatis contemplationem, quoties ob carnis infirmitatem & exilium languet, ideſt, à feruida Deitatis contemplatione tepeſcit. Idem in eodem ſerm. Quando anima ſpei modicum, timoris vero plurimũ habet, quiete & pace interna frui nequit, cum inter præmij ſpem, & ſupplicij timorem fluctuet, idq. maxime ſi timore abundantius crucietur. Nam cum timor pœnam habeat ſociam, dicere non poteſt: In pace in idipſum dormiam, & requieſcam: quòd non in pace ſingulariter conſtituta ſit: at ſi paulatim gratiæ incremento cœperit timor deficere, ſpes vero proficere, & charitas totis viribus in ſpei adiutorium exurgens, foras timorem expellat: nonne hæc anima ſingulariter in ſpe conſtituta videbitur? Ac proinde in pace in ipſum dormire iam & requieſcere? Anima ſic affecta, iubilans dicere poterit: Læua eius ſub capite meo: per læuã gehennæ comminatio intelligitur, cuius timorem cum anima amore vincit, non ſuper caput, vt imperfectis fieri ſolet, ſed ſub capite habet læuam ſponſi: & dextera illius amplexabitur me. Dextera ſponſi eſt promiſſio certiſſima præmiorum, iuxta illud: Delectationes in dextera tua vſque in finem: quorum ſpe ſponſa ſingulariter munita, prædicta loquitur. Vnde quidam Sanctus dicere ſolitus

litus erat, iam non timeo, ſed amo. Idem ſer. 52. Dormiens ergo ſponſa in hac firma ſpe, & dulciſſimo contemplationis immerſa ſomno, filias Ieruſalem, ideſt, infirmas animas, quæ proficiendi ſpe adhærent ſponſæ, monet ne eam à ſomno excitent, donec ipſa velit. O mira Dei bonitas, quæ contemplantis animam in ſinu ſuo quieſcere permittit, ibiq. eam ab infeſtantibus curis tuetur, & à negotiorum & actionum moleſtijs protegit, quæ ſæpe ad eam ipſæ adoleſcentulæ importune ſolent afferre. Operatur enim hoc dulciſſima Dei dignatio, vt ſanctam animã, etiam quamplurimis vitæ actiuæ laboribus iure officij implicatam, aliquando à ſenſibus ita ſuſpendat, ita amplectatur, ita in ſinu foueat, vt non permittat illam terrenis moleſtijs, aut vllis phantaſmatum negotijs perturbari, ita vt illa ſilentij hora dicere valeat: Anima mea ſicut
Pſalm. 123. paſſer erepta eſt de laqueo venatium. Quid tunc formidabitur luxuria, vbi nec vita ſentitur? Excedente quippe anima à vitæ ſenſibus, neceſſe eſt, vt nulla ſenſus tentatio ſentiatur. Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ? Vtinam hac morte ego frequenter cadam, vt euadam laqueos mortis, libidinis motus non ſentiam, ſtimulos iræ & impatientiæ, ſollicitudinum angores, curarum moleſtias negligam. Moriatur anima mea morte iuſtorum, optima mors illa eſt, quæ vitam non aufert, ſed commutat in melius. Vtinam anima mea (ſi ita fieri poſſit) Angelorum morte moriatur, vt præſenti excedens memo-

memoria, rerum ſe inferiorum corporearumq. non modo cupiditatibus, ſed etiam ſimilitudinibus exuat: is namque exceſſus aut ſolum, aut maxime contemplatio dicitur: dum enim viuitur, rerum externarum cupiditatibus non teneri, humanæ virtutis eſt: corporum vero ſimilitudinibus ſpeculatione mentis non inuolui, angelicæ puritatis habetur. Vtrumque tamen diuini muneris eſt, vtrumque enim teipſum excedere eſt, & tranſcendere, ſed procul vnum, propius eſt alterum. Beatus qui dicere potuit: Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. Si concupiſcentias carnis viciſti, iam ſeparatus es, ſed nondum elongatus, niſi etiam irruentia vndique phantaſmata corporearum ſimilitudinum tranſuolare mentis puritate prævaleas. Hucuſque noli tibi requiem polliceri, falleris ſi citra quietis locum, ſolitudinis ſecretum, ſerenum lumen, & pacis habitaculum inuenire poſſe confidis. In hac ergo exceſſus quiete erat ſponſa, quando prohibet, ne adoleſcentulæ illam excitent, eas adiurans per capreas & camporum ceruos, ideſt per ſanctas animas à corporis mole exutas, quæ ob viſus acumen & ſaltus celeritatem in contemplatione, beſtijs illis aſſimilantur, quarum collegio anima pura & contemplationi intenta ſociatur, ne faciliter cuiuſuis negotij temporalis cauſa eam à iucundiſſimo collegio deturbent, donec ipſa velit: nam in arbitrio ſanctorum paſtorum eſt, quando ſibi, & quando animarum ſibi commiſſarum curæ vacare debeant:

K ideo

ideo monet, ne donec ipſa velit, excitetur. Bern. ſer. 54. ſuper Cant. locum animæ quæ ſuperbiæ vel occultæ alicuius arrogantiæ cauſa admirandam gratiam deuotionis amiſit, ſic deplorat: Heu quia aliqua ſuperbia in me inuenta eſt, Dominus declinauit in ira à ſeruo ſuo, hinc iſta ſterilitas animæ, & deuotionis inopia, quã patior: exaruit enim cor meum, & coagulatum eſt ſicut lac, factum eſt ſicut terra ſine aqua. Non compungi ad lacrymas queo, non ſapit pſalmus, non delectat orare, orationes ſolitas non inuenio. Vbi illa ſpiritus inebriatio? Vbi mentis ſerenitas & pax? Vbi gaudium in Spiritu ſancto? Ad vigilias ſum ſomnolentus, ad iram præceps, linguæ & gulæ indulgentior, & ſegnior, & ad prædicationem obtuſior. Heu quem me alium putem, quàm vnum de montibus Gelboe, quẽ præterit Dominus in ira & indignatione ſua? Fons ſapientiæ ſuo rore & pluuia omnes mõtes in circuitu viſitat, à me autem tranſit. Nam vnum ex fratribus ſingularis video abſtinentiæ, alium admirandæ patientiæ, humilitatis, manſuetudinis, illum contemplationi vacantem in mentis exceſſu ſæpe rapi. Quare filioli manete aſſidue in Domini timore, ſuſpectũ ſemper ſit nobis arrogantiæ crimen: nil enim tam efficax coram Deo ad gratiam promerendam, retinendam, & recuperandam reperire potui, quàm ſi omni temporis articulo, coram Deo non altum ſapere, ſed timere inueniaris. Beatus ille vir, qui ſemper timet (& quamuis de gratia gratum facien-

te hoc prædicetur, tamen ipſe hoc loco de feruoris & deuotionis gratia præcipue loquitur) time igitur, licet gratia deuotionis arrideat: paueto, etiã cum denuo reuertatur, & hoc dicitur ſemper eſſe in ſollicito timore: ſuccedunt enim viciſſim ſibi in animo tres iſti timores: nempe cum adeſt gratia, time ne non digne opereris, iuxta illud, Videte ne in vacuum Dei gratiam recipiatis. Nam negligere donum, donantis contemptum præſe fert, & acceptũ munus non gratanter expendere, intolerabilem ſuperbiam ſignificat: & cum adeſt gratia multo cum animæ periculo occultiſſimum arrogantiæ vitium quaſi leo in ſpelunca ſua inſidiari ſolet, quæ vt tuis gratiam meritis adſcribas, monere non deſinit. Cum autem recedit gratia, multo magis timendum eſt, quaſi ea ſubtracta, in cadendi periculo maneas. Time ergo, & contremiſce Deo tibi, vt ſentis, irato: time quòd cuſtodia tua ſis derelictus, nec dubites ſuperbiæ vitium, etiam ſi non appareat, in cauſa fuiſſe, atque etiam ſi nullius noxæ tibi conſcius videare: nouit namque Dominus, quæ tu neſcis, & ipſe eſt, qui iudicat. Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat. Numquid commendat te Dominus, cum gratia priuat? Numquid qui humilibus gratiam ſolet impertiri, humiliatis datam auferet? Vnde fit, vt ſemper ſuperbia gratię priuationis cauſa exiſtat. Fieri tamen poteſt vt alicui gratia ſubtrahatur, non præſentis ſuperbiæ cauſa, ſed ne ex aduentu gratiæ ſuper-

bire contingat: denique ſemper ſuperbia ſubtractæ gratiæ cauſa merito habebitur. Quod ſi gratia amiſſa redierit, multo plus timendum eſt, iuxta illud: Ecce iam ſanus factus es, vade, & noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Attende peius eſſe reincidere, quàm cadere: quod enim ita ſit inualeſcente periculo, inualeſcat & metus neceſſe eſt, nam ſi timueris hos tres timores, dicetur de te plene, Repleuit eum ſpiritus timoris Domini: hi enim tres timores filiales ſunt & caſti, quòd charitate veniente non pereant, ſed illius aduentu dulcorem & augmentum recipiant. Felix Paulus, qui vno dumtaxat mortalis corporis pariete à Chriſto diſtabat, & merito cum ſponſa dicere poterat: En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum, ac proinde ardentiſſime diſſolui, & eſſe cum Chriſto appetebat. Ego autem, qui peccator ſum, diſſolui non cupio, ſed à corpore exire formido, quia mors peccatorum peſſima: contremiſco in ipſo portus ingreſſu, dum prope adeſſe Chriſtum non confido, qui abeuntem excipiat, multos enim parietes intermedios addidi, qui me Chriſto appropinquare prohibent: & ideo cum exiero, timeo potius in rugientes paratos ad eſcam incidere, quàm Chriſto appropinquare fidenter ſperem. Bernardus Ser. 56. ibi. Sponſus ſtans poſt parietem carnis dilectæ ſuæ, diligenter proſpicit per feneſtras & cancellos quid anima intus agat, quid cogitet, quid deſideret, abundat enim dile-

ctæ

ctæ ſuæ zelo: quare expedit, vt illa diligentiſſime ſe cuſtodiat, ne forte in aliqua minus decenti operatione occupata comprehendatur. Expendito etiam nullam ſponſi obſeruationem animam ſanctam ſubterfugere, ſed optime intelligere, quoties ipſe per cancellos & feneſtras proſpiciat. Diligenter etiam obſeruat per ſingula temporis momenta aduentum ſpiritualem ſponſi, vt cumprimum ianuam pulſauerit, accurrens illum introducat: quare meretur ab ſponſo veniente audire: Surge, propera amica mea. Numquam ignorat tempus viſitationis ſuæ, diſſimilis certe illis qui cum faciem cæli diiudicare nouerint, aduentũ Domini omnino neſciant. Vere viſitat te ſponſus, quoties vere de peccato compungeris, vel eius amore, deuotione feruens inardeſcas: & ſi iam puram & tranquillam conſcientiam ſequatur ſubita quædam & inſolita mentis latitudo, vel quædam luminis infuſio ad plenam ſcripturarum & myſteriorum intelligentiam. Serm. 57. in fine huius ſermonis ita ſcribit: Viam virtutis incipientes, hac viſitatione nondum digni ſunt, quæ eſt in amoris dulcedine & cordis latitudine: ſed ſunt quaſi vulnerati dormientes in ſepulchris, preſſi lapidis põdere, timore diuini iudicij, donec proficientes, huius timoris ſublato pondere, tamquam mole prementis lapidis liberi, in ſpem veniç reſpirare valeant. Ibi Ser. 58. Cura (inquit) non ſemel, ſed ſæpe putare animæ tuæ vineam, quia putata repul

lulat, immo ſi fieri poſſit ſemper: ſemper enim, niſi diſſimulas, quid putari oporteat, inuenies, quantulibet in hoc corpore manens profeceris. Erras, ſi vitia tua emortua putas, & non ſuppreſſa: velis, nolis, intra fines tuos habitat Iebuſæus, premi poteſt, non exterminari. Vnum in tanto diſcrimine præſentiſſimum eſt remedium, diligenter obſeruare: vt mox cum renaſcentium capita emerſerint, prompta ſeueritate ſuccidantur. Nequit virtus cum vitijs pariter creſcere, quare vt illa vigeat, hæc creſcere non patiamur. Demus ergo operam putationi, putetur cupiditas, vt virtus creſcere & roborari valeat. Iam hiems (inquit) in vobis tranſijt ò fratres, ſaltem in pluribus ex nobis, ideſt, timor ille ſeruilis, qui non eſt in charitate, qui licet omnes ad ſapientiam initiet, neminem tamen conſummat, ſed ſuperueniens charitas retundit illum velut æſtas hiemem. Æſtas enim charitas eſt, quæ aduentu ſuo omnem hiemalem imbrem, ideſt, omnem anxietatis lacrymam, quam peccati amara recordatio & timor iudicij antea extorquebat, omnino exſiccat, & largiſſime effundit dulciorem pluuiam, ideſt, ſuauiſſimas charitatis lacrymas. Habet namq. æſtas pluuias proprias, ſuaues, & vberes: flet quippe charitas, ſed ex amore, non ex mœrore: flet dilecti deſiderio, flet cum flentibus. Incumbite igitur putationi: vias noſtras & ſtudia noſtra ſcrutemur (Thren. 3.) & in ea ſe quilibet profeciſſe iudicet, non cum non

inueniat

inueniat quod reprehendat,ſed cum quod inuenerit, reprehenderit: tunc te non fruſtra ſcrutatus es,ſi rurſum opus eſſe ſcrutinio aduertiſti,& toties te non fefellit inquiſitio tua, quoties eam iterandam cenſuiſti: ſi autem hæc cum opus eſt, facis,ſemper te facere credito. Hæc ille.

EX GERSONE, TRACTATV DE Diſcretione exercitiorum. Cap. XVII.

IN eo Tractatu Gerſon ita deuotis perſonis conſulit: Conſilium hoc vobis do, vt deuotus homo ſi omnino menſuram in cibo & potu ſeruare nequeat, nutriat potius corpus ſuum, cum aliquo exceſſu, quàm ſibi ſubtrahat nimis cum defectu: ratio in promptu eſt,quòd corpori per nimiam abſtinentiam læſo vix mederi valeamus:quando autem exceditur, facile ſuccurritur vna,aut duabus abſtinentijs.Attende Gerſonem non de carnalibus, ſed de deuotis loqui. Ibi,Fratres,quibus contemplationis, aut deuotionis gratiam aſſequi licuit, nullo modo iudicent,aut contemnant fratres exterioribus occupatos,tamquam indeuotos: fieri enim poteſt,vt plus hi Deo complaceant proximorum charitate & obedientia: immo ſibi ipſis accurate debent inuigilare,cum quieſcant, & veluti domini recumbant,officiales autem tamquam ſerui miniſtrent illis,in multo labore & fatigatione.Vnde timere merito debent, ne ſuarum ſpiritualiũ exercitationum fructum ipſi non percipiant,ſed

potius adminiſtrantes perueniat, qui illorum cauſa temporalibus officijs detenti, contemplationis gratiam nequeunt deguſtare. Iuſtus enim iudex eſt Dominus. Ibi: Perſona deuotioni dedita, nullam ſingularitatis notam præ alijs debet oſtendere in exterioribus, eſt enim euidentiſſimum hypocriſis ac ſuperbiæ ſignum, ſed ſtudeat in publico fratribus ſuis ſimilis eſſe, idque tamen abſque peccato. Ibi: Cauendum eſt, ne quis inordinato Dominum offendendi timore angatur, inde enim oriri ſolent ſcrupuli, puſillanimitates, deſperationes. Timor certe cadendi facit caſum. Nam quemadmodũ quilibet homo ſecure tranſiret ligno quamuis anguſto in ſolo exiſtẽti, quod ſi tamẽ in alto eſſet, aut ſuper profundam foueã, quamuis latius eſſet, non abſque maximo cadendi periculo tranſire poſſet, quòd imaginatio caſum faciat: & iuxta phyſicorum ſententiam, in magno timore totus ſanguis ad cor iuuandum confugiat, quapropter cetera membra viribus deſtituuntur, & ideo cadat neceſſe eſt: ita etiam timor ille inordinatus, & puſillanimitas procul expellenda ſunt. In locis tenebroſis ad timorem incitamur, ex nimio metu phantaſtico, videmur enim ſæpe tetras imagines aſpicere, ſibilationes, & horribiles voces audire, cum in re tamen nil ſit. Remedium ergo pro pauidis, & natura timidis efficax eſt, ad contraria ſe conuertere eorum, quæ timorẽ inducunt, ſcilicet ad conſolatoria: contraria enim contrarijs curantur. Ideo dæmones con-

queſti

queſti ſunt de monacho quodam eos cõfundente, nam cum ipſi eum vellent extollere, ipſe ſe deprimebat: cum autem vellent illum deprimere, ipſe ſe extollebat, & in ſpem erigebat. Immoderatus timor, & puſillanimitas, & animi abiectio ſæpe efficiunt, vt homo exiſtimet ſe peccaſſe, aut alicuius concupiſcentiæ, iræ, inuidiæ tentationi aſſenſiſſe, cum tamen re ipſa non conſenſerit. Nam quamdiu ratio reluctatur, & ab illa peſtifera impugnatione liberari nititur, non peccaſſe dicitur, non enim illud agit, ſed patitur: imo quo maior impugnatio, eo pretioſior corona comparatur, licet aliqua venialia durante pugna commiſerit. Vt enim dicit Gerſon in tractatu de remedijs contra puſillanimitatem: Si quis in tentationis conflictu aliqua committat venialia; tamen pro pugna contra vitia, & labore pro virtutibus ſuſcepto, non parum conciliat meriti, adeo vt pœna ipſa quam reſiſtens patitur, deleat proculdubio pœnam venialibus debitam. Non ergo tentationis ſenſus, ſed conſenſus culpatur. Idem in dicto tractatu de remedijs contra puſillanimitatem dicit: Sæpe euenire ſolet, vt aridus ac omnino ſpirituali conſolatione vacuus, plus mereatur quàm ſi deuotione & ſpirituali conſolatione frueretur: nam ille ſeipſum vilificat, & corde licet frigido, facit quod in ſe eſt, toto animi affectu ſtudens deuotionis gratiam adipiſci. Et licet Ieſus tranſeat, & diſſimulet, magis ac magis clamet, inſtar cæci iuxta viam ſeden-

ſedentis inſtantiſſime ab eo lumen gratiæ & cõſolationis poſtulet. Tunc tẽporis quãuis malarũ cogitationum turba irruat, & ad tacendum impellat, tamen ipſe magis ac altiori voce clamet, donec lumen exoptatum accipiat, idque tunc tanto labore adeptum maioris meriti habetur, quàm ſi illud abſque vllo certamine poſſideret. Vnde Bernardus exponens illud: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui: Non eſt (inquit) hoc intelligendum de affectu, ſed de exercitio: ille enim ſatis bene hæc implere dicitur, qui ad delectationem venire nititur, qui quamuis non pertingat, vt delectetur, tamen quantum in ſe eſt, illud ipſum agit, quod ille, cui delectationem percipere licuit. Sunt quidam, qui totum pene tempus in eo expendunt, vt ſpiritualibus conſolationibus potiantur, ac ob id exercitationes alias vtiliores & fortaſſe Deo gratiores omittunt, vel ad quæ forſan ex obedientia tenentur, quas vbi aſſequuti ſunt, ſecuri & quieti manent, quaſi plene munus abſoluerint. Hi tunc licentiam vſurpant vagandi ad impertinentia, non attendentes miſeri acceptam conſolationem potius gratiam gratis datam dicendam, quàm pro merito reputandam eſſe, multumque ab eo cui plura donata ſint, exigi debere: item eam conſolationem poſſe diu permanere cum peccatis, & proprijs affectionibus: quibus etiam aliquando accidit, vt perceptam dulcedinis gratiam quaſi nihili pendentes, abijciant, & abiectam poſtea velint recupera-

cupera-

cuperare, quaſi Dominum ſemper paratum eſſe ad illius gratię exhibitionem oporteat. Idem: Cum Deus niſi in tranquilla conſcientia habitare ſit ſolitus (in pace enim factus eſt locus eius) fugienda eſt nimia conſcientiæ ſcrupuloſitas, qualis illorum eſt, qui cum abſque actuali intentione ab euagatione ſurrepta (& non ex ſpontanea aut quaſi ſpontanea) horam recitant aut pſalmum, iterum atque iterum reſumere non ceſſant, atque id ſæpe magis inſipide & negligentius, quàm prius faciunt: item illorum, qui nulla confeſſione quieſcunt, quique ſummopere fatigantur, vt venialia omnia ſigillatim dicant, quaſi arbitrentur ſe potius ex iuſtitia ſua quàm Dei miſeratione ſaluandos. Idem ibi dicit: Quando aliquis ex confeſſionis frequentatione magis inquietus quàm tranquillus fiat, optimè faciet, ſi ab ea ceſſet frequentia (dummodo à peccato mortali liber exiſtat) nihilominus tamen fiducialiter & humiliter ſuperiorum & ſenum conſilio vſus procedat. Ibi etiam inquit, quoſdam eſſe adeo arctæ conſcientiæ, vt quo magis eam confeſſione purificare nituntur, eo amplius inde quaſi fœdantur, propter plura denuo ex fricatione prouenientia, quæ tamen vt plurimum parui aut nullius momenti ſunt. Horum conſcientia non melius roboratur, quàm ſi eam in pace & quiete dimittas, vt ſolum lacrymarum imbre rigetur, quòd ſi fiat, dono gratiæ ſolidantur. Oportet etiam ſcrupuloſos ex timoratorum & expertorum

conſi-

conſilio, ſæpe contra ſcrupulos ſuos agere, vt ſic paulatim aſſueſcāt non timere: veluti ędium ædificatores longo inſtructi vſu ſecure & intrepide ſuper alta tecta gradiuntur, non aſſueti vero mox de caſu tentantur. Sæpe etiam dæmon ſcrupuloſis ac meticuloſis ingerere ſolet terrores, ſtrepitus, horrores vanos, inſtar ioculatorum qui inuſitatis veſtibus horrorem pueris incutiunt, atque inſtar vrbem obſidentium qui varijs figmētis & terriculationibus obſeſſis metum incutere conantur. Remedium ad id præſens eſt hæc negligere & irridere, ac ſimul cum patre illo dicente loqui: Immunditia tua ſuper te diabole, qui immundus ſpiritus es, terrores tuos non timeo, quia adhuc Chriſtus viuit, qui protector meus eſt. Hæc Gerſon. Ibi etiam ſcribens monet nos ſimiles eſſe debere prudentibus pueris, qui volentes metum incutere fictionibus mira arte deludunt, nec vllis terroribus quos inanes reputant, turbantur: quæ ratio optima eſt ad vincendum blaſphemiæ ſpiritum.

EGREGIA QVAEDAM DOCVMENTA collecta, tum ex D. Bernardo, tum ex Bonau. in Tractatu meditationum vitæ Chriſti. Cap. XVIII.

ILlud primo animaduertendum eſt rectum vitæ ordinem exigere, vt vita contemplatiua medium teneat locum inter binas vitæ actiuæ partes: nam hoc ordine recte progrediendum eſt.

eſt. Primo namque vitiorum & affectionum mortificationi inſiſtendum eſt, orationi deinde & exercitio virtutum, poſtea ſacrarum litterarum ſtudio. Secundo, quieſcendum eſt in contemplatione: quærenda eſt mentis ſolitudo, & ſoli Deo vacandum eſt. Tertio, poſtquam animus per prædicta duo exercitia, virtutibus & vera eſt ſapientia imbutus, illuminatus & feruidus effectus, ad aliam vitæ actiuæ partem debet procedere, nempe ad aliorum ſalutem procurandam, prædicando, ſcilicet, docendo, & regendo. Hic ergo eſt ordo rectus, vt actio purgatiua contemplationem præcedat, alioqui præpoſtero vtitur ordine, qui ante meritum exigit præmium, & ante laborem cibum poſtulat. Hæc Bernard. Serm. 46. ſuper Cant. Cum dicat Apoſtolus: Qui non laborat, non manducat. Et Dauid: A mandatis tuis intellexi. Hinc conſtare poterit, nemini deberi contemplationis dulcedinem niſi obedientiæ mandatorum. Appetis tu quidem contemplationis quietem & bene facis, ſed cauendum eſt ne obliuiſcaris prius ſponſi lectum virtutum floribus ſpargere, alioqui ad fructum, id eſt, dulcem ſomnum & ſuaue contemplationis otium peruenire non poteris. Nam aliter progredi nil aliud erit quàm non exercitatus delicato otio velle quieſcere, & Liæ fœcunditate neglecta, ſolis Rachelis amplexibus velle oblectari. Non igitur putes propriæ quietis amore, ſanctæ obedientiæ actibus ſeniorumve traditionibus præiudicium vllatenus faciendum:

non

non enim dormiet tecum ſponſus in lectulo tuo, quem ſibi pro obedientiæ floribus, cicutis ac vrticis inobedientiæ ſpárſiſti. Miror (inquit Bern.) quorumdam impudentiam, qui cum inobedientes ſint & impátientes, nihilominus tamen audent, ad fœdum conſcientiæ ſuæ lectulum omni orationum inſtantia tótius puritatis Dominum inuocare: non enim dabit inobedienti ſui copiã tantus obedientiæ amator, qui mori, quàm non obedire maluit. Nec approbat tuæ contemplationis inane otium, qui per Prophetam ſic loquitur: Laboraui ſuſtinens: ſignans tempus quo cælo exulans & ſummæ quietis patria operatus eſt ſalutem in medio terræ. His enim dicet: Cum extenderitis manus veſtras, auertã oculos meos, & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Quo enim pacto cum lectus tuus non ſit floridus, ſed potius fœdus ac putidus, tu ad illud gloriæ regem audes inuitare? Si quæras, quid te velim facere, dicam. Primo quidem conſcientiam tuam ab omni iræ iniquitate, diſceptationis, murmuris, & liuoris emundes, neceſſe eſt: & quidquid in mente immorari cognoſcitur, quod aut fratrum paci, aut ſeniorum obedientiæ obſtat, de cordis habitaculo eliminare feſtines. Deinde bonorum actuum flores, & laudabilium ſtudiorum atque virtutum ornamenta tibi cures appónere, quæ cum feceris, ad hunc lectum floridum ſecure ſponſum vocare licebit. Hæc Bern. Quòd autem contemplatiua actiuam præcedere debeat quoad ſecundam ipſius actiuæ partem,

habes

habes ex Bern.Serm.18.ſuper Cant.Caue ne antequã infundaris, tu ſemiplenus effundere feſtines,arans contra legem in bouis primogenito,& ouis primogenitum tondens, nimirum vita ac ſalute,quam alteri donas,te defraudas, dum ſana intentione vacuus,inanis vento gloriæ inflaris,aut terrenæ cupiditatis veneno inficiaris,& lethali apoſtemate turgens occumbas. Quamobrem ſi ſapias, concham te exhibeto non canalem. Ideo tu frater cuius ſatis firma propria ſalus nondum eſt, cui charitas adhuc aut nulla eſt,aut adeo tenera,vt cuicumq.flatui cedat,omni ſpiritui credat, aut cui tanta eſt charitas vt vltra mandatum pluſquam teipſum proximum diligas,& rurſum tantilla, vt contra mandatum fauore liqueſcat,pauore deficiat, triſtitia perturbetur,auaritia contrahatur, protrahatur ambitione,ſuſpitionibus,conuitijsq. exagitetur,curis expellatur,honoribus tumeat,liuore tabeſcat: tu inquam,in proprijs te eumdem intelligens, quanam dementia aliena curare ambis, aut appetis? Noli nimium iuſtus eſſe, ſufficit tibi proximum tuum ſicut teipſum diligere: imple te prius,poſtea curabis effundere. Prudens enim charitas affluere, non effluere conſueuit. Vnde Apoſtolus: Non ſic detis vt alijs ſit remiſſio,vobis autem tribulatio. Hæc ſunt, quæ prius comparare debes, quàm effundere audeas. Primo, compunctio: ſecundo,deuotio: tertio, pœnitentiæ labor: quarto,pietatis opus: quinto, orationis ſtudium: ſexto, contemplationis otium: ſeptimo, 2.Cor.8

ptimo, plenitudo dilectionis. Quod ſi virtutibus plenus, ſcientia quoque atque eloquentia adornatus, metu forte aut ſegnitie, aut minus diſcreta humilitate bona verba, quæ multis prodeſſe poſſent, inutili ac damnabili ligas ſilentio, rem Chriſti detines, & te illa maledictio tangit: Maledictus qui frumenta abſcondit in populis. Vnde Bernard. Ser. 57. dicit viros ſanctos, qui feruido charitatis zelo ex contemplationis otio ad verbum prædicationis deſcendunt, ſemper ſeſe arguere & ſcrupulis ſæpiſſime cruciari. Nam dum contemplationi vacant, timent ne forte contra Domini voluntatem à prædicatione ceſſauerint: & dum prædicationi inſiſtunt, verentur ne forte plusquam æquum eſſet, ob prædicationem contemplationis quietem remiſerint: inde fit vt inter operis fructum & contemplationis ſuauiſſimum ſomnum grauiter æſtuent. Quapropter bonis operibus ſemper intenti, ſemper tamen quaſi de malis pœnitentiam agunt, & ſingulis momentis cum gemitu Domini voluntatem inquirunt. In tanto conflictu vnicum remedium eſt oratio ac gemitus, quo Deum aſſidue deprecemur, vt nobis dignetur oſtendere, quid, quando, quatenus nos facere velit.

Dicemus igitur aliquid de contemplatione. Si iam chariſſime frater in prima actiuæ vitæ parte deſudaſti, audacter dicere poteris cum ſponſa: Oſculetur me oſculo oris ſui. Iam (ait Bernard. Ser. 9. ſuper Cant.) ex ſponſi gratia, multis annis ſobrie caſteq. viuo, lectioni inſiſto, reſiſto

vitijs,

vitijs,orationi incumbo, frequenter contra tentationes vigilo, recogito annos meos in amaritudine animæ meæ, ſine querela,arbitror,quantum in me eſt fratribus conuiuere. Nam (vt ipſe dicit in ſermone Apoſtolorum Petri & Pauli) In communi ſtude amare,& amari, blandum te & affabilem exhibere, ferre non ſolum patienter, ſed etiam libenter fratrum tuorum infirmitates tam morum quàm corporum,ſuperioribus tuis ſubditus eſto, aliena ne cupias,te potius & tua dato, denique in ſudore vultus tui panem comedas, oportet. Ceterum hæc omnia de conſuetudine conſtant,de dulcedine nihil, mandata forſan vtcumque adimpleo,ſed anima mea ſicut terra ſine aqua in his omnibus. Vt igitur holocauſtum meum pingue fiat: Oſculetur me oſculo oris ſui. Vide quæſo Bern. Ser. 52. Triplex eſt contemplationis gradus: Primus humanitatis Chriſti, & eſt incipientium: Secundus cæleſtis curiæ, & eſt proficientium: Tertius, maieſtatis Dei,& eſt perfectorum. A myſterijs namque humanitatis inchoandū eſt,alioqui non tam aſcendere,quàm ruere poſſes. De quibus vide Serm. 62. ſuper Cant. & Ser. 43. ibi. Admonet tamen Bonauentura non opus eſſe, vt actiuæ vitæ ratio, vitiorum & paſſionum mortificatio, contemplationem myſteriorum humanitatis Chriſti præcedat: per eam enim maxime purgamur à vitijs,& virtutibus imbuimur, & horum myſteriorum meditatio ſimul cum prima vitæ actiuæ parte procedere debet. Hæc ſcribit cap.

52. De ſecundo gradu vide Bernard. ſer. 49. & 62. Quoad tertium gradum, ſcilicet, de contemplatione diuinitatis, quò pauci perueniunt, vt ſcribit Bonau. ſcito primo ex Bernar. ſerm. 49. duos eſſe beatæ contemplationis exceſſus: alterum in intellectu, alterum in affectu: alterum in lumine, alterum in feruore: alterum in agnitione, alterum in deuotione. De gradu hoc videre licet gratiſſima, quæ ſcribit ſermone 41. cuius initium eſt, Collum tuum. Et ſerm. 62. cuius initium eſt, Columba mea. Qui, inquit, gradum hunc aſcendere potuit, caueat ingredi quaſi maieſtatis ſcrutator, quia opprimetur à gloria, ſed ſimplici oculo & humili corde quaſi in admirationem raptus. Quod ſi per exceſſum rapi in illam maieſtatem contingat, digitus Dei hic eſt dignanter hominem eleuans, non hominis temeritas inſolenter altiſſima Dei inueſtigans: rapitur ad hæc humilis, ſuperbus verò opprimitur. Cum ergo Apoſtolus raptum ſe memoret, vt auſum excuſet; quis alter mortalium huic ſe diuinæ maieſtatis horrẽdo ſcrutinio proprijs præſumat intricare conatibus, & tamquam importunus contemplator in pauenda arcana prorumpere? Scrutatores ergo maieſtatis dicuntur, qui humano auſu in eam irrumpere volunt, non qui diuino munere in eam rapiuntur. Formidoloſa igitur, ac periculoſa eſt ſcrutatio maieſtatis, pia verò & tuta ſcrutatio voluntatis, id ſolum inquirens quo pacto Domino placere valeam, quibus actionibus conſequar

vt de me dici poſſit: Inueni virum ſecundum cor meum.

Scribit præterea Bernard. quatuor eſſe modos maieſtatem contemplandi. Primus & maximus eſt, admiratio ipſius maieſtatis, quæ ſi facile inueniat cor à vitijs præſertim à ſuperbia liberum, aliquantulo temporis ſpatio in extaſi ſuſpenſum attollet. Secundus, Admiratio iudiciorum Dei, quæ dum horrendo aſpectu vehementius concutit mentem intuentis, vitia fugat, virtutes infundit, aptum reddit ad ſapientiam, humilitatem denique conſeruat. Tertius, Recordatio beneficiorum Dei, quæ ne dimittat ingratum, memorem ſollicitat ad benefactoris amorem. Quartus, Meditatio æternæ felicitatis promiſſæ, quæ conſtantiæ & perſeuerantiæ vires ſuggerit, & ſubminiſtrat. Præterea oportet noſſe diſcrimen inter tempus, quod vitæ impendis actiuæ, quæ contemplatiuam præcedit, & tempus in quo vis te totum contemplationi addicere: nam primum tempus vitam exigit ſocialem, ſecundum vero ſolitudinem. Homo enim bonorum conſuetudine vtens, citius & facilius vitiorum & paſſionum mortificationem acquirit, quàm is qui ſolitarie viuit. Erubeſcit namque inter alios de vitijs quibus ſcatet, & de virtutibus quibus caret: exemplis aliorum ſtimulatur, corrigitur verbis, conatur defectus vincere, in quibus nouerit ſe alijs diſplicere, proponit ſibi præ oculis probos aliquos viros, quos tamquam virtutis exemplaria æmulari poſſit, diligentiſſime conſi-

derat quid ſit in quo eos ſibi præponat, & melio-res iudicet: quod maxime neceſſarium eſt ad acquirendam humilitatis cuſtodiam his etiam, qui multis virtutibus lucent. Nam vt ait Bern. Serm. 74. de tempore. Quod ſi forte plus ieiunare potes, quam frater, ille te patientia ſuperat: humilitate præcedit, ſupereminet charitate. De hoc etiam, vide Serm. illum 74. ſuper Cant. Idem in epiſtola ad Fratres de monte Dei, ita ſcribit: Diſcito tibi præeſſe, vitam ordinare, mores componere, temetipſum iudicare, & te apud teipſum accuſare, ſæpe etiam condemnare nec impunitum dimittere. Sedeat accuſans iuſtitia, ſtet rea & temetipſum accuſans conſcientia, nemo te plus diligit, nemo fidelius iudicabit. Pete à teipſo rationem præteritæ noctis, & venturæ diei, tu tibi canonem præſcribito, & ſuperuenientis noctis regimen indicito: ſic diſtricto numquam aliunde laſciuire vacabit. Singulis horis, iuxta communis inſtitui canonem, ſua diſtribue exercitia, alijs ſpiritualia, alijs vero temporalia donans: in quibus ſic ſpiritus omne debitum Deo exſoluat, corpus vero ſpiritui, vt ſi quid fuerit intermiſſum, ſi quid neglectum, ſi quid imperfectum, ſuo loco, ſuo modo, ſuo tempore impunitum abire ne permittas. At, inquit Bonauent. tempore quo contemplatiuæ vitæ vacandum eſt, aliter, & longe aliter te viuere oportet. Nam contemplator ſoli Deo vacare debet, & in ſolitudine ſaltem mentis manere, nil ad eum de rebus communibus vel proprijs, nil

ad eum de proximis quantum ad obſequia corporalia ſpectare exiſtimet,ſed oratione,deuotione,compaſſione ad eos intendat. Nil etiam ad ſe de ſeipſo attinere putet, omnia denique poſt tergum debet proijcere, & tamquam mortuus eſſe,vt plene ſoli Deo vacare valeat,niſi eum neceſſitas vel inuitum compellat. Oportet in otio hanc addiſcere ſapientiam,vt habes apud Bern. Ser.40. ſuper Cant. & Ser.3.& 5. in Aſſumptione B.Virginis. Formam enim contemplationis exprimit Magdalena, dum ſedet, dum tacet, dum interpellata non reſpondet, quæ deniqne intus rapta,foris inſenſibilis redditur. De ipſa quippe ſapientia ſcriptum eſt: Qui minoratur actu,percipiet eam, ideo non vult Maria interrumpere ſilentij quietem, ne iucundam amittat contemplationis dulcedinem.

Aſſignat autem Bern.Ser.23.ſuper Cant.quatuor contemplationis impedimenta: ſcilicet, ſenſus egens,cura pungens, culpa mordens, irruentia corporearum imaginum phantaſmata. Primum ergo eſt corporalis afflictio, vt valida fames, vel ſitis, vel frigus, & ſimilia: corporalis enim morbi tempore non eſt locus contemplationi; niſi id diuino munere de gratia ſpeciali fieret.Secundum eſt ſolicitudo curarum & occupationum,nam occupatio varie contemplationem impedire ſolet,non ſolum contemplationis tempore,ſed ante, & poſt illud, mentem reddit ſollicitam circa facta vel facienda. Bernar. Ser. 4. Aſſumptionis ita inquit: Quemadmodum

puluis oculo corporali aſperſus viſum hebetat, & ſæpe prorſus tollit, ita externarum rerum cura, intelligentiæ oculum à veri luminis contemplatione repellit. Tertium, culpa mordens. Peccatum enim nõdum deletum per contritionem, & licet iam deletum, impedit contemplationem, vt idem dicit. Sicut, inquit, tenebræ corporalem viſum impediunt, ita anima per peccatum tenebroſa, à contemplatione remouetur: & veluti ſanguis vel humor in oculum fluens viſui nocet, ſic peccatum cum in memoriam redit in animam vſque delabitur, & mentalẽ viſum obſcurat: ideo quo tempore contemplari volumus, procul à nobis oportet peccatorum cogitationem expellere. Bernar. Ser. 57. ſuper Cant. ita ſcribit: Qui iam longioris temporis progreſſu cooperante Dei gratia in melius aliquid & lætius proficere potuerunt, hi de indulgentia præſumentes, non tam triſtem peccatorum imaginem recogitant, quàm in Dei lege aſſidue meditantur, & in ea die ac nocte inſatiabiliter delectari ſtudent, interdũ etiam reuelata facie ſponſi gloriam ineffabili gaudio ſpeculantes in eadẽ imaginem transformantur. Quartum poſtremo impedimentum ſunt corporearum imaginum phantaſmata, quod difficilius eſt omnibus prædictis impedimentis; ac ideo commendatur nimium ſolitudo in ea vitæ conditione. Monet etiã vt contemplans ſit cæcus, ſurdus, mutus, vt videns non videat, audiens non intelligat, nec colloquio delectetur: ſtudeat præterea ex auditis,

& vi-

& viſis nullas retinere imagines, quare non debet mores aliorum obſeruare, vt dictum eſt de actiuo, ne inde phantaſmata referre poſſit. Præ omnibus fugiat ſecularium colloquia quantumcunque coniunctorum, Quòd ſi obedientia aut neceſſitate aliqua impellente, alicui corporali occupationi indulgeas, licet fideliter feceris, non tamen illi eo adhæreas affectu, aut mentis delectatione, vt inde imagines reportare poſſis, quibus poſtea Deo vacans impediaris. De hoc optime Bern. ad Fratres de monte Dei cap. 30. Ex quibus, inquit Bonauentura, apparet quàm noxia ſit ſollicita curioſitas, quæ totam animam inficiens, impuram reddit & inquietam: quàm etiam ſit deteſtanda cupiditas & rerum congregatio externarum, & per conſequens quàm amanda quàm pretioſa paupertas, quæ expeditam & puram animam aſſidue Deo offert. Ne te moueat, ait, quòd contemplatiuus proximis non intendat: intendit enim Deo, in cuius dilectione actiuum excedit, actiuus tamen in dilectione proximi contemplatiuũ ſuperat. Vnde Bernard. Ser. 60. ſuper Cant. dicit Monachos in Conuentu eſſe in duplici differentia. Quidã ſimiles ſunt ficubus dulcibus: hi ſunt qui non ſolum ſine querela inter fratres verſantur, ſed etiã multa cum ſuauitate faciles ſe exhibent in omni charitatis miniſterio. Alij vineis ſeu vitibus aſſimilãtur, ſpiritu feruẽtiores & pro Deo zelantes, qui reliquis fratribus ſeueriores ſe præſtant, vtpote in ſpiritu vehemẽti zelantes pro diſciplina, vitia

acerrime corripiunt, aptiſſime ſibi vſurpantes vocem illam: Nonne qui te oderunt Domine oderam. Et, Zelus domus tuæ comedit me. Mihi, ait quidam, illi in dilectione proximi, hi in dilectione Dei eminere videntur. Idq. eſt peculiare contemplantium, zelare pro Deo, cuius dilectioni ardenter inſiſtunt, non quòd dilectionem proximi penitus omittant, ſed quia primò Deo intendant, proxime fratribus: cum vero neceſſitas imminet, quilibet contemplatiuus tam incipiens quàm perfectus intermittit fratris cauſa otium contemplationis. Idem Ser. ſuper Cant. Quoties pro iuuando proximo, qui noſtra eget opera vel loquela, quieti contemplationis aut celebrandis Miſſarum ſolemnijs ſuperſedemus, ordo præpoſterus eſt, ſed neceſſitas vti lege non nouit. Dicit tamen Bonauen. Hoc eſſe diſcrimen inter contemplatiuum tyronem, & adhuc rudem, & inter eum, qui longo contemplationis vſu perfectus exiſtat: quòd incipientis ſit, quàm ſtrictius poteſt Deo ſoli vacare, ac tam auide ſolitudinem ſemper mentis quærere atque etiam corporis, vt proximum, & ſeipſum, & ipſum etiam Dei zelum negligere videatur, cum hoc ipſa ſolitudinis natura poſtulet, maxime ſi venientis ſponſi frequenti viſitatione iucundatur. Ad perfectionem vero iam ſublatus incipit pro Deo fortiter zelare ac inſimul pro animarum ſalute, de quibus diximus aptiſſimos eſſe ad Præfecturam. Quare contemplatiua habenda ſit excellentior actiua, habes à Bernard. Ser. 5. in Fe-

ſto

ſto Aſſumptionis. & item 4. ſuper Cant. Vnuſquiſque tamen in ea vocatione, in qua vocatus eſt, maneat, qui contemplationi aptus eſt, in ea moretur, qui vero miniſterio proximorum idoneus eſt, in ipſo ſe exerceat: quare tu Monache cum ſtatus tui conditio contemplatiuam exigat, eam totis viribus aſſume, præmiſſa, vt dictum eſt, actiua morali, quæ via eſt ad illam, gaude & gratias age Domino Ieſu, qui te ad eam vocauit partem, quam optimam eſſe dixit. Ob varias tamen cauſas contemplans contemplationem ad tempus intermittit, & actioni inſiſtit. Prima, propter animarum lucrum prædicationi inſiſtit modo ſupradicto. Secunda, Præfecturæ officium quo compellitur ſubditorum intendere negotijs. Vnde Bernard. de ſeipſo loquens ad monachos ſuos, qui quandoque nimium illum leuibus rebus importune moleſtabant, ſic dicit Ser. 52. in Cant. Rara ſatis mihi ad feriandum à ſuperuenientibus conceditur hora. Et poſtquam arguit eos, qui leuibus rebus eius otium conturbabant. Superſedeo, inquit, ne impatientiæ exemplum dare videar infirmis, puſilli enim Domini mei ſunt, in quem credentes non patiar, vt ex me ſcandalum patiantur, non vtor hac poteſtate, ſed malo, vt ipſi me pro libito vtantur, dummodo ſalui fiant: & in eo potius requieſcam, ſi non me inquietare timuerint pro neceſſitatibus ſuis. Geram eis morem, quoad potero, & in ipſis ſeruiam Deo meo, quamdiu fuero in charitate non ficta, non quæram, quæ mea ſunt,

nec quod mihi eſt vtile, iudicabo. Hoc ſolum deprecor, vt fiat eis acceptum, ac fructuoſum miniſterium meum, ſi fortè mihi ex hoc inueniam in die mala miſericordiam in oculis Patris eorũ. Et Serm. 51. in Cantic. ſic ait: Loquor vobis experimentum meum, & quæ ſcribo, experimento didici: ſi quando comperi profeciſſe aliquos veſtrum meis monitis, tunc non piguit, fateor, curam ſermonis otio proprio prætuliſſe. Cum enim, verbi gratia, poſt ſermonem iracundus quiſpiam reperitur mutatus in mitem, ſuperbus in humilem, puſillanimis in fortem, aut in his virtutibus excreuiſſe, languentes ac tepentes referbuiſſe, ac vigilaſſe, aridos in deuotionis humore refloruiſſe; tunc non contriſtor pro intermiſſo iucundæ contemplationis ſtudio, ſed patienter ab infecundæ Rachelis amplexibus auellor, vt de Lia, mihi exuberent fructus prouentuum veſtrorum. Charitas namq;, quæ non quærit quæ ſua ſunt, id mihi iam dudum facile perſuaſit, nil, ſcilicet, delectabiliũ meorũ veſtris præferre vtilitatibus, orare, legere, ſcribere, meditari, & ſi quæ ſunt alia ſpiritualis exercitij lucra, hæc arbitratus ſum propter vos detrimẽta. Hæc Bern. Tertia intermittendæ contemplationis cauſa eſt, quando recedente ſponſo non ſentit anima ſolitas conſolationes, it enim reditque ſponſus pro ſuo libito. Eo enim recedente, anima languet illius deſiderio, & toto animi conatu eum nititur reuocare cũ ſponſa, dicens: Reuertere dilecte mi; ſi vero non reuertatur, in-

uocat in auxiliũ ſodales ſponſi, ideſt, ſanctos Angelos, dicens: Adiuro vos filiæ Ieruſalem vt ſi ſponſum videritis nuncietis ei, quòd amore langueam. Si autem, nec his precibus accerſitus redire velit, tunc anima de ſponſi voluntate conſcia reducit ſe ad actiuam, vt vel ſic, fructificare queat ſponſo. Non enim decet contemplantem marcere deſidia. Dicit igitur tunc ſponſa: Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Per florem fides, per fructus bona opera intelliguntur, vt dicit Bernar. & addit opus eſſe, vt anima quoties à contemplatione corruit, ad actiuæ vitæ portum ſe recipiat. Quis enim, ait, non dico aſſidue, ſed vel diu, dum in corpore hoc moramur, lumine contemplationis frui potuit? Cum igitur à contemplationis lumine cadere contingat, ne deſcendat in ignauiæ tenebras, aut otij, ſed ad ſororem iuuandam veniat, ideſt, ad Martham, quæ etiam in luce eſt, iuxta illud, Sic luceat lux veſtra corã hominibus. *Matt.5.*
Loquitur enim de operibus, quæ coram oculis fiunt. O verè felicem veri contemplatoris vitam, cui tantum dulcedinis in diuina familiaritate inuenire licuit, vt nil aliud velit, ſciat, loquatur, cogitet, operetur, quàm ad dilectum pertinentia, cuius amore omnino exiſtit abſorptus. Inde fit, vt cetera pro luto reputet, omnem creaturã faſtidiat, & ſolum Deũ inardeſcat. Hinc etiam prouenit, vt dulcis ſit ei ſolitudo, ſemper hominum conſortia fugiat, niſi quando Dei ipſius honor compellat cum hominibus conuerſari

ſari. Dulcia ſunt illi omnia ſpiritualia exercitia, nequit lacrymas continere in præſentia dilecti. Ideo etiam numquam otioſus manet, ſed in omnibus actionibus, comedens, iter agens, manibus aliquid operans, in Dei laudibus & ſanctiſſimis ſpirationibus ſe exercet. Et licet dolendum ſit (ait quidam) pro carnalibus, quorum corda longe à Deo abſunt, multo magis & proprie dolendum arbitror pro illis, qui cum prope adſint, ipſum tamen tangere nequeunt, ideſt, habentes virtutes morales, carent tamen gratia deuotionis. Felix religio illa merito dicetur, quæ aliquos (licet paucos) habeat contemplationis gratia vigentes, quos mire fouere debent Prælati, tamquam delicata lilia, tamquam amantiſſimum Beniamin in mentis exceſſu præſtantem, ſinant eos in ſuo dulci ſomno quieſcere, neve illos externis implicari negotijs patiantur, nec eos, vt Cõuentum ſemper ſequantur, compellant: quòd ſi aliter fiat, ipſorum contemplatiuorum eſt tacere, non conqueri: illud pro Domini beneplacito reputantes. Vnde ſi eos cruciet, aut minus dulcis videatur vocalis oratio cum vigilijs, vellentq. potius ſuauiſſimæ contemplationis quieti vacare, cuius donum à Domino accepere, patienter perferant, certiſſime credentes contemplationis dulcedinem ſibi in cælis eſſe ſeruatam. Hæc Gerſon Opuſc. de perfectione religionis. & ibi aſſerit firma ac ſolida & ſecura religionis fundamenta in charitate, & prudentia Prælatorum conſiſtere, qui lex viua, & legum mortuarum,

ideſt,

ideſt, conſtitutionum moderatores habẽdi ſunt. Vnde quamuis religio vna ſit in conſtitutionibus, tamen non debet eſſe eadem in earum executione. Nam quid aliud eſſet æquale onus inæqualibus viribus & complexionibus imponenere, quàm cum boue & aſino, vt aiunt, arare? Ideo acute debent attendere ſubditorum ingenia, & quid cuiuslibet natura poſtulet, inſpicere, ac ſecundum id moderari regulas in vniuerſum traditas. Debent enim eſſe, vt inquit Philoſophus, legum generalium interpretes, iuxta id, quod ſingularis quiſque caſus exigere videbitur: quæ virtus, æquitas in Pſalmis appellari ſolet. Omnia mandata tua æquitas. Vnde iuriſconſulti ſæpe dicunt: hoc fieri debet de bona æquitate. Seueritas vero in ſolis ac nudis & generalibus legis verbis conſiſtit: quapropter Præfecti nimium ſtatutorum verbis innitentes, iure dicuntur litterales, & quandoque duri, crudeles, & inhumani, qui non attendunt, quod vulgo dici ſolet: Leges cupiunt, vt iure regantur. Vnde apud Comicum recte dictum eſt: Summum ius, ſumma iniuria. Et apud Sapientem: Noli eſſe nimis iuſtus. Sit ergo in paſtoribus zelus cum diſcretione coniunctus. Nam zelus ſine diſcretione præcipitat, diſcretio autem ſine zelo iacet, vt dicit Bern. Curet etiam paſtor ad animi relaxationes ſæpe inuitos trahere, quos indiſcreto feruore in auſteritatibus viderit properare. Nam ſi hi obſtinate renuant, nulla poteſt ſpes concipi de eorum profectu, cum ſapientes in oculis ſuis,

&

& ſuper ſenes intelligere, nec vllius egere monitu ſibi videantur. Profectò ſiquis ex his pede vno eſſet in cælum ſublatus (vt quidam loquitur ex Patribus) rurſus deberet in terram deprimi altero pede: pes enim ſuperbiæ numquam regnum cælorum intrabit. Ideò Antonius dicere ſolebat, maximum eſſe diſcretionis ſignum, maioribus eſſe ſubditum: alioqui qui ratiocinationi ſuæ pluſquam maiorum authoritati confiderit, facillimè corruet. Tu ergo, chariſſime qui religioni ſubiectus es, idq; potiſſimum petis à Domino, vt te in agendis dirigat & illuſtret, ne ſperes hoc tibi per Angelum quaſi miraculo tradi poſſe, ſed per Prælatum tuũ, cuius os obſeruare debes quaſi os ipſius Dei in eo loquentis. Gerſon in dicto Opuſculo abſolutè definit quædam dubia erga Religioſos. Primũ, an Religioſo viribus debilitato permitti deceat, vt lautiori vtatur cibo quàm reliqui Fratres, vt profeſſionis ſuæ iugum longius producere valeat, ne forte in ægritudinem lapſus deficiat: reſpondet, id fieri oportere, dũmodo abſq; aliorum Fratrum ſcandalo & murmuratione fieri poſſe appareat. Secundum, An quando toto licet Conuentui, verbi gratia, permittitur Fratribus omnibus infra aduentum ſanctæ Crucis cœnare, ſi plene ſentiã me ea cœnãdi copia non egere, an abſtinere debeam? Aſſerit, non abſtinendum, & affert ſtatutum definitũ in Capitulo Carthuſien. hoc autem, vt in eo Fratre vitetur ſingularitas, ſeruetur humilitas, aliorum autem indignatio ac murmur extinguatur,

faciendum præcipit. Meditatio cordis mei in cõſpectu tuo ſemper. Meditatio eſt vehemens animi applicatio ad aliquid vtiliter inueſtigandũ & inueniendum, abſq; eius exercitatione nemo, ſecluſo ſpeciali Dei munere ad contemplationis perfectionem dirigitur, aut peruenire poteſt: nemo ad rectiſſimã Chriſtianæ religionis normam attingit, imò vix ſe componit: difficile tamen eſt, vt inquit Gerſon, venire quò meditatio ducit: Nam vt res ipſa docet, ſæpe meditationis ſtudium in melancholicæ paſſionis morbum, ex immoderatione conuertitur, aut in diabolicæ illuſionis reprobum ſenſum ex ſuperbia vel meditationis ipſius abuſu; benè autem & moderatè, ea vtentibus facilis fit, atque ſuauis: veluti pingere ac ſcribere factu eſt facillimũ expertis pictoribus & ſcriptoribus, quæ tamẽ facilitas non paruo labore & aſſidua exercitatione eſt cõparanda. Monet præterea Gerſon, vt meditantes id maximè caueãt, ne efficaciter, fixe, aut profunde rebus corporeis (licet bonis) meditatione inhæreant, ſed mox euolare ſtudeant ad abſtractas cõſiderationes, ſcilicet, vniuerſales, aut ſpirituales. Ex profunda ſimulacrorum corporaliũ imaginatione læditur ſæpe vis phantaſtica, incurritur mania, obijciũtur homini variȩ illuſiones, ita vt multa ſe videre exiſtimet & audire, quæ tamẽ non videt, aut audit: vt ſi dicat videre Chriſtũ crucifixũ in Sacramento altaris aut cantus beatorũ audire: incidit etiã ſæpe in vanas ac fabuloſas reuelationes, immò & in errores erga fidem,

Aſſue-

Aſſueſcat ergo rei corporalis intuitu ad immenſam Dei potentiam, ſapientiam, bonitatem, animum attollere. Cauendum etiam eſt, ne circa amorem decipiamur, contingit namque (præſertim in feminis, aut viris qui femineæ ſunt complexionis) amorem erga Deum, qui purus & ſpiritualis eſſe debet in nobis, falſum eſſe & carnalem. Laudat ipſe deuotam quamdam feminam frequenter dicere ſolitam: Nil eſt mihi magis ſuſpectum, quàm amor etiam erga Deum, nam cum paſſionum omnium ſit vehementiſſima, multa diſcretione eget, & fræno. Fuit enim femina, quæ ſpirituali amori tradi ſe exiſtimans, neſcio quid carnale ac fœdum ſe pati fatebatur in corpore. Alia vero furioſo quodam amore in viros ſpirituales, & vitæ ſanctitate conſpicuos ardentiſſime ferebatur, nec ad illius rapidi amoris moderationem vllis monitis retrahi poterat, cum maximo ſalutis ſuæ periculo: amor namque ille, ſi viris libuiſſet, in turpiſſimum fortaſſe finem deſcenderet. Hæc Gerſon libro de Simplificatione cordis. Numquam autem credat homo ſe poſſe proficere, quouſque ex toto corde omnes alios, quibus conuiuit, & alios quoſcumque, ſeipſo puriores, ſanctiores, & Deo gratiores reputabit. Heu quàm multi intima & occultiſſima turgent ſuperbia, qui licet ſe ore peccatores & omnium peſſimos fateantur, intus tamen de ſe longe aliter ſentiunt. Hæc ſuperbiſſima temeritas, totius cæcitatis mater, totius deuotionis, ſeruoris, ac pacis intimæ nouercà non

non aliunde oriri ſolet, quàm ex eo quòd nondum homo ſe vere nouerit, ſed maxima erga ſe ignorationis caligine ſuffundatur. Signum autem infeliciſſimæ huius conditionis illud eſt, ſi nimis indignetur aduerſus eos, qui defectum aliquem in moribus obijciant: & hoc eſt, cur Deus ſæpe alicui deneget deuotionis & contemplationis gratiam, licet intenſiſſime poſtulatam: nouit enim ex habita gratia grauius quàm ſine ea ſuperbire.

Liber Cantici Canticorum vnitiuus exiſtit: canitur enim ibi epithalamium, ideſt, amatoriū carmen inter dilectum ſponſum, & exoptatam ſponſam, ad quem nemo niſi à vitijs purus aſcendere poterit, vt in lib. Prouerbiorum docetur: & illuminatus certiſſimo omnium terrenorum contemptu, vt in lib. Eccleſiaſtici docetur. Viarum omnium quibus ad Chriſtum ducimur, illa præcipua eſt, ſacramentalis confeſſio recte facta. Si forte obijcias, ſæpe in confeſſa peccata relabi (ſaltem venialia,) illud Senecæ reſpondebo: Contra vitia pugnamus, non vt penitus vincamus, ſed ne vincamur. Ideo pauci (inquit Gerſon) reperiuntur, qui arcem contemplationis aſcendant, & illic quiete immorentur, quòd non multi ſint, qui perfectam abſtinentiam & ſobrietatem ſectentur, quæ non ſolum debet eſſe à ſuperfluis, ſed etiam à neceſſarijs, ſaltem in principio. Anima enim quæ de Ægypto tenebroſæ carnalitatis egreſſa eſt, ad perfectę contemplationis lumen venire nequit, niſi tranſeat per corpora-

M lis

lis macerationis deſertum. Nam, vt ait Gregorius, nemo potens eſt apprehendere quod ſupra ſe eſt, niſi occidat quod in ſeipſo eſt: afflictio namque corporis animam ad ſuperna capeſſenda ſtimulat: ſi enim columba animæ nullam in carne inueniat conſolationem, vbi requieſcat pes eius, ad arcam internæ quietis reuerti compellitur. Hac corporalis afflictionis via Bernard. & alij ad ſublimem contemplationis ſedem peruenire potuere: nos autem miſeri, qui communem cum reliquis in victu vitam ſequimur, communem etiam cum reliquis diuinorum cognitionem poſſidemus.

Cum Deus ſit ſummum bonum, & vnicum, perfectio vero humana conſiſtat in appropiatione ad diuinas conditiones, oportet nos primo à malis recedere, vt bono appropinquemus. Secundo, ab infirmis (etiam ſi mala non ſint) abſtinere, vt ad ſumma ſcandere liceat. Tertio, à multis (etiam ſi bona & licita ſint) ſeparari, vt ſimplices & mortui ſæculo, illi qui vnus eſt, aſſimilari valeamus. Hæc Plotinus Philoſophus.

ORDO QVOTIDIANI EXERCITII. Cap. XIX.

PRimo præparatio habenda eſt, qua proprios multiplices defectus recogites, & commiſſa deteſtans, & veniam humiliter poſtulans ad melioris vitæ conditionem redire pollicebere. Secundo, laudatio Dei eſt meditanda, immenſæ

illius

illius gloriæ cauſa. Tertio, laudatio atque inſimul gratiarũ actio pro acceptis beneficijs agenda. Verbi gratia, pro creatione, conſeruatione, redemptione, vocatione ad fidẽ,& baptiſmum, ad pœnitentiam expectatione, multorum commiſſorum poſt baptiſmum remiſſione, à multis malis præſeruatione, multarum inſpirationum viſitatione, ſacramentorum vt Euchariſtiæ, & pœnitentiæ collatione, denique pro gloriæ præparatione. Decem hæc beneficia latiſſimum meditationi locum exhibent: & cum his ſimul vitam & paſſionem Chriſti meditari poterimus. Quarto ſequitur oblatio ac reſignatio: recogitatis enim beneficijs apte ſubſequitur: Quid retribuam Domino? offerens te illi & omnia tua, offerens etiam pro te omnia merita, & labores Chriſti, quæ nobis data ſunt. Quapropter æterno Patri ita dicere poteris: Benefac mihi Domine propter merita Filij tui & patris mei, Pater futuri ſæculi: in ſuo enim teſtamento illorum me reliquit heredem, permiſitq. vt pro eo ſatisfactionem eorum poſſem exigere, quam ipſe nullam accepit, quòd ea non indigeret. Mihi ieiunauit, mihi vigilauit, mihi dolores pertulit & opprobria. Quinto, addenda eſt petitio ſalutarium, vt charitatis, humilitatis, & ſimilium. Petes denique dona actualis amoris vnitiui, & vt in eius exercitio aliquantulum temporis liceat quieſcere, ardentiſſime efflagitabis. Circa horũ primum aduertendum eſt, leuiora peccata facilius deleri, ſi culpam agnoſcens, humiliter & af-

ſectuoſe ad Deum te conuerteris, quàm ſi ea moroſius pertractans, in eorum conſideratione diutius cum puſillanimitate immoreris. Igitur ſiue grauia ſint, ſiue leuia, conſtanter permane in ſancta erga Deum fiducia, proijciens illa in abyſſum miſerationum eius, vt ibi penitus abſumantur & pereant: neque turberis, ſi deuotionem ſenſibilem, quam expetis, habere nequeas. Nam ſi dolor in ratione & voluntate manet, ſi Dominum offendiſſe diſplicet, ſi doles, quia non plus doleas, ſi ſtatuis deinceps melius viuere, gratiſſima Deo eſt hæc contritio, licet ariditate cordis torquearis. Bloſius. Vnum hoc diligenter curato, caue ſummopere peccata venialia, quæ ex affectata negligentia proueniunt. Dupliciter namque leuia peccata ſuboriuntur; primo ex occaſione & humana dumtaxat fragilitate: qui ſic labitur, dum liber in ſemetipſo eſt, odit vitia, eorumq. vitat occaſiones: ſi vero ſe offerant, facile aut linguæ incontinentia, aut ſenſuũ nimia libertate, aut paſſione ſtimulante cadit, ſed mox ad ſe rediens dolet, & omnino auerſatur, etiam minima peccata, ideo facillime veniã conſequitur. Secundo, ex affectata negligentia peccare contingit: qui ſic peccat, dum malorum occaſionibus ſublatis, libertate propria vtitur, mirum in modum eaſdem concupiſcit occaſiones, illis nimium afficitur oblectationis cauſa, & horum difficilior eſt curatio: ſi tamen poſt admiſſam, culpam, confeſtim innouato mentis propoſito vere pœniterent, faciliter & ipſi remiſſio-

miſſionem obtinere potuiſſent. Neque illud prætermittendum eſt, quod quamuis in inferioribus ac ferinis animæ viribus, nonnumquam vel vitioſa delectatio ex proſperis, vel inordinata tristitia ex aduerſis, oriatur; & quamuis inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet vitij impetum in te ſentias, quamuis ad obediendum minus procliuis permaneas, id nihil ſpirituali obſiſtit profectui, nihil horum vitæ minuit integritatem, modo in ſuperiori mentis ratione quietus, imperturbatuſq. perſeueres, & Deo plene adhærens, abſurdis paſſionum motibus non conſentias. Cum ſic ſollicitaris, exiſtima te alterius perſonam tunc induiſſe, & non à te ipſo, ſed ab alio ad malum ſtimulari, & illum, quicumque ſit, derideto. Bloſius. Si ſcire velis, cur facile pacem amittas internam, dicam: Quòd ſpiritus tui pacem in ore hominum, non in conſcientiæ teſtimonio, non in Deo corda & renes ſcrutante, collocaueris. Profectò iam viuens incola eſſe poſſes paradiſi, ſi affectionum tuarum propenſionibus renuncians, diuinæ voluntati in omnibus quæ erga te ordinat & diſponit, voluntatem tuam coaptares. Nil enim aliud te turbat, quàm proprius amor, quo teipſum quæris, quo ad teipſum reflecteris, quo te in teipſo, non in Deo diligis: hic ſolus turbat animam tuam: ex hoc oritur omnis paſſio & affectio vitioſa, omnis denique inordinatio & confuſio: atque quo magis venenoſus hic amor in te extinguitur, eo magis vera filiorum Dei libertas, verusq. Dei amor in men-

tis tuæ penetralibus germinat. Quapropter ſi tibi oranti, meditanti, ſacrificanti, aut ſacræ lectioni inſiſtenti, aut quoduis aliud pium opus facienti, ſapidus ille deuotionis affectus non affuit, perge nihilominus incœpta perſequi, & concepto deſiderio Deo placendi, offerto illi in laudem æternam, ſterilitatem tuam & laborem, dicens: Domine ſterilitatem & anguſtiam hanc offero tibi ad laudem & gloriam tuam, atque eam vniri velim vnigeniti Filij tui doloribus, quos pro me pertulit. Hæc enim ſi toto cordis affectu dicas, non minus erit illi grata ariditas tua, quàm internæ dulcedinis affluentia: immo forte gratior, cum deuotio rationalis certior ſit & Deo acceptior, quàm ſenſibilis. Eſt autem deuotio rationalis omne peccatum fugere & execrari, voluntatem vero Domini vbique diligere, & amplecti: ſi hanc poſſides, nil decreſcet mercedi tuæ, etiam ſi illa careas. Fuge nimium animi mærorem, vitioſam animi deiectionem, ſuperfluos conſcientiæ ſcrupulos, perplexas confeſſionis ſemel factæ repetitiones, & ceteras huiuſmodi animi perturbationes: ſpiritualem enim profectum nimis impediunt: quos triſtitiæ ac puſillanimitatis laqueos tendere ſolet diabolus nouis in vita ſpirituali tyronibus: prędicta enim mala omnia producit nimia puſillanimitas, & abiectio timida, qua qui occupatus fuerit, varijs erroribus inuoluitur, omnes actiones ſuas peccata eſſe exiſtimans. Vnde fit, vt in perpetuo quodam angore poſitus, perpetuaq. mentis perturba-

turbatione fluctuans, ſeipſum miſere, abſque vlla cauſa ſæpe excruciet. Quibus merito eſt con dolendum, cum in perturbationis profundum rapiantur, qui tamen ſi prudentium conſilio, potius quàm proprio iudicio prompte & intrepide vellent acquieſcere, facile ab eo mentis morbo liberari poſſent: quod ni fiat, numquam ad illam expetitam mẽtis pacem cum Deo peruenient: pacem illam iucundam dico, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarum oblita, feliciter in Domino conquieſcit, & inter dilecti amplexus ſui frequenter obdormit. Nullis verbis ſatis explicari poteſt, quantum lætitiæ mens in huiuſmodi pace percipiat, dum ex deliciarum ſpiritualium abundantia ſe ipſam non capit, dum inæſtimabili dulcedine repletur, ac tota repleta inebriatur, & inebriata in ſanctam adducitur ſecuritatem. Sed heu quamdiu in hoc corruptibili ac terreno corpore immoramur, non licet diu hac ſancta Dei frui copula: ſponſus enim accedit, & recedit: oſtendit ſe, & iterum abſcondit. O quale præſentium rerum faſtidium, qui gemitus, quæ ſuſpiria ſanctã animam ſubeunt, quando ex eo exceſſu ad ſeipſam reuertitur: quando ex tantis diuitijs ad tantam inopiam, ex tantis delicijs ad tantam miſeriam, ex gratiſſima ſpiritus tranquillitate, ad tam inanes varias diſtractiones relabitur! Veruntamen hi gemitus, & intima ſuſpiria, non modicam interim exhibent ſpiritui conſolationem: immo etiam ſponſum, vt reditum matu-

ret prouocare ſolent. Aduertendum etiam eſt, exercitium quod aſpirationibus, ac breuibus & iaculatorijs precationibus fit, quouis altero exercitio ad extirpanda vitia efficacius eſſe, ideo in promptu habendæ ſunt aliquæ, quibus mentem tuam ad Deum, quoties velis, reuocare poſſis. Sunt tamen in triplici differentia: Quædam dicuntur Deo, quaſi abſenti, nempe verba amantis, animum dilecti amore ardentem ſignificantia, & velut ipſum de facie videre appetentem. Qualia ſunt: Quando licebit mihi te videre? Quando tecum manere potero? Quando mundus iſte mihi ſilebit? Quando ſic in te abſcondar, vt à nulla creatura valeam inueniri? Quando fiet, vt omnes huius ſæculi viciſſitudines: & omnia eius impedimenta mihi ceſſent? Quando erit, vt hæc miſerabilis captiuitas ſoluatur? Quando inclinabuntur vmbræ, & æternitatis dies aſpirabunt?

Quandoque formantur tamquam amoroſa colloquia ad Deum quaſi præſentem, vt ſponſum amantiſſimum: qualia ſunt: O amor, ò refugium meum, ò gloria mea, ò deliciæ, ò theſaurus meus, dulcedo mea, quid velle poſſum præter te? Quid proderint mihi omnia ſine te? Tu ſolus ſufficis animæ meæ. In his non quærenda eſt verborum affectata polities, cum Deus eam non quærat, ſed ſolum affectus puritatem: ideo licet non ornate quãuis barbare & confuſe depreceris, eademq. verba crebro repetas, non minus gratas orationes tuas exiſtimes: immo vero

vero exorabile pectus eius facilius expugnatur, ſi ſuauius & ardentius eadem repetantur. Fidelem tamen animam his exercitationibus deditam perturbare non debet, ſi forte raro ſentiat ſe intime Deo, ad quem aſpirat, copulari: ipſe non minus voluntate, ſanctoq. deſiderio lætatur, quàm ſi tota amore liquefacta, plene ſibi iungeretur. Frequenter namque ſublimi ac pura contemplatione ſuſpendi, gratia peculiaris exiſtit, quam Dominus non omnibus electis conferre dignatur. Præterea anima illa quæ non ita dudum Ægypto egreſſa eſt, & quam vitiorum ſqualor adhuc deuenuſtat, modeſtiæ fines caueat tranſilire, hoc eſt, non ſe temere in ſacratiſſimos illos ſponſi cæleſtis amplexus ingerat, ſed prius ad Domini pedes proſtrata, ſordes abluere, formam excolere, habitum componere, mores corrigere curet: quæ omnia vbi tandem in melius commutata fuerint, tunc demum liberius (ſeruato tamen liberalis verecundiæ modo) ſe erigens, ad ſublimiora obſequia æterni Regis aſſurgat. Bloſius.

Nolito repente fieri ſummus, nolito potius præuolare, quàm progredi, ne te torqueat ad cæleſtis theoriæ ſublimitatem peruenire non poſſe: humilis eſto, recumbe in nouiſſimo loco: quod ſi facias, aliquando dicet tibi paterfamilias: Amice aſcende ſuperius. Quare affligeris? Quare perturbaris, quòd exercitationes quibus alij vtuntur, perſequi nequeas? Nil refert qua via incedas, modo ad charitatem peruenias; ad

quam varijs vijs perducimur, quarum quædam licet alicui ſit commoda, non tamen ideo omnibus vtilis eſt: non enim omnibus eadem exercitiorum ratio conuenit. Eas igitur exercitationes tibi aſſume, quæ naturæ tuæ congruant, non tam ſpectans quid, aut quantum alij præſtiterint, ſed quid aut quantum tu præſtare valeas. Hæc accurate notanda ſunt. Si ſenſeris ſpiritum tuum laſſari pulſu ſenſibilis compunctionis, eam ſolerter ſubterfugito. Quando autem deuotionis gratia præſens eſt, caue ne ſpiritum tuum importune, aut intempeſtiue ad feruoris augmentum impellas, ſed placide fac inſiſtas amori. Ne ad magnum & intolerabilem precum numerum quotidie perſoluendum te irreuocabiliter aſtringas, quin potius pro affectu tuo minue vel auge exercitia tua, niſi votum aliter facere compellat, aut obedientia: & licet, iuſtis tamen de cauſis, ea penitus omittas, non ob id nimium angaris animo, ſed vbique in teipſo liber & tranquillus eſſe enitere. Sanctum namque & ardens deſiderium in conſpectu Dei, iugis oratio eſt. Si forte dies occurrat, in quo velles pro defuncto diutius orare, aut in alicuius Sancti cultũ in oratione perſiſtere, nec ad id otium ſuppetat: vel ſi mentis confuſionem, aut affectus duritiam metuas, ſi conſueta deuotionis exercitia dulcia & te ſtimulantia omiſeris; non ideo oportet ab his omnino ceſſare, ſed ſatis eſt, ſi ea ad viuorum aut defunctorum ſalutem, aut alicuius Sancti honorem Domino offeras, aut hac intentione per-

ficere ſtatuas: opera enim tua pro tui animi ratione à Deo ipſo ſuſcipiuntur. Nil peragas cum pertinaci propriæ electionis decreto, nec ipſa quidem mentalia exercitia, ſed diligenter ſancti Spiritus impulſum obſeruato, ita vt pro eius libito, non autem pro inconſtantia, leuitate, pigritia, ea mutare, deponere, & reſumere liceat. Si igitur ad felicitatem hanc peruenire deſideras, oportet vt ab impedimentis tranſeuntium rerum liberum habeas animum: nam quidquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non ſatiat. Quare ſummopere ſtude, quidquid à Dei amore te auocet, contemnere ac reſpuere: diſce deſideria vana expellere, inutiles curas ac ſollicitudines reijcere: contende intempeſtiuæ hominum familiaritatis vincula rumpere, & inordinati amoris nexus erga propinquos, vel quaſcumque res alias externas præſcindere: denique quæcumque cor tuum irretire valent, aut diſſipare, fortiter propellere conſueſce. Ne ab aliquo vmquam expetas ſingulariter amari, ſed vt Deus præ omnibus à cunctis ametur, nullius præſentiam magnopere affectes, ſed ſolum ſpiritualis profectus gratiam: quamquam nec ſic quidem alicuius præſentia cum vitioſa animi inquietudine, vel impatientia concupiſcenda eſt. Et quoniam varijs vijs Spiritus ſancti impulſus interiorem hominem noſtrum afficit, diuerſiſq. itineribus eum ad diuini amoris thalamum perducit, ideo oportet vt ad eius impulſus paratus ſis & flexibilis, vt quocumque voluerit inflectaris,

flectaris,

flectaris, omni prorſus propria electione ſemota. Nam aliquando gratius erit ac dulcius, ore proferre quæ oras: aliquando ſola mente orare commodius erit ac vtilius: aliquando quælibet abſq. longiori mora pertranſire: aliquando diutius in eorum meditatione immorari: aliquando ſuaui affectu eadē orando repetere: aliquādo diuerſis verbis precari: aliquando Pſalmi recitatione, aut alia contemplatione plus dulcedinis accreſcet. Præterea deuotionis ſuauitatē in ipſis exercitationibus ne impure quæſieris, non in ea turpiter conquieſcas, ſed per eam ad Deū feſtinanter progredere: periculoſa namq. ſolet eſſe ſpiritualis ingluuies, qua aliquis gratię dulcedine ad ſui oblectationem abutitur. Anima, quæ vitio hoc altius eſt infecta, nequit fidelis & pudica famula Chriſti cenſeri, non enim Deo gratis obſequitur, ſed Dei donum pluſquā Deum ipſum diligit, ideo ſeruula mercenaria, non liberalis filia eſt habenda. Quod ex eo conſtat, mox namque cum illa ſenſibilis ſuauitas non blanditur, turbatur intime, acriter indignatur, conſueta deſerit exercitia, & timoris, pudorisq. habenis excuſſis, externis ſe applicat conſolationibus: deniq. Deo ſeruiet, ſi ab eo ſe ſentiat oblectari, alioqui ab eo recedit. Pudica vero Chriſti ſpōſa non in Dei donis, ſed in Deo ipſo conquieſcit: quare ſiue Deus internā illam ſuauitatē infundere dignetur, ſiue aliter diſponat, trāquilla permanēs, hilariter ſuo ſponſo famulatur, Dei beneplacitū potius quàm voluntatem ſuam exoptat impleri,

ri,

ri, inutilem ſe ſeruam & omni ſolatio indignam plene cognoſcit, atque ideo ſpirituales oblectationes, quas cum humilitate recipit, ad profectum cedunt. Nouit enim affectus illos ſenſibili plenos amore ac dulcedine, quãuis plerumq. aut ſere præclara ſigna ſalutis ſint, non tamen indubitata ſalutis argumēta iudicari debere, niſi Spiritu ſancto reuelante: nam aliquando affectiones potius naturales ſunt, quàm diuinæ, & in corde à Deo remotiſſimo gigni poſſunt. Bloſius. Idem cap. 27. Canonis. Communes actiones, & ea quæ ad obedientiæ rationē, vel proximorum neceſſitates ſpectant, ſemper priuatis exercitijs tuis anteponito, vt ſic tuus eſſe deſinas, nam vili quolibet opere per obedientiam fideliter peracto, nonnumquam magis in vitæ perfectione proficies, quàm ſi ſublimia exercitia, propria electione ſuſcipias. Quidquid per inobediētiam facias, totum id à Deo reijcitur, & forte totum in pernicië cedet. Obedias igitur oportet Prælatis tuis, etiam ſi illi minus recte viuere videantur, nihil penitus ſanctæ præferens obedientiæ, ſed in omnibus obtēperans, quæ certe mala non ſint. Proprium eſt ſanctorum, inquit Gregorius, aliena bona opera etiam ſi parua mirari, ſua vero licet magna deſpicere: reprobis vero è contra euenire affirmat. Conſideratio eſt velut anima fidei, actuans eam, ſiue eius actuatio, aperit enim & expandit quæ latent: ideo nil confuſe, & abſque conſideratione credendum. Qui velit deuotionis calorem conſeruare, neceſſe eſt vt ſemper
ſanctis

ſanctis ignem ſufflet cogitationibus: nam cum affectuum torrens ſenſualium nitatur ſemper illud poſt ſe trahere,cor noſtrum (ſi ſanctæ deſint orationes) facillime tepeſcit & alget: quare oportet ſemper ſanctæ meditationis remo in contrarium niti. Natura namque noſtra inſtar eſt nauis,quæ quamuis optime compacta ſit, & bitumine illita, minutiſſimis quibuſdam rimulis fatiſcens,aquam recipit: ideo aſſidue ſentina hæc eſt nobis exhaurienda: nam noxius hic venialium humor, frequēti compunctionis ſtudio ſiccandus eſt. Semper iterum,atque iterum monebo, ne quis ſibi perſuadeat, contemplationis perfectionem in deuotione & amore ſenſibili, quem erga Deum experimur,conſiſtere: nam is amor non ſpiritualis eſt charitas,ſed inſtrumentum ad illam: nec aliquis ſibi arroget, aut glorietur de eo deuotionis impetu, & actibus anagogicis: quoniam hæc naturali exercitatione, etiam ſine gratia poſſunt comparari. Quamobrem cauendum nimis eſt viris ſpiritualibus, ne prima intentio & præcipuus illorum ſcopus ſit, ſuauitatem eam conſequi,& deuotionis dulcedinem,ſed mortificationem propriam, & reſignationem propriæ voluntatis in diuinam adipiſci: alias Dei gratia abutuntur, etiam ſi contingat eos in die ſepties rapi. Re ipſa compertum eſt, nihil eſſe ſublimius,dignius,dulcius,quàm diuinæ dilectioni actuali immorari, ſed omnis difficultas in eo conſiſtit,ſi inſtrumenta media deficiant,quibus ad eam ſublimitatē actionis vtendum

dum eſt: media enim ſunt, quæ ad ea ſublimia diſponunt, & vt vno verbo dicamus, ceteros oportet externarum rerum amores expellere, vt aut non ſint, aut ſi penitus expelli nequeant, ita ordinati ſint & remiſſi, vt diuino amori non officiant. Mirum quippe eſt quàm impotens ſit animus noſter ad duo intenſe amanda, quod patet etiam in amore naturali: nam ſi mater vnum ex filijs diligat, circa aliorum dilectionem remiſſior fiat, neceſſe eſt: anguſtum enim eſt cordis noſtri ſtratum, nec ſatis poteſt duos capere amores, ſed alter illorum tepeſcit neceſſario, vt habet Eſaias.

QVOD PERFECTIO CONSISTAT in parte affectiua. Cap. XX.

SAtis conſtat Chriſtum Dominum perfectionis viam docuiſſe: perfectionis, inquam, quæ non ſolum eruditis, ſed etiam ſimplicibus & idiotis conueniret, cum ad eã ſimplices elegerit, ac dixerit: Confiteor tibi, Pater, quia abſcõdiſti hæc à ſapientibus. Patet autem omnibus, ſimplices ad partis intellectiuæ perfectionem per acutas meditationes & conſiderationes peruenire non poſſe: poterunt vero partis affectiuæ perfectionem contingere per ardentiſſimas affectiones erga Deum & diuina. Hoc ergo primum laboris noſtri ſit opus, ac vt hæ in nobis germinent, curandũ eſt. Ad quem affectus ardorem excitandũ ſatis eſt myſteria fidei ſimpliciter apprehẽdere,

quòd

quòd Deus pater noſter ſit, quòd pro nobis homo Chriſtus factus eſt, nec tamen huc pertinet ſubtilia plene conſiderare aut ſcrutari. Verumtamen ſi affectus durus ſit & aridus, meditationibus eſt excitandus, & earū frequentia inſufflandus, donec accendatur: atque in ipſa vehementi inflammatione non in conſideratione immorandum eſt. Quare ſpirituales præceptores non probo, qui ſolum id diſcipulos ſuos docere curant, quo pacto meditentur, & meditationum rationem reddere poſſint, ac vt nouas excogitent. Vnde ſæpe fit, vt hi potius curioſi aut ſubtiles prædicatores euadant, quàm deuoti Religioſi: exiſtimant namque plene ſatisfeciſſe, ſi aliquid noui vi meditationis inuenerint, qui tamen numquam vel ſero ad veram vnionem, quæ ſola voluntate perficitur, aſcendunt. Illud ergo ſummo ſtudio eſt enitendum, voluntatē noſtram plene Deo addicere tamquam ſummo parenti & pio benefactori noſtro: de meditationibus vero id tantum decet aſſumere, quantum cuique pro ſui ingenij modulo ſufficere videatur. Vidimus enim ſæpe ſimplices, nuda quadam apprehenſione eorum quæ fide credunt, in amorem Domini vehemēter excitari: ideo erudiendi ſunt, vt Deum ſibi in omnibus proponant, & intime erga illum affici ſtudeant, ea vero quæ ad intellectum pertinent, non nimis anxie curent, neve ſpiritum quarūdam meditationū finibus aſtringant, ſed libere intra Deum ac diuina eum vagari permittant. Meditationibus namque non aliter,

aliter, quàm lignis vtendum eſt, ad amoris ignem eliciendum, nutriendum, vel accendendum: quæ tamen ſi illum præfocant, reijcienda ſunt. Ideo ea meditationum portio aſſumenda eſt, quæ ad excitandos affectus ſatis eſſe videatur: qui ſi ceſſent, aut cor tepeſcat, ad conſiderationum ſuaſionem confugiendum eſt, Si forte contingat cor in amore accenſum affectionis delectatione detineri, non inde amouendum eſt, aut deturbandum vt ad meditationes ſe conuertat: nam cum in fine quieſcat, non decet ad media reuocari. Sunt tamen aliqui in rerum ſpeculationem adeo procliues, & ad ſcrutandum proni, vt cum aliquid noui inueniunt naturaliter, delectentur: atque hi hanc viam ad exoptatum finem conſequendum eſſe optimam omnibus perſuadere volunt. Quapropter certas præſcribunt conſiderationes infallibiter explendas, cunctos ſua naturali propenſione metientes: atque inde vniuerſalem regulam ſpiritualis vitæ colligere quærunt, non attendentes ad amorem vnitiuum (ad quem Dominus omnes compellat) varijs modis peruenire poſſe, & breuiorem ad id eſſe viam affectuum quàm meditationum. Hic tamen aduertendum eſt, duplices eſſe conſiderationes: quædam enim feruidam affectionem præcedūt, atque hæ licet difficillime comparentur, tamen illam parere & nutrire ſolent, quæ tyronum propriæ ſunt: quædam vero affectionem è contra ſequuntur, ita vt vnitiui amoris fer-

uor eas quietiſſime ac ſuauiſſime pariat. Nam cum cor diuino æſtuet amore, multa erga Deum, & varia Chriſti myſteria abſque vi aliqua aut laborioſo diſcurſu intellectui præſentantur, quæ licet homini poſtea loqui vel ſcribere. Cuius generis credo fuiſſe meditationes Bernardi, quas in oratione habens, fratribus poſtea proponebat aut ſcribebat. Præterea exiſtimo conſequentiam hanc apud omnes valere: Petrus caret illa dulcedine ſpirituali, ſeu deuotione ſenſibili,ergo eſt diſtractus & vagus mente, ac proinde ſi affectiones amoris exercere velit,id facere non poterit, niſi quadam vi & electione ad ſingulas adhibita. Dicitur tamen tunc habere ſpiritualem atque eſſentialem deuotionem, quando dulcius ſit illi & iucundius in eo actu perſiſtere, quàm ea relicta, ad humana gaudia, ac corporis recreationes deſcendere. Inſuper aduertendum eſt, meditationem nil aliud eſſe quàm vehementem conſiderationem ad alicuius rei inueſtigationem aſſumptam, ſiue illa ſit Chriſti myſterium, aut Scripturæ locus,aut diuinum aliquod attributum. Hæc autem meditatio duplex eſt, duplicem enim finem habet, quem in ipſo actu ſpectare poſſit. Aliquando namque veritatem ſcrutari contendit, & huiuſmodi meditationi incumbunt qui concionantur, legunt, aut ſuper diuinis Scripturis ſcribunt. Aliquando vero meditans non inquirit veritatem aliquam, aut ſenſum antea ignotum, ſed affectus dumtaxat inflammationem:

nem: iuxta illud, In meditatione mea exardeſcet ignis, atque hæc propria eorum qui Deo ſunt deditiſſimi, habenda eſt, & ſimplicibus, atque idiotis conuenire poteſt. Ideo qui volunt proficere, in electo aliquo myſterio aut paſſionis Chriſti actu, vel Dei attributo aciem mentis figant, & ibi inſiſtant neceſſe eſt: nec ad alia recedant, donec inflammetur affectus. Veruntamen quidam experti ſcripſerunt, hoc vltimũ meditationis genus potius auſcultatione exercendum eſſe, quàm diſcurſu, inquiſitione, vel ruminatione, iuxta illud: Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: potius impulſu volũtatis in admirationem, & dilectionẽ, quàm intellectus ad ſpeculationem. Bernar. Ser. 62. ſuper Cantic. præcipit contemplationi intentum diuinitatem admirari, non autem ſcrutari: nam non admirator maieſtatis, ſed ſcrutator opprimetur à gloria. Scrutatorem vero illum diuinæ voluntatis eſſe iubet, quomodo ſcilicet Deo placere valeat, is namque ſcrutator quantumcumq. ſit diligentiſſimus, non opprimetur à gloria, quin potius in ipſius gloriam tale vertetur ſcrutinium. Idem Bernardus de Scala clauſtralium, meditationem ſic definit: Meditatio eſt ſtudioſa mentis actio, occultæ veritatis notitiam ductu propriæ rationis inueſtigans. Contemplatio eſt mentis in Deum ſuſpenſæ eleuatio æternæ dulcedinis gaudia deguſtans. Lectio inquirit, meditatio inuenit, contemplatio deguſtat, oratio poſtulat. Dominus dicit:

Pſ. 84.

Quærite & inuenietis: pulſate & aperietur vobis: hoc eſt, quærite lectione, inuenietis meditatione, pulſate oratione, & aperietur vobis contemplatione. Lectio apponit ori ſolidum cibum, meditatio frangit, oratio ſaporem conciliat, contemplatio eſt ipſa dulcedo, quæ iucundat & reficit. Lectio & meditatio tam bonis quàm reprobis communis eſt, contemplatio vero non, niſi deſuper immittatur. Il-
Pſ. 78. lud, In meditatione mea exardeſcet ignis, exponit, intelligens de igne deſiderij perueniendi ad contemplationem. Bernardus Sermone 68. ſuper Cantica: Merita proinde habere cures: habita, data noueris, fructum ſperaueris Dei miſericordiam: & omne periculum euaſiſti paupertatis, ingratitudinis, & præſumptionis.

§. I.

Habere ergo ſtude merita ad promerendum non ad præſumendum, habere licet præſumptionem non de meritis proprijs, ſed de Dei ipſius miſericordia: ſed illud attendere oportet, quòd ſicut ad meritum ſatis eſt de meritis non præſumere, ſic meritis carere ſatis eſt ad damnationem. Non tamen cuiuis animæ licitum eſt dicere ſeu promittere illum diuini amo-
Cant. 2. ris fructum: Dilectus meus mihi, & ego illi: ſed tantum animæ illi quæ nil præter Deum amat, vel quod propter Deum dignum ſit amari, cui viuere Chriſtus non tantum ſit, ſed iamdiu fuerit, cuius otium & ſtudium ſit,
Pſ. 15. prouidere Dominum in conſpectu ſuo ſemper,

& ſo-

& ſollicite coram eo ambulare. Bernardus ſuper Cantic. 69. & idem Sermone 67. hæc ſcribit: Dilectus ita ſollicitam de anima curam gerit, ita illi inuigilat, quaſi nil aliud agat; quæ ſponſi ſollicitudo & ſtudiũ eam reddit non minus ſollicitam & ipſi intentam, quàm ſi nil aliud videat, aut curet præter ipſum. In pleriſque autem intelligam mihi adeſſe ſponſum, videlicet, ſi ſenſero pectus & ſenſum, ad intelligendas ſcripturas, & ſermonem ſapientiæ percipiendum aperiri, & eius fructus ex intimis ebullire, aut infuſo lumine deſuper reuelari myſteria, aut certe expandi mihi quàm largiſſimum cæli gremium, & vberrimos inde infundi meditationum imbres. Item ſi pariter affluat humilis quædam, ſed pinguis intimæ aſperſionis deuotio, vt veritatis amor agnitæ, intimum vanitatis odium in me generet & contemptum, ne forte aut ſcientia inflet, aut viſitationis frequentia extollat. Quòd ſi pro viribus perſeuerem tantæ dignationi æquis ſemper actibus & affectibus reſpondere, ita vt gratia Dei in me vacua dici nequeat, tunc etiam manſionem diuini Spiritus apud me conijcere potero. Quantam exiſtimas ex ea manſione inter Verbum & animam gratiam familiaritatis oriri? Quanta (bone Deus) de familiaritate ſequitur fiducia! Quæ cum ita ſint, dicere non veretur: Dilectus meus mihi, & ego illi. Huius igitur dilectionis gratia ardenti ſollicitudine inquirit quomodo ſponſo placere, & ipſi

in omnibus & per omnia reſpondere valeat. At recedente ſponſo, ideſt dulciſſimæ contemplationis gratia ceſſante, ſponſa reuocat abeuntem & poſt eum magnis ardentiſſimorum deſideriorum vocibus reditum poſtulare non ceſſat. Valida enim vox eſt deſiderium, dicens: Reuertere reuertere dilecte mi. Et: Vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne auertas faciem tuã à me. Hæc vox continua eſſe non deſinit, cum affectus deſiderij continuus ſemper exiſtat. Profecto ſacramento hoc ſolum illa anima fouetur, quam frequenter ſponſus inuiſere ſit ſolitus, cui familiaritas auſum, cui guſtus famem, cui contemptus omnium terrenorum otium dederit. Cui animæ ideo ſponſus ſe ſubtrahit, vt recedens auidius vocetur, & rediens fortius teneatur: ideo enim aliquando ſimulat ſe longius ire, vt non abeat, ſed vt audiat, Mane nobiſcũ Domine. Hæc Bern. Ser. 74. Quo in loco fatetur Verbum ſæpe in animã ſuam deſcendiſſe, ac ſigna aduẽtus ſui exponẽs, ſcribit quę tamen maxima mẽtis trepidatione palã ſe proferre ait. Periculum (inquit) meũ video, nec illud videns, ſatis caueo, vos me cogitis, & prorſus cogitis ambulare in magnis, & in mirabilibus ſuper me. Heu quàm vereor, ne ſubinde audiã: Quare tu delicias meas enarras, & aſſumis ſacramentũ meũ per os tuũ? Excuſabit forſan audaciã trepidatio ipſa mea, ſed multo potius veſtra, ſi inde proueniat ędificatio: Prodam igitur, vt proſim, & ſi profeceritis vos, inſipientiã meam conſolabor,

labor,ſin minus confitebor. Dixerat autem ſuperius in fine Serm. 73. Ego quidquid illud eſt, quod in me ipſo diuino munere experiri licuit, coram eloqui non verebor. Nam ſi poſtquam auditum fuerit, vile videatur & contemptibile, non tamen id mea referre exiſtimo: ſcio enim quòd ſpiritualis vir me non deſpiciet, reliqui verò me non intelligent. Igitur quando Verbum ad me venit, vnde veniat, aut quò vadat, qua ingrediatur, aut qua exeat, plane neſcio. Item, licet ingreſſum eius, aut exitum numquam ſenſi, præſentiſſe tamen fateor. Sentio quando adeſt, cum abeſt, affuiſſe recordor. Quæris, cum ita ſint inueſtigabiles viæ eius, & veſtigia eius non cognoſcantur, vnde norim ipſius præſentiam: libentiſſime dicam. Ex quam plurimis ſignis (quæ ſuperius ex eodem attulimus) videlicet veniens cœpit euellere, deſtruere, ædificare, & plantare, arida rigare, tenebroſa illuminare, clauſa reſerare, frigida inflammare, denique mittere praua in directa & aſpera in vias planas, vt benediceret anima mea Domino, omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius. Erant tũc tẽporis in me penitus cõpreſſi carnales affectus: & ex eorum cõpreſſione admirabar potentiã virtutis eius: ex meorum occultorũ redargutione, profunditatẽ ſapientiæ eius intellexi, ex morum meorũ quantulacũq. emẽdatione manſuetudinẽ bonitatis eius expertus ſum, deniq. ex renouatione ſpiritus mei, & interioris (vt ſic dicã) hominis decoris eius ſpeciem percipere licuit. Poſt illius

Rom. 11. Pſ. 76.

vero dilecti diſceſsũ ebulliẽti ollæ, ſi ignẽ ſubtrahas, ſimilis maneo: illico enim lãguore quodã tepeſcũt, ac frigeſcere incipiũt interiora mea: hoc autẽ ſigno abſceſsũ eius plene noueram. Cuius diſceſſu neceſſe erat animã meã triſtari, donec iterũ reuerteretur. Quare familiariſſimũ erit mihi Sponſæ verbum: Reuertere dilecte: & quoties elabetur, toties à me repetetur; nec clamare ceſſabo, quaſi poſt abeuntis tergum ardenti
Pſ.50. cordis deſiderio, vt redeat, & reddat mihi lætitiam ſalutaris ſui, & reddat mihi ſeipſum. Fateor vobis, filij, quod nil aliud interim libet, dum abeſt, quod ſolum libet: idque poſtulo, vt non in vacuum veniat, ſed plenum gratiæ, & veritatis, more nempe ſolito ſicut heri & nudiuſtertius: vt ſcilicet ſciam exultare cum tremore, vt vere oſtendat me mihi, ne quaſi inſolenti deuotione priuatim exultare incipiam. Nam ea de cauſa pleroſque deuotionis gratia priuatos legimus, quòd pluſquam oportuit ſibi in ea complacuiſſent, vt angelo illi accidit de quo ſcriptum eſt Ezech. 28. Perdidiſti in decore tuo ſapientiam: quòd totum ſe non retuliſſet in Deum, quòd ſe virginibus fatuis ſimilem non cognouiſſet: quæ non alia de cauſa ſtultæ factæ ſunt, quàm quòd ſe ſapientes reputauerim. Ideo illis dictum eſt, Neſcio vos, prout & illis qui miraculorum gratiam ad ſuam vſurpare gloriam voluerunt. Denique omnia quæ nobis diuina bonitas liberali manu contulit, mox amittimus, niſi ea fideliſſime reponamus,

amus, atque in manibus ipſius benigniſſimi datoris recondamus. Veni ergo dilecte & aſſimilare capreæ, hinnuloque ceruorum. In caprea acumen eſt viſus, in hinnulo hilaritas: veni ergo hilaritatem, & lætitiam, ac mei & tui acutiſſimam cognitionem ſimul infunde. Si forte hæc non intelligis, non mirandum eſt, nam vt ipſe Bernardus in Sermone 79. ſcribit, cum amor vbique loquatur, neceſſe eſt vt qui horum, quæ dicuntur, notitiam velit adipiſci, amet: alioqui fruſtra ad audiendum, legendumue amoris carmen accedet. Frigidum enim pectus ignitum eloquium capere non poteſt: ac quemadmodum qui Græce non nouit, Græce loquentem non intelligit, ſic qui non amat, amoris idioma percipere non valebit: quinimo in auribus eius erit velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Cãt. 2.

§. II.

Audito præterea hæc, quæ de amore ſcribit idem Bernardus Sermone 83. ſuper Cant. Merito dicit Apoſtolus: Ambulate in dilectione, ſicut Chriſtus dilexit nos: ea namque animæ ad Chriſtum vnanimitas per amorem, ſcilicet vt diligat ſicut dilecta eſt, maritat animam Verbo, nam ſi perfecte diligit, nupſit. Hæc vnanimitas animam accendit, vt ad Deum fiducialiter accedat, & Verbo conſtanter inhæreat, conſulens illum de qualibet re, denique quantum capax eſt intellectu, tantum deſiderio audax exiſtit. Nec obſtat diſſimilitudo vel Eph. 5.

impa-

imparitas perſonarum:nam amor reuerentiam neſcit, qui ab amando non ab honorando dicitur: honoret ſane, qui horret, qui ſtupet, qui metuit,nulla horum penes amantem ſunt,amor ſibi abundat, amor vbi venerit, ceteros in ſe traducit, & tranſmutat affectus. Propterea amans anima amat, & nil aliud præter amorem nouit, fertur votis, trahitur deſiderijs, diſſimulat merita, maieſtati oculos claudit, quos aperit voluptati. Denique abeuntem ſponſum intrepida reuocat (nec mirum ponens enim in ſalutari,fiducialiter agit in eo) & cum fiducia delicias repetit ſuas, ſolita libertate non Dominũ vendicans ſed dilectum. Reuertere (inquit) dilecte mi: mirum quippe videri debet, cur ille à nobis honorandus & merito ſtupendus amari potius à nobis exigat:ſed cum ſponſus & ſponſa ſint, quam aliam inter ſponſos quæris neceſſitudinem, quàm amare, & inſimul amari. Adde quòd hic ſponſus non ſolum amans,ſed amor ipſe eſt. Non memini me vnquam legiſſe quòd ſponſus honor eſſe vellet: dixit enim aliquando: Si ego pater, vbi honor meus? Sed cum ſponſum exhibeat mutat verba,dicens: Si ego ſponſus vbi amor meus? Denique honor ille,qui non ex amore prouenit,non honor eſt, ſed adulatio, & licet ſoli Deo honor & gloria exhiberi debeat,horum neutrum Deo gratum eſt, niſi amoris melle condita fuerint,amor per ſe ſibi ſufficit,& per ſe & propter ſe placet,ipſe amor ſibi præmium eſt,non requirit cauſam, aut fructum

Pſ. 11.

Malac. 1.

poſtu-

poſtulat, fructus namque vſus eius eſt: amo (inquit amans) quia amo, & amo, vt amem. Inter reliquas animi affectiones ſolus amor eſt, in quo creatura creatori reſpondere valeat, licet non ex æquo: nam ſi Dominus mihi iraſcatur non ideo licet mutuo iraſci, in amore vero non ſic: nam cum Deus amet, nil aliud expetit quàm amari, & ad hoc potiſſimũ amat vt mutuo amametur amore, cũ ſpõſus ſit pure amor. Filij huius ſæculi, quãuis parẽtes ament, tamẽ id faciunt de hereditatis acceſſione cogitantes, qui amor ſuſpectus exiſtit, cum in ſpe alicuius rei adipiſcendæ collocetur. Purus amor mercenarius non eſt, purus amor ſpe non alitur, diffidentiæ damna non ſentit: & hoc vere eſt eſſe ſponſam: nã ſponſæ propria ſpes & ſuppellex vnus eſt amor. Hæc ille: & addit, Amorem hunc tantum ſerenitatis, quantum ſinceritatis habere. Qui vinum vendibile populo exponunt, vt magis venale fiat, primum cuilibet petenti poculum gratis exhibent, ſi plus velis, pecunia præſenti poteris comparare: non aliter Dominus initio tyronibus ſpiritualis dulcedinis poculum abſque eorum meritis propinare ſolet, poſtea vero eos in ariditate relinquit: vt vires ſuas exerceant, & proprijs expẽſis expetitã ac iam deguſtatã comparẽt dulcedinẽ. Dilectio dicitur fortis vt mors: nã tãta illius vis eſt, vt in hominibus viuentibus affect⁹ extinguat, quos ſola mors delere poterat. Exempli gratia, quidã ſunt, quos niſi mors caſtos, aut humiles reddere poſſet, hi tamẽ diuino
arden-

ardentes amore, affectionum ignem diuina dilectione ſopire valent. Bernardus Sermone 82. ſuper Cantica dicit: Hypocriſis duplicitatiſque virus hereditario iure ad omnem Adæ & Euæ poſteritatem pertinere, cum hi poſt peccatum duplicitatis vitium induerint, & nuditatem ſuam ficulneæ frondis vmbra, & verbis excuſatorijs tegere conati ſunt. Atque hæc hereditas in filios deſcendit, qui nolunt, aut ægre patiuntur videri id, quod ſunt. Ipſe etiam alibi ſcribit: Mali volunt eſſe, & non videri: boni vero videri cupiunt, cum non ſint. Idem Bernardus Sermone 84. Optimus tunc peſſimus efficitur, ſi id ipſum optimum eſſe ſibi aſcribat. Dicis, Abſit à me vt talia ſuſpicer, optime noui gratia Dei me eſſe, quod ſum. O miſer hypocrita, dicas quæſo, æquum exiſtimas pro donis, quæ à Deo acceperis inanem gloriolam captare? Quod cum facias, ex ore tuo te iudico: ſeruus nequam es & fur. Nam quid ſceleſtius eſſe poteſt ſeruo ſibi domini ſui gloriam vſurpante? Conſule ergo Bernardum, qui Sermone 85. ſic ſcribit: Diſſentire & tibi aduerſari oportet perpetuo, forti & vigili lucta aduerſus teipſum prælieris, neceſſe eſt, vt innatis affectionibus & inueteratæ conſuetudini valeas reluctari. Si ſponſæ ſæpe complexum ſponſi expertæ, ac ſollicite eius præſentiam requirenti (de ea autem ſponſa ſuperius loquebatur) aliquis dicat: O peccatrix cur non times iudicis præſentiam? Fidenter re-

ſponde.

ſpondebit, non timeo: quia amo, quod ni amarem, facere non poſſem:paueant, qui non diligunt. Nam quibus amare non datum eſt, quid ni inſidias aſſidue metuant? Ego vero amans, mutuo me amari dubitare nequeo, nec eius verebor vultum, cuius dulciſſimum ſenſerim affectum. Numquid quæſitus iraſcetur, qui contemptus aliquando diſſimulauit? Aut repellet inquirentem, qui contemnentem requiſiuit? Ideo cum illius clementiam expertus fuerim, fortior ad eius inquiſitionem fio. Bernar.Ser. 84. Caue ne ſpiritus tuus inquietus ſit & vagus, vt ſpiritus ſatanicus, qui dixit: Circuiui terram & perambulaui eam. Similis namque huic ſpiritui redditur homo ſuis affectionibus addictus, licet in Angelorũ commercio ſit, ideſt, virorum internæ quieti & vnioni ſtudentium. Vnde Doctor quidam ſcribit, verũ ac prudentem ſpiritualis doctrinæ magiſtrum id potiſſimum eniti, & in eo omnem operam & ſtudium collocare debere: nempe in dirigendo ac ſimplificando diſcipuli ſpiritu. Diſcipulus item intelligat, neceſſe eſt in ea cordis ſimplificatione ſitam eſſe omnem ſui profectus ſpem: ideoque ab eo frequenter debet quærere præceptor: Quid hoc temporis articulo cogitas? Quæ cogitatio ſubit quando in hortum te conferſ? Vt pro diſcipuli reſponſione plenè intelligat, quid prouidendum ſit erga illius commodũ, quod ſi faciat, aſſimilabitur vigilanti & prouido paſtori, qui gregem ſuum ducit ad inte-

riora

riora deſerti. In eo qui in diſciplina ſpiritualis vitæ velit proficere, ante omnia dirigendum eſt cor, quemadmodum in ſui compoſitione corporis primo formatum eſt. Nam iuxta D. Bonauent. ſententiam, omnis exterior vagatio ex interna diſſolutione promanat, ideo radix eſt prius extirpanda vt ramus inde proueniens ſteriliſcat. Caueat Magiſter in compoſitione oculorum & manuum diſcipuli diu inſudare: exiſtimat enim tyro in ea exteriori compoſitione totum verti negotium, vnde ſæpe fit vt ad eam ſe conuertens, quæ præcipue curanda ſunt, negligat.

§. III.

Doctor quidam qui in ſpiritualibus & exercitijs multos progreſſus fecerat, ſcribit, ſe poſt multam profundam conſiderationem, & experientiam reipſa comperiſſe nil maiori ſtudio in Religionibus curãdum eſſe, quàm vt tyronũ ſeu nouitiorum magiſtri ſint inter omnes probatiſſimi, & in ſpiritualibus expertiſſimi: nã niſi optima educatio in principio adhibeatur, fit, vt quamplurima immedicabilia mala ſubſequantur. Tyronibus namque præceptore opus eſt, qui ſpiritualis vitæ optime nouerit fundamenta ſubſternere, & hoc proprie eſt ambulare in ſpiritu, vt cum diſcipulus verbo vno tentationes ſuas, & ſpiritualia dubia ſignificare voluerit, confeſtim ipſe intelligat quæ ille ſatis explicare nequit: imo inde conijciat tentationes

ſibi

ſibi non explicatas. Et ſi ad hoc plures magiſtri non inueniantur, vnus aut alter ſi ſint, per Conuentus ad hæc docenda circumferantur. In hoc cognoſcere poteris, an quilibet proprio ac priuato amore ſpirituali quieti, ac deuotioni ſenſibili inhæreat. Si forte eueniat, vt neceſſitas fratris contemplationis dulcedinem relinquere poſtulet: contemplans verò prætermiſſo charitatis actu, qui ad vtilitatem proximi ſpectet, deuotioni ſenſibili inſiſtat, hic potius ſeipſum quęrere, quàm Chriſto velle placere dicendus eſt. Heu (inquit Grego. in fine Moral.) quòd rectam intentionem noſtram (quæ ſoli Deo placere appetit) nonnumquam intentio minus recta) quæ de Dei donis placere ſtudet hominibus) comitatur. Si autem diuinitus diſtricte diſcutimur, quis inter iſta remanet locus ſalutis? Eidem namque intentioni, qua Deo placere cupio, neſcio, quo pacto laudis humanæ intentio ſe latenter immiſcet. Si infantulus ad matrem confugiat, dirum aliquid perhorreſcens, vides quàm affectuoſe quàm pie illum excipiat, brachia extendens, illum amplectatur, & vbera retegens, illum lacte foueat, faciem ſuam infantuli faciei dulciter apponat: longe dulcius (mihi credito) occurrit ſumma bonitas ijs, qui illius cauſa affliguntur, iuxta illud Eſaiæ 66. Ad vbera portabimini, & ſuper genua blandietur vobis. Doctor quidam hac vtitur ſimilitudine: Siquis tibi in octo dies commodaret equum, vt libere eo vtereris, &

tamen

tamen toto illo dierum ſpatio equo non inſideres, ſed ipſum in ſtabulo ferocire permitteres, fortaſſe cum equitare velles, ſeſſorē non pateretur: ideo tu ſi ſtimulatum te ſentias ſpiritualium exercitationum deſiderio, aut pro Deo aliquid patiendi, aut in fratrum vtilitatem cōcionandi, ni ea deſideria, quamdiu ſtimulant, exequaris, auferetur à te talētum, nec iam poteris, quod prius poteras, vel ſaltem longe difficilius, ita vt lucerna illa ardoris extincta, in tenebris manere contingat. Obedienter igitur auſcultato ſpiritui & conſcientiæ ſtimulanti ad opera indubitanter bona, alioqui à multis bonis proculdubio cades, vt dicit Chryſoſt. Heu (inquit Bonau.) quātopere dolendū eſt, monachos quoſdam ægre ferre in domo Domini contemni, qui domi ſuæ non niſi contemptibiles eſſe potuerūt. Bernard. in 5. ad Eugen. Toties peregrinatur cōſideratio noſtra, quoties ab æternis ad inferiora deſcendit intuenda vel prouidenda; quando tamen per hæc illa requirit, non procul exulat, ſed repatriat. In hac valle lacrymarum moramur, in qua caro regnat, conſideratio exulat; in qua ſenſus corporis vigent, mentis verò oculus caligat. Sunt qui gradū ſibi in rebus ſenſibilibus conſtituunt, vt ad inuiſibilia aſcendere valeant; longe tamen ille felicior, qui rerū & ſenſuum vſu ſpreto, quantum humana fragilitas patitur, non aſcenſorijs gradibus, ſed inopinatis exceſſibus ad ſublimia illa interdum contēplando euolare conſueuit. Proh dolor! Quorſum

affe-

affectus noſtros cœno immergimus? Quare timemus quæ non oportet, amamus quæ non decet, dolemus vane, gaudemus futilius? Et hoc eſt in cauſa quare libere volare non liceat: nec Deum hic comprehendimus (eo modo quo fieri poteſt) niſi ſancti ſimus, vt cum omnibus ſanctis eum comprehendamus, vt inquit Apoſtolus ad Epheſ. 3. Si quæras qua ratione ſancti comprehendant, dicam: Si ſanctus es iam comprehendiſti, ſin minus, eſto, & tuo ſcies experimento: ſanctum autem facit affectio ſancta, & timor Domini ſanctus, & ſanctus amor. His duobus vltimis perfecte ornata mens velut à duobus brachijs dilectum complectitur, aſtringit, & tenet: & ait, Tenui nec dimittam. Comprehendis autem timore ſublimitatem potentiæ Dei, & ipſius ſapientiæ profunditatem. Quid enim tam timendum quàm potentia cui reſiſtere non poſſis, & ſapientia cui non valeas abſcondi: amoris vero brachio comprehendis longitudinem æternitatis, & latitudinem charitatis eius. Quid tam amabile quàm æternus amor. Ecce iam vtcumque intelligis illud Apoſtoli: Vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas, atque profundum. Hæc Bernard. & ſubiungit: Stupeamus ad ſublimitatem potentiæ, paueamus ad iudiciorum profunditatem, æſtuemus ad latitudinem charitatis, ſuſtineamus conſiderantes longitudinem æternitatis. Quando Dominus cor viſitat deuotionis ſenſibilis ſtimulo aut feruore aliquo illum

O prompte

tamen toto illo dierum ſpatio equo non inſideres, ſed ipſum in ſtabulo ferocire permitteres, fortaſſe cum equitare velles, ſeſſoré non pateretur: ideo tu ſi ſtimulatum te ſentias ſpiritualium exercitationum deſiderio, aut pro Deo aliquid patiendi, aut in fratrum vtilitatem cõcionandi, ni ea deſideria, quamdiu ſtimulant, exequaris, auferetur à te talẽtum, nec iam poteris, quod prius poteras, vel ſaltem longe difficilius, ita vt lucerna illa ardoris extincta, in tenebris manere contingat. Obedienter igitur auſcultato ſpiritui & conſcientiæ ſtimulanti ad opera indubitanter bona, alioqui à multis bonis proculdubio cades, vt dicit Chryſoſt. Heu (inquit Bonau.) quãtopere dolendũ eſt, monachos quoſdam ægre ferre in domo Domini contemni, qui domi ſuæ non niſi contemptibiles eſſe potuerũt. Bernard. in 5. ad Eugen. Toties peregrinatur cõſideratio noſtra, quoties ab æternis ad inferiora deſcendit intuenda vel prouidenda; quando tamen per hæc illa requirit, non procul exulat, ſed repatriat. In hac valle lacrymarum moramur, in qua caro regnat, conſideratio exulat; in qua ſenſus corporis vigent, mentis verò oculus caligat. Sunt qui gradũ ſibi in rebus ſenſibilibus conſtituunt, vt ad inuiſibilia aſcendere valeant; longe tamen ille felicior, qui rerũ & ſenſuum vſu ſpreto, quantum humana fragilitas patitur, non aſcenſorijs gradibus, ſed inopinatis exceſſibus ad ſublimia illa interdum contẽplando euolare conſueuit. Proh dolor! Quorſum

affe-

affectus noſtros cœno immergimus? Quare timemus quæ non oportet, amamus quæ non decet, dolemus vane, gaudemus futilius? Et hoc eſt in cauſa quare libere volare non liceat: nec Deum hic comprehendimus (eo modo quo fieri poteſt) niſi ſancti ſimus, vt cum omnibus ſanctis eum comprehendamus, vt inquit Apoſtolus ad Epheſ. 3. Si quæras qua ratione ſancti comprehendant, dicam: Si ſanctus es iam comprehendiſti, ſin minus, eſto, & tuo ſcies experimento: ſanctum autem facit affectio ſancta, & timor Domini ſanctus, & ſanctus amor. His duobus vltimis perfecte ornata mens velut à duobus brachijs dilectum complectitur, aſtringit, & tenet: & ait, Tenui nec dimittam. Comprehendis autem timore ſublimitatem potentiæ Dei, & ipſius ſapientiæ profunditatem. Quid enim tam timendum quàm potentia cui reſiſtere non poſſis, & ſapientia cui non valeas abſcondi: amoris vero brachio comprehendis longitudinem æternitatis, & latitudinem charitatis eius. Quid tam amabile quàm æternus amor. Ecce iam vtcumque intelligis illud Apoſtoli: Vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas, atque profundum. Hæc Bernard. & ſubiungit: Stupeamus ad ſublimitatem potentiæ, paueamus ad iudiciorum profunditatem, æſtuemus ad latitudinem charitatis, ſuſtineamus conſiderantes longitudinem æternitatis. Quando Dominus cor viſitat deuotionis ſenſibilis ſtimulo aut feruore aliquo illum-

O prompte

prompte decet arripere, arreptum blande fouere, & feruentiſſime inſufflare vt diutius duret. Gregor. in Epiſt.27.lib.6.rogatus vt quibuſdam Monaſterijs aliqua ſpiritualiter ſcriberet, renuit, dicens: Monachi qui per compunctionis gratiã ſapientiæ fontem intus habent, noſtræ ſiccitatis guttulis foris non egent: nam quemadmodũ in paradiſo pluuia non fuit, ſed fons de medio eius aſcendebat, qui irrigaret faciem terræ: ita animæ quę per compunctionis gratiam aquæ viuæ fontem in ſemetipſis habent, alienæ linguæ pluuia non indigent. Gregorius in vltimis verbis Paſtoralis. Plerumque omnipotens Dominus rectorum mentes quamuis maiori ex parte perficit, imperfectas tamen in aliquibus eſſe permittit, vt licet miris virtutibus rutilent, imperfectionis ſuæ tædio tabeſcant, & de magnis ſe non extollant, dum adhuc contra minima nitentes laborant: denique cum extrema vincere non valeant, de præcipuis actibus ſuperbire non audeant.

EXCERPTA EX OPVSCVLO BONAuenturæ de præparatione ad Miſſam. *Cap.* XXI.

TRia offert Deo ſacerdos in Miſſa: Primũ, corpus, & ſanguinem Chriſti, quæ ſunt ibi realiter contenta. Secundum, offert paſſionem Chriſti, ideſt, externa quæ pertulit ſupplicia, & mortem denique ipſam, & hæc non ſunt realiter con-

contenta, ſed repreſentata tantum. Tertium, offert totam Eccleſiam cum omnibus donis ſuis, & hoc eſt ſacrificium ſpirituale. Cum ſacerdos pure liber eſt à mortali peccato, & nullum habens impedimentum, non ex reuerentia, ſed ex negligentia celebrare omittit, tunc quantum in ſe eſt, priuat Trinitatem laude & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, iuſtos ſubſidio, in purgatorio exiſtentes refrigerio, Eccleſiam Chriſti ſpirituali beneficio, ſeipſum remedio contra quotidiana peccata & infirmitates, denique ſponte diuinum eleuat cultum, latriam denegans Creatori. Celebrato ſabbato in corde tuo ab omni cura & cogitatione, conſidera odoriferam Crucis oblationem, & cogita idem odoris eſſe in oblatione tua ex re oblata: quare cauendum eſt, ne ex operantis parte puteat. Accedens igitur ad hoc ſacrificium celebrandum, rectifica in primis intentionem tuam, teipſum ſcrutans, quo deſiderio accenſus accedas: nam ſi lucri, fauoris, conſuetudinisve cauſa commotus aduenis, væ tibi, væ tibi, & væ omnibus, quorum non paruus eſt numerus, qui ad Sacerdotium promoueri ſtudent, non vt cæleſtem, ſed vt terrenum panem inquirant, & pro ambitione ſua ditari poſſint de Chriſti patrimonio, ideo væ væ. Trahant te igitur deſideria hæc: Primo, peccatorum quibus morderis purgatio. Secundo, tuarum ægritudinum curatio. Tertio, deſiderium alicuius gratiæ aut ſpiritualis beneficij impetrandi. Quarto, vt calamitatem ali-

quam qua opprimeris ſubterfugere poſſis. Quinto, vt gratias agas pro beneficijs omnibus, tam communibus, quàm priuatis. Sexto compaſſio proximorum, viuorum & defunctorum. Septimo, laudum Dei & ſanctorum ſuorum commemoratio. Octauo, id intenſiſſime poſtulare, vt Chriſtus feruido amore viſceribus tuis vniri dignetur, vt ardentius appetas augmentum gratiæ, purificationem ab omni carnis inquinamento ſpiritus, & ab omnibus tentationibus & periculis libertatem. Admirare, ſtupe, datam tibi poteſtatem quotidie operandi, quod ſemel Chriſtus fecit in cœna. Meditare ſacrificij efficaciam, recole diligenter illud: Hæc quotieſcumque feceritis, &c. Cauebis autem ſummopere ſolum in eo ſacrificio ſpiritualis dulcedinis ibi datæ guſtum attendere. Gerſon ſuper Magnificat ita ſcribit: Celebraturus non tam inquirat an ſibi deuotus, recollectus, ac tranquillus videatur, quàm ſi præcepta Domini ſeruauerit & ſeruare proponat: ſi vero ad hæc ſpiritualis dulcedinis ſtimulos ſenſerit, gratiſſime recipiat. Immediate ante communionem dic mentaliter: Domine, quis tu, & quis ego ſum, vt auſim te mittere in fœtidum & olidum corporis atque animæ meæ ſterquiliniū. Quare me formaſti, vt tibi iniurius eſſe poſſem? Mille enim annos rectæ vitæ nō æque ſufficere ad tā nobile ſacramentum pro eius dignitate profiteor percipiendum. Quid ergo miſer faciam qui quotidie delinquam, & in peccatis perſeuerem? Chriſti doloribus ſumme condolens,

dolens, ante illum teipſum vilifica, & coram ipſo effunde animam tuam. In fine, idem beatus Bonauentura his vtitur verbis: Si poſt communionem, refectionem aliquam ſpiritualem non ſentias, non leue indicium eſt ſpiritualis ægritudinis vel mortis. Ignem poſuiſti in ligno & non calefcis? Mel habens in ore, non ſentis dulcedinem? Deprauatæ valetudinis certiſſimum id eſſe ſignum ne dubites. At ſi ſentias ſpiritus lætitiam, attendas quæſo, quantis te beneficijs cumularet, ſi vitam corrigeres, qui te in ea vitæ conditione manentem, tantis bonis ſollicitare non ceſſat. Et certe mirandum eſt, quomodo poſt huius ſuauiſſimi cibi perceptionem rurſus ad deguſtanda ſtercora reuertaris: hoc eſt, erga aliquam creaturarum afficiaris. Stude pro viribus conſcientiæ puritatem, & actualem deuotionem acquirere, attende menſam illam eſſe delectabilem ſimul & terribilem, tremendam & iucundam: ideo ama, time, treme, & fide.

EX SOLILOQVIO EIVSDEM D. Bonauenturæ. Cap. XXII.

FLectamus genua cordis cum Paulo ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt per ipſum corroborati in interiori homine poſſimus comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas, atque profundum. Quadripartita namque eſt exercitatio interior. Primo exploranda ſunt interiora noſtra *Epheſ. 3*

Digitized by Google

atque profunda, qualiter à Deo formata ſint per naturam, deformata per culpam, reformata vero per gratiam. Secundo, reflectendus eſt contemplationis radius ad exteriora noſtra cogitanda: inſtabilis enim eſt & fragilis omnis humana opulentia & dignitas. Tertio, meditari oportet inferiora noſtra, ſcilicet mortis neceſſitatem, iudicij ſeueritatem, gehennæ acerbitatem. Quarto, erigendi ſunt interiores oculi ad æternam illam ac perpetuam felicitatem.

EX ITINERARIO MENTIS IN Deum. Cap. XXIII.

ORatio mater & origo eſt omnis actionis ſurſum in Deum, atque inſimul ſcaturigo veræ contemplationis, quæ eſt ſimplex Deitatis intuitus cum admiratione & ſuſpenſione, quod ſic patebit: Summum bonum, cuius fruitio beatos nos efficit, eſt ſupra nos: igitur nemo ad hanc fruitionem ſummi boni pertingere poterit, niſi ſupra ſeipſum aſcendat: ſupra nos autem extolli non poſſumus, niſi vi ſuperioris virtutis nos extollentis, quæ auxilium diuinum proprie eſt, quod dari non ſolet niſi humiliter poſtulantibus. Atque ea de cauſa Dionyſius in lib. de Myſtica Theologia, volens nos ad mentales exceſſus inſtruere, præmittit primo orationem, dicens: Oremus, id eſt, dicamus ad Dominum: Deduc me Domine in via tua, &

ingre-

ingrediar in veritate tua. Orationi adiungendæ ſunt binæ famulæ, quæ eam aſſidue comitentur, atque hæ ſunt, conuerſatio ſancta, & meditatio perſpicua: quibus omnibus facile erit ad contemplationem aſcendere. Primo enim orandum eſt. Secundo, ſanctè viuendum. Tertio, meditationibus inſiſtendum. Docet etiam paulo inferius tres gradus, quibus aſcendere poſſumus ad contemplationem. Primus, per id quod eſt extra nos, ideſt, per mundum ſenſibilem, in quo elucent veſtigia Dei. Secundus, per id quod eſt intra nos, ideſt, per imaginem Dei naturalem reformatam. Tertius, per id quod eſt ſupra nos, nempe per Deum ipſum. Vbi primo occurrit contemplandum ipſum eſſe Dei puriſſimum, quod non poteſt intelligi non eſſe, nec cogitari tamquam ab alio acceptum, ſed neceſſario intelligitur eſſe primum æternũ, ſimpliciſſimum, actualiſſimum, denique perfectiſſimum. Execranda igitur eſt cæcitas intellectus noſtri varijs ſollicitudinibus & phantaſijs diſtracti, cui non liceat hoc ipſum eſſe, per quod omnia videt, ſine quo nil cognoſceret, acutiſſime conſiderare. Similes enim ſumus homini qui cum intentus maneat ad varios colores videndos, non tamen lucem ipſam conſiderat, qua ad videndos colores vtitur: atque ſi eam abſque coloribus videat, nil videre exiſtimet: ita & intellectus noſter circa particularia intra occupatus, non aduertit ipſum eſſe, quod tamen primo ſibi occurrit: videnſq. lucem illam puriſſimam, nil plane ſe

intueri opinatur, non intelligens ipſam puriſſimæ lucis caliginem eſſe ſummam mentis noſtræ illuminationem. Hoc eſſe conſiderato fit tranſitus ad eius participationem ad intra in Trinitate perſonarum. Deinde concludit quomodo poſt omnes has intellectuales operationes, oportet vt ſuperius aſcendamus ſecundum affectum, quod fit, cum relictis illis apex affectus totus transfertur, ac transformatur in Deũ, quæ transformatio myſtica eſt, & ſecretiſſima, quam nemo nouit niſi qui accipit, nemo accipit niſi qui appetit, non appetit niſi quem ſancti Spiritus ignis medullitus inflammat, quem Chriſtus miſit in terram. Quapropter parum ſtudendum eſt inquiſitioni, multum vnctioni, parum linguæ, plurimum internæ lætitiæ, parum verbo & ſcripto, totum Dei dono. Si noſſe velis, quomodo hæc fiant, interroga gratiam, non doctrinam: deſiderium, non intellectum: orationis gemitum, non lectionis ſtudium: ſponſum, non magiſtrum; Deum, non hominem: caliginem, non claritatem: non lucem, ſed ignem penitus inflammantem, & in Deum ardentiſſimis affectibus transferentem: qui ignis eſt ipſe Deus. Sed quia ſcriptum eſt Exod. 33. Non videbit me homo & viuet: moriamur & ingrediamur caliginem: imponamus ſilentium ſollicitudinibus & concupiſcentijs ac phantaſmatibus, vt cum Chriſto crucifixo tranſire poſſimus ex hoc mundo ad Patrem. In principio Opuſculi quod Paruum bonum dicitur, ita ſcribit: Re ipſa expertus ſum, in otio

æterni

æterni amoris affluentia non aſpergi, nec etiam dum corporaliter grauabar, & præ itinere fatigabar, ſpecialem illum ardorem ſentire non poteram, immo cum in omnibus his frigeſcerem, poſtpoſitis reliquis quibus exterius detineri poſſem, Saluatoris ſolummodo mei aſpectibus aſſiſtere contendi, & in eius odoribus immorari.

EX OPVSCVLO DE SEPTEM itineribus æternitatis. Cap. XXIIII.

SEptem ſunt itinera ducẽtia ad æternitatem. Primum, æternorum recta intentio. Secundum, æternorum ſtudioſa meditatio. Tertium, æternorum puriſſima contemplatio. Quartum, æternorum charitatiua affectio. Quintum, æternorum ſecreta reuelatio. Sextum, æternorum experimentalis deguſtatio. Septimum, æternorum Deiformis operatio. Ad hæc itinera compellat Dominus animam, dicens: Surge, propera columba mea (ſpiritu ſimplificata) amica mea, ſurge, & propera, iam hiems peccati ac frigoris tranſijt, imber curarum diſtrahentium receſſit: iam venit vernũ tempus flores producens, tempus amputationis eorum, quæ ſuperflua ſunt, tandem appropinquauit. Omnia hæc itinera abſcondita ſunt ſuperbis ſapientibus, & mundi huius prudentia turgentibus. Incuruati, inquit, ſunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius. Primum igitur iter merito recta intentio dicitur: nam vt dicit Gregorius in Moral. Vigilanti

cura

cura in omnibus operibus intentio noſtra penſanda eſt, vt nil temporale in his quæ agit, appetat, ſed omne id in æternitatis ſoliditate figat: ne ſi extra æternitatis fundamentum actionis noſtræ fabrica erigatur, totum opus redigatur ad nihilum: nam quælibet opera licet ſumma, fruſtra fiunt, ſi cordium intentiones extra æternitatis certitudinem deflectuntur. Sequitur ſecuudum iter, ſtabilita enim mente in hac recta intentione, emergit continuò ſtudioſa ac feruens meditatio, qua vehementer inſiſtimus ad inquirendam & inueſtigandam veritatem. Differt hæc à cogitatione, vt ſcribit Richardus, quòd cogitatio vagis motibus ad diuerſa ſpatietur: meditatio vero ad vnum tendat inceſſanter: ideo cogitatio abſque labore fructu caret, meditatio vero licet laborioſa fructu affluit. Præterea ſciendum eſt, Dominum ſæpe & multipliciter alloqui interius inſpirationibus ac illuſtrationibus ipſos meditantes, quaſi illos laborantes & ex itinere fatigatos reficere velit: aliquando vero arguit & comminatur Dominus, vt cum dicit: Si quis in me non manſerit, mittetur foras ſicut palmes: aliquando docet, ſuadet, pollicetur, conſolatur: & ſic alloquentem Dominum alloquitur etiam anima humiliter ac reuerenter. Vt enim ait Bernard. ſuper Cantic. Sicut Dominus & Moyſes mutuo ac familiariter quaſi amici loquebantur: ita Deus animam, & anima ipſa Deum ſuauiſſime alloquitur. Lingua Verbi, inquit, eſt fauor dignationis, lingua ani-

mæ

mæ eſt feruor deuotionis: qui hac caret, elinguis eſt & infans, & nullum poteſt illi eſſe colloquium cum Verbo Dei. Cum Verbum loquitur, fieri nequit, vt anima eius ſermonem non ſentiat: ſermo namque Dei viuus eſt & efficax: nec etiam cum lingua animæ loquitur, poteſt non exaudiri ab eo, à quo ad loquendum mouetur. Verba autem animæ ad Deum, feruentia ſunt deſideria (deſiderium cordis eorum audiuit auris tua) vt ſcribit Gregor. admirationes, filiales timores, noſtræ vilitatis perfectæ recognitiones, & ſimilia. Inſuper aduertendum eſt, diuinam allocutionem ſemper meditationem noſtram præcedere: non enim niſi diuina inſpiratione perculſi, meditari poſſumus, quia hominis cor niſi à Deo iuuetur & illuſtretur, ſemper phantaſias patietur. Niſi ergo, ait Richard. diuina inſpiratio ad meditationem mentem noſtram excitet, exponens quid, quando, & qualiter ſit meditandum, humana meditatio futilis remanet & vana: in ea namque non exardeſcit ignis deuotionis, ſed vanitatis. Diuina ergo allocutio inchoat, inſtruit, & perficit meditationem noſtram: in ea meditatione quamplures nuncios à dilecto noſtro venientes accipimus, qui nos de agendis iuxta Domini beneplacitū, aut cauendis plene inſtruunt. Sequitur tertium iter, quod eſt contemplatio, quæ meditationi non aliter confertur, quàm terminus ad quem, ſeu quies ad motum. Meditatio enim eſt inueſtigatio & inquiſitio veritatis æternorum cum

magna animi induſtria, qua durante nondum anima figitur in æternis. At cum homo meditans, quod quærebat inuenit, quieſcit in eo cum admiratione & mira iucunditate, ac tum dicitur contemplari. Quare meditatio ad contemplationem non perueniens, imperfecta manet & minus vtilis. Hoc ex Richardo. Diffinit enim contemplationem eſſe liberam intellectionem in æterna ſpectacula directam, ac cum admiratione ſuſpenſam. Dicitur autem libera quòd immunis ſit non ſolum à prauis affectionibus, & vanis cogitationibus, ac quibuſcumque temporalibus imaginibus, ſed etiam à diſcurſibus & & inquiſitionibus bonis, cum iam quieſcat in ſimplici æternorum intuitu, dulciſſima dilectione & experimentali ſuauitate plene delibuta. Tanto autem anima diutius in hac felici ſuſpenſione perdurat, quanto plus à retrahentibus remouetur, ac elongatur. Importare etiam ſolet ſuſpenſio violentam quamdam eleuationem ſupra naturæ limites (ſunt autem contemplantiũ mentes quaſi ſpecula terſa radios ſolares à fonte luminis deſcendentes recipientia) quæ ex tribus prouenire ſolet: quandoq. ex admirationis magnitudine ita dilatatur, vt ſemetipſam non capiat, ſed ſupra ſe eleuata, in alienationem tranſeat. Dicitur etiam ex magna deuotione mens ſupra ſe extolli, quando tanto cæleſtis deſiderij igne ſuccenditur, vt amoris intimi flamma vltra humanæ naturæ portionem excreſcat, quæ animam ad inſtar ceræ liquefactam à pri-

ſtino

ſtino ſtatu reſoluat, & quaſi fumum attenuatam ad ſuperna velociter emittat. Tunc vero maxima admiratione anima ſupra ſe effertur, cum diuino irradiata lumine, & ſummæ pulchritudinis admiratione ſuſpenſa, tam vehementi ſtupore concutitur, vt à ſeipſa funditus deturbetur, ac in modum coruſcantis fulguris ex ſui ipſius deſpectu ad ima deijciatur: Quo fit vt ſublimius & celerius per ſumma deſideria illæſo intuitu efferatur. Ex magnæ autem exultationis ac iucunditatis vi mens ſupra ſe rapitur, quando intima illa æternæ ſuauitatis abundantia plene inebriata, quid ſit, quid fuerit, penitus obliuiſcitur, & in alienationis exceſſum præ gaudij ſui nimietate producitur. Hæc Richard. Vnde Origenes ſuper Cant. ſic ſcribit: Contemplantem verum & iubilantem perfectum te iudico, ſi primo te perficiat actio, ideſt, ſi ſis mortificatus, & in virtutibus exercitatus, ſi rationabilia celeri motu percurras, ſi intelligibilia illuminata fide cognoſcas, ſi in primo vero & ſummo bono intellectionem & voluntatem tuam defigas: inde ſugens, quo teneritudinem tuam nutrias & bibas, vnde gaudeas, haurias, vnde non deficias. Vt autem facile cognoſcas, quod diſcrimen ſit inter contemplationi intentum, & ſanctæ actioni ſtudentem, attende quæſo verba Bernard. Ser. 41. ſuper Cant. Cum anima, inquit, in actione ſua non in aliud quàm in Deum tendit, quamuis illud Dei cauſa faciat, non tamen hoc dicitur Mariæ otium, ſed Marthæ negotium,

quæ

quę adhuc ſollicita eſt, & turbatur erga plurima & nequit terrenarũ actionum vel tenui puluere: non reſpergi, quem tamen facile in hora ſanctæ deuotionis exterget. Itinerantes in vita actiua facile turbantur, contemplatiuus autem ſolum in Deum totis animæ viribus properans, non turbatur, ſed potius fouetur, & miris conſolatiobus enutritur: ſublimes enim habet delectationes, ſicut & illuminationes contemplantium vita. Oportet tamen vt prius ſis Iacob luctans, quàm Iſrael Deum videns, ac dicens: Vidi Deum facie ad faciem. Geneſ. 28. Quæ verba exponens Hugo de Clauſtro animæ, ſic ſcribit: Tunc ex Iacob fit Iſrael, quando poſt bonæ actionis labores ad contemplationis lucem peruenire datur. Caiet. 22. q. 18. art. 3. dicit ex B. Thomæ ſententia, tria eſſe quæ in contemplationis progreſſu ſeruanda ſunt: Acceptio principiorum: Deductio ex illis: Ipſa contemplatio. Ad primum pertinent auditio, lectio, oratio. Ad ſecundum meditatio, conſideratio, ſpeculatio. Tertium eſt ipſa contemplatio cum ſubſequenti admiratione. Quartum iter eſt (vt redeamus vnde digreſſi ſumus) charitatiua affectio, quæ immediate ſequitur contemplationem, quæ ad magis intima & ſecretiora deſcendit quàm ſpeculatio: eò enim ingreditur quò nullus ſcientiæ aut ſpeculationi aditus patet. Nemo autem ſcire poterit, an charitatem habeat, niſi per ſigna & coniecturas, quæ ſunt indicia charitatis. Incipientium ſunt contritio, delectatio in audiendo verbo

Domini

Domini percepta, promptitudo in bonis operibus,triſtitia de defectu ſpirituali proximi concepta, & lætitia de profectu ſpirituali fratris proueniens. Charitatis proficientium ſigna hæc ſunt, iuſta & frequens conſcientiæ examinatio de peccatis venialibus: nam feruori charitatis obſiſtunt: at proficiens charitas omnes has paleas exurere ſuo nititur calore. Secundum ſignum, concupiſcentiæ temporaliũ rerum diminutio. Tertium,diligentia in exercitijs ſpiritualibus internis, ſicut etiam exteriorum ſenſuum exercitationes vitæ corporalis ſigna ſunt. Quartum,ſtudioſa mandatorum Dei obſeruatio. Quintum, ſi Dominus ſe tibi reuelat,iuxta illud Ioan. 15. Iam non dicam vos ſeruos. Vnde Richard. ſcribit: Certiſſimum tibi ſignum ſit, quòd dilectum tuum minus diligas,& ab eo minus diligaris,ſi ad theoricos exceſſus vocantem ſequi nondum merueris.Signa vero charitatis perfectæ in via hæc ſunt: Primum, quando quis paratus eſt, ſi ita neceſſe ſit,pro proximi ſalute mortem ſubire, vt ſcribit Auguſt. ſuper Epiſt. Ioannis. Secundum,inimicum diligere, & Dei ipſius cauſa illi benefacere,vt idem Auguſt. ſcribit in Enchiridio. Tertium, aduerſa omnia non ſolum patienter,ſed etiam gaudenter ſuſcipere: charitas namque perfecta hominem reddit adeo à ſenſibus alienum, vt æque proſpera ac aduerſa contemnat:iuxta Greg.ſententiã ſuper illud, Fortis eſt vt mors dilectio.Quartum,ſi homo præſto ſit omnibus propter Chriſtum renunciare, vt liberius

rius charitatis ardoribus vacare poſſit,atq. omnia præter Deũ veluti ſtercora reputare videatur. Quintũ,nil aliud quàm Deũ ſolũ timere,hoc eſt,nõ homines,non pœnas, non tormenta formidare. Hæc ſigna externa ſunt,& quæ exterius conſpici poſſunt. Sunt præter hæc alia quinq. interna: Primum, profunda & intima ſuſpiria mentis, quando memoria dilecti ſui tangitur: ſunt enim quaſi nuncia amoris feruida, donec dilectũ videat. Secundum,ſublimia & ardentiſſima deſideria videndi Dominum, ac moleſtiſſime ferre vitæ præſentis pondus. Tertium, cogitationes erga omnia temporalia languidæ: faſtidit namque terrena omnia, ſolis æternis inuigilans. Quartum, tædium quod ex expectatione concipit: nam perfecte amanti mora quælibet longa eſt, & expectatio oneroſa: acerbum enim exiſtimat cruciatum cogitationum quæ non ſint amoris. Vt enim ſcribit Linconien. ſuper lib. cæleſt. hierarchiæ. Amore nil eſt velocius, nihil acutius, nihil ſubtilius, ideo quieſcere nequit, donec in intimum dilecti pectus deſcendat: & ſi quando à curſu ſuo retardari contingat,quo minus ad dilectum aſcendere valeat, mirum in modum angitur atque affligitur. Quintum, affectiones extaticæ: Eſt autem extaſis mentis exceſſus: nam cum amor non permittat amantem ſui iuris eſſe,ſed in amatum trãsformari cogat, ideo ſæpe producit exceſſum mentis ſuſpenſæ,& in dilecto abſorptæ. Dicendum aliquid hoc loco videtur de charitatis

gradi-

gradibus. Primus eſt, charitas vitans omne mortale. Secundus, charitas indefeſſe ſtudens medijs omnibus adhibitis proficere. Tertius, charitas infatigabiliter adhærens, qualis eſt cõtemplantium, qui aſſidue ad contemplationem & amorem ardentius properant. Quartus, charitas inſuperabiliter difficilia omnia & aduerſa vincens, & mortem ipſam, ſi opus ſit. Quintus, charitas inſatiabilis, inextinguibili ſiti ardens ad Deum, in nulla alia re quieſcens, quæ cor medullitus transformat: quapropter amor violentus dicitur: atque huius aſſignat Richard. plures gradus. Primus violenti amoris gradus eſt, amor vulnerans. Dicitur autem cor amore vulneratum, quando amoris ſagitta transfixum, intime ardet, æſtuat, anhelat, gemit, ſuſpirat, non ſe cohibere valẽs ob amoris vehementiam. Vnde etiam fit, vt ſæpe palleſcat, ac præ amore tabeſcat. Secundus dicitur amor ligans, videlicet quando animus ita Dei amore aſtringitur, vt nihil aliud meditetur, aliorum omnium obliuiſcatur, quidquid agat, quidquid loquatur, ſemper præſenti offert Domino, illum enim mente intuetur, perenni retinet memoria, illum dormiens, illum vigilans cogitat: ideò vulnerationem hæc ligatio & ſtrictiſſima vnio ſequitur, qua mens ſolum Deum ipſum ſitit, vnum diligit, vnum intuetur, nihil ei præter vnum Dominum dulce eſt, in vno tantum quieſcit, vno reficitur, ſi aliud quiduis occurrat, quod huic vni non ſubſeruiat, mox expellit: opprimit ac violenter

lenter propulſat deſideria, ſtudia, exercitia omnia, quæ ad exoptatam deſiderij ſui metam comprehendendam non conducant. Cum verò datur vno ſuo frui, tunc omnibus bonis ſe abundare credens nihil aliud admittit. Poſt hunc ſequitur tertius amoris violenti gradus, langueſcere faciens: qui lãguor prouenit, quando ex hac amoris vehementia mẽs in Deum, qui luminis abyſſus eſt, rapitur: ita vt humanus animus hoc tẽporis articulo omnium exteriorũ oblitus, ſeipſum penitus neſciat, totuſq. in Deum ſuum tranſeat: vbi non intonat carnalium curarum aut cogitationum ſtrepitus, ſed fit ſilentium quaſi dimidiæ horæ ſpatio, vt ſcribitur in Apocalip. manetq. tunc ſpiritus quaſi exuſtus, & totus in quendam affectum conuerſus. Anima hunc gradum aſcendens (ait Richard.) quaſi nihil iam proprio peragit arbitrio, ſed omnia diſpenſationi ac beneplacito diuinæ maieſtatis committit. Nam ſicut artifex liquefactis metallis quamcumq. formam voluerit, imprimit, ſic anima in eo ſtatu ad omnem diuinæ voluntatis nutum ſe facile applicat, & ſpontaneo quodam ardore ad omne eius arbitrium ſe accommodat: aut iuxta diuinæ prouidentiæ modum voluntatem ſuam componit. Vnde dicit idem paulò inferius: In primo gradu transfigitur affectio, in ſecundo ligatur cogitatio, in tertio diſſoluitur actio: nam nihil agere libet, niſi id ad quod ardor vrgeat. Quartus violentæ charitatis gradus deficere facit, quod fit (vt inquit Richar.) quando aſtuantis animæ

deſide-

deſiderio nihil plene ſatisfacit, & inde in deliquium ducitur. Cuius violentiæ gradus vix verbis explicari poteſt. Eſt enim quaſi feliciſſima inſania, & prudentiſſima amentia, cum anima dilecti ſui incredibili ſiti exagitata, videns ſe nullo ſpirituali affectu poſſe ſatiari, prorumpit in vehementiſſima deſideria tolerādi omnia tormenta, & pœnas omnes pro Deo, atque hoc ſummas reputat delicias. Hic autem notandum eſt ex doctrina Lincon. ſup. Dionyſ. de Cœleſt. Hierach. qui quærit, qua ratione perfectæ animæ dicantur feruere. Feruere dicuntur ea quæ impreſſo calore, ſurſum ſupra ſe ferūtur, & proprio pondere in ſe redeunt, & huiuſmodi ſuper ſe elationes, & in ſe mutui relapſus feruores dicuntur. Cum igitur ſancti viri æſtuantes in Deum ſe extollunt, & poſtea proprio preſſi pondere, in ſeipſos relabuntur, & ab actuali illa ſuper ſe eleuatione reſidunt; feruere etiam dicūtur, quaſi illo temporis momento caloris diuini vi extra ſe iactentur, & ſupra ſe extollantur. Quintum iter, quod immediate præcedens ſequitur, æternorum occulta reuelatio dicitur: nā quanto aliquis ardētius Deum amat, tāto plenius dilectus reuelatur: & quanto dilectio eſt ardentior, tanto diuinorū cognitio eſt profundior, & magis perſpicua: quę namq. nobis propinqua ſunt, facilius conſpiciuntur, & amore Deus nobis fit propinquiſſimus, cū nos ipſos in Deū transformare poſſit. Cum igitur ardēs dilectio perueniat, quò intellectio accedere nequit (& ideò Paulus Eph. 3.

ſcribit dilectionem præſtare ſcientiæ) ideò ardenter Deum amantes, plenius Deum cognoſcunt, quàm acutiſſimo intellectu pollentes. Ad cuius faciliorem explicationem obijciens Bonauentura illud Auguſtini: Incognita amari non poſſunt, ſic reſpondet: Non eſſe dicendum quòd ardenter amans neceſſario habiturus ſit maximam aliquam notitiam intellectualē, ſed quòd ipſemet ardens amor eſt formaliter quędam notitia affectiua ſeu experimentalis. Amor enim impetu vehementi fertur in amatum, ſitiens intra ipſum ingredi, imò ſi fieri poſſit, ipſummet amatum effici, & hoc eſt, cur magis immediate ipſi vniatur quàm cognitio, & dicitur cognitio quædam experimentalis. Vercellen. ſuper Cant. dicit intellectum & affectum ſimul incedere, vſque ad nouiſſimum intellectus defectū, vbi ſuæ intellectionis & luminis præſcriptum habet terminum immò conſummationem. Affectus autem vlterius progreditur, exercens tunc intima in Deum ſuſpiria ſuper intellectuales extenſiones, immiſſiones, feruidos fulgores, & fulgentes feruores: ad quorum omnium ſublimes exceſſus intelligentia trahi nō poteſt, immò tunc affectus mirabiliter ardet & operatur, quando intellectus in caligine detinetur. Tandem concludit Bonauent. reuelationem ſuperintellectualem non ſemper fieri per aliquam intelligibilem cognitionem, ſed per ardentiſſimam dilectionem, experimentalemq. notitiam. Sextum iter quod præcedentibus ſubnectitur, eſt experimen-

talis prægustatio & notitia. Et vt facilius quæ diximus intelligantur, aduertendum eſt, experientiam ſiue notitiam nihil aliud eſſe quàm actum quo vnaquæq. potentia tendit in ſuum obiectum. Nam licet omnes mihi dicerent mel eſſe dulce & hoc rationibus probarent, tamen ſi numquam guſtaſſem, dicere non poſſem, me experimẽtalem dulcedinis eius notitiam habere, ſed opinionem, aut ſcientiam. Simile fit circa potentias interiores: nam quamuis Scriptura & reliqui omnes dicant mihi, quàm dulcis eſt Dominus, numquam tamen de ea dulcedine Domini notitiam experimentalem me habere dicam, niſi guſtus ipſe meus diuinam dulcedinem ſentiat, & cum ſponſa dicat: Fructus eius dulcis gutturi meo. Inde Bernard, ſup. Cant. Quidquid de occultis tuis ò Domine Ieſu nouimus, hoc aut Scriptura docente, aut te reuelante, aut certe (quod perfectorum eſt) guſtu, ideſt, experientia didicimus. Quid prodeſt multa ſcire, ſi ea tamen non guſtes aut experiaris? & ideò Petrus in Epiſtola ſua ait: Si tamen guſtatis quòd dulcis ſit Dominus. Huius ſublimis deguſtationis impedimentum ſolet eſſe carnalis affectus: nam cum carnalis ſenſus munere ſuo foris vtitur, interior ſenſus quaſi ſomno ſepultus ſpiritualium gaudiorum nequit ſentire dulcedinem, quæ niſi palato mentis percipi non poteſt, exteriorum ſenſuum vagatione ſopita. Siquis diligẽter à delectatione exteriori diſtrahitur, mox neceſſario deguſtare incipit aliquid

internæ dulcedinis, ne ſi omni delectatione priuetur, quaſi aridum ſemen ac ſine humore ad ſapientiæ germen non conualeſcat. Quantus autem hic guſtus ſit, nec is, cui guſtare datum eſt, ſatis poteſt exprimere: ſola enim noſcitur experientia. Quem tamen vt experiri poſſemus maximum nobis collatum eſt remedium in ſacramento Euchariſtiæ digne ſumpto: at qui guſtum hunc penitus ignorat, neceſſe eſt eum miſerabili fame perire. Super quo vide Greg. in in Moral. ſuper illud Iob. 18. Attenuetur fame robur eius. Et Bernar. ſuper illud: In odorem vnguentorum tuorum currimus, ita ſcribit: Quamuis ſuauis ſit Dominus vniuerſis, maxime tamen domeſticis, & quanto quis illi vitæ merito ac mentis puritate ſit propinquior, tāto magis eum arbitror recentiorum aromatum & vnctionis ſuauioris ſentire fragrantiam. Verumtamen in his rebus intelligentia ſolum capit, quod attingit ſapientia: Deus enim deſiderio quæritur, cognitione inuenitur, guſtu verò tangitur & detinetur. Amplexamur namque Deum non intellectu, ſed voluntate, vt placet Auguſt. lib. 9. de Trinitate cap. 6. Vnde ſponſa: Tenui eum, ſcilicet, ineffabilibus amplexibus, neque dimittam. Tandem aduerte, & attente lege hæc apud Bernard. in lib. de Amore. & Gregorium ſuper illud Iob. Auris verba dijudicat, & fauces comedentis ſaporem. Aſſerunt enim quamplures eſſe, qui ſacras Scripturas & diuina myſteria intelligant, ea tamen experimentali guſtu non

ſtu non tangunt: nam quæ intelligunt, non ipſis medullitus per amorem inhærent. Verum enim guſtum, de quo loquimur, percipere plene nequeunt, niſi hi qui priora itinera prædicta experti ſunt. Septimum & vltimum iter eſt introitus ad æterna per meritoriam & Deiformem operationem: parui momenti eſſent prædicta omnia, niſi ea Deiformis operatio conſummaret. Quid nobis prodeſſe poterit cum Deo dulciſſime conuerſari, ſi inde ad nos redeuntes exemplaris operationis lumen non attulerimus? Vult enim Dominus, vt in agendo illi ſimiles efficiamur, cum ad eius imaginem facti ſimus. Vult præterea, vt Angelis etiam in operando aſſimilemur, cum ad eorum ſocietatem creati ſimus, in operando inquam quo ad actum purgandi, illuminandi, & perficiendi. Vult etiam vt ardeamus amore cum Seraphim: diuinorum ſcientia fulgeamus cum Cherubim: ſpirituales facti omnia iudicemus cum Thronis: nobis ipſis dominemur cum Dominationibus: fortiter reſiſtamus inordinatis motibus noſtris malignorumque ſpirituum ſuggeſtionibus, cum Virtutibus: regnum animæ in iuſtitia & pace gubernemus, cum Poteſtatibus: ſubditis noſtris debite prouideamus, cum Principatibus: magna ſi habemus, proximis noſtris communicemus cum Archangelis: minora ſubſidia indigentibus impertiamur cum Angelis. Igitur felicia hæc itinera ſumma animi contentione percurramus: ſpiritus enim

Digitized by Google

noſter in his itineribus ita progredietur: Primo conſolatur, deinde conſolatus currens caleſcit, calefactus deuotione molleſcit, mollificatus amando liqueſcit, liquefactus feruore ſurſum extollitur, vt nuſquam niſi in æternitate ſubſiſtere ac quieſcere velit. Origenes ſuper Cantica ſic ſcribit: Dulciſſimus affectus diuinæ contemplationis eſt liquefactio, cor autem liquefactum lectus mollis eſt & calidus, vbi ſuauiſſime quieſcit dilectus, vbi contacta ſponſa ſpirituali contactu, maximam illi impertitur delectationem.

ANAGOGICA EXPOSITIO Orationis Dominicæ.

Cap. XXV.

Pater. Natura & gratia, qui nobis eſſe naturæ communicaſti, ſenſum ac motum naturalem: atque eſſe gratiæ, ſenſum ſcilicet & motum gratiæ, ſine quo eſſe, eſt peius eſſe quàm nihil eſſe.

Noſter. Qui tuæ bonitatis liberali largitione multos quotidie filios gignis ſecundum eſſe ſpirituale gratiæ & amoris.

Qui es in cælis, ideſt, qui mirabiliter habitas in animabus, cælorum proprietates habentibus, hoc eſt, in amore tuo firmis: ſemper mobilibus ob ſublimium deſideriorum aſſiduitatem: item quæ ſunt ſideribus ornatæ. id eſt, clariſſimis virtutibus.

San-

Sanctificetur nomen tuum, ideſt, efficiatur in me abſque terra nomen tuum, purgatis omnibus terrenis affectibus.

Adueniat Regnum tuum, ideſt, omnino & ſemper in anima regnes, vt non ſolum motus nullus aut actus ſit in ea contra præcepta tua, ſed omnes actiones noſtræ iuxta tuæ gubernationis cenſuram fiant. Bernardus Sermone 73. ſuper Cantica exponit hæc de ſecundo aduentu, dicens: O ſi finiatur iam ſeculum hoc, & manifeſtetur regnum tuum. Hoc cupit, hoc expetit ſponſa, ideſt Eccleſia.

Fiat voluntas tua. in terrenis hominibus ſicut fit in cæleſtibus, ideſt firmis, ſemper mobilibus, & ſideribus ornatis, vt ſupra dictum eſt.

Panem noſtrum quotidianum. O Pater niſi mittas deſuper panem feruoris atque ſpiritualis cõſolationis quotidie ſinguliſque horis, mox deficimus & ad quærendum viliſſimum panem externarum conſolationum relabimur. Mitte ergo benigniſſime Pater micas de menſa illa opulentiſſima, quibus (ideſt actibus vnitiui amoris) niſi anima quotidie paſcatur, ſuæ fortitudinis vigorem indubitanter amittit.

Dimitte nobis debita noſtra. Etiam minima venialia, pœnaſque pro illis debitas remittas: illa enim deteſtor & odi, nam tuæ lucis in me radium obnubilare, & amoris vnitiui feruorem tepeſcere faciunt.

Ne nos inducas in tentationem. Quanto plus

te diligo benigne Domine, eo magis à te ſeparari pertimeſco, cōſiderata carnis fragilitate, & infeſti hoſtis aſtutia. Nō igitur permittas me Domine eius blādicijs, aut inſidijs vnquam nutare, ſed libera quæſo me à multis ad malum propenſionibus, & pœnis etiā purgatorij, quatenus dulciſſimam tui viſionem differre poſſunt.

IDEM IN OPVSCVLO DE SEPTEM *gradibus contemplationis.* *Cap. XXVI.*

SEptem contemplationis gradus hi ſunt: Ignis, vnctio, extaſis, ſpeculatio, guſtus, quies, gloria. Nam primo anima igneſcit, ignita inungitur, inuncta rapitur, rapta ſpeculatur vel contemplatur, contemplans guſtat, guſtans quieſcit. Hi gradus gradatim aſcenduntur ab his, qui diligenter in ſpiritualibus ſe exercent, qui tamen non niſi experientia percipi poſſunt, atque hos ſequitur ſeptimus in patria. De primo gradu qui ignis eſt, ſic Dauid loquitur Pſalm. 38. Concaluit cor meum intra me. Nam anima quæ ad adorandum Dominum ſe effundit, ſubito irradiatur ardenti diuinæ maieſtatis radio, qui pias affectiones accendat, malas exurat, teporem inflammet, fitque anima velut holocauſtum in conſpectu Domini, in quo mirifice delectatur. Deus adeſt, illa pauet, Deus ignem immiſſum auget, vt plus caleat: illa ortas affectiones colligens, fouet eas vt ſub-

ſubminiſtrata pinguiori materia, magis creſcat incendium. Secundus gradus eſt vnctio, id eſt, roſeus quidam liquor qui per totam animam diffuſus, eam erudit, corroborat, confortat diſponēs ipſam ſuauiter ad veritatis certitudines ſuſcipiendas pariter & contemplandas. Hic gradus præcordia irrigat, temperans primi gradus calorem, ſcilicet ne plus ardeat, quàm oportet: quod enim ignis purificat cremãdo, hoc vnctio mulcet, pinguedinem ſuam infundens, vt anima ad ſuſcipiendos diuinos radios inter ſe aptior maneat. Tertius eſt voluptoſa hominis interioris eleuatio ſupra ſeipſum, id eſt, deſerto exteriori homine, vt proprius ad fontem diuini amoris accedat. Nam oblito exteriori homine anima pro viribus ſe ad æterna & altiſſima ſurſum extollit mediantibus actiuis virtutibus, puritate ſcilicet & humilitate: humilitate enim deſeritur homo exterior, puritate ſurſum agitur interior, vt diuinos radios ſuſcipere poſſit. Sequitur quartus qui eſt contemplari ſeu ſpeculari diuitias ſoli Deo notas, inueſtigatione intellectuali ſimul & affectiua, licet affectio profundius deſcendat quàm intelligentia. Nam præcurrente intelligẽtia, cum ingredi nequeat, quaſi per ſpeculum videns foris ſedet, affectio vero quę neſcia eſt ſpecularis viſionis, celeriter ingreſſa dilecto vnitur: intromiſſa tamen affectione ſubſequenter ingreditur intelligentia, quod vbi fit, inebriatur affectio cęleſti & miro quodã ſapore, & lucidiſſimis radijs intelligentia illuſtratur. Hunc gradum

iam

iam plene conſcenderat, qui dixit: Nos autem reuelata facie, ideſt, remotis omnibus impuritatibus faciem intelligentiæ velantibus, gloriã, ideſt, claritatem Domini ſpeculantes, in eandem transformamur imaginem, ideſt, in ea quæ imaginamur ſeu ſpeculamur (abſtractus enim homo à ſeipſo abſorbetur in Deum) & à claritate in claritatem manuducti ab ipſo Domini Spiritu; diuinis ſplendoribus ac cognitionibus adimplemur, proficientes de cognitione in cognitionem, ac de lumine in lumen. Quinto loco ſequitur guſtus; qui eſt ſuauiſſima diuinæ dulcedinis prælibatio, ex diuini Spiritus vberrimo fonte in animas contemplantium diſtillata. Non enim ad ſatietatem, ſed ſenſim ſuauiſſimis illis guttulis recreamur, ideò eſurientem nutriunt, vehementer alliciunt, concitantq. ad frequentiſſime orandum ac dicendum: Os meum aperui, emitte Pater, & ſimilia. Sequitur ſextus, qui eſt mira quædam & ſuauis tranquillitas per infuſam nobis ex orationis frequentia dulcedinem concreata: quæ ſolum ſpiritualibus viris qui in contemplandi actu maximos progreſſus fecerint, conceditur: nam hi bonitatis diuinæ familiaritate recipiũt cæleſtes immiſſiones animalibus hominibus penitus ignotas. Diu laborandum eſt, vt ad huius felicitatis conditionem peruenias. Moyſes (vt inquit Baſil. 1. Homilia in Exaemer.) quadraginta annis contemplationi vacauit in terra Madian, in quam ex Ægypto fugiens ſe receperat, & ideò diuina frui potuit

fami-

familiaritate: octuaginta namque annorum erat quando Dominus de rubo allocutus eſt eũ. Tu ergo perſeuera & ſuſtine Dominũ, ſpe enim tua non fruſtraberis. Affirmat Thaulerus contemplantes ſæpe in tantam exultationē ac mentis iubilationem rapi, vt eam ſuſtinere non valentes, cogantur erumpere in verba, ſuſpiria, & ſingulares geſtus; quod niſi facerent, ex eorum ore prorumperet ſanguis (vt ſæpe accidiſſe conſtat) aut in grande aliquod valetudinis periculum inciderent. Addit etiam, his in remoto à turba loco porrigendam eſſe communionē, ne ignarum vulgus eorum inſolitas videns oris mutationes, offendatur. Fatetur tamen hos cum ad maiora aſcendunt, ſcilicet, ad puriſſimam vnionem quam perfecti viri experiũtur, vel hæc non faciunt, vel facile geſtus mutationes comprimunt. Poſtquàm homo in via ſpirituali puer eſſe deſijt, vtpote iam abunde lactis refocillatus dulcedine (ideſt, ſpiritualium conſolationum) & in virilem euaſit ætatem, iam à lactis alimento depulſus, ſuo labore victum quærere iubetur, vt cæli ſæuitiam ac procellas perferre diſcat, ſæpeq. fit, vt auferat illi Dominus, vel occultet omnia dona peculiaria, quæ antea conceſſerat, & illum cōpellat incedere tenebroſa, atque inaquoſa via, quaſi ſibi ipſi relictus; omnia ſua exercitia quibus antea delectabatur, faſtidit: nec vel tantillum tēporis in ſancta poteſt cogitatione permanere. Si ad Deum vult confugere, mox inde præ cordis ariditate & varijs tentationũ incurſibus

ſibus

ſibus repellitur. Cetera omnia iniucunda illi ſunt & ingrata, ita vt nullibi requiem inueniat. Neſcit denique quò ſe vertat. Si tamen prudens eſt & fortis, hæc corde meditetur, & ore proferat: Salue amaritudo amariſſima omnis gratiæ plena. Tunc ſæpe fœda vitia, quæ ante deuicerat, maiori vi impetunt, & quo maior eſt ſolemnitas, & ad eam intime celebrãdam purior vult fieri, eo duriorem ſe inuenit. O tu quiſquis es frater chariſſime, ne hinc anſam arripias ad vana ſolatia declinandi, fidelis permane cæleſti ſponſo, viriliter age, reſigna te totum in Dei beneplacitum: quod ſi feceris, intelliges tunc te eſſe Deo gratioſiorem, quàm quo tempore cæleſtibus blandicijs ab eo fouebaris. Hæ autem mentis anxietates varijs ex cauſis oriri ſolent, aliquando ex propria ac naturali hominis diſpoſitione, aliquando ex aeris intemperie, aliquando ex maligni ſpiritus operatione: denique Deo ſic permittente ſæpe euenit, vt hi in grauem triſtitiam, ac horribilem deſperandi tentationem præcipitentur: at ſi ſe totos in Dei beneplacitum reſignent, nullum eſſe efficacius remedium aduerſus has tentationes plene ſentiẽt. Huius reſignationis tanta vis eſt, vt nil cum ipſa conferri valeat, reſignationem quippe Martyrum excedit: illi enim diuina conſolatione ſuffulti tormenta ſpernebant, mortẽ hilariter oppetebant, ſed interne Deo carere, ſupplicia omnia excedit, in eo præſertim homine qui requiẽ mentis in Deo pacemq. internam eſt expertus.

Illum

Illum verò qui in ea cordis ariditate & ſpiritus perturbatione fortem ac fidum ſe Chriſti athletam præſtiterit, mirabiliter Deus ipſe poſt pugnam reficit, & purgans eum illo igne terribili, in ſe tandem transformat, ac demum, in ineffabile refrigerium transferens ipſum, immergit in ſuæ diuinitatis abyſſo. Nulla igitur commodior ac tutior via ad affluentiam cæleſtium gratiarum promerendam eſſe poteſt, quàm toto cordis affectu expetere internas & externas calamitates & afflictiones pro Dei amore. O ſi quidquid Dominus permittit id tamquam optimum de manu eius libentiſſime ſuſciperemus ſiue proſperum, ſiue aduerſum: ſiue dulce, ſiue amarum: quod ſi ſic fieret, ſemper internæ pacis felicitate frueremur, atque hic eſt totius perfectionis ſcopus. Si faber ferrarius nequeat ſolus in varios vſus ferrum mollire, conuocat alios vt malleis ferreis concurrentes, quamplurimis ictibus in quodlibet velint opus, ferrum aptare poſſint: ſic cum propriæ voluntatis duritia à nobis frangi nequeat, oportet plures conuenire tribulantes, & noſtri contemptores qui nos affligere & mortificare valeant. Item ferrum rubigine multa contectum, ſi in ignem mittatur, primo à rubigine contracta purificatur, ſecundo rubeſcit colorem rutilum ignis aſſumens, tertio liqueſcens ad quamuis formam ab artifice imprimendam aptum redditur: ſic anima inordinatis affectionibus ſcatens, ſi diuini amoris igne

ſuccen-

ſuccendatur, primo quidem purgatur: ſecundo rubeſcere ac clareſcere incipit ſanctis meditationibus, aſpirationibus, & cæleſtibus deſiderijs quaſi colorem ſuſcipiens: ſi demum in hoc diuino igne perduret, molleſcit ac liqueſcit expulſa duritia voluntatis, eiuſque proprietate in diuinam voluntatem transformata, habilis ac flexibilis redditur, & apta, vt in ea diuinum fiat beneplacitum tam in ſecundis quàm in aduerſis. Opportuna occaſio eſt diſciplinæ, id eſt, corporalis flagellationis, quo tempore caro contra ſpiritum ſuperbit, aut concupiſcentiæ motu, aut inuidiæ, aut indignationis, ob contumeliam ſibi irrogatam. Tunc verberanda eſt, atque his verbis caſtiganda. Adhuc viuis? expende quid te deceat, opus eſt hæc non dolere, ſi flagella pati nolis. Sic enim paulatim mentis impetus ſopiuntur vel penitus extinguuntur. Si filius vnigenitus patrem ſuum videat indulgentiorem erga ſeruum, mirum in modum triſtatur: ita etiam ſpiritus noſter grauiſſime mæret ſi caro delectatione fouetur. Multa ſunt quæ adhuc ignoras, cum nondum tranſieris à Theologia intellectus ad Theologiam affectus: à ſcientia ad ſapientiam: à cognitione ad deuotionem: quæ Theologia merito dicitur myſtica, id eſt, occulta quòd pauciſſimis nota ſit. Conſiſtit namque in excelſa contemplatione, in ardenti affectione, in raptibus, mentalibuſque exceſſibus: quibus omnibus ad cognitionem Dei facilius venire poſſimus

mus

Digitized by Google

mus quàm per humana ſtudia. Verſatur igitur hæc arcana Theologia in experimentalibus de Deo notitijs, quæ varijs nominibus à ſanctis nuncupantur, ſicut re ipſa variæ ſunt. Videlicet, Contemplatio, Extaſis, Raptus, Liquefactio, Transformatio, Vnio, Exultatio, Iubilus, Ingreſſus in diuinam caliginem, Guſtatio Dei, Amplexus, ſiue Oſculum ſponſi. Quæ omnia ab his qui ea numquam experti ſunt, dignoſci nequeunt, ſicut numquam efficere poteris vt cæcus colorem concipiat, aut ſurdus vocum harmoniam. De his enim dixit Dominus: Abſcondiſti hæc à ſapientibus, & reuelaſti ea paruulis. Nihilominus tamen fatemur inexpertos aliquid licet modicum experimentalis huius Theologiæ poſſe percipere, ſed ſpeculatiue & obſcure: hoc vero quatenus fidem habent experientijs ſanctorum qui in ea verſati ſunt. Atque inde fit, vt viri ingenio pollentes, ſi libris de Theologia myſtica incumbant, de ea & loqui & diſputare argutiſſime valeant, licet eam numquam experti ſint: immo aliquando ſubtilius & copioſius de ea loquantur, quàm experti, cum tamen multo minus intelligant. Ideo Gerſon in lib. de myſtica Theologia aſſerit omnino Theologis Scholaſticis expedire, quamuis deuotionis ſint expertes, libros myſticæ Theologiæ ſæpe legere, dummodo eorum doctrinæ aſſentiantur, ex ea enim lectione gignitur amor, & ſuboritur quidam ardor experiendi & cognoſcendi illa, quæ ſola fide percipiunt, & docta ratiocinatione conferunt:

Digitized by Google

Eloquium namque Domini ignitum eſt: quiſi via hac ad contemplationem peruenerint, tunc abſolutiſſimi Theologi merito dici poterunt; quales fuiſſe ſcimus B. Thom. Bonauent. & ceteros, quorum merita glorioſe recolimus. Id tamen maxime attendere curent docti inexperti, ne (cum deuotæ perſonæ ac ſimplices de affectibus ſuis in Deum miranda narrauerint, vbi nil ſit fidei contrarium, aut quod bonis moribus aduerſetur) obſtinate reſiſtant, ſed potius humili animo venerentur incognita, vel ſaltem iudicij ſui ſententiam ſuſpendant, illius examinis periculum Doctoribus in ea myſticæ Theologiæ eruditione relinquentes.

EXERCITIVM SPIRITVALE QVOtidianum, quod doceatur ſub hac methodo, & metaphoris. Cap. XXVII.

PRimo, arrepto ſpeculo diuinæ legis, Euangelicæq. perfectionis, accuratæ vulnera maculasq; noſtras etiam minimas perſpiciamus, quibus conſpectis, pudore confuſi, & corde contriti, ad diuina balnea confugiamus, ad diuini cruoris flumina, ad Dominicæ propitiationis myropolia: inſtar mulieris, quæ faciei ſuæ maculis in ſpeculo cognitis, ornare ſe properat & & maculas delere. Secundo, Dominicā benignitatem admiremur, dicentes: Quis hic eſt Dominus, qui amore hominum ductus, tanta pro nobis eſt paſſus, vt ſanguinem etiam ſuum effunderet, vt eſſet nobis omnibus in balneum & vnguentū?

Tertiò,

Tertio, ad conſiderandum immenſæ bonitatis pelagus rapi, & in eo immergi ac inebriari, quilibet noſtrum ſtudeat, ac tantæ bonitatis dulcedine & amore ad vnitiuum amorem inceſſanter anhelet, quod ſi adipiſcatur, facillime millies horæ momento innumerabilibus & ardentiſſimis deſiderijs in Deum ſe eriget abſque præuia meditatione. Ex toto diei vnius ſpatio attende, quantum temporis ſincere ac pure Domino impendas: vtinam vel hora vna ſincera intentione ac vehementiſſimo in Deum affectu ardere vere poſſes. Ne exiſtimes te Deo habituali amore plene ſatisfacere. Quinimmo dolendũ eſt quàm plurimos eſſe qui de ſpirituali conſolatione libere agant, cũ tamen hi narrẽt, quod non deguſtant, & loquantur, quæ penitus ignorant. Non parũ intereſt inter teſtem oculatũ & auritum: concionator enim feruido Dñi ſpiritu plenus lõge abeſt ab eo, qui ſola Theologia Scholaſtica nititur: nam hic tantũmodo quæ à Bern. Aug. Chryſ. accepit, proponere ſolet, ille vero quæ audiuit, quæ in contemplationis feruore rapuit, enarrat. Quo pacto lucidiſſimã ignis illius flammam explicare poterit, cui numquã ad eam licuit accedere? Quis dulciſſimas cæleſtis ſuauitatis delectationes referre poterit, qui earum eſt inexpertus? Præſertim cum nec expertis effari liceat. Qui internam conſcientiæ pacem non experitur, numquam eius delectationem plene cognoſcet. Præſentiſſimũ ad mentem in deuotione conſeruandam remedium eſt, numquã exter-

no negotio tota cordis affectione incũbere: nam ſiue loquaris, ſiue manibus opereris, ſemper ſecretius mentis tuæ cubiculum externis negotiis inacceſſum, Deo pateat, apice mentis ſolum Deum intuere, in eo mentales oculos defigito, tamquam in rectorem, remuneratorem, & ſponſum. Nam cum totum animum humanis tradamus negotijs: ideo ſpiritus feruor langueſcens tarde excitatur, ac ſi pereat, difficillime reuocatur. Non ergo plus mentalis affectus cuilibet rei accommodes quàm ipſius conditio poſtulet. At ſi caro fallax opportunos labores ſub contemplationis prætextu refugiat, feruide inſta, vt operans in fratrum charitate ſpiritus à Deo non diſcedat. Sæpe fit vt proba mulier primo coniugij ſui anno ita ardenter maritum diligat, vt ne vel tantillo temporis ſpatio abſentiã eius pati poſſit: at tranſactis pluribus annis languet feruor ille, cum tamen ſincerus ille amor firmus ac quietus non ceſſet, immo re ipſa ardentior exiſtat: febris enim ethica grauior habetur tertiana acuta celeriter tranſeunte. Non aliter mira illa Domini dilectio in incipientibus & proficientibus mirabiles inflammationes ac feruores excitare ſolet, valetudinem etiam ipſam lædentes. Perfectorum vero amor caret aſſiduitate illa inflammationum (quamuis aliquando fortius incendatur) ſed reuera maior, firmior, purior, & quietior eſt habendus. Paterfamilias, ſi filium habeat primogenitum iuuenili ætate florentem, ingenuis moribus ornatum: alterum vero

ro infantem non adhuc plene verba fingentem; hunc licet tenerius,& dulcius amaret, illum tamen firmius & quietius diligeret, immo indubitanter fortius:nam ſi optio daretur patri quem vellet potius interire, non paruulum vnum,ſed duos,aut tres,ſi haberet,pro primogenito adulto morti exponeret. Alio vtamur exemplo: Ignis in materia fragili combuſtibili accenſus, altiores flammas euomit,quàm ſi in ligno ſolido exurendo detineatur, in eo tamen firmius ac fortius permanet quàm in ſtipulis,in quarum combuſtione acriores flammas excitauerat. Sicut vita corporalis non niſi aſſidua reſpiratione cõſeruatur hauriens aerem purum & gelidum, ac mutuo calidum ſupra modum expellens: ita vita ſpiritualis actualis, ideſt, feruor ſpiritus nequit non aſſidue membrorum libertate & peccati fomitis ardore compungi, quæ vt plene expellat, neceſſe eſt mentem iugi legis Dominicæ recordatione perfricare. Quæ nihil ſunt, pro nihilo reputato, nempe afflictiones, opprobria, & cetera huiuſmodi, quæ ſi penitus ſpernas,fiet, vt ſolum Deum ſentias,ac ſolum illi placere ſtudeas. Si aer nubibus obſcuretur, non ſatis poteris ſolis aut lunæ ſplendorem (licet fixis oculis) intueri, cum intermediæ nubes viſum hebetent: ita dum intellectus tuus varia phantaſmatum genera produxerit, Deum plene cognoſcere non poteris, cum phantaſmata illa intermedia mentis aerem obnubilent, præſertim in initijs. Ideo in hac felici exercitatione præ omnibus

Digitized by Google

nibus opus eſt perſeuerantia frequenti ex maxima fiducia prouenienti, qua indubitanter ſperemus nos Dei ipſius munere ad firmitatē, perfectionemque amoris vnitiui eſſe peruenturos quando Deo ipſi placitum fuerit, nec in his perſcribamus Domino tempus, ſed eius immenſæ benignitati omnia committamus. Quare ſi quando in ea mentis exercitatione, ſpirituali dulcedine te ſentias delinitum, age gratias Domino, qui liberali manu tanta tibi beneficia largiatur: ſin omnino duritia atque cordis ariditate cruciaris, age gratias Domino, qui non alijs quàm proprijs ſumptibus tuis coli velit. Prima mentis potētia, quā mortificare oportet, cogitatiua eſt, ſeu intellectiua, vt ſcilicet, inutiles cogitationes repellēs, ad vtiles & ſanctas trāsferatur: nō enim gigni poſſunt bonę affectiones, niſi pręuijs ſanctis cōſiderationibus vtamur. Doce ſæculares cū cubitum eunt hæc meditari: vitam in morte terminari, ſicut dies declinauit in noctem: & corpus excluſa anima in ſepulchro collocandum, ſicut exuta veſte in lecto te collocas. Cum autem mane expergiſceris, recogita, quàm acute vigilare oporteat in die iudicij, vbi huius ſæculi nox terminabitur, accerſieris à ſepulchro, rurſum indues animam, vt corā Deo in iudicio ſtes, operū tuorū omnium rationem redditurus. Hæc conſideratio aſſidue verſetur ob oculos, nēpe quo pacto te Dominus ab æterno elegerit, quaſi quamplurium bonarum actionum inſtrumentum, vt tuis potentijs, ſenſibus, ac membris beneplacitū

eius

Digitized by Google

eius in multis bonis operibus adimpleret: poſt creationem ſe tibi altius inſinuauit, expetitq. in te ac per te opera, quibus gloria eius innoteſcat, exercere: tu vero quaſi refractarium inſtrumentum tanto beneficiorum ponderi non cedis, immo reſiſtis, idq. curare videris, ne voluntas Domini in te perficiatur. Quare quæcumque bona in vniuerſum agas, ea cogita in te Deum ipſum agere medijs auxilijs naturalibus vel gratuitis: ideo cauendum eſt, ne ea tibi tribuas, ſed potius time, ne ea inficias, aut macules. Deinde contemplare, quem ſcopum Dominus his operibus ab æterno præfixerit, nempe, vt impleretur ſuæ bonitatis diſpoſitio, vt in tempore opportuno bonitatis ſuæ magnitudo innoteſceret, vt eo medio reducereris in Deum, in quo ab æterno ſuum viuit opus, & ab hoc ſcopo caue ne aberres, vel ab eo aliquantiſper deflectas. Cogita, quàm breui tempore in aliam vitam longe huic diſſimilem ſis traducendus, in qua omnia ſenſibilia ita penitus obliuioni tradentur, ac ſi numquam fuiſſent, vbi æqua examinabuntur lance quæ commiſeris. Ambroſius ſcribit facilius eſſe innocentiam conſeruare, quàm poſt lapſum veram peragere pœnitentiã, atque eodẽ modo facilius eſſe orationis vehementiã ac deuotionẽ conſeruare, quàm poſt aliquos diſtractionis dies ad ſolitum feruorem redire. Ferrarius faber ignitũ ferrũ de igne extrahens, ictibus mollire ſatagit: ſed antequam penitus frigeſcat, ad ignẽ reducit, vt iterũ faciliter igneſcat: ſic etiã ſpiritus noſter à feruo-

re deuotionis extractus, & occupationis terrenæ ictibus percuſſus, ne omnino frigeſcat atque induretur, ad fornacem deuotionis eſt reducendus. Nam qui ſtudioſe curant deuotionem nutrire quotidie, facile conſeruant, ac tuentur: ſi vero licet pauciſſimis diebus ab officio recedāt, difficulter ad exercitij interioris feruorem redire ſolent. Quapropter illud maxime curandum eſt, vt orationis aſſiduitate cor ſemper Deo pateat, nihil timeamus, nihil ſperemus, ſed nos inſ diuinę voluntatis beneplacito reſignemus, paratosq. nos exhibeamus ad ea omnia, quæ Dominus in nobis fieri velit, nihil futura curemus, ſed cuncta noſtra plene Deo committamus. Cordi huiuſmodi renunciato adiungitur Dei recordatio dulciſſima. Nam vt reipſa patet, ſpeculatio intellectualis vehemens eorū, quæ non apta ſunt ad deuotionem excitandam (vt Metaphyſicalium) longe magis deſiccat atque indurat affectum, quàm occupatio corporalis: magis enim implicat & abſorbet intellectum, nec permittit alijs affectiuis cōſiderationibus frui. Quare Lectores debent (ſi ſpiritus feruorē conſeruare velint) ſæpe ad orationem, lectionem, meditationem eorum, quæ affectionem excitant, recurrere: alioqui omnino indurabuntur, quod res ipſa plane teſtatur. Si quo tempore accedis ad orationem, dicat tibi cogitatio tua: Recede hinc: nam cum ſis diſtractus, nulla deuotionis aut conſolationis dulcedine frui poteris, tu contra dicito: Ego non huc acceſſi, vt cæleſtibus

imbuat conſolationibus, ſed vt cogitationes meas, quibuſcum mihi bellum eſt ſuperare valeam; & ſi quid tædij inde proueniat, patienter pro Chriſti nomine perferam. Quid clementius excogitari queat, quã ſi aſſidue oculos tuos puluere aſpergens conquueraris, & grauiſſimo dolore ſignifices, quòd videre libere nequeas? Ita etiam cum affectiones tuas erga terrena multiplices, ſtultiſſime quereris quòd frui contemplatione non valeas. Si quæras, quid ſit caligo illa, quam contemplantes aſſerunt eſſe ſupremam ac vltimam metam, ad quam intellectus noſter in via peruenire poteſt in contemplatione Domini (intellige tamen abſque ſpeciali lumine infuſo) ſcito tres eſſe gradus diuinæ cognitionis. Primus dicitur diſcurſus, aut meditatio, cum diuinas perfectiones quilibet contemplatur, ſeu Domini attributa, vt potentiam, ſapientiam, bonitatem, & ex vna in ceteras progreditur. Secundus gradus dicitur ſimplex intelligentia, cum intellectus noſter ita ſimpliciter in Deo & diuina eſſentia figitur vt nihil aliud præter Deum conſideret: ſed cum hæc intellectio, quamuis ſimplex ſecum afferat conceptum de Deo poſitiuum, licet non reſpiciat aliquod eius ſpeciale attributum, (ac id ab omnibus pro certo habeatur, conceptus omnes poſitiuos, quos de Deo fingere intellectus noſtri fragilitas poteſt, eſſe imperfectos, nec plene poſſe ad veram Dei cognitionem ſufficere, ac ſunt media quædã inter Deum & intellectum noſtrum:)

ideo

ideo ſublimior adhuc reperitur cognitionis diuinæ gradus, ad quem tunc peruenimus, cum intellectus noſter omnino ſuſpendit omnes tam actus, quàm cóceptus vel attributa, quos de Deo in meditatione formauit, vel quos in ſimplici diuinæ eſſentiæ intellectione recepit; & tunc in quadam ignoratione demergitur, in qua fatetur ſe non ſatis intelligere poſſe, quid ſit Dominus: & dicitur manere in caligine, quæ eſt altiſſima meta omnium, ad quas intellectus noſter, dum viuimus, aſcendere poteſt. Vnde ſcribit Dionyſius optimam de Deo ſcientiam eſſe hanc ignorantiam. Quapropter merito deploranda eſt huius vitæ calamitas, cuius ſumma felicitas in ipſa ignorantia atque Dei caligine conſiſtit, cum tamẽ ſola Domini clara cognitio ſumma exiſtat beatitudo. Hæc lucida caligo omnibus præcedentibus conceptibus prẹponitur. Nunc vero attende cauſam diſpoſitiuam huius caliginis, & ipſius effectum. Diſpoſitio, vt ad caliginẽ accedamus, eſt inſtantia aſpirationum affectiuarum, mira enim vi pollent ad fugandas phantaſmatũ nebulas & terrenarum inſimul affectionũ, ex quibus rerum corporearum imagines vt plurimum prouenire ſolent: at ſi aſpirationibus incumbas, cum mentis ardore, paulatim euaneſcunt phantaſmata, ita vt recedentibus prædictis imaginibus, accedere poſſimus ad caliginẽ. Effectus autem caliginis eſt libertas voluntatis, qua libere & ſolute ſpatiari ac natare valeat in pelago diuinæ bonitatis ac dulcedinis. Nam quamdiu in-

tellectus

tellectus poſitiuis cõceptibus intentus erat, vis illa voluntatis affectiua, ita arctabatur, vt extra cogitationis præſcriptos limites progredi non poſſet, & cum conceptus imperfecte oſtenderent, quid Deus eſſet, voluntas minus libere ac perfecte amabat, conceptibus tantummodo ſe cooptans: expulſis vero conceptibus, libera remanet voluntas ad ingrediendum pelagus illud diuinæ bonitatis efficaciſſimis actibus amoris: & ideo dicemus voluntatem aſcendere, quò intellectus peruenire non valeat; nam cum intellectus caligat, & à ſuo actu ſuſpenditur, tunc voluntas maxime agit. Ideo Bonauentura dicit enitentibus ad vnitiuum amorem, intellectuales conceptiones fugiendas eſſe. Exiſtens autem vere in hac caligine cum ardentiſſima voluntatis dilectione, dicitur eſſe in vltima diſpoſitione ad vnitiuum amorem, & vnionem paſſiuam, ac amorem fruitiuum. Sed aduerſus dicta obijcies, Quomodo intellectu ab omni actu & conceptu erga Deum ſuſpenſo, poſſit voluntas libere actui dilectionis inſiſtere? Reſpondeo, intellectũ in ea exiſtentẽ caligine non omnino manere otioſum; ſed cũ expellat omnes poſitiuos cõceptus, manet in quodã negatiuo cõceptu lõge illis perfectiori, videlicet incõprehẽſibili, incõceptibili, inintelligibili. Felix igitur qui cũ Moyſe caliginẽ intrat: nã ibi plene reficitur: ideo enim Moyſes nihil aliud quadraginta dieb⁹ comediſſe ſcribitur. Prædicta non confutantur articulo Pariſienſ. edito contra aſſerentes Deum hic non poſſe cognoſci

conce-

conceptu poſitiuo,ſed ſolum per negationes.Intellectualem namque cognitionem relinquens, ſuper intellectum & mentem optime Deum cognoſcit, vt ſcribit Dionyſ. Perambulemus ergo hanc viam: purus animus,pura Deum deuotione frequentet, frequentando guſtet, guſtando probet quàm ſuauis eſt Dominus, quo tandem inebriatus amore, totam in Deum conſiderationem inflectat,toto in ipſum deſiderio pergat, nihil dulcius, nihil iucundius in vita habeat, quàm vacare & videre, quoniam ipſe eſt Deus. Affecta ſic anima ſponſum arctiſſime complectitur,ſtringit,& tenet dicens: Tenui eum neque dimittam.

ORATIO BONAVENTVRAE. Cap. XXVIII.

DOmine Deus quis ego nequiſſimus ac vaniſſimus homo, ſtercus, vermisq. fœtidiſſimus: tu autem omne bonum, honeſtum, & pulchrum, omnis vtilitas,omnis amœnitas,omnis ſuauitas,fons ſplendoris, fons melodiæ,fons dulcoris,fons amoris, & intimus dilectionis am plexus.Tu rogas me,ego te fugio: de me es ſollicitus, ego nihil de te curo:tu mihi ſemper ſeruis, ego te ſemper offendo: te mihi tribuis,ego te contemno: me qui pene nihil ſum diligis, ego te infinitum & inenarrabile bonum ſperno, fœtorem, horrorem, mortalem dolorem tibi præponens. Plus me allicit vanitas, quàm æternitas:

tas: execranda miſeria, quàm ſumma felicitas: plus ſordes, quàm pulchritudo: ſeruitus, quàm libertas: amaritudo, quàm dulcedo. Quid faciā miſer, quò ibo? Tu amantiſſime Pater vis à me amari,& hoc à me exigis, tu plene ſcis, & vales hæc in me operari: tene ergo me amore tuo, reſtringe me amore tuo, præuale tu mihi, non præualeam ego tibi: ſcio & intime doleo me totam tuam ſubſtantiam diſſipaſſe, cum amorem tibi debitum in creaturis tuis laſciue collocauerim. Nunc autem inopiam meam conſiderās, & egeſtatem cognoſcens, famelico appetitu ad viſcera miſericordiæ tuæ redeo: radijs gratiæ tuæ quæſo mihi occurras, tuæ pietatis oculis me cognoſce, amplexare, & oſculare me oſculo pacis. O quando licebit mihi emori, vt vita mea in Chriſto ſit abſcondita? Quando quieſcam in centro meo Chriſto? Quando eius ſanguine inebriabor? Quando cor meum erit vnum cum ipſo? Quando erit ille totus meus, & ego totus ſuus? Quando cor meum fiet vnum cum ipſo? Igitur bone Ieſu refoue me viſceribus, refice vberibus, inebria vulneribus, purarum lacrymarum fluuium concede: ſi de voluptatis ac deliciarum fonte, ſi de Chriſto pendente in cruce egreſſus eſt fluuius lacrymarum, æquius eſt, vt de me, qui locus ſum ſordium, egrediatur. Felix anima contemplantis, in qua requiem inuenit omnium creator, cui etiam dicere licet: Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo: negare enim requiem non poterit animæ, quæ

illi

illi in hac vita requiẽ præparauit. Anima mea attendas, quæſo, quòd ſublimis ille Rex gloriæ te in domum ſibi gratiſſimam elegerit, quam cælo & terræ, & toti huic vniuerſali machinæ præponit.

Caput XXIX.

ANima quæ ad dulcedinis cæleſtis deguſtationem ſe præparare vult, debet eſſe (vt inquit Bonauen. in Soliloq.) depurata, exercitata, eleuata. In primo hæc cæleſtis dulcedo odoratur: In ſecundo deguſtatur. In tertio aliquando vſque ad ebrietatem ſumitur, & potatur. Primo ergo debet eſſe depurata à peccatis, ab inordinatis affectionibus, à temporali conſolatione, & à vaga diſtractione in amore creaturarum. Nam iuxta Bernardi ſententiam, fallitur, qui cæleſtem illam dulcedinem huic cineri, diuinum illud balſamum huic venenoſo gaudio, chariſmata illa à Spiritus ſancti, huius ſæculi illecebris miſceri poſſe arbitratur. Depurata ergo ac purgata anima lacrymoſis gemitibus, veſci poterit pane illo, iuxta illud: Antequam comedam, ſuſpiro. Secundo, debet mens eſſe exercitata in bonarũ actionum aſſidua operatione, & in malorũ humili perpeſſione. Tertio, eleuanda eſt mens ad ſuperna, erigenda ad fontem diuinæ bonitatis, vt ingredi poſſit in cellam vinariam, vbi ineffabili dulcedine inebrietur. Nemo tamen præſumat tertium exequi ante duo primo loco dicta: nullus enim ſocius poterit eſſe conſolationis, antequam ſit effectus ſocius paſſionis, nemo fieri poteſt particeps remunerationis, antequam fiat ſedu-

ſedulus virtutis imitator. Sed quid faciam miſer, cum odor mihi non ſufficiat, modicus guſtus plane non reficiat, & ebrietatem affectio mea appetat ac requirat? Conſolatur me illud Auguſt. Erubeſcat humana pigritia, plus expetit Dominus dare, quàm mortalis homo audeat poſtulare. Igitur anima pia erige intellectum, dilata affectum, ingredere actionem non operoſam, & requiem non deſidioſam, vt inquit Aug. O anima mea noli aliquid in preſenti ſeculo poſſidere, ſicut impij nihil in cæleſti gaudio habere nituntur: attende quòd expectet te Deus Pater tamquam filium dilectiſſimum, Deus Filius tam quam ſponſam dulciſſimam, Deus Spiritus ſanctus tamquam amicã gratiſſimam. Expectat te Deus Pater, vt heredem bonorum omnium ſuorum te conſtituat, Deus Filius vt pro te ſuæ natiuitatis fructum, & ſui ſanguinis pretium Deo Patri offerat, Deus Spiritus ſanctus, vt ſuæ dulcedinis ac beatitudinis te efficiat participem. Sed heu effuſi ſumus quaſi aqua, excluſi ſumus à regno Dei, quod intra nos eſt, nihil curantes, foris in rebus futilibus & inſanijs falſis quærimus conſolationem. Actiui regnũ cæleſte quærunt: contẽplantes iã prope inueniunt, ſcilicet, quodãmodo. Actiui fatigati ad cæleſtẽ ianuã pulſant, vt intrẽt in gaudiũ: contẽplatiui vt in gaudio conſummẽtur, vt ſcribit Proſp. Vnde Greg. 15. Moral. ſic ſcribit: Anima cũ ardẽti deſiderio ad cæleſtia inhiat, miro quodã modo hoc ipſum quod cõſequi affectat, iã deguſtat. Quid eſt Monachus? Reſpõdet Bonauent.

nauent. allegans Ioannem Abbatem montis Sinai: Eſt violentia naturæ indeſinens, cuſtodia ſenſuum indeficiens, corpus ſanctificatum, os expurgatum, mens illuminata, & calorem retinens inextinguibilem vſque ad diē ſui exitus: ignem igni, feruorem feruori, deſiderium deſiderio ſollicitudinem denique addens ſollicitudini. Ille, ait Bernard. eſt vere monachus, qui deuotione æſtuat in Choro, patientiam ſeruat in Capitulo, diſciplina vtitur in labore, meditationem fouet in lectione, feruorem in oratione, caſtitatem tuetur in tentatione, tolerantiam non abijcit in aduerſis, humilitatem retinet in proſperitate. Religioſus feruidus, ideo placide, ac tranquille viuit, quòd omnia patienter toleret; Religioſus vero tepidus tribulationem tribulationi accumulat: nam interna conſolatione caret, & externam quærere prohibetur. Felix, qui diu exercitatus eſt in flammigeris affectionibus & aſpirationibus vnitiui amoris: is etenim citius opinione ſua abſque prauia cogitatione quandocumque velit, die noctuq. millies in Deo afficitur ad eum ſolum poſſidendum: ad eum namque ſolummodo toto animi ardore aſpirat.

EX OPVSCVLO BONAVENTVRAE de myſtica Theologia, cuius initium eſt, Viæ Sion, quod Henrico de Palma à pleriſque tribuitur. Cap. XXX.

PRimo oſculare Chriſti pedem, recogitans peccata tua. Secundo, manum, recognoſcens

ſcẽs beneficia collata, quæ vbi feceris, pertingere poteris ad vnitiui amoris oſculum. Iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ, ideo nequit anima eſſe Dei ſedes, niſi primo ſe purget, ac puriſſime emundet. Hoc differt myſtica Theologia à ceteris diſciplinis ac doctrinis, nam in his prius oportet intelligere verba, quibus ipſa traditur diſciplina, quàm aliquid doctrinæ comparetur, in illa verò niſi prius experimentalem eius notitiam habueris, non licebit perfecte intelligere verba, quibus myſtici doctores in ea tradenda vtuntur. Nullum efficacius medium eſt ad Scripturæ ſenſum percipiendum, & ad corda prædicatione inflammanda, quàm myſtica Theologia expreſſa. Abſterſo ſpeculo mox apparet facies, abſterge ſpeculum animæ, & mox imago, ac diuini vultus lumen elucebit in eo: hoc autem magis vel minus iuxta puriorem vel minorem ſpeculi abſterſionem: via etenim purgatiua diſponit ad illuminationem, & vnitiuam. Sed vt plene intelligas, quid interſit inter vtramque viam, neceſſe eſt ſcire, hominem cum poſt pœnitẽtiam purgatiuam peccatorum incipit proficere, non ſtatim aptum reddi, vt expedite ferri poſſit in Deum anagogicis affectionibus immediate & directe: ſed egere præuijs meditationibus, & aſpirationibus, quibus affectus ſcintillet, iuxta illud: In meditatione mea exardeſcet ignis. Qui verò iam in via adeo perfecerunt, vt perfecti dici poſſint, abſque præuijs meditationibus, aut

R aſpira-

aſpirationibus concomitantibus valēt has anagogicas affectiones habere quotieſcumq. libuerit. Hic eſt ſcopus ad quem totis viribus eſt enitendum, ſcilicet, vt peruenire poſſimus ad firmitatem flamigerarum affectionum, quæ dulciſſimæ ſunt, & rubigines, feceſq. culparum, ita omnino exurūt, vt liceat animæ expeditius abſque purgatorio igne ad cæleſtem patriam euolare. O dulciſſimum purgatorium, ò ſuauiſſimus ignis ardentium affectionum, ò vera ſapientia oculis ſuperborum abſcondita, qua fruitur anima, quando ſcintillantibus affectionibus, inſatiabilibus deſiderijs, vnitiuis aſpirationibus Deum ipſum tangere & amplecti affectat. Sic enim felicem circulum implebit, rediens, ſcilicet, vnde exiuit. Aduertendum tamen veros anagogicos amatores non exerceri cum carnis delectatione ſenſibili: ſed potius cum ſui ipſius maxima afflictione. Nam mens laborioſiſſima actione ſursū agitur, & ex extenſione ſpiritus fit quædā corporis eneruatio, atque neruorum protenſio proueniens ex impetu motuum anagogicorum. Quapropter motus illos anagogicos nō poſſet corpus abſque maxima ſui afflictione perpeti, niſi ſpiritus gaudium de ſuo profectu conceptum eam leniret afflictionem. Præterea hi motus ſunt ſubitanei ad inſtar emiſſionis ſideris ſcintillantis: nam poſtquam ſurrexerit mēs, mox relabitur infra ſeipſam, atque rurſum conſurgens iterum cadit. His motibus plene certa fit fides, ſentit enim mens ſe trahi quadam in-

fal-

fallibili notitia, illum eſſe verum Deum, ac Dominum, quem fide colit. Quare anima ad hanc perueniens ſapientiã, licet omnes mundi ſapientes illam redarguentes, dicerent, Fides tua non eſt vera; ipſa fidenter reſponderet, immò vos fallimini ego enim fidem veram teneo: nam illa amoris vnio fortius animam in fide firmat, quã quæcumq. rationes ſeu inueſtigationes mentis. Spes etiam valde roboratur hac vnitiua familiaritate, anima enim in eo ſtatu manens, adeò in Dei bonitate ac familiaritate confidit, vt nullatenus ſe credat ab ipſo in poſterum poſſe ſeparari, atque remoto omni purgatiuo timore (niſi per modum cautelæ) pura nititur confidentia. Inſuper hac vnitiua ſapientia longe amplior cognitio acquiritur, quàm lectione aut ſtudio, aut rationis exercitatione: per illam namque propiores reddimur fonti luminis & Domino ſcientiarum. Illud etiam eſt aduertendum, quòd licet poſt ſuperata vitia, & paſſiones magna ex parte deuictas, non ſentias te ad vnitiui ardoris amorem extolli, non oportet animum deponere, ſed memor neminem repente ſummũ fieri, hac vtere cautela: habeas, vel non habeas deuotionem, calidum te ſentias aut frigidum, ſemper oſtium diuinæ bonitatis pulſato, affluentiſſimam Domini miſericordiam implorans, vt æſtuantis amoris donum tibi concedere dignetur, cum ad id te creauerit: & in hac petitione obſtinate perſiſtito. Nam veluti qui oculos in Sole hora meridiana figere nequit, ſi

aſſueſcat orientem Solem intueri, deinde hora tertia iterum attente inſpiciat, tandem in meridie ſolare corpus libere intuebitur: ita vere contemplans faciet in Solis iuſtitiæ intuitu. Ad id omnes ſanctos inuocet dicens: O vos omnes qui in camino ignis æſtuatis, vnam ſaltem ſcintillulam mihi impetrate. O vos qui ad opulentiſſimam ſedetis menſam, & ſatiamini, catello huic famelico micas porrigite: vos qui immerſi & abſorpti eſtis in abyſſo lucis inacceſſibilis, eius radiolũ mihi exorate, leuabo oculos meos in montem &c. ac tandem fiet, vt plene audias, quod dictum eſt Danieli: Quia vir deſideriorum tu es. Diſpoſitio ac ſitus corporis non parum confert ad excitandum ſpiritum: nam ſicut peccata plangens, apte publicanum imitatur, oculos ad cælum leuare nolentem, ita qui ad vnitiui amoris ardores ſuſpirat, commode erecto erit corpore oculis in cælum leuatis: ſi enim faciem verſus terram declinaret, impediretur actualis tendentia, cum ſurſum mente agatur ad illum, qui ſuper omnia ineffabiliter eſt collocatus, cui vniri, & in quem transformari deſiderat. Ad firmiter in his exercitationibus & oratione perſeuerandum, præſentiſſimum remedium eſt infallibilem in ipſis ordinem ac numerum ſeruare. Præterea temporis conſideranda eſt opportunitas: ſi enim garrula hæc ancilla (caro nempe noſtra) bis in die refici exigit ne inedia langueſcat, decentius videri debet dominam hanc (animam ſcilicet) conuiuio dul-

cissimo

ciſſimo ſuo, ideſt, amoris prandio non priuari, cum eius vita in ſolo mellifluo amore permaneat. Oportuniſſimum atque aptiſſimum ad id tempus eſt nocturnum. Nox, inquit, illuminatio mea in delicijs meis: &, Anima mea deſiderauit te in nocte, ait Iſaias. Decet itaque vt hi quibus datum eſt in ſpiritu viuere, eo tempore affectuoſis orationibus Chriſti protegant gregem, quo grex ipſe dormit. Interdiu etiam aliud tempus præſcribatur: numquam pro modicis impedimentis relinquat anima refectiones ſuas, ſed compungatur ſi aliquando modico perculſa impedimento ad diuinas epulas non acceſſit. Loci etiam opportunitas captetur, nempe occultus & ſecretus eſt eligendus, præſertim his qui fragili adhuc amore nituntur, vel qui humanæ laudis ac gloriolæ ſtimulis ſæpe punguntur, & caute attendant ne antiquus hoſtis ſub honeſtatis prætextu illos ſeducat. Condoleat intime incommodis proximorum, dum alios viderit cæcos, alios claudos, alios vulneratos, laceros, & vlceroſos, pro quibus omnibus cæleſti Patri ardentiſſimam offerat ſupplicationem: hæc enim omnia in ſui ipſius cedent emolumentum, & copioſius lucrum à Domino reportabit, veluti famulus Regis cui carior eſt regiæ domus plena reformatio quã propria vtilitas, plus ſibi meriti apud dominum conciliat, quàm ſi proprijs ſolummodo commodis incumberet perfecte ſeruiens. Quando in primis homo viæ vacabat purgatiuæ, contritionibus,

& lachrymis ſpiritus ab inordinationibus purgabatur: cum verò ad vnitiuæ viæ flãmeas pertingit affectiones;(quæ cum puræ ſint, actus omnes cognitiuarum virium ſopire ſolent) tunc longe plenius per eas ab omni terrena affectione purificatur ſpiritus, & exteriorum ſenſuum inordinatio, quaſi quodam retinaculo interiori frẹnatur: igniti verò effectus corruptam ipſam ſenſualitatem ſopiunt, eiuſq. affectus omnes mortificant. Nam quanto plus voluntas aſpirando erigitur, eo plus carnis male inflammantis corruptio debilitatur. In his etiam affectiuis vnionibus elucet claritas quædam in intellectu ad occultiora inueſtiganda & penetranda, quæ verò imaginaria & phantaſtica ſunt, diſrumpuntur, & euaneſcunt. Bonauentura in Opuſc. de vitijs, & eorum remedijs, hæc ſcribit, quæ illum ex Bernard. credo accepiſſe: Qui ad vitam anhelant ſpiritualem in duplici ſunt differentia: quidam ita gratia à Deo præueniuntur, vt facillime immò multa cũ ſuauitate, bona operentur, & à malo declinent, & eorum voluntatem ſic inflammet, vt maximo quodam feruore ducti, quæ facere expediat, promptiſſime aggrediantur, quamuis dura ſint ac difficilia. Quidam vero ſunt, quos Dominus ita quodammodo ſibi relinquit, vt cum bonum aliquod opus agere velint, opus ſit ſtimulis ac calcaribus pungi, quaſi pigrum aliquod animal, in quibus grauior eſſe ſolet difficultas expellendi torporem mentis, quàm ſuſtinendi laborem actionis. Hi etſi non

ardeant

ardeant deſiderio currendi poſt Dominum, deſiderium tamen deſiderant, iuxta illud: Concupiuit anima mea deſiderare. Habent enim voluntatem bonam, pigram tamen ac tepidam, non feruentem. Primum igitur felicius, ſecundum laborioſus. Qui vero ſint maioris meriti, ſolus Dominus, qui ſpirituum ponderator eſt optimus, plene nouit. Dicimus tamen ſecundos, ſi luctando ſeipſos vincant, ita vt ſui compotes fiant, pugnandi conſuetudine & vſu non parum meriti ſibi conciliaſſe: verumtamen pleriq. in hoc certamine labaſcunt, nam antequam perfecte ſe vincant, difficultate defeſsi, vel quaſi labore deterriti, de victoria deſperant, atque ad finem, quo tendebant, peruenire poſſe diffidunt. Quapropter perfectionis ſtudium intermittunt, & ad alias occupationes ſe conuertũt, quaſi vereantur Deum ipſos nolle in promiſsionis terram introducere, per quam charitatis perfectio ſignificatur. Similes hi ſunt filijs Iſrael, qui in deſerto laboris tædio & timore hoſtium perculſi, de conſequenda victoria deſperantes, terræ promiſsionis detraxerunt, qui tamen omnes mortui ſunt in deſerto præter duos tantum Caleb & Ioſue, per quos ſignificantur, qui viriliter per tentationes tranſeuntes vſque in finem perſeuerant. Qui tamen pauci ſunt, quibus hoc contingat: ideo pauci egreſsi de ſeculo, ſeu de Ægypto, ad conſummatam peruenire valent perfectionem. Primi tamen qui feliciores ſunt, vtpote iam inuenientes ſapientiam

ad valuas cum vigilat expectantem, maiori indigent cautela ne ſeduci poſſint, nam diuitiæ leuius comparatæ largius diffundi ſolent, quàm quæ paulatim, nec abſque multo labore congregatæ ſunt. Bonauentura in Opuſculo de perfectione vitæ ad Sororem ſuam, docet his verbis modum orandi: Primò ſta erectus corpore & corde, clauſis ſenſibus omnibus: mox incipe meditari miſerias tuas omnes præſentes, præteritas, & futuras: deinde cum Dauid rugito à gemitu cordis tui, cum Publicano tunde pectus, cum Magdalena lachrymis riga pedes Ieſu. Secundo conuerte te ad gratiarum actionem pro beneficijs acceptis tam generalibus, quàm ſpecialibus: eſt enim gratiarum actio maxime vtilis in oratione, nec vllius momenti oratio eſſe poterit, niſi adiungatur gratiarū actio. Nam, vt inquit Bernar. ingratitudo eſt ventus vrens fontem pietatis exſiccans, rorem miſericordiæ & gratiæ fluenta non recipiens. Debet autem orans diligentiſſime cor ſuum compeſcere, ne quid alium cogitet dum precatur, niſi id quod poſtulat: debet præterea clamare toto corde, ne dum eius dimidia pars in terra maneat, alterā ad cælum leuare velit. Vnde Gloſſa ſuper illud: Clamaui in toto corde meo, affirmat diuiſum cor non exaudiri, nec vnquā poſtulata poſſe impetrare. Oblitus ergo penitus exteriorum omnium, toto affectu, tota mente, tota deuotione eniti debes, vt ſupra te extollaris, nec ſpiritum tuum ab oratione relaxes: ſed tamdiu

deuo-

deuotionis ardore ſurſum aſcendere ſtude, donec ingrediaris in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei: vt ibi intuens ac deguſtans dilectum, in eum trasformari, rapi, & abſorberi poſsis. Tribus de cauſis feruens orator in mentis alienationem rapitur: primo admirationis: ſecundo deuotionis: tertio exultationis magnitudine. Admirationis equidem magnitudine rapitur, cum diuino lumine mēs irradiata, & ſummæ pulchritudinis admiratione ſuſpenſa, adeò vehementi ſtupore concutitur, vt à ſuo ſtatu funditus excutiatur, & in modum coruſcantis fulguris quo profundius ſui deſpectu in ima deijcitur viſę pulchritudinis admiratione, eo altius ſublimium deſideriorum ardore ſublata, & ſupra ſeipſam rapta clamare cogitur cū Heſter: Vidi te Domine, & conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ. Valde mirabilis es Domine, facies tua plena eſt gratiarum. Deuotionis verò, quando flamma cæleſtis deſiderij, amoriſq. intimi adeò excreſcit, vt animam inſtar ceræ liquefactæ in ſeipſa deficere cogat, & ſupra ſe eleuata in alienationem tranſeat, veluti fumus directe ad cælum tendens, ita vt dicat: Defecit caro mea, & cor meū. Magnitudine autē exultationis rapitur anima in alienationē, quando diuinę ſuauitatis inebriata dulcedine, quid ſit, quid fuerit, penitus obliuiſcitur, & in quedā ſupernaturalē affectū rapitur, vt clamare nō ceſſet: Quā dilecta tabernacula tua. Cum igitur ad has ſuauiſſimas occupationes creati ſimus, non decet

animam

animam Dei imagine inſignitam, Domini ſimilitudine decoratam, Chriſti ſanguine redemptã circa temporalia volutari, ſed aſcendere ſuper Cherubim, & volare ſuper pennas ventorum, ideſt, Angelorum ordines, Sed heu (inquit Bern.) multi in Eccleſia ſunt, qui cum ſtudioſe eniti deberent cælos penetrare, mente cæleſtia circumire, choros Angelorum ſalutare, turpi ſe corporis ſeruituti addicunt, carni obediunt, ventri & gulæ turpiſsime famulantur. Bernardus Ser. 32. ſuper Cantica, exponens quo pacto Dominus viſitet animam, & ab ea diſcedens, quomodo ſit reuocandus, ſic ſcribit: Cum ſponſus vigilijs, obſecrationibus, & multo lachrymarum imbre quæſitus fuerit, ſubito, dum teneri creditur, elabitur: rurſumq. lachrymanti & inſequenti occurrens, comprehendi patitur, non tamen retineri: nam ſubito quaſi è manibus euolat. At ſi precibus & fletibus deuota inſiſtat anima, denuo ad eam reuertetur, & voluntate labiorum eius non fraudabit ipſam: ſed iterum mox abibit, nec videbitur, niſi rurſum toto animi deſiderio requiratur. Igitur in hoc corpore poterit eſſe de ſponſi præſentia frequens lætitia, non tamen copia: nam licet frequens viſitatio lætificet, viciſſitudo moleſtet, neceſſe eſt: quam tamdiu dilecta patitur, donec corporeæ ſarcinæ depoſita mole libere ad cæleſtia auolet. Et Ser. 74. Ideo aliquando ſe ſubtrahit, vt ardentius vocetur, fortius teneatur: nam aliquando ſimulauit ſe longius ire, nolens hoc, ſed audire cupiens:

piens: Mane nobiſcum Domine, quoniam adueſperaſcit. Hanc ergo piam ſimulationē, immò ſalutarem diſpenſationem, quam tunc corporaliter exhibuit, non ceſſat idem Dominus ſpeciali quodam modo cum deuota anima ſedulo actitare: abire namque illi diſpenſatorium eſt, redire verò ſemper voluntarium, vtrumq. autem plenum iudicij, ac penes ipſum manet horum omnium ratio. Has ergo viciſſitudines euntis & redeuntis Verbi ſignat, dicens: Vado & venio ad vos: Modicum & non videbitis me. O modicum & longum: modicum dicis Domine, quo non videbimus te? Saluum ſit verbum Domini mei, nimis longum eſt, verumtamen vtrumq. eſt, modicum meritis, & non modicum votis: quia non tardabit. Quomodo non tardabit, ſi moram fecerit? Quia licet tardet ad vota, non tamen tardabit ad merita.

DE HVMILITATE.
Cap. XXXI.

SVnt quidam, qui renes ſuos & corda ſcrutantes, optime miſerias, quibus opprimuntur, conſpiciunt, ac veritate impellente veram aduerſus ſe proferunt ſententiam: nolunt tamen ab alijs haberi, quales ipſi ſe intuentur. Et licet ſe vili æſtiment, à nemine tamen volunt paruipendi, quod eſt peſſimum ſuperbiæ genus, vt Bernard. pulchre diſſerit Serm. 42. ſuper Cant. Longe, inquit, ſunt à vera humilitate, qui in-

con.mu-

communi congregatione degentes, ſpecialia ſibi tamen volunt deferri miniſteria, & à reliquis tamquã præſtantiores in his diſcerni appetunt. Bonauentura cap. 21. Meditat. Caieta. 22. in vltimis verbis. q. 182. prudenter monet, vt hi qui alios in via Dei ad ſpiritualem profectum inſtruunt, dent operam, vt prius in actionibus actiuæ vitæ humiliter exerceantur, quàm ad cõtemplationis faſtigium aſcendere velint: oportet ſiquidem paſſiones proprias prius domare actibus humilitatis, manſuetudinis, patientiæ, liberalitatis, quàm ad contemplatiuæ vitæ ſcandere altitudinem. Huius prioris vitæ actiuæ penuria (ait Caiet.) multi non ſenſim, vt æquum eſt, in via Dei incedentes, ſed ſaltantes, poſt maximam vitæ ſuæ partem contemplationi impenſam, impatientes, iracundi, ſuperbi, vacui denique virtutibus inueniuntur. Hi enim nec actiuam nec contemplatiuam nec ex vtraque mixtam habent, ſed ſuper arenam fabricaſſe dici poſſunt: atque vtinam non ſit frequens defectus iſte. Tu tamen intellige, quòd licet efficaciſſimum remedium ſit ad virtutes morales aſſequendas propriorum criminum conſideratio, oratio feruens, meditatio vitæ & paſſionis Chriſti, tamen hæc docenda ſunt adhibita prius diligentia operum exteriorum & internæ reſiſtentiæ. Viri perfecti quo virtutibus & gratia perfectiores ſunt, eo ſe reputant omnibus inferiores, & cum alij reputẽt eos ad ſecretiora Dei arcana intraſſe, ipſi vix ſe exiſtimãt iter inchoaſſe.

ſe. Bonauentura. Cum conſummauerit homo, tunc incipiet. Idem. Ex defectu vel profectu Clericorum & Religioſorum, exurgit profectus vel defectus laicorum, iuxta illud Ezechiel. 10. Cum ambularent Cherubim, ibant pariter & rotę iuxta ea, & ſtantibus illis ſtabant. Bernard. in quadam Epiſtola: Sicut patientia eſt via ad pacem, ita humiliatio, ideſt, ſui ipſius vilificatio in ſuo & aliorum conſpectu, & exercitatio in vilibus operibus eſt via ad humilitatem. Sola ſuperbia effecit Angelos dæmones, & ſola humilitas homines reddidit Angelos. Auguſt. Franciſcus dicere ſolebat paupertatem eſſe ſpiritualem ſalutis viam, fomentum humilitatis, perfectionis radicem. Quando actualiter nullo valetudinis periculò ad appetendos, aut deuitandos cibos cogimur, non obſeruanda eſt eorum qualitas, ſed oblatos quicumq. ſint, cùm humilitate edere debemus, non enim viuere oportet phiſice. Bonauent. Si expetis Deum videre, ſi cupis Deo coniungi, ama ſolitudinem, fuge colloquia ſæcularium, ne quæras nouas perſonarum amicitias, ne impleas ſenſus imaginibus, aut phantaſmatibus, quæ quietem animi & mentis tranquillitatem interturbant, quæ omnia deuitanda ſunt tamquam noxia & animæ inimica. Nam non immerito Patres illi ſancti nemora petentes, in loca ab omni hominum commercio remotiſſima, ſe conferebant: his verò, qui in cœnobio remanebant, imperabant, vt quaſi cæci, ſurdi ac muti viuerent. Secede ergo

ſicut

ſicut turtur, habes enim verecundum ſponſum, qui tecum oblectari renuit in aliorum conſpectu: Hæc Bonauent. c. 18. Medit. & Bern. Ser. 4. Cant. Radix ac principium totale ſpiritualis pacis & quietis eſt reſignatio voluntatis in Deũ. Vnde quidam aſſidue hoc ſecum dicebat: Accipe Domine cor meum, tibi illud trado, tibi illud remitto, operare in eo, vt lubet, nihil volo: (de præſentibus indifferentibus) non enim voluntate mea ducor, quam ſemel tibi renuntiaui, iam non voluntati meæ morigeror, cum aliena ſit, & penitus extra me poſita. Audi quæſo conſilia hæc: Ama neſciri, & pro nihilo reputari, dilectus eris Deo & hominibus, diabolus te formidabit, nihil enim illi acrius aduerſatur, quàm humilitas. Zacchęe frater deſcende de altitudine ſcientiæ tuæ, diſce humilitatem & manſuetudinem in ſchola Chriſti. Si quæras, cur pleriq. Religioſi eruditione inſignes, relicta vera ſapientia, qua Deus interius colitur, idola adorent, id intellige fuiſſe in cauſa: quòd mentem diuerſimoda eruditione, & multiplicibus argumẽtis quaſi quibuſdam imaginibus impleuerint, in quibus ſic occupantur, abſorbentur, vt vera ſapientia in eis locum non inueniat: anima enim illa argutijs ſubtilibus intenta, ita infeliciter captiua detinetur, vt nullum ex ea oriri poſſit ſpiraculum, quo per flammigeras affectiones creatorem ſuum contingere valeat. Non Dominus animam creat, vt ſe illa peſſima occupatione diſcruciet, ſed vt fiat ſedes ſapientiæ,

in

in qua ſedeat Rex pacificus. Hæc eſt vera ſapientia & Theologia, quæ ab Spiritu ſancto illuminationibus ac cæleſtibus diſtillationibus edocetur. Hæc intellectum illuminat, affectum inflammat, quietem confert. Illa Theologia niſi hanc habeat ſociam, inflat, inquietat, numquam dicit: Sufficit, ſæpeq. inebriat varijs opinionibus vel etiam erroribus. Eme Chriſtum, pro eo trade omnia commoda tua: quod ſi feceris, citiſſime re ipſa videbis, quot affluas ſolatijs. Diligenter te in eius vita & paſſione exerce: ibi enim neceſſaria omnia & vtilia inuenire licebit, nec aliquid extra Ieſum quæras, cum in eo ſint omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ. Ama paupertatem propter Chriſtum, in ea maximam inuenies requiem: pretioſiſsimum Dei donum eſt voluntaria paupertas. Diuitias habere & amare pernicioſum: habere, & non amare laborioſum: quapropter expedit nec habere, nec amare niſi neceſſaria, quæ ea ſunt, ſine quibus commode eſſe nequeas, reliqua verò nec appetenda, nec procuranda, aut ſi ſponte offerantur, recipienda ſunt.

Plura de Humilitate.

Bernard. ſuper Miſſus eſt. Nimirum conſeruandæ humilitatis gratia diuina ſolet pietas ordinare, vt quanto quis plus proficit, eo minus ſe reputet profeciſſe. Nam vſque ad extremum exercitij ſpiritualis gradum ſi quis aſcenderit, aliquid ipſi de primi gradus imperfectione relinquetur, vt vix primum ſe iudicet adeptum.

Et

Et Cant. 37. Quid ſcis ò homo, ſi vnus ille, quem forte omnium viliſſimum atque miſerrimum reputas, cuius vitam ſceleratiſſimam ac tamquam fœdiſſimam horres, ac propterea illum, non modo præ te, qui forte iam ſobrie, iuſte, & piè viuere credis, ſed etiam præ ſceleratis omnibus tamquam omnium ſceleratiſsimum ſpernẽdum exiſtimas: quid ſcis, inquam, ſi melior & te & illis mutatione dexteræ excelſi in ſe ſit futurus, & in Deo verò iam ſit? Nam ideò non mediocrem, non penultimum ipſum inter nouiſſimos eligere locum nos voluit Dominus, ſed, Recumbe ait, in nouiſſimo loco, vt ſolus videlicet omnium vltimus ſedeas, teque nemini non ſolum præferas, ſed neque conferre præſumas. Bernar. Serm. 4. ſuper Cant. plene edocet, quàm abſtinendum ſit ab alijs iudicandis. Noli eſſe alienæ conuerſationis, aut curioſus explorator, aut temerarius iudex: & licet aliquid perperam actum deprehendas, nec tunc quidem proximũ iudicare velis, ſed potius intentionem excuſa, cum opera excuſare non valeas, & ignorantia, ſubreptione, aut caſu deliquiſſe exiſtima. Si verò diſsimulationem, aut excuſationem omnem rei certitudo recuſat, nihilominus dic intra temetipſum: Graui tentatione oppreſſus cecidit, quid facerem, ſi me illa impetiſſet? Grauius fortaſſe ac perniciosius ſuccumberem. Viri qui non exiguos in contemplatione progreſſus fecerint, ſæpe in ordine erudiendi alios falluntur: nam volunt tyrones incipere in his, quæ ipſi

ipſi tanto temporis ſpatio, tanto mentis labore adepti ſunt. Nec minus erga ſeipſos falli aliquando contingit: exiſtimant enim ſi in his vnionibus & exercitijs, quibus nunc fruuntur incepiſſent, fieri potuiſſe, vt citius ad eam vitæ conditionem peruenirent. Bonauentura in prológo Opuſculi, quod Speculum diſciplinæ inſcribitur, docet prudentiſſime pro temporum & locorum varietate varie exequendas eſſe vitæ ſpiritualis regulas. Prudens, inquit, vt rerum viciſſitudo exigit, ita ſe tempori accommodat, non ſe mutans, ſed potius aptans, velut manus, quæ eadem eſt in palmũ extenſa, & in pugillum coacta. Hugo dicit nos ante cibum oportere eſſe hilares, ne abſtinentia grauis & moleſta animæ eſſe videatur: at poſt cibum tacitos decet eſſe & modeſtos, ne gula nos inflaſſe videatur: notum enim eſt temporis articulum non præterire, de quo ratio reddenda non ſit. Bernard. in Serm. ad Solitarios. Hoc maxime curant ſpiritualibus exercitationibus dediti, taliter ſe circa exteriora occupare, vt deuotionis ſpiritum non extinguant: vnde licet extrinſecus bonorum operum exercitijs fatigentur in corpore, intrinſecus tamen reficiuntur in mente. Bonauentura de Eccleſ. Hierarch. Sicut carnale matrimonium duos in carne vna conſtituit, ita ſpirituale matrimonium inter animam & Deum duos in ſpiritu vno conciliat. Nam qui adhæret Deo, vnus ſpiritus efficitur cum eo. Bernardus Ser. 8. ſuper Cant. Scientia abſque charitate in-

ſlat, charitas ſine ſcientia errat. Bernard. Quidam bene agunt ex ratione, ideſt, quia ratio ſuadet: alij ex amore, quia amore Dei incitantur: horum tamen melior conditio. Qui enim amore Domini ad opus impellitur, laboribus non fatigatur, aduerſitatibus non impeditur, nulla re extranea frangitur ob dilatationem cordis in operis exercitio concurrentem. His nihil interiorem adimit pacem, nihil ſurſum actionem cordis ad Deum interturbat. Euidentiſſimum exigui profectus in vita ſpirituali argumentum iudicatur, quacumque leui cauſa interueniente quietem ac pacem internam amittere, repleriq. potentias cognitiuas imaginibus externis quas vix propulſare valeat. Hinc fit, vt tyrones in exercitio vitæ ſpiritualis deſerta loca ſemper appetant, & omnia negotia recuſent, quamuis pia & proximo vtilia ſint. Ego noui quoſdam in coniugio permanentes, qui cum ſe vellent ſpiritualibus exercitationibus tradere, familiæ ſuæ cura maxime cruciabantur: poſtea vero temporis progreſſu, tantum in vita ſpirituali profecere, & internam quamdam pacem, & aſſiduam animi tranquillitatem ſunt adepti, vt nihil domeſticis negotijs, aut alijs quibuſcumque incidentibus perturbarentur, nec vmquam ab illa ſuauiſſima quiete diſtraherentur. Et ſi aliquando paulisper ab ea receſſiſſe contigerat, mox ad ſe reuertebantur: imagines vero, ſi quas concepiſſent, nullatenus animo inſedebant, ſed tranſeunter præteribant: erat enim illis diuino mu-

nere

Digitized by Google

nere conceſſa vis,qua eas abigerent.Quibus huc aſcendere licuit iam nullo labore torquentur, cũ ſuis affectionibus reſiſtunt,eas namq. vel nullas vel tenuiſſimas gignunt, erga nullũ ſenſibile ardenti feruntur appetitu,non anguntur ſcrupulis,cum habeant cor charitate dilatatum,in omnibus actionibus ſuis ſolã Dei gloriã reſpiciunt: quæ libertas non ſinit eos ſcrupulis inquietari, nec impetuoſis affectibus moueri,erga quæcũq, ſenſibilia:nam diuinæ dilectionis feruor interne ardens, affectiones omnes externas quaſi paleas abſumit. Vnde pro nihilo ducunt hoc vel illo cibo,aut alio quocumq.bono ſenſibili carere,quiã nihil inordinate amant.Quantumcumq.fœda & turpia malignus ſpiritus cordi tuo ingerat: tu tamen ea nihili pendito, & internũ intuitũ ſimpliciter & deſpectiue mox ab illis auerte.Multo enim melius ea conteres,ſi ſpreueris,quàm ſi illis intentus immorari volueris, nec vmquã exiſtimes te ex his, quæ diſplicent confeſtim culpã aliquã contrahere.Aliud enim eſt ſpirituales ſordes in te ſentire,aliud eis conſentire:primũ non eſt impiũ,ſed ſecundum.Ne ceſſes à percipiendo Euchariſtiæ ſacramento, neve alia pia exercitia omittas, obnubilationis, aut paupertatis internæ cauſa,aut propter anguſtias,quibus, Deo ſic diſponẽte,affligeris. Licet enim tẽporalia ac ſpiritualia exercitia huius calamitatis tẽpore ſint inſipida,Deo tamen (ſi modo facias,quod oportet) gratiſsima eſſe ſcito: neq. exiſtimare debes eſſe certiſsimã deuotionẽ,mollitiẽ illã ac cordis

dulcedinem ſenſibilem, qua aliquis facile in lacrymas reſoluitur: quam gentiles & hæretici plerumque habent: ſed vera deuotio eſt bona voluntas, qua ſe homo paratum offert ad cultum, honorem, ac beneplacitum Domini. Hæc permanent, etiam ſi cor aridum & mens ſterilis ſit, ideo ne inordinate dulcedinem illam appetas, ſed paratus eſto illa carere, ſi Deo ſit placitum, non enim in donis Dei, ſed in Deo ſolo quieſcendum eſt. Si forte pſallendi tempore inuito tibi aliquæ vanæ cogitationes occurrant, ne ob id inquietus, impatiens, aut nimis ſis anxius, ſed humiliter reſigna te Deo, pieq. exulta, cum eius clementiam conſideres nos in oratione indigna cogitantes benigne ferentem. Ad perfectionem aſpirans, minimos etiam defectus extinguere curet, dummodo ne à facie Domini vmquam diſcedat, & quaſi perturbatus, multa apud ſe cogitet de peccato ſuo, ſed humiliter ſimul & confidenter ad Deum conuerſus agat de ſua iniquitate & ingratitudine, & veniam poſtulans, in conſpectu Domini ſeipſum deploret. Offerat etiam cæleſti Patri labores ac paſſiones Filij ſui pro ſuis defectibus: ſi vero aliquibus ſcateat, quos vincere nequeat, ne labatur animo, ſed omnia ſua plene Deo committens, & ſe in eo reſignans, tranquillus, patiens, longanimis perſeueret, & ſi millies in die ceciderit, toties cum ſpe veniæ reſurgat. In omnibus ſuis actionibus & omiſſionibus diligentiſſime inueſtiget, an quærat Deum, an ſeipſum: ſi intelligat

telligat ſeipſum quærere, mox ſe abneget ac relinquat, & ſolum Deum toto amore, ac tota cordis intentione proſequatur. Creaturas omnes ſemper intueatur, quaſi quoſdam Dei effluxus,non conſiderans eas in ſeipſis,ſed in Deo,vel Deum in ipſis. Aſſueſcat vnire opera omnia ſua ac pia exercitia ſanctiſſimis Chriſti operibus atque exercitijs: quod ſi faciet opera ipſa, quæ ſuapte natura vilia ſunt & imperfecta, maximi momenti coram Deo efficientur, & gratiſſima erunt in conſpectu eius,veluti aquæ gutta, quæ vino mixta optimum eius colorem ac ſaporem accipit. In his, quæ agenda ſint, ne concitatus,præceps aut violentus rapiatur, neve illis immoderato affectu tamquam captiuus alligetur: ne abeat poſt importunos cordis ſui impetus, ſed rationis fræno dominetur & ſibi ac ſuis actionibus. Quidquid puritatem, tranquillitatem, aut animi ſui libertatem impedire valet, prudenter deuitet, irrationabiles vanosq. conſcientiæ ſcrupulos fortiſſime expellat, nec nimis ſollicitus ſit de rebus temporalibus vel externis. Infatigabiliter cum Deo per internam orationem colloquatur,pia deſideria, ardentesq. aſpirationes ad illum emittens, relicta omni multiplicitate,vni Deo hærere diſcat. Si tamen introuerſionem hanc fixamq. ad Deum cogitationem retinere nequeat, ne animum deſpondeat, ſed perſeueranter enitatur illam ad Dominum reuocare. Nam poſtquam ſatis bene in huius conſuetudinis habitu firmatus fuerit, tunc abſ-

que labore vllo Deo rebusq. diuinis libere vacare poterit: exiſtiment etiam magnam eſſe infelicitatem vllo temporis ſpatio quantumuis breuiſſimo à Domino elongari. Hunc orandi modum per aſpirationes, & iaculatorias oratiunculas pio plenas affectu, quaſ amanter in Deum iaculamur, omnes teſtantur efficaciſsimum eſſe, atque vtiliſsimum. O bone Ieſu, ò dilecte, dilecte, dilecte, ò dulcedo, quando mihi moriar? quando in te tranſibo? quando tenaciſsime tibi vniar? quando ardentiſsime te amabo? Vtinam nec vna ſanguinis gutta in me maneat, quæ non ſit tui amoris igne recocta. Si ergo indefeſſo ſtudio mortificationis ac reſignationis, hoc introuerſionis addamus ſtudium, fiet tandem, vt ad requiem, vnitatemq. ſpiritus cum Deo (bonum, quod eſt ineffabile) etiam in hac vita perueniamus, modo non conatu noſtro, ſed gratia ac ipſius Domini miſeratione id nos adipiſci poſſe credamus. Vt teipſum plene cognoſcas, & humilies, ſcito te tribus conſtare principijs, nempe ex vno nihilo, ac duobus alijs peioribus, nihilo, ſcilicet ex eo quod eras antequam tibi natura data eſſet, & hoc nihil eſt, atque ex alijs, quæ tibi ex te addidiſti, ac appoſuiſti naturæ tibi datæ, ſcilicet, culpas plurimas & pœnalitates, quæ culparum ſunt effectus. Culpa autem peius eſt nihilo, nam cum nihil ſit, fingit ſe eſſe aliquid: reatus etiam pœnæ æternæ, quæ eſt prima penalitas, deterior nihilo eſt, dicente Domino: Melius illi eſſet, ſi natus non fuiſſet homo ille. Tibi ergo

reli-

relictus,es quædã pulcherrima chimera conſtãs ex tribus optimis principijs, ſcilicet, ex nihilo, ex culpis,ex pœnalitatibus, & cũ omnia hæc ita ſint,tu tamen ſuperbis. Heu mihi quia ſæpiſſime eadẽ peccata,quæ cõfiteor,ſcelerate repeto, ſem per me in melius emendare proponens,numquã tamen id efficio:& hinc conijcio quantũ abſit hu militas à confeſſione mea: nam ſi alter me accuſaret de his,de quibus ipſe me accuſo, patienter pati non poſſem.Bern.de Interiori domo c. 32.Si vis amari,ama:nihil enim ita debitũ,nihil ita naturæ conſentaneũ, nihil ita efficax,vt diligaris, quàm ſi tu primo diligas: id enim, teſte Seneca, amatoriũ philtrũ eſt abſque veneficijs & carmine. Sæpe ſuperbia ex puſillanimitate oriri ſolet; vt puta quãdo aliquis non auſcultat Præfecto rẽ aliquam arduã præcipienti:nam hoc non faceret niſi ſapiens eſſet in oculis ſuis,niſi nimis ſibi placens, iudiciũ ſuum Prælati iudicio præponeret. Humilitas vera nõ pertinax eſt aut obſtinata,ſed cum tremore obtẽperat. Greg. in Dial.de libertino quodam. Vnde Climacus ſcribit hominem iudicio proprio affectum, nec ſeniorum monitis cedentẽ,non egere dæmone tentante, quòd ipſe ſibi factus ſit dæmon: is enim habendus eſt omnis homo arrogans,& ſeipſum ſui ducem conſtituens. Apud Gerſonem comperi prudentiſſimũ modum quo plene conuinci poſſent, qui in ſuis exercitationibus corporalibus,aut ſpiritualibus proprio iudicio aſſumptis, obſtinate permanerent. Conuenit ipſe Gerſon mulierem quãdam

in coniugio viuentem, quæ niſi poſt tres vel quatuor dies cibum ſumere nolebat, (tunc vero id voraciſſime faciebat) fatebaturq. ſe à nemine edoctam, ſed ſic viuere ſolitam, quòd ſe indignã, quæ pane veſceretur, reputaret. Petiuit in primis ab ea Gerſon, an crederet aliquos eſſe, quorum authoritas, fides, & prudentia maioris eſſent apud eam momenti, quàm propriæ æſtimationis iudicium: quæ mox gemens reſpondit demiſſis oculis, ſe miſeram eſſe peccatricem & omnium ineptiſſimam: ſubintulit Gerſon, ſi hæc, quæ prædicabat vere de ſe cognouiſſet, quo pacto ſine cuiuſq. alterius conſilio tam inſolitam, & ab alijs ſanctioribus non obſeruatam abſtinentiam ſequeretur. Cœpit illa, neſcio quas verborum ac reſponſionis ambages inuoluere: cum enim nullam penitus reddere poſſet rationem, ac latenti intus ſuperbia nollet fateri ſe conuictam, nitebatur verbis eumdem obtundere. Tunc ille teſtatus eſt, dicens, niſi fatuam hanc abſtinentiam dimittas, & te peritiorum conſilio ſubdaris, ſcito te in maximo ſalutis diſcrimine verſari: quibus dictis, cum illa nihil reſpondiſſet, tandem abijt, nec poſtea reſciuit, an mentem mutaſſet. Merito & vere inquit Gerſon lib. de diſtinct. verarum à falſ. Spirituales perſonas nihil æque habere ſuſpectum, quàm amorem ſuum erga Deum aut perſonas alias ſanctas, ſæpe enim fit vt naturalem amorem ex conſuetudine, vel alia de cauſa genitum, dilectionem ſpiritualem putemus. Eſt enim amoris paſſio inter omnes

vehe-

Digitized by Google

vehementiſſima, ac ideo dũ erga Deũ hæc viget paſſio, plene opinatur homo ſe frui Deo: vt ſcribit contigiſſe cuidam feminæ, dictæ Maria de Valentiana, quæ hac ardens paſſione palam dogmatizabat eos, qui ad eminentiam illam diuinæ dilectionis perueniſſent, liberos eſſe à præceptis. Alius item non paruæ exiſtimationis vir eodem modo deceptus, dicere ſolitus erat, non omne peccatum mortale charitatem corrumpere, immo potius illam aliquando acrius incendere: vt ſiquis ex conſiderata vel experta fornicationis delectatione in admirationem, laudem, & amorem diuinæ bonitatis atque dulcedinis ardentius excitaretur. Non plene cognouerat delirus ille, quid intereſſet inter amoris paſſionem & ſinceram charitatem. Hinc etiã patebit, quantum periculi ſecum afferat familiaritas virorum licet ſanctorum cum feminis quamuis ſanctis: nam ſæpe amor in ſpiritu incipiens, in carnalem tranſit amorem, & tandem deſinit in turpem, mentes enim quamuis ferreas libido domat, diabolus vero ſemper laqueos tendens, & retia, viſcum ſemper habet paratum. Signum amoris non ſinceri erga feminam hoc ſit, ſi ex vehementia amoris difficile tibi ſit & moleſtum ab ea diuelli, longius abeſſe, à viſitatione ceſſare, & ſi credas te in Domino ſpiritualiter eam diligere. Hoc certiſſimũ habeto, præſertim quando corporis decor, ætas, aut eloquentia, aut alia humana cauſa motiuum ſeu illius amoris incentiuum iudicabitur. Qui enim pure

vir-

virtutem diligit,cum ſedes illius ſpiritus ſit, nil curat corpuſculi conditiones:quamuis Poeta dicat: Gratior eſt pulchro veniens in corpore virtus. Inſuper quod maxime mirandum eſt, ſæpe accidit,vt arcano Dei iudicio,aut dæmonis aſtutia,poſt amiſſam charitatem, ſentiat in ſe homo omnia indicia ac ſigna prioris dilectionis ac deuotionis, & putet ſe diuino agi ſpiritu, cum tamen hæc omnia ex quodã informi habitu prouemiãt,& priorum exercitiorum vſu nondum penitus expulſo. Quis hæc audiens non obſtupeſcat? Quis hæc meditans non exhorreſcat? Oportet ergo in humilitate ac timore incedere, ac ſemper audire Apoſtolum dicentem: Qui ſe exiſtimat ſtare,videat, ne cadat. Et Sapientem dicentem: Eſt via,quæ videtur homini recta,nouiſſima vero illius ducunt ad mortem: Et, Neſcit homo odio an amore dignus ſit. Ideo exclamauit Sanctus: O altitudo diuitiarum. Et alius: Terribilis in conſilijs ſuper filijs hominum. Si hæc conſideratio ad humiliationem miſeriæ noſtræ non ſufficit,quæ alia ſufficere poſſit, ignoro, inquit Gerſon. Vt homo in hos tentationis laqueos non incidat, præ ceteris hoc coram oculis habeat: priuatam deuotionem ac ſpiritualem dulcedinem obedientiæ, aut proximorum ſaluti numquam præferat: omnibus in neceſſitate quacumque conſtitutis miſericordiæ viſcera benigne exhibeat,ſeipſum numquam quærat,ſed vbique pro Dei amore ſe abneget,ſinceram ac intimã humilitatem à Domino aſſidue efflagitare non ceſſet.

A R-

ARDENS ORATIO AD POSTVlandam charitatem. Cap. XXXII.

OBteſtor te exorabilis Pater, per venerandam Filij tui humilitatem, vt repellas à ſeruo tuo omnem animæ faſtum & arrogantiã, omnem oſtentationem & inſolentiam, omnem iuanis gloriæ appetitum; amarulentiam, & dolum omnem, ſimulationem, omnem contentionẽ, pertinaciam, nullumq. indicium elati animi, aut vani in verbis aut moribus meis appareat: ne permittas me aliquãdo priuari donis miſericordiæ tuæ, numquam alium deſpiciam, numquam alicui me præponã, numquã me extollã. Deprime ceruices mei interioris hominis, ſim ſemper paruulus in oculis meis: da mihi cor humile, tractabile, beneuolum, (quod amicos diligat in te, inimicos vero propter te) manſuetum, tranquillũ, ſerenũ, cæleſti igne ſemper æſtuans, de fratribus bene ſentiens, cor in aduerſitate ac peccatis aliorũ dolens, in proſperitate vero de eorũ meritis exultans, cor denique flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus. Cor meum ſaxeũ ſcinde tuæ potentiſsimæ virtutis nouacula, intime imbue tua ſuauiſsima vnctione, vt ſit pium, molle, tenerum, vt ſemper ex alienæ calamitatis commiſeratione reſoluatur, & ex recordatione inenarrabilis tuæ dulcedinis colliqueſcat. Scaturiat Domine in me miſericordiæ tuæ munere ſanctarũ, ac dulcium lacrymarum vena, quibus

abluar

abluar, nutriar, refrigerer, ſatier: erumpat ex oculis meis tua viſitatione perculſis fons aquæ huius, quæ ex intimo tui amore, & cæleſtis patriæ deſiderio exoriatur. Ne quæſo, mihi extremæ ouiculæ tuæ, optatiſſimæ huius gratiæ deneges portiunculam, qua patres meos largiſſima liberalitate perornaſti: alioqui ſcio, quòd interno gelu obrigeſcam. Conuerte obſecro, aridam, ſterilemq. cordis mei terram in fertilem & irriguam. Ego pro odioſa cordis mei duritia offero tibi gratiſſimam pietatem cordis Vnigeniti tui, vt illa hac expietur. Da mihi nulli penitus eſſe iniurium, erga neminem male affici, nullius improbitate perturbari, immo omnium mores, imperfectiones, ignorantias æquanimiter ferre: amor tuus ita me teneat ac reddat occupatum vt fratrum meorum defectibus numquam immorari velim. Pater clementiſſime da vt effrænati ac præcipites animi mei motus à me propellantur, & omnia quæ agenda ſunt, tranquille, opportune, compoſite in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi Domine ſanctæ quietis ac otij ſecretum, ne permittas me turbulento huius maligni ſæculi ſtrepitu vexari, nec improbis externarum rerum occupationibus diſtrahi: ſed libera ſpiritum meum ab impedimentis omnibus, vt tibi libenter ſeruiam, quamdiu huius corporis carcere detineri contingat. Hæc ſit pars mea, hæc conſolatio exilij mei, vt ab inquietis curis prorſus expeditus tibi vacem, laudes tuas canam, in te exultem, tibi adhæ-

adhæream, in te conquieſcam, ſedeamq. in ſilentio,vt ſic pacato animo ſuſcipere poſsim vocem & doctrinam cæleſtis ſapientiæ. His ſtudijs peregrinationis meæ tædium mitigem, & calamitoſæ huius vitæ moleſtias æquanimiter perferam. Igitur Deus meus dulciſsime, ardor ſuauiſsime conſume prorſus quidquid in me tibi diſplicet,& quidquid mihi obſtat,ne tibi plene vniar. O mare magnum totius dulcedinis abſorbe me,demerge me in tui amoris abyſſum,vt ibi abſorptus non mihi, ſed tibi viuere poſsim. O lumen ſemper lucens illumina me. O ignis, qui ſemper ardes,& numquam extingueris, accende me. O amor, qui ſemper ferues, & numquam tepeſcis,abſorbe me, & transforma in te: ſaucia me iaculo amoris, & medullas tepentes flammis incende ſalutaribus. Scribe digito tuo in pectore meo dulcem tui memoriam, quam nulla vmquam obliuio deleat, tribue viſum qui lucem tuam incomprehenſibilem intueatur, cui omne aliud viſibile præter tuæ claritatis radios moleſtum ſit. Largire auditum cui ſolum iucundum ſit dulciſſimam vocem tuam audire. Crea in me olfactum, qui nonniſi vnguentorum tuorum odorem percipiat. Forma palatum, quod nihil præter ſapores tuos & ſuauitatis tuæ abundantiam guſtare poſſit. Tam potenti flamma amoris tui, medullas ac omnia interiora mea exurito, vt conſumptis vitioſis cordis mei affectionibus, ignitis tui deſideriis tantummodo æſtuem. Impingua denique me adipe & pinguedine

dine tua vt labijs exultationis te laudet os meũ. Bernardus ad Fratres de Monte Dei, exponens quo pacto in eo, qui perfectioni viriliter incumbit, non ſolum ſpiritus,ſed etiam caro reformetur,ſic ſcribit: Inordinata natura per peccatum & à ſuæ rectitudinis conditione ſemota,ſi adDeũ conuertitur, recuperat cito pro modo timoris & amoris,quem erga Deum habet, quæcumque perdidit auerſa: & vbi ſpiritus expetit ad imaginem conditoris ſui reformari, mox etiam refloreſcens caro ſponte incipit reformato ſpiritui conformari. Nam & contra ſenſum ſuum incipit eam delectare, quidquid ſpiritũ ſuum delectat: inſuper & pro multiplici defectu ſuo ex peccati pœna multipliciter ad Deum ſitiens, nonnumquam rectorem ſuum præcedere contendit. Delectationes enim non perdimus,ſed mutamus de corpore ad animum, de ſenſibus ad cõſcientiam: furfureus namque panis,aqua ſimplex, olera & legumina ſimplicia pro Chriſti amore ac internæ delectationis deſiderio mirifice delectant. Sanata natura & tandem firmæ reſtituta valetudini,ſtatim naturalibus ac ſimplicibus alimẽtis arridet: laboris vſus diuturnus gignit in ruſtico duros neruos,fortes lacertos, quem ſi torpere otio ſinas,molleſcet. Non aliter euenire videmus in Dei ſeruis, in quibus voluntas gignit vſum, vſus producit exercitium, exercitatio vero in omni labore vires ſubminiſtrat. Conſuetudo enim conſuetudine vincitur,& neceſſitas neceſſitate expellitur. Idem Bernardus in eodem lib.

affir-

affirmans cellam, in qua quis ſtabiliter perſeuerat, omnium bonorum eſſe officinam, ſcribit: Neminem in vno animum ſuum poſſe figere, qui non prius alicui loco perſeueranter corpus affixerit ſuum: nam qui animi ægritudinem migratione de loco ad locum effugere nititur, ſimilis illi efficitur, qui corporis ſui vmbram fugiat. Ibi etiam diligentiſſime monet, vt ſerui Dei ſingulis diebus horam habeant præfinitam ad recolendum beneficium paſſionis, quod eſt, inquit, manducare carnem & ſanguinem Domini ſpiritualiter. Nam amorem diuinũ in nobis lactat lectio, paſcit meditatio, confortat & illuminat oratio: inter meditanda, primum docet obtinere locum redemptionis myſteria. Conſulit præterea, vt quæ ſint ardentiora legamus, ſimilem enim lectionem ſimilis ſequitur meditatio. Ibi definit orationem, dicens: Oratio eſt affectio hominis Deo adhærentis, & familiaris quædam ac pia allocutio & ſtatio illuminatæ mẽtis ad fruendum quãdiu licet. Obſecratio eſt anxia ad Deũ inſtantia, vt ſuccurrat benigne, & ſpiritualis gratiæ particulam largiatur. Poſtulatio ad temporalia petenda pertinet. Gratiarum vero actionem, de qua Apoſt. 1. ad Theſſ. 5. ſcribens, inquit: Sine intermiſſione orantes, ſemper gratias agentes; ſic definit: Eſt quædam mentis beneq. compoſiti animi bonitas, qua ſemper pro omnibus oramus, & in omnibus gratias agimus, quæ tot modis in oratione vel gratiarum actione ſe iugiter in Deum refundit, quot in ſuis tribulationibus

nibus

nibus vel conſolationibus, compaſſionibus, aut congratulationibus proximi cauſales materias inuenit pius affectus: qui vero talis eſt ſemper in Spiritus ſancti gaudio habitat. Ibi etiam aliquando euenire ſcribit, vt incipienti, non quærenti, nec pulſanti gratis detur puræ orationis affectus, & dulcedo illa, quæ perfectis dari ſolet pro præmio ſanctitatis: veluti ſi paterfamilias ſeruum ſuum ex inſperato ad menſam filiorum admittat, quod ideo facit vt vel illum ad meliora accendat, vel de ſua negligentia accuſet & conuincat. In quo, inquit, proh dolor plurimi falluntur: arbitrantur enim iam ſe filios eſſe, quòd filiorum pane paſcantur, atque deficientes vnde proficere deberent (nempe à viſitante gratia) à cogitatione ſui ipſius recedunt, exiſtimantes ſe aliquid eſſe, cum reuera nihil ſint: cibauit namque eos ex adipe frumenti. Ibi etiam ſpiritualiter exponit illud: Etenim paſſer inuenit ſibi domum. Vbi per turturem intelligit perfectos, qui etſi in excelſo contemplationis requieſcant, & in virtutis robore firmati ſint, tamen timentes ſibi, à ſuperbia ſemper ſe premunt, ſemper ſe deijciunt in id, quod incipientium eſt. Et quia infra ſe deſcendunt, ac gementes cum turture humiliantur, inde altius aſcendunt, reponẽtes in ſecretiſſimo loco pullos ſuos, ideſt, affectionum ac contemplationum ſuarum fructus. Paſſeres autem eos eſſe dicit, qui ardentiſsime ad contemplationis excelſa tendentes, quaſi volitantes feſtinant, nondum grauitatem,

ac turturis maturitatem aſſecuti, ſed nitentes ad ea, quæ perfectorum ſunt, non elationis præſumptione, ſed pietatis amore. Igitur ò anima iam à paſſionibus libera, vola ad contemplationem, & dicito: Vultum tuum Domine requiram. Confide, quia ſcriptum eſt: Adiuuabit eam Deus vultu ſuo. Adiuuat enim Deus vultu ſuo ſe intuentem, mouet ac permouet & attrahit ſummi boni pulchritudine ſe contemplantem. Ibi etiam ſcribit: Studium proficientis animi eſt ſcrutari virtutes, non tam flores quàm radices, non vt luceant, ſed vt ſint: non vt haberi videantur, ſed vt reipſa poſſideantur. Vitiorum verò plus in ſemetipſo metuere appetitum quã ab alijs impetum, plus contagium quàm malitiam. Nam quemadmodum virtutes diuturno vſu & ſtudio perſeuerante tranſeunt in affectũ, & efficiuntur quaſi naturales: ſic leuiſſima vita remiſſioris licentię opportunitate quaſi naturalia efficiuntur ob conſuetudinis efficaciam, quæ ſemel acquiſita niſi pertinaciſſimo ſtudio vinci vix poteſt. Proficiens ad contemplationem ſic progredi debet: nam recogitatis omnibus bonis, quæ de Deo vel ad Deum ſunt, tandem voluntas proficit & acrius inſurgit in amorem eorum, quæ cogitantur. Inde fit, vt tranſire liceat in ſapientiam, in ſaporem Domini, cũ ſuauiſſimum ſaporẽ ex donis Dei percipiat. Deniq. quod erat prius intellectio cogitantis, fit contẽplatio amantis percipiens ſpirituales quaſdã diuinæ ſuauitatis experiẽtias & fruitionis gaudiũ.

Tunc autem nihil aliud fit in intellectu & voluntate noſtra quam exultare, ac iubilare in memoria abundantiæ ſuauitatis Domini: & vere ſentit de Domini bonitate, qui in ſimplicitate cordis quæſiuit illum. Cogitatione tamen huc pertingere non eſt in cogitantis arbitrio, ſed in gratia donantis. Nam Spiritus ſanctus quando, & quomodo, ac quibus vult, aſpirat: hominis verò eſt iugiter præparare cor & expedire animum à terrenis ſollicitudinibus, occupationibus otioſis & negotioſis, ac nonnumquam etiam à neceſſarijs, vt in die bona Domini & in hora beneplaciti eius, cum audierit vocem ſpiritus ſpirantis ea, quæ contemplationem excitant, libere intellectus ac voluntas ſibi inuicem concurrentes cooperentur in bonum, & quaſi ſymbolum faciant in gaudium contemplantis. Præſentet memoria fidelem materiã, exhibeat puram affectionem voluntas, præſtet intellectus experientiæ ſuauitatem. Vt autem huc peruenire valeamus, maxime neceſſarium eſt ei, qui altiſſimum contemplationis cacumen aſcendere nititur, intentiones omnes cordis ſui intime ſcrutari, ſcilicet, vt plene intelligat, quid illud ſit, quod toto cordis affectu appetit, & qua de cauſa id exoptet, ac quibus modis fieri cupiat. Sunt enim quædam cogitationes ac affectiones ad Deum ſeu diuina quaſi extrinſecus incidẽtes, & præteruolantes, quæ plane inter otioſas deputandæ ſunt: nam etſi aliquando vſque ad animi delectationem procedunt, citò tamen ſe in-

de

de excutit animus compos ſui. Si verò animus plane cognoſcat totum id, quod expetit eſſe Deum, tunc diſcutiendum eſt, quantum & quomodo velis, & vtrum id velis vſque ad tui ipſius, rerumq. omnium quæ ſunt, vel eſſe poſſunt, contemptum: hoc autem non ſolum iudicio rationis, ſed ex toto mentis affectu, vt videlicet affectio illa ſit pluſquam affectio, ſcilicet, vt amor ſit, vt dilectio ſit, vt charitas ſit, vt vnitas Spiritus ſancti ſit. Vnitas ſpiritus cum Deo nihil aliud eſt, quàm perfectio voluntatis cum Deo & in Deum proficientis, quæ non ſolum id vult, quod Deo placitum eſt, ſed ſic eſt affecta, ſic in affectu prouecta vt nequeat velle, niſi ea, quæ Deo placita eſſe cognouerit. De his qui ſic adhærent, dicitur: Qui Deo adhæret vnus ſpiritus eſt cum eo. Huic igitur perfectioni nutrienda eſt voluntas, præparandus eſt ſemper animus, cauendum eſt, ne voluntas, quæ cohibenda eſt, in externis diſſipetur amor: qui ſoli Deo ſeruandus eſt, ne inquinetur: huc denique aſcendere, id eſt eſſe perfectum, & viam hanc relinquere, nil aliud eſt, quàm nolle eſſe perfectum. Ad id enim creati ſumus & viuimus, vt ſimiles Deo ſimus, perfectio namque hominis ſimilitudo Dei eſt, quam niſi prædicto modo conſequi poſſumus. Hæc Bernard. ibi, vt ex verbis eius conijcere potui. Agit etiam ibi paulo inferius de ſpiritualibus coruſcationibus, quæ aliquibus viris ſpiritualibus oſtenduntur. Dicit enim quòd quãuis cognitio ac viſio Dei in via ſit ænigmatica,

& quaſi per ſpeculum: aliquando tamen dilectio ipſa Dei viciſſim lumen quoddam vultus Dei oſtentare ſolet, quemadmodum lumen in manibus clauſum patet, & latet ad geſtantis arbitriũ. Adducitq. ad hoc verba Iob. 36. vltima: vt per hoc quod quaſi in tranſcurſu vel in puncto videri permittitur, animus ad plenam poſſeſſionem æterni luminis & hereditatem plenæ viſionis Dei acrius inardeſcat. Cui, vt quod ſibi deeſt, aliquatenus innoteſcat, nonnumquam quaſi pertranſiens gratia amantis ſenſum perſtringit, & rapit in Deum, ideſt, à tumultu rerum ad gaudia & ſilentia: & pro modulo ſuo ad punctum, ſeu temporis momentum idipſum oſtendit ei videndum, ſicut reuera eſt: interim etiam & ipſum efficit in idipſum, vt ſit ſuo modo, ſicut illud eſt. Poſtquam autem hoc percipiens didicerit quid interſit, inter mundum & immundum, redditur ſibi, & remittitur ad emundandum cor ad viſionẽ atque ad aptãdum animum ad ſimilitudinem: vt ſi aliquando rurſum admittatur, purior ſit ad videndum, & ſtabilior ad fruendum: nuſquam enim melius deprehenditur modus humanæ perfectionis quàm in lumine vultus Dei, ac in ſpeculo diuinæ viſionis. Qui purius videre ſtudet quæ ſibi deeſſe cognoſcit, emẽdet in dies ſimilitudine, quidquid delinquit diſſimilitudine: ſemperq. magis magiſq. appropinquat ſimilitudine ad illũ, à quo ſemotus erat per diſſimilitudinem, atque ita expreſſiorem viſionem expreſſior ſemper ſimilitudo comitatur:

catur: impoſſibile enim eſt ſummum bonum videri & non amari, ac non tanto ardentius amari, quanto expreſſius ſe videri permiſerit. Sic proficit hominis amor, vt aliquatenus aſſimilari poſſit amori illi, qui Deum humiliauit, vt fieret homo, vt homo fieret Deus. Gratiſſimum namque homini eſſe debet, cohumiliari diuinæ maieſtati, compauperari Filio Dei, conformari diuinæ ſapientiæ, hoc ſentienti in ſeipſo, quod & in Chriſto Ieſu. Hinc emanat fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei, ſcilicet, ſuauis recordatio omnium amabilium beneficiorum Dei & attributorum, vt potentiæ, bonitatis, ſapientiæ, & beatitudinis, quæ dum elucent in contemplantis affectu, amantem penitus rapiunt in amabilem: ipſe enim in ſemetipſo eſt, quidquid in amabili eſt, qui eſt totum, quod eſt. Huic bono, ipſius boni amore ſic ſe pius applicat affectus, vt non prius ſe inde reuocet, quàm vnum vel vnus cum eo ſpiritus fuerit effectus. Hic eſt boni certaminis finis in hac vita: hoc præmium, hæc requies ſanctorum laborum, & conſolatio dolorum, quæ ſanctis his exhibetur. Hæc eſt perfectio & vera hominis ſapientia omnes in ſe continens virtutes non aliunde collectas, ſed à Deo ſibi inſitas adeo conſolidato affectu in ipſo bono permanens, vt ex ardentiſſima incommutabilis boni adhæſione, ab eo quod eſt, nullatenus mutari patiatur. Vera namque contemplatio format & firmat omnes virtutes longe ſublimius, quàm antea erant: nam ſapiens

& pius animus in Dominum contemplatione aſſumptus, amoroſa intellectione non ſolum ſpeculatur ſummam veritatem in ſeipſa, ſed etiã ſpeculatur regulas ipſius (quantum ipſi conceditur) atque exinde format ſibi mundum cuiuſdam cæleſtis conuerſationis, & formam ſanctitatis. Speculatur enim ſummam veritatem, & quæ ex ea vera ſunt: ſummum bonum, & quæ ex eo bona ſunt, quibus ſe apponit, & coaptat, non ſine ratiocinationis examine, non ſine diſcretionis iudicio: vnde concipiuntur, atque oriuntur virtutes ſanctæ, & imago Dei reformatur in homine, incipitq. homo viuere vita Dei, (à qua quoſdam homines abalienatos eſſe conqueritur Apoſtolus:) ſpiritus libertate fruitur, ſeu libertate filiorum, fitq. vnus ſpiritus cum Deo, ac ob hoc ipſum vere ſpiritualis eſt, impleturq. in eo, quod Dominus pro diſcipulis in clauſula omnis perfectionis orauit: Pater volo, vt ſicut tu & ego vnum ſumus, ita & ipſi in nobis vnum ſint. Hic eſt ergo Deus noſter, qui ſemper à nobis dulciter eſt quærendus, vt dulcius inueniatur: dulciſſime verò inuenitur, vt diligentius quæratur, qui videri nequit, niſi mundo corde humiliter amantis: nam qui viuit mundo, faciem eius in hoc mundo numquam videbit, cuius faciei pulchritudo ſumma ſemper ob oculos verſatur illius, qui ex toto corde ſuo affectat Dominum Deum diligere. Ad hoc etiam ipſum excitare debet proximum ſuum, ſi eum diligit quaſi ſeipſum. Qui aliquando admittitur ad felicem contempla-

templa-

templationis ſomnum, mox in ipſo veritatis lumine aliqualiter intuetur gratiam præuenientem, quam niſi perciperet, illuc peruenire minime potuiſſet. Cum autem ab illa felici quiete repellitur, in ipſa cæcitate intelligit immunditiam ſuam non conuenire ſponſi dilectiſſimi puritati, & deflens amiſſum, non ſine multo gemitu redire ad ſe cogitur, & ſibi ipſi præ omnibus vileſcere, habens præ oculis illud Apoſtol. Non plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem, & ſecundum datam à Deo menſuram fidei. Demum bona ſua non collocet in ore hominum, ſed ea abſcondat in cella ſua, recondat in conſcientia ſua, hoc titulo cellam & frontem ſuam inſigniat: Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi. Iſaiæ 24. & his verbis abſoluit Bernardus Opuſculum.

INFLAMMANTIA VERBA COLLECTA ex Bernardo in Opuſculo de Interiori domo. Cap. XXXIII.

Beata anima illa, quæ in pace Chriſti & in Dei amore ſolidata eſt ac firmata: hęc enim licet exterius bella patiatur, pax tamen interna numquam turbatur: quamuis moleſtiæ grauiſſimæ foris perſtrepant, tamen internæ quietis ſilentium non interrumpunt: nam cum guſtu interioris dulcedinis detineatur, tota in ſe exiſtit, nec iam foris in carnis voluptates diſſoluitur, cum totum, quo delectatur, intus poſſideat, Cap. 1.

Tanta in ſemetipſa pace fruitur, vt nihil quod foris ſit, appetat, tota amore detenta intus requieſcit, atque cum tota ad internum colligitur gaudium, plene ad Dei imaginem reformatur. Anima verò (cap. 4.) quæ deſiderium ſuum non fixerit in ipſius Dei amore, ſed per corporis ſenſus egrediens in exterioribus delectatur: ſi quando ad ſe redit, propriam intuens nuditatem, & ſe omni conſolatione deſtitutam conſpiciens, pudore maximo, & erroris ſui confuſione concutitur, conſolationemq. illam quæ à Deo intus in conſcientia exhibetur non habebit, quòd eam in exterioribus rebus præpoſtere quæſierit. Non enim Deus eam animam viſitare dignabitur, ac ideò ipſa ſibi male conſcia ſeſe tolerare non poterit, nec requiem vllam obtinere, aut interna frui poterit tranquillitate, cum illum, qui ſumma animæ quies eſt ac tranquillitas, à ſe indigne repulerit. Ipſe eſt pax noſtra, & in pace factus eſt locus eius, in omnibus requiem quærit, non requieſcet ſpiritus eius niſi ſupra quietum, quapropter numquam ingreditur cor paſſionibus vel terrenis cogitationibus agitatum. Cap. 6. Igitur munda conſcientiam tuam, & pacca eam, vt quacumq. hora Dominus venerit, atque in te habitare voluerit, paratam ſibi in te inueniat manſionem. Primò ſtude ne te inueniat diffidentem à teipſo, omne namque regnum diuiſum à ſeipſo deſolabitur, & domus ſupra domum cadet, nec intrabit Chriſtus, vbi parietes inclinati fuerint, & maceriæ depulſæ. Nam

quem-

quemadmodum anima habitare nequit in corpore, cuius membra diſperſa ſunt, vt caput, cor, venter: ita & eodem modo non libet Domino habitare in anima, vbi appetitus & ratio ſunt diuiſa. Cap. 8. Maxima perfectionis pars eſt bona voluntas, ſcilicet, efficax, quæ quantum in ſe eſt, exequitur: nam quantum vis, tantum mereris, quantum creſcit bona voluntas, tantum creſcit & meritum. Quemadmodum, inquit, nullum temporis momentum eſt, in quo non vtamur Dei miſericordia, ita nullum debet eſſe inſtans in quo Deus non ſit præſens in memoria. Cap. 12. Prius oportet cognoſcere inuiſibilia ſpiritus tui, quàm inuiſibilia Dei. Fruſtra enim erigit cordis oculum ad videndum Deum, qui nondum idoneus eſt ad videndum ſeipſum. Nullum in rebus humanis aptius ſpeculum eſt ad videndum Deum quàm ſpiritus tuus: terge ergo ſpeculum hoc, ſi ſitis ſpeculari Deum in hac vita. Nam exterſo ſpeculo, & diu diligenter inſpecto, incipit ei quædam diuini luminis claritas interlucere, atque immenſus quidam inſolitę viſionis radius cordis oculis apparere, cuius luminis viſione anima inflammata incipit puriſſima cordis acie interna & ſuperna conſpicere, Deum diligere, Deo adhærere, cuncta quæ ſunt, tamquam non ſint conſiderare, omnibus affectibus ſuis renunciare, tota denique anima ſoli incumbit amori. Ad hanc tamen gratiæ ſublimem conditionem peruenire nemo poteſt, niſi ſui ipſius cognitioni diligentiſsime vacet, conſide-

ſiderans & accurate expendens quomodo viuat, quid agat, quid amittat, quantum quotidie proficiat, vel quantum deficiat: quibus cogitationibus grauius infeſtetur, quibus affectionibus frequentius tangatur, aut acrius à diabolo impugnetur: denique ſi exacte inſpiciat, qualis ſit, & qualis eſſe deberet; ex hac ſui ipſius cognitione facillime extolli poterit ad contemplationem. Quantum quotidie in tui cognitione proficis, tantum ad altiora celerius euolas: ſi iam ad cor tuum aſcendiſti, & habitare in eo didiciſti, ne hoc putes ſatis eſſe, ſed ibi habitare, ibi manſionem facere pergito. Si qualicumq. mentis euagatione diſtractus inde fueris, illuc redire feſtina, quod licet in principio moleſtum ſit, longo vſu vertetur in oblectamentum, adeò vt abſque vllo laboris tædio aſſiduus ibi eſſe valeas, & ægerrime feras alibi vel tantillo temporis ſpatio immorari. Repulſis ergo cogitationibus extraneis & mentis euagationibus in vnum collectis, motus omnes cordis tui in vno æternitatis deſiderio figito: dilatabitur namque cor tuum, ac ſupra ſeipſum per exceſſum mentis ad ſumma eleuabitur. Cui aſcendere licuit, ita diuino manet amore religatus, vt iniurias vix ſentiat, damna contemnat, opprobria rideat, mortem denique lucrum reputet. Nam cum iugiter in Dei amore delectetur, frequenter mentis exceſſum patitur, & ab omnibus terrenis raptus coram Deo ſiſtitur totus in eius pulchritudinis admiratione ſuſpenſus. Miratur etiam inter-

internæ ſuauitatis dulcedinem & æternæ quietis tranquillitatem. O quam iucunda delectatio hæc, niſi modico temporis ſpatio permaneret: nam cum anima ibi diutius morari nititur, ſubitò labitur, nec vlli exponere valet, quæ ſupra ſe vidit, ſed agnitione ſuauitatis illecta, eam deguſtatæ dulcedinis ſuauitatem, incorporeæ lucis claritatem, intimæ ſocietatis ſaporem, ac denique illud internæ quietis ſecretum attonita miratur. Nihil iucundius, nihil tutius, nihil opulentius bona conſcientia. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus, illa tamen ſecura permanebit: circumrotetur mundus omni volubilitate, ploret, rideat, pereat, tranſeat, numquam tamen bona marceſcet conſcientia. Hanc non licebit adipiſci, niſi diligentiſſime cor tuum cuſtodias, ſæpe cum eo in iudicio ſtans ſuper his, in quibus deliquerit: ſtatue illud ante faciem tuam, increpa, afflige illud vt ſuper te regnet Spiritus Domini. Dic cordi tuo: Quid immoraris, quid vanis rebus afficeris? Cuncta quæ in mundo ſunt, nihil ad beatitudinem tuam conducunt, ſed ſolum viaticum præparant iumento tuo, quæ etiam adhibita menſura ab ipſo iumento ſumenda ſunt, ex ſuperflua enim in cibo refectione ſæpe deficit, aut laſciuit concupiſcentijs, atque in præceps excutit aſcenſorem: nam quod illi ad neceſſitatem ſatis eſt, ad voluptatem ſufficere plene non valet. Quid tanto ſtudio incumbis tot libris euoluendis, ac perlegendis? Scito omnes, quotquot ſcripti ſunt, libros

bros ea ſolum de cauſa ſcriptos eſſe, vt tuæ conſcientiæ librum plenius diſcuteres, & emendares: quem ſi ſolum tecum deferas, in eo videre poteris, quò tibi eundum, aut quid mercedis pro geſtis recipiendum ſit. Quia ſi librum hunc fideliter ſcriptum non habes, iuxta exemplar libri vitæ,ſede,corrige diligenter,conferens cum illo, ne forte in vltima collatione inueniatur aliter ſe habere, & igni perpetuo tradatur. Ibi cap.9. licet legere piam ac querulam confeſsionem nomine hominis vanis ac turpibus cogitationibus exagitati, quæ confeſsio extenditur vſque ad cap. 36. optima equidem tota ad vitam omnem anteactam recogitandam, de qua pauca quædam ſubijciam. Heu mihi qui ita comedo, bibo, & dormio ſecurus, quaſi iam tranſierit dies mortis, & euaſerim diem iudicij ac inferni tormenta: ſic ludo, ſic rideo, quaſi iam tecum regnem in regno tuo. Væ mihi, qui omnibus delicijs indulgeo, cum erga alios rigorem obſeruem, & quod in alijs accuſo, ipſe facere non erubeſcam: ad inferendas iniurias valeo, ad tolerandas infirmus ſum. Heu quàm infructuoſe hucuſq. vixi, pudet quòd ſic hactenus vixerim, & quòd natus fuerim: mallem non eſſe, quàm talis eſſe: bonus eram per baptiſmatis gratiam, malum me ſponte feci: æquum eſt, vt ſemper miſer ſim, qui me mea ſponte miſerum fecerim. Conſcientia mea damnationem meretur, quòd pœnitentia mea ad ſatisfactionem non ſufficiat, fateor inferno appropinquaſſe animam

meam,

meam, ſi me liberes Domine, habeo, quare tibi gratias agam, ſin minus nequeo te reprehendere, cum iuſtus ſis, ac iuſtitia vtaris. Væ ſuperbiæ meæ: nam ſi alius me accuſaret, vt ego qui conſcius ſum, me accuſo, patienter ferre non poſſem. Væ mihi, qui temerarius ſum in iudicando, clamoſus in loquendo, faſtidioſus in audiendo, arrogans in docendo: oneroſus ſum amicis, ingratus beneficijs, inflatus obſequijs, ſeuerus ſubditis: iactaui, quæ feceram & quæ nō feceram: diſſimulaui me non feciſſe quod feceram. Heu me, quia cum in altari ſum, iuxta fontem ſitio, ante ignem algeo, quaſi monſtrum ſum inter filios Dei: habitum gero monachi, nō conuerſationem: altiorem meritis locum poſſideo, officium tamen non impleo: terram occupo quaſi truncus abſque floribus, frondibus, & fructibus. Alij me paſcūt de laboribus manuum ſuarum, ego nec laicum ago, nec clericum: viuere erubeſco, quòd nihil proficiā, mori tamen timeo, quòd imparatus ſim, malo tamen mori & miſericordiæ Dei mei me committere, quàm vitæ meæ exemplo alicui ſcandalum facere: nam tota die verecundia mea contra me eſt. Omnes cōſpicio deuotos ac deuotione feruidos, & ideo donis cæleſtibus affluentes: quidā enim humilitate, alius miſericordia, alius contēplatione præſtat, ego verò nihil horum in me inuenio, Gelboe montibus ſimilis: quoniam declinauit Dominus in ira à ſeruo ſuo. Alij vigilant, ego dormio: & licet vigilem, meditationes ſanctas non inuenio.

Maxima

Maxima quippe eſt animæ meæ ſterilitas & deuotionis inopia, quam patior: orare aut meditari ſi velim, mox turba plurimarum cogitationum infeſtor, quæ (veluti plebs ad ſpectaculum) irruere ſolent in cor meum, viſa, audita, dicta, & facta in memoriam reuocant, atque ibi magno tumultu perſtrepunt: ingrediuntur, egrediuntur, aliç alias introducunt, atque ita mens mea ſemper mobilis, numquam ſtabilis, ſemper vaga & velut ebria per diuerſa diſtrahitur. Ibi eſt cogitatio tua, vbi affectus tuus inhæret: illud enim ſæpius cogitatione voluimus, cuius amore fortius detinemur. Nulla pœna grauior praua conſcientia: quare ſi omnem triſtitiam à te vis expellere, bene viuito, bonæ namque vitæ conditio ſemper cum gaudio coniuncta eſt. Quid eſt Oratio? Eſt mentis deuotio, ideſt conuerſio in Deum per pium & humilem affectum: humilem ex propriæ infirmitatis conſideratione: pium, ex meditatione diuinæ bonitatis ac clementiæ. Noli prodere virtutes tuas, ſi eas cupis augeri, ſed taciturnitate cuſtodi, quod ſi palam feceris, amittere poteris. Pleriſq. conceſſum eſt bona opera dumtaxat agere, non autem boni operis fructum colligere, quòd ab ipſis per iactantiam amittatur: quemadmodum enim glacies calore diſſoluitur, ita & virtus ore proprio laudantis. Noli propter phantaſmata, quæ mentis aciem hebetare, & animum confundere videntur orationis tempore, ab oratione deſiſtere: immò quanto maiori terrenarum cogita-

gita-

gitationum tumultu premeris, tanto ardentius ac valentius orationi eſt inſiſtendum, quatenus tumultum illum ſuperes, & ad pias Domini aures orationis feruore tamdiu pulſes, donec ſancti deſiderij auxilio cogitationes illas malas ac vanas ab oculis cordis abigas, ac mentem tuam in vno æternitatis deſiderio immobilem figas. Cor enim noſtrum, licet in omnibus requiem quærat, numquam tamen inueniet niſi in hoc centro. Dicito cordi tuo: Quid hoc eſt cor meum, cum tam exiguum ſis, vt vix in milui vnius refectionem ſufficias, totus hic mundus tibi ſatis eſſe nequeat? Per totum terrarum orbem iugiter ad voluptatem captandam vago motu diſcurris: ſine pedibus curris, abſque alis volas. Cum igitur nihil inuenias, quod te impleat, deſiſte à diſcurſibus & inutilibus volatibus, iacta cogitatum tuum in Domino, ipſe te ſatiabit. Cogita quàmplurimos eſſe, qui hoc ipſo tempore in vero mortis articulo ſunt conſtituti, quibus ſi hora vna ad pœnitentiam agendam concederetur, multa agerent ad impetrandam veniam peccatorum: tu verò tempus ad hoc ipſum tibi conceſſum elabi fruſtra ſinis, ac vanis cogitationibus impendis. Cogita etiam, quot nunc animæ in inferno abſque vlla veniæ ac miſericordiæ ſpe torqueantur, quòd tempore ſibi conceſſo ad pœnitentiam abuſæ ſint. Redi igitur anima mea ad te, diligentiſſime diſcutito, ac ſpeculare qualis ſis, qualis eſſe tenearis, quantum in via Domini quotidie proficias, quantum

de

de profectu deficias: nam quamdiu teipſum ſtudioſe non inſpexeris, ad ea, quæ ſupra te ſunt, ſcrutanda idoneus eſſe non poteris. Aſſueſce ergo quamuis laborioſum ac moleſtum iudices ſola intima meditari, interiora ſolum diligere, in illis diutius immorari, vt audire liceat, quid loquatur in te Dominus Deus. Si verò intimis tuis plene perſpectis, experiris in teipſo validam dilectionis vel delectationis violentiam erga diuina, adhuc reſtat inueſtigare, an aliquid aliud ſit præter Deum, vnde delectatio vel conſolatio aliqua tibi proueniat: nam quamdiu ex aliqua re externa lætitia vel delectatio accreuerit, ardentiſſimi amoris erga Deum ſignum non oſtendes. Satage ergo Dominum ad cordis tui interiora penetralia trahere, vſquequò illius ſublimis fluuij violentia ſic affectui tuo immitatur, vt aliena omnia delectabilia faſtidias, nec vlla alia externa delectatione inde poſſis auelli. Si verò eum non ſtudes ſic ad intima tua introducere, quo pacto credendum eſt, te velle vel poſſe ſequi eum ad ſublimia ſua? Certiſſimum ergo ſignum tibi ſit, quæcumque es anima, quòd dilectum tuum non plene diligas, vel quod ab eo minus diligaris, ſi ad theoricos illos mentis exceſſus non vocari, aut vocantem ſequi non merẽris. Quo pacto perfecte diligere aut diligi dicendus eſt, qui in ſublimium deſiderio ad ſumma non rapitur? & ad theoricos ac anagogicos illos exceſſus mentis alienatione non tranſit?

Vis

Vis noſſe diuinarum reuelationum ſublimitatem manifeſtiſſimum eſſe diuinæ dilectionis indicium, audi ipſum dicentem: Iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos meos. Perge igitur hilariter ac ſummo ſtudio in omni temporis articulo in diuinæ contemplationis gaudium tendere. Nam ſi ſemel ad illud diuinorum radiorum ſpectaculum admiſſus ſis: quàm intimis deſiderijs, quàm profundis ſuſpirijs, quàm inenarrabilibus gemitibus inſtabis ad eam dulcedinem iterum obtinendam. Quàm aſſidua recordatione, quàm iucunda admiratione inſpectam claritatē mente tractabis, ac placidiſſime reuolues, donec rurſum in eamdem imaginem transformeris, à claritate in claritatē procedens veluti ab ipſo Domini ſpiritu actus. Verumtamen cum ab eo ſublimis delectationis ſtatu decidimus, atque ad noſmetipſos redimus, ea quæ antea ſupra nos vidimus in eadē veritate vel claritate, qua prius perſpeximus, in memoriam aut mentem noſtrā reuocari non poſſunt: & quamuis inde aliquid memoria teneamus, & quaſi per medium velum atq. in medio nebulæ videamus, tamen nec modū videndi, vel viſionis qualitatē vere contemplari poſſumus. Ita fit, vt memores non reminiſcamur, videntes non videamus, aſpicientes intueri non valeamus, & intendentes non penetremus, donec iterū à meditatione in contemplationem, à contemplatione in admirationē aſſurgentes, ab admiratione in mentis alienationē rapiamur. Gratia contemplationis humanum cor non ſolū ab

omni terreno amore expurgat,ſed etiam ſancti-ficat,& cæleſtium amore omnino inflammat, & iam quoddam pignus illius futuræ contemplationis concedit. Denique nihil eſt iucundius, nihil commodius gratia contemplationis: nam quanto amplius in cæleſtium contemplatione delectaris,& delectatione admiraris,tanto libentius immoraris, tanto diligentius perſcrutaris, profundiusq. illuminaris: ibi enim ſemper inuenire licebit quid mireris, ac vnde delecteris. Ad has delicias adipiſcendas potius opus eſt intima compunctione quàm profunda inueſtigatione, ſuſpirijs quàm argumentis, crebris lamentationibus quàm acutis argumentationibus, potius lacrymis quàm ſententijs,oratione quàm lectione,lacrymarum gratia quàm litterarum ſciētia. In primis ſuperata cogitationum euagatione, diſcito vacare non ſolum corpore,ſed etiam corde,ac facere ſabbatum ex ſabbato, interius ſcilicet ex exteriori,vacans & videns quoniam ego ſum Deus. In libello de Scala Clauſtralium ſic ſcribit: Poſtquam anima exercitata diu eſt in meditationis ſtudio, & in eius meditatione exarſit ignis deſiderij perueniendi ad quietem ac guſtum contemplationis, quem nondum reipſa cognouit,confugit ad orationem,clamans: Vultum tuum Domine requiram,ideſt, contemplationis tuæ dulcedinem: cui ſi fideliter inſtat, adueniens Dominus, cæleſtis dulcedinis rore circumfuſus fatigatam recreat animā, eſurientem reficit,aridam impinguat,& cogit eam terreno-

rum

rum omnium penitus obliuiſci,ſui recordatione aſsidua eam muniens, viuificans, inebrians, ac ſobriam reddens. Quemadmodum enim in quibuſdam corporeis miniſterijs ſeu voluptatibus anima adeo carnali rapitur concupiſcentia, vt omnem rationis vſum amittat, ac quodammodo fiat homo totus carnalis: ſic in hora contemplationis ita abſorbentur & conſumuntur carnales motus à lacrymis vt nulla in re caro ſpiritui refragetur, fiatq. homo quaſi totus ſpiritualis. Sed velim ſcire Domine mi, an aliqua ſint ſigna huius aduentus tui. Huius conſolationis ſigna ſunt ſuſpiria & dulces lacrymæ, quæ à memoria & ardenti Chriſti deſiderio excitantur: his enim ad contemplationis gaudium extollimur. O dulciſſime Domine mi, ſi dulce eſt pro te flere, quàm dulciſſimum erit ac ſuauiſſimum de te gaudere? Poſtea vero quàm aliqua temporis morula animam ad dulcem illum ſomnum admiſit, diſcedit quaſi dicens: Iam aurora eſt, ideſt, iam recepiſti gratiæ lumen, ac exoptatam viſitationem. Data ergo benedictione, & mortificato neruo femoris, ac mutato nomine de Iacob in Iſrael elabitur: Acceſſus tamen ac receſſus ambo cooperantur in bonum ſponſæ, illi venit, illi redit, venit conſolationis cauſa, recedit ne conſolationis magnitudo extollat eam, atque ne forte continuam viſitationem non gratiæ, ſed naturæ referat acceptam: recedit etiam quòd verum ſit id quod in prouerbio vſurpari ſolet: Nimia familiaritas parit contemptum. Recedit

ergo, vt abſens vehementius deſideretur, deſideratus auidius quæratur, ſic quæſitus gratius inueniatur: recedit etiam, ne exilium pro patria reputemus. Attende tamen, quæſo ſponſa, ſponſum tuum eſſe nimis delicatũ ac zelotypum, qui ſi te ad alium amatorem, ideſt, ad aliud præſentis vitæ ſolatiũ, inclinari ſenſerit, recedens à te, aliã quæret ſponſam: ſi in te maculam aliquam, ſiue rugam conſpexerit, ſtatim auertet oculos, cum nihil immundum aut inornatum intueri patiatur. Ibi. Meditationis magiſtra lectio eſt, aut prædicationis auditio, ne meditantes limites à Patribus noſtris conſtitutos tranſire contingat. Oratio obtinet inuenta per meditationem, dulcedo contemplationis eſt affectus deuotæ orationis. Lectio ergo abſq. meditatione arida manet, meditatio ſine lectione erronea: oratio niſi meditationi ſit coniuncta tepida, meditatio abſque oratione infructuoſa: oratio deuota contemplationẽ acquirit, contemplationis adeptio abſque oratione aut rara, aut miraculoſa habenda eſt. Ergo ſpiritualis athleta, ſi tibi datum eſt diſponere aſcenſiones in corde tuo, & ad ſummum contemplationis gradum aſcendere licuit, cauendũ tibi eſt ſummopere, ne cum vſque ad cælũ ſis eleuatus, vſque ad abyſſum inordinato caſu infeliciter corruas. Quod fiet, ſi deſcendente ſponſo, ac ceſſante contẽplationis dulcedine, ad carnis vana ac ſuperflua ſolatia deſcendas: ſed expedit, eum graduũ ordinem tenere in deſcenſu, quẽ in aſcenſu obſeruaſti, & in eorũ quolibet immorari

pro

pro loco & tempore: tantoq.te Deo viciniorem exiſtima, quanto à primo gradu, nempe à lectione ſis remotior. Quid enim intolerabilius? Quæ infelicior cõmutatio eſſe poterit, quàm cor quod paulo ante cæleſtibus fruebatur gaudijs, ſubito immundis ac vanis cogitationibus deturpandũ tradere? Adhuc in corde calent ſponſi veſtigia, & iam intromittuntur adulterina deſideria. Aures, quibus nuper contigerat audire verba, quæ non licet homini loqui, audiendis iam fabulis ac detractionibus exponuntur. Oculi qui modo ſacris madebant lacrymis, ad videndas vanitates iam conuertuntur. Lingua, quæ dulce paulo ante epithalamium decantauerat, & ignitis eloquijs ac perſuaſorijs ſponſum ſponſæ reconciliauerat, ita vt eam in cellam vinariam ſuam introduceret: rurſum ad vana & ſcurrilia colloquia conuertitur. Abſit, abſit. Hæc ex dicto libello.

EX BERNARDO IN LIBRO DE *Amore Dei*. Cap. XXXIIII.

DOmine tu vides me non videntem te, porrige ergo dexteram mihi cæco ad te currenti amoris tui amore: ſi hanc plenam periculis viam ingreſſus in aliquo offendero, ignoſce quæſo: ſubleua debilem, erige ceſpitantem aut etiam cadentem, iam enim gratiæ tuæ munere, quæ carnis & mundi ſunt, non habeo ante faciem cordis mei, ſed in dorſum ac poſteriora reieci. Qui fit Domine mi, vt cum ex toto corde faciem

tuam exquiram, & iam putans te apprehendiſſe mihi gratuler, mox eam à me abſcondas, quaſi me inimicum tibi arbitreris? Domine vel ego non ſum adhuc ad te conuerſus, vel tu es adhuc à me auerſus. Si primum: Deus virtutum, conuerte me. Si ſecundum: Deus virtutum, conuertere. Gratias tibi ago bone Domine, quòd mihi velle dederis: nam paratum eſt iam cor meum: præcipe igitur quæ vis, fac me intelligere quæ præcipis, & da poſſe, cui dediſti velle: ſic enim fiet in me ac de te, quidquid vis. Domine noui te dixiſſe, Exod. 33. Non videbit me homo & viuet: fateor me adhuc non mortuum eſſe mihi, vt tibi viuere poſſim, ſed tuo gratuito munere locum apud te accepiſſe: ſto ſuper petram catholicæ fidei, fero patienter, & deoſculor tegentem ac protegentem me dexteram tuam, video poſteriora tua, ideſt, humanitatis tuæ myſteria, & ſaltem cum Hæmorrhoiſſa geſtio tangere fimbriam veſtimenti carnis tuæ, ac furari mihi ſanitatem. Aliquando cum Thoma te totum expecto videre, tangere, non tamen digitum vel manum mittere cupio in oſtium lateris, ſed totus deſidero ingredi per illud vſque ad cor, vbi eſt ſanctum ſanctorum, arca teſtamenti, manna denique diuinitatis. Sentio mihi dictum eſſe: Noli me tangere, foris canes Apoc. 22. & ideo cum dignis conſcientiæ meæ verberibus percuſſus, præſumptionis meæ pœnas luere cogor, rurſum in petram me recipiens, (quæ refugium eſt herinacijs peccatorum plenis) amplector, & oſcu-

lor

lor tegentem, ac protegentem me dexteram tuã: atque ex eo quod vel ſenſi, vel leuiter vidi, ardens deſiderio vix patienter expecto, vt à me amoueas manum tuam: petoq. vt infundere digneris mihi gratiam illuminantem, vt tandem moriens mihi, & tibi viuens, reuelata facie faciem tuam videam. Iamdiu tibi dixit cor meum: Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram, vt omnia videns operer in anima mea iuxta exemplar, quod in monte videro. Anima mea anhelans ad hanc viſionem in huius ſæculi tenebris dicere ſolita eſt cũ premitur languore ſui deſiderij. Quis amare poteſt quæ non vidit? Quomodo amabile eſſe poteſt, quod non eſt aliquatenus viſibile? Fateor multa amabilia, quæ creaſti poſſe occurrere te quærenti, ſed hæc ſatiare nequeunt, immo videndi tui deſiderium inflammant: prædicant enim cuncta hæc te eſſe mirum in modum amabilem, ac præ cunctis deſiderabilem. Nam ſicut ea, quæ tibi offero, ſcio non placere, niſi me cum illis inſimul offeram; ſic creata tua, niſi tecum ſint, placere non valent. Fateor Domine tuæ gratiæ munere huc perueniſſe, toto mentis affectu amo amare te, deſidero deſiderare te, hoc tamen amans, neſcio quid amem. Quid eſt, inquam, amare amorem? Quid deſiderare deſiderium? Videtur amor ille, quo amorem tuum amo, non eſſe is, quo te amem, ſed amor, quo me tibi amem: & mihi deſiderem deſiderium tuum. Fateor interiores oculos meos caligare ac cæcutire, cum hæc ſpeculari volunt:

quapropter cito à te aperiantur, vt videam gloriam tuam, vt oblitus paupertatis & egeſtatis meæ totus erigar, & ruam in amplexus amoris tui, videns quem amauero, amans quem videro, vt mihi moriens, in te viuere incipiam, beneq. ſit mihi in te, cui peſſime eſt in ſe. Sed ò Domine ſi quando (quod rarum eſt) huius gaudij particula aliqua fruor, clamo, vociferor: Domine bonum eſt nos hic eſſe, faciamus hic tria tabernacula, fidei vnum, ſpei vnum, amori vnum: ſed heu repente in terram cadens, quaſi mortuus reſpiciens, nihil video, meq. vbi prius eram, inuenio, ſcilicet, in dolore cordis, & ſpiritus afflictione, clamo: Vſquequo Domine obliuiſceris me in finem? Ibi cap. 4. Summam voluntatis ſuæ annunciauit nobis Filius tuus Dominus noſter, cum tibi in oratione diceret: Volo Pater, vt ſicut ego & tu vnum ſumus, ita & ipſi in nobis vnum ſint, ſcilicet amoris perfectione, vt ſcilicet ament te propter te, & ſe nonniſi in te. Hic eſt finis, hæc eſt conſummatio, hæc eſt perfectio, hæc pax vera, hoc gaudium in Spiritu ſancto, hoc denique eſt ſilentium in cælo: in hac autem peregrinatione ſola illi ſilentij hora dicenda eſt, in qua hoc affectu fruimur. O nobiliſſima affectio veni ad nos, diſpereant à facie tua fœtida illa & horrenda nomina affectionum, quæ dicuntur Luxuria, Gula, Auaritia. Optime dixit ſeruus tuus, qui affectionem hanc, quietam ſtationem & finem eſſe dixit, vltra quem nihil appetat, vel appetendum iudicet voluntas. O Domine cur docuiſti nos pu-

ros amores tuos? Nũ egebas amore noſtro? Non certe: ſed quia aliter non licebat eſſe beatos, niſi te diligeremus, ideo miſiſti Filium tuũ, cuius verba nihil aliud ſonabant, quàm amate, amate: cuius omnia dicta & facta erant ardentiſſima, vrgentiſſima, incentiua amoris. O Domine ceſſet in me iam diluuiũ aquarũ multarum, ideſt, multitudo & confuſio terrenarum affectionũ vt valeam ad te accedere. Recedat iam ſalſum mare, atque antiquæ damnationis ſalſugo, vt appareat in me arida, ideſt, vt deſiccata anima mea ab amaris aquis, fontem vitæ ſitiens, dicat: Sitiuit in te anima mea. Mirũ eſt quod quidã Ethnicus lumine veritatis compulſus ſcripſerit, dicens: Oderunt peccare boni virtutis amore: homo tamen Chriſtianus nondũ hoc amore ſit plene captus. Heu quia nuda, gelida, & algens eſt anima mea, deſiderat calefieri calore tui amoris. Quid faciã? Quãdiu non ſentio in me calefacientẽ charitatis veſtẽ, colligã pãniculos Scripturarũ & conſuã, vt aliqualiter cooperire valeã nuditatẽ meam, colligã diuinorum verborũ ſurculos, & accendã in corde meo deuotionis igniculũ, ſi forte aliquando deſcendat flãma fortiter vorans aquas ac frigiditates meas. Bern. ibi c. 9. ſic ſcribit. Nonnunquã Dñe quaſi oculis clauſis ad te inhianti mittis mihi in os cordis, quod non licet mihi explorare quid ſit: ſaporẽ quidẽ ſentio adeo dulcẽ, ſuauẽ, ac confortantẽ, vt ſi in me perficeretur, nihil vltra quærerem, ſed licet me illo aſpergas, non tamen permittis, quid ſit plene cognoſcere.

Cum enim acepero, ſi tenere eum volo, aut ruminare, aut eius ſaporem diiudicare, confeſtim elabitur: deglutio quidem illud, quidquid illud eſt in vitæ æternæ ſpem, ſed vellem, vt omnes venas ac medullas animæ meæ quaſi vitalis ſuccus impleret, vt omnes alias affectiones faſtidirem. Sed licet ad me veniat, feſtinat tranſire, & cum de eius inquiſitione, vel acceptione, vel vſu formata quædam lineamenta geſtio arctius memoriæ impreſſa committere, vel memoriam labilem ſcripto iuuare, re ipſa & experimento cogor illud dicere quod ſcriptum eſt: Neſcis vnde veniat, aut quò vadat. Quotieſcumque enim quaſi quibuſdam lineamentorum figuris ea memoriæ commendare curaui, vt cum voluero ad ea meditanda confugiam, ſentio mihi dictum eſſe: Spiritus vbi vult ſpirat, non cum ego volo, ſed cum ipſe vult. Si aliqua prius paraueram, omnia extincta ac mortua inuenio, ſolum ad te vitæ fontem leuo oculos vt in lumine tuo videã lumen: ad te anhelant omnes affectus mei. Sed heu quamdiu miſeram, anxiam, & anhelantem animam protrahis? Abſconde me obſecro in abſcondito faciei tuæ, protege me in tabernaculo tuo.

NONNVLLAE GEMMAE ET ARdentes faculæ ex Bernardo ſuper Cantica. Cap. XXXV.

AD incipientes & proficientes pertinent illa quindecim Cantica graduum, eo quòd

iuxta

iuxta profectus & aſcenſiones, quas diſpoſuerunt in cordibus ſuis, cantanda ſunt ad laudem Dei promouentis. At Cantica canticorum perfectorum ſunt, eſt enim fructus omnium præcedentium: ideo canticum hoc vnctio docet, addiſcit experientia, quare non mirum eſt, ſi experti recognoſcant, inexperti inardeſcant deſiderio non tam cognoſcendi quàm experiendi. Nam oſculum, à quo incipit non eſt ſtrepitus oris, ſed iubilus cordis, non ſonus labiorum, ſed motus gaudiorum, idcirco non pertinet carmen hoc animæ infantili, ac nuper ad Chriſtum conuerſæ, ſed iam prouectæ, vt quæ iam ad ætatem perfectam & nubiles perueniens annos, (meritorum non temporum) facta eſt idonea cæleſtis ſponſi nuptijs. Hæc enim ſola poteſt dicere: Oſculetur me oſculo oris ſui, meliores namque ſunt amores tui vino, vt alij traducunt. Per vinum intelliguntur delectabilia omnia ſecundum carnem. Bernard. Ser. 1. Et ibid. Serm. 3. dicit neminem poſſe ſcire quid ſit hoc ſpirituale Chriſti oſculum quod ſponſa tam ardenter appetit, niſi cui licuit experiri: eſt manna abſconditum, ſolus qui edit eſurit, eſt fons ſignatus, cui non communicat alienus, ſed ſolus qui bibit adhuc ſitiet. Non ergo arroget ſibi hoc anima etiam nunc carnis paſſionibus obnoxia, quæ nondum ſenſit ſuauitatem ſpiritus, quæ interna nondum gaudia deguſtauit. Non temere aſſurgat ad os ſereniſſimi ſponſi, ſed ad ſereniſſimi Domini pedes merito pauida iaceat, & cum Publicano tre-

mens

mens terram non cælum aſpiciat. Diſplicet namque Deo peccatoris impudentia, pœnitentis vero verecundia placatur. Ideo, inquit, nolo repente fieri ſummus, paulatim iuuat proficere, nolo intempeſtiue altiora & ſecretiora ſcrutari. Proſterne te igitur prius ad oſcula pedum, tuiſq. lacrymis illos riga, nec inde ſurgas, priuſquam audias: Remittũtur tibi peccata tua: & deinde quantũ profeceris in gratia, tantũ in fiducia dilataberis. Inde proficere poteris ad oſculũ manuũ, cum cœperis iam ſtrenue ac perſeueranter agere in operibus omniũ virtutum. Tum demũ forſitan audebis ad ipſum os gloriæ caput attollere (pauens ac cum tremore dico) non ſolum ſpeculandum, ſed etiam oſculandum. Oſculum ergo pedum incipientium eſt, manuum proficientium: oris perfectorum, vt idem dicit Ser. 4. Sed cum ſponſa partes perfectorum agat, ideo fiducialiter oris oſculum poſtulat, non pedũ, non manuum; ſed oſculetur me, inquit, oſculo oris ſui. Procumbe igitur primo ad pedum oſcula, pedes ſunt miſericordia & iudicium: in primo infigito oſculũ ſpei, in ſecundo timoris, nec tamen alterum ſine altero oſculeris, ne forte aut deſperes, aut diſſoluaris, & inaniter præſumas. De his Ser. 6. Deinde procede ad oſcula manuum. Manus Dei ſunt latitudo & fortitudo, illa affluenter largiens, iſta potenter defendens, vt dicit Ser. 7. Conſequenter poſtquam aſcenderis ad ſponſæ conditionem, quæ eſt anima ſitiens, licebit petere oris oſcula, quæ dari non ſolent, niſi ardenter

ter amantibus,quod proprium eſt ſolius ſponſæ. Nam ſeruus timet, mercenarius ſperat, diſcipulus præſtat aurem magiſtro,filius patrem honorat,ſponſa vero amat: ideo non exigit mercedē, non petit hereditatem, non poſtulat doctrinam, ſed oſculum:in qua petitione non vtitur blandiciarum fuco, non parat exordium, non captat beneuolentiam, ſed ex abundantia cordis, ſacri amoris flammam ſpirantis in nuda verba prorumpit,dicens:Oſculetur me oſculo oris ſui. Nec mirum eſt, ſi vt ebria loquatur, quæ de cella vinaria exierat,quæ ſponſi amore inebriata,maieſtatem non veretur,nimis freta quòd caſte amat, caſteq. quærit ipſum quem amat,non aliud quidquam illius, quaſi dicat: Quid enim mihi eſt in cælo,& à te quid volui ſuper terram? Vnde patet charitatem perfectam timorem omnem procul expellere. Hæc Serm. 7. vbi admonet Fratres vt corde ruminent Pſalmos, quos ore canunt. Sicut enim cibus qui deglutitur, & non manditur, fruſtat palatum oris ſapore deſiderabili: ſic Pſalmus deglutitus, niſi quibuſdam intelligentiæ dentibus conteratur, cordis palatum deſiderabili ſapore & dulciori ſuper mel & fauum defraudat. Offeramus igitur cum Apoſtolis fauum mellis. Mel enim in cera eſt deuotio in littera, alioqui littera occidit,ſi abſque ſpiritus condimento comedatur: quod ſi feceris, reipſa experieris,quàm recte dictum ſit. Spiritus meus ſuper mel dulcis. Et, Delectabitur in craſſitudine anima tua: &, Holocauſtū tuum pinguefiet.

Nec-

Necnon curiæ cæleſtis principes odorem ſuauitatis recipientes, ideſt, Pſalmorum tuorum & orationum,de te dicent: Quæ eſt iſta,quæ aſcendit de deſerto, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij? Ad ſponſam noſtra reuertatur oratio, cui iamdiu dimiſſa ſunt peccata, atque iamdiu in ſanctis operibus, orationibus, & exercitijs perſeuerat, hæc non quieſcit, donec admittatur ad oſculum. Gratias, inquit hæc ſponſa, ago de pedum oſculo: Gratias item ago de manuum oſculo, ſed ardentiſſime expeto oſculari oſculo oris tui. Accepi,fateor, meritis potiora,ſunt tamen hæc votis inferiora meis, non ſum ingrata beneficijs acceptis, ſed ad meliora ſuſpiro, non enim ratione feror,ſed amore: non ignoro quòd honor Regis iudicium diligat,ſed præceps amor nec iudicium præſtolatur, nec conſilio temperatur,nec pudore frænatur, nec rationi ſubijcitur. Hæc Ser.9. At cum felix ſponſa recipit ineffabile oſculum,quid exiſtimas in ea fieri? Tantæ efficaciæ eſt oſculum illud, vt cum acceperit, mox eius vbera tumeſcant, & lacte cæleſtis ſapientiæ pingueſcant, ita vt filiæ ſponſæ veniant ad matrem, ideſt, infirmiores animæ ad paſtorem vt erudiantur,quæ vbera prementes conceptæ dulcedinis lac affluenter accipient, ita vt guſtantes teſtentur meliora illa vbera eſſe vino, ſiue per vinum dulcia omnia mundi huius intelligas, ſiue ſapientiam ſæcularem, quæ nequeunt ſpiritũ noſtrum confortare, nutrire aut replere, veluti

Spiri-

Spiritus ſancti ſapientia, quæ omnia hæc in nobis operatur. Paſtores huius tempeſtatis, quòd hæc oſcula non quærant nec accipiant, ideo non pariunt filios ſpirituales., nec habent vbera turgentia lacte cæleſtis, & inflammatiuæ ſapientiæ ad eos alendos. Poteſt etiam intelligi, vt ibi ſcribit Bernard., per vinum contemplationis dulcedo, vt quaſi petenti ſponſæ contemplationis oſcula, dicatur illi: Meliora ſunt vbera tua vino, ideſt, magis neceſſaria, quaſi dicat: Tu ſponſa poſtulas quod te delectat, ſed vbera, quibus paruulos alis magis neceſſaria ſunt vino contemplationis. Nam licet hoc quod poſtulas, lætificet cor tuum, illa tamen ædificant multos, quapropter ſuſtine parumper: oportet namque ceſſare à dulcedine oſculorum, vt lactandis paruulis vacare poſſis. Poteſt etiam accipi, inquit idem, hoc quaſi dictum ab ipſis iuuenculis ac teneris animabus: videntes enim hæ matrem ſuam ſemper velle quieti vacare, ſecretum quærere, publicum fugere, turbas declinare: denique oſculorum dulcedinem præferre ipſarum curæ, ita eam alloquuntur: Noli mater nos derelinquere & in ſponſi amplexibus immorari: maior enim in vberibus quàm in amplexibus & oſculis fructus exiſtit. Per vbera nos eripis à carnalibus deſiderijs, eripis mundo, Deo acquiris, ideo meliora ſunt vbera tua vino contemplationis: ſunt etiam nobis meliora vino carnalium ac terrenarum voluptatum, quo prius inebriabamur, maioribus namque delicijs affluimus, quàm antea

in

in vino experiebamur. Item per duo ſponſæ vbera optime intelligit Ser. 10. compaſſionem & congratulationem. Habet enim affectus maternos cum Paulo ſcilicet. Gaudet cum gaudentibus, flet cum flentibus, quod proprium eſt veræ matris, ſcilicet gaudere in gaudio filiorum. Quia ſi hęc vbera nondum habes, cur mater? Cur Epiſcopus? ſi te non plene ſentis promptum ad congaudendum, pronum ad condolendum, matris nomen mereri non potes. Qui abſque his affectibus ad animarum regimen, vel prædicationis officium es aſſumptus, alijs prodeſſe non poteris, tibi plurimum obeſſe valebis. Verus paſtor quoties oſculo delectatur, non ideo officium prætermittit, ſed videas eum quaſi matrem paruulis lactandis incumbere, & vbera proferens ex altero conſolatoria, ex altero vero exhortatoria vberrime miniſtrare. Si aliquem ex filijs reperit hilarem & proficientem, exultat reficiens ſalutaribus monitis, & de congratulationis vbere lac exhortationis exprimit, vt conſtanter perſeuerans in melius proficiat. Si vero videat aliquem graui aliqua tentatione concuſſum, factumq. puſillanimem, ita vt vim tentationis perferre nequeat, condolet, mulcet, plangit, conſolatur, denique lac conſolationis ex vbere compaſſionis exprimit, vt turbatum erigat. Ibi agit contra impios paſtores, qui nihil curant, nec compatiuntur ſuper contritionem Ioſeph, ſed omnia Chriſti opprobria conflant in fornacē auaritiæ, crucem, lanceam, & clauos. Ibi etiam

agens

agens de tribus illis optimis ſponſæ vnguentis, ſcilicet, contritione, deuotione, ac pietate aſſerens vnguentum deuotionis componi ex ſtudioſa meditatione beneficiorum Domini: quærit, quid ſit in cauſa, cur quælibet anima nequeat hoc vnguentum conficere, licet nitatur vacare ſanctis meditationibus vel diuinis laudibus, ſed mox vrgeatur curis, atque ad ſua reuocata in ſeipſa comprimi propria egeſtate compellatur. Reſpondet Bernard. ægritudinem hanc & animi diffidentiam duabus ex cauſis prouenire poſſe. Prima, ex nouitate conuerſionis: ſecunda ex tepore conuerſationis, etiamſi in conuerſione longum tempus conſumpſerit. Vtrumq. enim humiliat ac deijcit conſcientiam, & inquietam reddit, dum ſiue pro tempore ſiue præ torpore priſtinas animæ paſſiones nondum plene emortuas ſentit: ac proinde cum neceſſe ſit incumbere extirpandis de hortulo ſpinis iniquitatum, & vrticis cupiditatum, longius à ſeipſa euagari non permittitur. Cum enim in gemitu ſuo laboret, non poteſt ſimul in Dei laudibus, ac ſanctis meditationibus exultare: muſica namque in luctu importuna ſolet eſſe narratio. Non eſt ergo vnguentum hoc pauperum, ſed diuitum. Monet tamen Ser. 11 his verbis: Suadeo vobis amici mei, vt interdum reflectatis pedem à moleſta & nimis anxia viarum veſtrarum recordatione, enitaminiq. in clariora atque planiora itinera euadere, nempe in memoriam beneficiorum Dei: vt qui in vobis confun-

dimini, ipſius intuitu reſpiretis. Volo vos experiri illud, quod dictum eſt: Delectare in Domino. Idem in Serm. 12. latiſſime loquitur de tertio vnguẽto pietatis ſiue miſericordiæ, quod priora duo longe ſuperat, & proprium eſt Prælatis ſanctis, qui ſicut adipe & pinguedine repleti miſericordiæ viſceribus, omnium hominum ærumnas tam ſpirituales quàm temporales ſubleuare conantur. Idem in Serm. 1. Non omnis gratiarum actio Deo grata eſt, ſed ea ſolum, quæ de cordis pudica & pura ſimplicitate procedit. Nam & phariſæus gratias agebat de his, quæ à Deo acceperat, quæ tamen cum non ſimplici ſed ſubdolo corde redderentur, repulſæ ſunt: licet enim labijs Deum laudare videretur, cordis tamen ſententia ſeipſum honorabat. Publicanum enim non iudicaret contemnendũ, niſi præ illo ſe honorandum exiſtimaret: occulta ergo cogitatione ſibi honorem vſurpabat vere fur, cum ſoli Deo honor debeatur & gloria. Heu quot Phariſæi, quot hypocritæ in gratiarum actione ore gratias Deo agentes pro acceptis beneficijs, corde tamen neſcio quid fraudulenter ſibi ſurripiunt. Deteſtanda quippe tentatio quæ etiam ſpiritualibus viris, quandoq. inſidiari ſolet. Nam magna ac rara virtus eſt, cum magna opereris, magnum te neſcire, & cum omnibus nota ſit ſanctitas tua, te ſolum lateat, cumque omnibus mirabilis appareas, tibi ſoli vileſcas. Fidelis reuera famulus dicendus es, ſi de multa Domini gloria (licet ex te non exeat)

tran-

tranſeunte per te, nihil tuis manibus adhærere contingat, ſeruans eas puras ab omni munere: vt Eſai. 33. Tunc lux tua dicenda eſt lucere coram hominibus, vt gorificent non te, ſed Patrem qui in cælis eſt. Time cum Paulo, ne quæ tua ſunt, prædices, ſed Chriſtum Ieſum, ne quæras quæ tua ſunt, ſed quæ ſunt Chriſti, tunc dignus eris audire: Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam. Eris denique tamquam feliciſsimus Ioſeph, qui omnibus ſibi à Domino ſuo traditis non ignorauit vxorem exceptam: Non eſt inquam ex omnibus bonis Domini mei, quod nō in mea poteſtate ſit præter te, quæ vxor eius es. Nouerat nempe mulierem, gloriam eſſe viri, & iniquum iudicauit, inglorium vice verſa illum facere, qui ſe fecerat glorioſum. Aduertit homo Dei ſapientia plenus virum vxorem ſuam fortiter tamquam propriam gloriã zelare, ſibiq. ipſi retinuiſſe ſeruandam, & manum ad inconceſſam extendere non præſumpſit. Quid ergo, homo gloriam ſuam zelat, Deus verò ſuam non zelabit? Imò quanti gloriam ſuam faciat plane teſtatur dicens: Gloriam meam alteri non dabo. Quid ergo nobis Domine? Pacem do vobis, pacem relinquo vobis: hoc præconio vſi ſunt Angeli dicentes: Gloria in excelſis Deo & pax hominibus. Domine (inquit Bernar.) gratanter ſuſcipio, quod relinquis, ac relinquo, quod retines, ſic mihi conducere, ſic mea intereſſe non dubito: abiuro prorſus gloriam: ne forte ſi non conceſſũ

vſurpauero meritò gratuitò oblatū munus amit tam. Pacem volo, & nihil amplius, cui pax non ſufficis tu qui pax es noſtra? ſanè mihi neceſſarium eſt reconciliari tibi, ac reconciliari mihi: nam ex quo me poſuiſti contrarium tibi, factus ſum mihimetipſi grauis. Igitur ſuſcipiant montes, ideſt, Angeli pacem populo, non gloriam. Quid ſtultius, quàm canales velle gloriari de aquis, quæ per eos tranſeuntes fluunt? Et quid ſunt ſancti omnes vel ſapiētes in actionibus ſuis niſi canales, per quos tranſit gloria Dei? Non lingua, non calamus gloriari poſſunt de ſapientia quam manifeſtant: nec ſecuris gloriari debet contra eum qui ſecat in ea. Eſa. 10. Nonne permittes nobis aliquam gloriam? Permitto quam concedit Apoſtol. ſcilicet, Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ: ſecurus gloriaris, ſi teſte conſcientia de Domini gloria nihil vſurpas, ſed cum gloriaris, penitus in Domino gloriaris: quæ omnia non parui momenti exiſtimanda ſunt. Dicit etiam ibi Bernardus: Raros eſſe perfectos, quibus vere ſic gloriari contingat. O vani filij hominum! O mendaces qui mutuo ſe decipiunt de vanitate in idipſum, dum vnuſquiſq. gloriam ſuam collocat in ciſtella labiorum alterius, indeq. eam mendicare ſolent, quotieſcumq. ea egent: cum tamen veritatis lumine in ſeipſis expendere opera ſua debuiſſent, & ſic in ſemetipſis habere gloriam ac non in alterius ore, imò quod potius eſſet eam in manibus Domini conſeruandam,

repo-

reponere. Quapropter nemo velit laudari, dum viuit, quidquid enim laudis hic captas, quod ad Deum non retuleris, Deo ſurripis quaſi fur. Omnium ergo noſtrorum operum gloriam ad ſolum Deum laudabilium omnium auctorem, ac benigniſſimum largitorem referamus, idque vere non ficte, vt facere ſolent hypocritæ. Hoc tamen non ſola conſuetudine faciendum eſt vt mos eſt in ſæcularibus, ſed vt viros ſanctos decet ſinceritate fida, deuotione ſollicita, hilaritate grata, non diſſoluta: iungentes ſenſum vſui, affectum ſenſui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati, vt interdum liberis purgatæ mentis paſſibus procedamus, atque per inuſitatas quaſdam affectiones, ſpiritualeſq. lætitias, in iubilis, in amœnitatibus, in Dei lumine, ſuauitate, & Spiritu ſancto procedamus, probantes nos comprehenſos in his quos Propheta intuebatur, cum diceret: Domine in vultus tui lumine ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die. Medullis igitur cordis non ſola voce dicamus: Non nobis Domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam: ne forte (quod nimis vereor) dicatur de nobis: Quoniam dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua ſua mentiti ſunt ei: Cor autem eorum, &c. Dicamus, Saluos nos fac Domine, & congrega nos de nationibus, vt gloriemur in laude non noſtra ſed tua. Bernard. Serm. 14. Domine fateor me non portaſſe pondus diei, & æſtus, ſed iugum ſuaue & onus leue

pro patrisfamilias beneplacito fero: opus meũ vix vnius horæ ſpatio perficitur: nam laborem præ amore contemno. Ibi: Si nondum meremur ingredi cubiculum cum ſpõſa quia adhuc ſumus de numero adoleſcentularum: excubemus tamen præ foribus ſpe gaudentes. Sponſus & ſponſa interim mutuis intus ſecretiſq. fruantur amplexibus, nullo carnalium deſideriorum ſtrepitu, nullo corporearum phantaſmatum perturbante tumultu. Turba adoleſcentularum, quæ abſque his inquietudinibus eſſe nequit, foris expectet, ſciantq; certo ad ſe illud ſpectare: Adducentur Regi virgines poſt eam, proximæ eius offerentur tibi. Per virgines intelligit quæ baptiſmatis innocentiam ſeruauerunt: per proximas verò pœnitentes. In Serm. 15. pulcherrime diſſerit de nomine Ieſu. In 16. aptiſſime ſcribit, quo ſuffundi pudore debeamus, cum patrem & benefactorem offendamus: quo verò timore, cum creator Dominus & iudex à nobis ſit læſus. Ibi etiam loquitur aduerſus illos, qui ſtudioſe curant humiles videri, ac vt id aſſequãtur, exponunt plerumq. alijs defectus ſuos. Appetere, inquit, de humilitate laudem humilitatis non eſt virtus, ſed ipſius virtutis ſubuerſio: verus enim humilis vilis reputari vult, non prædicari: humilis gaudet contemptu ſui, hoc ſolo ſuperbus, quòd laudes contemnat. Quid ſceleſtius, quàm vt peccati confeſſio, quæ humilitatis cuſtos eſſe ſolet, ſuperbiæ militet, & inde velis videri melior, vnde videris deteriorẽ

Mira-

Mirabile quippe iactantiæ genus eſt ſanctum videri non poſſe, niſi ad id ſceleratus appareas. Similis habita eſt Saulis confeſſio, qui cum à Samuele increpatus, confeſſus ſit ſe peccaſſe, non tamen placita Deo fuit eius confeſſio. In Serm. 17. vtiliſſime docet qua cura obſeruandæ ſunt illæ viciſſitudines diſpenſatoriæ Domini viſitantis animam & ab ea recedentis: nam periculoſiſſime illius acceſſus & receſſus ignorantur: inde enim fit, vt nec abſentem deſideres, nec præſentem glorifices, præſertim cum ipſe nulla alia de cauſa recedat, quàm vt auidius requiratur. Quonammodo ſi abeſſe neſcimus, requiremus? Aut quo pacto qui iterum dignanter ad hoc redit, vt conſoletur, digne pro ſua maieſtate ſuſcipietur, cum adeſſe non ſentiatur? Mens igitur abſceſſum ignorans patet ſeductioni, quæ verò reditum non obſeruat, iure habebitur ingrata viſioni. Quare oportet vt cum Eliſæo videamus recedentem magiſtrum Spiritum ſanctum, ſi velimus vt dona ſua duplicet in nobis, ſemperq. ad cælum vultu ſimus erecto, & ſinu ad largam eius benedictionem accipiendam expanſo. Similes oportet nos eſſe hominibus expectantibus Dominum ſuum quando reuertatur à nuptijs: nam à copioſis ſupernæ menſæ delicijs vacua non redibit manu: quare vigilandum eſt omni temporis articulo cum plene ignoremus qua hora venturus, quavè abiturus ſit. His namque viciſſitudinibus vti non ceſſat in his qui ſpirituales ſunt, vel quos ipſe ſpirituales reddere

intendit, viſitans diluculo & ſubitò probans. In Serm. 18. diſſertiſſime tractatur quis ſolus ſit aptus ad prædicationis & Præfecturæ officium exercendum. In Serm. 20. Quid retribuam Domino? Suſcipe obſecro Domine de mea miſera vita reſiduum annorum meorum: nam præteriti infructuoſe conſumpti ſunt, nec eos amplius reuocare licebit: pro his quos viuens perdidi, cor contritum & humiliatum Deus non deſpicias: placeat tibi, vt recogitem eos in amaritudine animæ meæ. Qui fieri poterit, vt talem non diligam Dominum? Dilexit me non exiſtentem, dilexit reſiſtentem & inimicum, pro me calicem paſſionis bibit, pro me tulit contradictores in verbis, obſeruatores in factis, illuſores in tormentis, conuiciatores in morte. Hæc amorem meum blandius alliciunt, iuſtius exigunt & arctius ſtringunt, vehementius accendunt: quare meritò anathema habendus eſt, qui Dominum Ieſum non diligit. Ama dulciter & ardenter, ne illecebris mundi ab eo amando abducaris: ama ſapienter, & prudenter, ne decipiaris: ama fortiter, ne aduerſitatibus frangaris: ſic faciens, amare teſtaberis ex toto corde, tota mente, tota virtute ſeu fortitudine. Dulcedo huius amoris carnalis amoris ſuauitatem procul expellat, vt clauus clauo pelli ſolet. Ama prudenter, tum ad cauendas hæreticæ fraudis muſcipulas, tum etiam ad euitandam nimiam & indiſcretam vehementiam in tua conuerſatione. Ama fortiter, vt terroribus non cedas, la-

boribus

boribus non ſuccumbas. Igitur blandicijs non abduci, non decipi fallacijs, aduerſitatibus & iniurijs non frangi, hoc eſt toto corde, tota virtute diligere. Ibi etiam aſſerit hanc potiſſimam ac præcipuam fuiſſe cauſam, cur Deus humanã aſſumere carnem, & in ea conuerſari voluerit; videlicet vt carnalium, qui nonniſi carnaliter amare poterant, affectiones primo ad ſuæ carnis ſalutarem amorem retraheret, atque ita gradatim ad amorem perduceret ſpiritualem. Vſitatum enim eſt eodem modo incipientes faciliter inflammari ad audita, vel lecta, aut meditata myſteria, quæ Deus geſſit in carne; atque inde paulatim fugatis terrenis & carnalibus affectibus, introducuntur tandem ad contemplationis dulcedinem, & diuini amoris ſuauitatem. Huc iam aſcenderat Paulus dicens: Et ſi cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc iam non nouimus. Hieremias etiam iam ad hanc peruenerat conditionem, cum dixit Tren. 4. Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus. Nam quod ſubiungit: Sub vmbra eius viuemus omnes gentes, ad incipientes ſpectat. Cum enim ob interni viſus debilitatem ferre nequeant lucidiſſimi Solis ſplendorem, ſub vmbra, id eſt, ſub Chriſti carne quieſcunt; (hac vmbra obumbrata eſt Maria) vt illius obiectu, feruor & ſplendor diuinitatis illius temperetur. In carnis igitur deuotione quieſcat, cui viuificantem ſpiritum poſſidere non licuit. Nam alias equidem nequaquam ſine Spiritu ſancto

vel in carne diligitur Chriſtus, non tamen in illa plenitudine, vt illa amoris ſuauitatis ſic totum cor occupet, vt totum ſibi vendicet ab vniuerſę carnis amore, & carnalium illecebrarũ: ac iam omnino ſuperbiam deteſtetur, inuidiam neſciat, humanam omnem gloriam non ſolum fugiat, ſed faſtidiat, & contemnat: deniq. omnem cordis & carnis labé vehementiſſime abominetur. In Ser. 21. Trahe me poſt te ò ſponſe: Non omnes qui trahuntur, inuiti veniunt, infirmus enim ac debilis, qui vix pedibus ſuis valet inſiſtere, atque ideò ire nequit, voluntarius tamen & ſpontaneus ad ſalutis balneum, & ſuauitatis prandium accedit: ſic ego etiam ſponſa niſi te trahente ire non poſſum. Refriguit pauliſper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere ſicut heri & nudiuſtertius: curremus autem poſtea, cum reddideris lætitiam ſalutaris tui, cum benigna gratiæ temperies redierit, cum Sol iuſtitiæ iterum incaluerit, & pertranſierit tentationis nubes, quæ ſolem ad horam obnubilare cernitur, cumque ad lenem auræ blandioris flatum cœperint vnguenta facilius liqueſcere, & aromata fluentia odorem dederint ſuum; tunc curremus hoc abſcedente torpore. Cum igitur te torpore, tædio, vel accidia affici ſentis, noli propterea diffidere, aut ab ſpirituali ſtudio deſiſtere, ſed iuuantis require manum dicens: Trahe me. Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Feſſa ſum, deficio, noli me deſerere, ſed trahe me poſt

te, ne

te, ne per amores alios vagari incipiam, ne quaſi in incertum curram. Trahe me etiam tentationibus, ac flagellis, ego enim in flagella paratus ſum. Non poſtulo vt ita trahas adoleſcentulas, quæ teneræ, delicatæ, & ad ferendas tentationes minus idoneæ ſunt: ſed trahe me iam fortiorem, illæ verò meo hortatu atque exemplo excitatæ me ſequentur: ſic fiet, vt ſimul ac pariter curramus. Ego in odorem vnguentorum tuorum, illæ me ſequentes, ac ſic omnes in vnguentorum tuorum odorem curremus. Ideò Apoſtolus dicebat. Imitatores mei ſtote, ſicut & ego Chriſti. In Ser. 22. agit de ſponſæ vnguentis, de quibus ſuprà diximus. Quis hæc explicare poterit, cum ea noſter intellectus capere non poſſit, niſi quantum experientia adipiſcitur: nam quamuis Dominus ſuauis ſit omnibus, maxime tamen domeſticis, & quamuis omnes quantuncumque longe diſtantes odorem vnguentorum illius ſentiant, tamen quanto quis familiarius illi pro vitæ meritis ac mentis puritate appropinquat, tanto plus recentiorum aromatum & ſuauioris vnctionis fragantia delectatur. Spōſus, inquit, quamplurima habet vnguenta, de quibus ego cum alta loqui non poſſim; quatuor illa dumtaxat, quæ omnibus Paulus manifeſtauit, proponam. Chriſtus, inquit, factus eſt nobis à Deo ſapientia, iuſtitia, ſanctificatio, & redemptio. Iam antea factus fuerat Angelis quatuor hæc omnia: nam redemit Angelos præſeruans eos à lapſu, ne cum ſuperbis laberentur. An-

cum

cum Verbum caro factum eſt, hæc ipſa quatuor factus eſt nobis: ſapientia in prædicatione, iuſtitia in remiſſione peccatorum, ſanctificatio in conuerſatione, redemptio in paſſione. Erat homo in tenebroſo carcere vinctus peccatorum catenis; luce ſapientiæ depulit ignorantiæ tenebras: iuſtitia fidei abſoluit catenas peccatorum: conuerſatus eſt inter nos, vt oſtenderet, qua via ad vitæ patriam redeundum eſſet. Poſtremo in cumulum dedit ſatisfactionis pretiũ, vt Patrem placaret. Quid amplius debuit facere? Cæcum illuminauit, vinctum ſoluit, errantem reduxit, reum reconciliauit. Quis erit tanta animi feritate, vt poſt hæc vnguenta non curraτ? Veræ virtutes nullibi niſi hic reperiri poſſunt. Vbi prudentia niſi in Chriſti doctrina? Vbi iuſtitia niſi in ipſius miſericordia peccatum remittente? Vbi ſanctificatio, ideſt, temperantia niſi in Chriſti commercio? Memineris Paulum ſæpe ſanctificationem pro caſtitate accipere, vt in eo loco: Hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio veſtra, vt ſciat vnuſquiſque vas ſuum poſſidere. Et alibi. Non vocauit nos Deus in immunditiam, ſed in ſanctificationem. Vbi fortitudo niſi in paſſione Chriſti? Quid ergo moramur? Sequamur præeuntem ſponſum ad ſpecioſa deſerti, & ad flores roſarum, ingredientes interiora noſtra; & exequentes illud: Cogitaui vias meas &c. Per ruborem ſanguineum ſignificātur tentationes ac tribulationes, quibus nos debemus obijcere. Roſæ Martyres ſunt. Ad lilia con-

uallium imus,ideſt,ad humiles corde imitãdos. Ad amœna hortorum, ideſt, ad Confeſſores vbi varios licet colligere fructus ſanctorum exemplorum. Ad irrigua fontium,ideſt,ad portanda Scripturarum arcana. Ad delicias cellariorum: habet enim ſponſus cellam aromatum,cellam vnguentorum, & cellam vinariam: in primo mortificantur paſſiones, & diſciplinæ ac pœnitentiæ pondere in puluerem rediguntur. In ſecundo vngimur ſuauitate virtutum,viuentes inter homines ſine querela, dulciter ac affabiliter erga omnes nos gerentes. In tertio charitatis vino ac diuino zelo inebriamur ad fructuoſe prædicandum. Aromatum enim odor fragantia eſt bonæ fama,quæ ex prædictis exoritur. Significat etiam perfectos viros quorum verba & opera aſſiduè ſpirituales exhalant odores. Demum intromittimur ad cubiculi ſecreta, ideſt, ad contemplationis celſitudinem.Hæc omnia ex Bernard.Ser.32.ſuper Cant.quamuis aliqua addiderim, quæ apud ipſum non extant.

EIVSDEM AVCTORIS ANNOTATIO de vita Contemplatiua.

GEneralis regula habetur in myſtica Theologia, quòd prius oportet aſſequi practicam, quàm theoricam, ideſt, prius opus eſt experiri exercitium ſupernaturalis contemplationis, quàm inquirenda ſit illius cognitio, vel inueſtiganda artis huius plena notitia.

Conſi-

Conſiſtit autem myſtica Theologia formaliter quidem in theorica contemplatione ſeu conteplatiua inſpectione ſiue intuitione: Contemplatiua autem, in feruore diuini amoris. Quanto verò dicta inſpectio purior extiterit, tanto magis amor, qui ſemper eam comitatur, accendit, ſuſpendit, rapit, transformat, deificat. Eſt hæc dilectio non naturalis, ſed ſupernaturalis ac gratuita, infuſa, imperatrix, & motrix omnium virtutum. Si quæras, in quo conſiſtat hæc ſupernaturalis ac ſincera Dei dilectio: Reſpondeo, Cum ſincere amare, ſit velle bene alicui ipſius cauſa, tunc enim ſincere dicimur Deum amare, quando in ipſo Deo cordis noſtri complacentia defixa eſt: & cor noſtrum nihil aliud cogitat quàm Dei immenſam perfectionem, eiuſque incomparabilem excellentiam, zelo ardet honorandi Dominum, in omnibus ſe ad ipſius beneplacitum componit, deſiderat ardenter omnia, quæcumque ſint pati & agere pro eius amore & honore. Hi ſunt actus diuini amoris, quibus quò quis plenius, affluentiuſque afficitur, ac fruitur, eo ſanctior, diuinor, atque ſublimior habetur: qui ita vixerit cæleſtem vitam in corpore ducere eſt dicendus. Amor vero hic tanto eſt ſincerior, diuinor ac Deo placentior, quanto minus amans ad ſeipſum reflectitur, videlicet dum in oratione, in obſequio, in amore nihil aliud reſpicit vel quærit niſi dilectum ipſum, eiuſque honorem & gloriam, caſtiſſimam etiam cum eo vnionem ſolum ipſius dilecti cauſa exoptat. Si

verò

verò proprium commodum amor iſte reſpicit, vel aliquid aliud, ad ſe retorquetur, & à rectitudine deflectitur, atque ea de cauſa ſeruilis, non fidelis aut ſincere filialis iudicatur. Dicitur amor extaticus ab extaſi, nempe quòd non permittat amantem mentem aliquid aliud cogitare præter id quod amat, nec ſinit amantem eſſe ſui compotem, ſed adeò amato addicitur, vt in eius obſequium aut profectum penitus transferatur. Et quemadmodum datur amor extaticus ſpiritualis, ita etiam amor carnalis extaticus eſſe perhibetur apud ſe mutuo amantes, atq; hoc illum planè cognoſcimus, vt latiſſime oſtendit Dionyſ. fol. 209. Nam qui ſe inuicem amant, licet multa dum abſunt, animo concipiant, tamẽ cum ſibi occurrant, aut ſimul conueniant, vix verba integra proferre poſſunt: Hoc autem ideò fit, quia vehemens occupatio interna amati præſentia perculſa, fugare ſolet è memoria illa omnia, quæ antea conceperat, ac dicere decreuerat. Sic etiam extaticus amor ſpiritualis, quando Deum dulciſſimæ vnionis tempore affatur, truncata verba effundit. Ideò ſpõſa dicebat: Dilectus meus mihi & ego illi. Præterea quemadmodum amantes areſcunt, & præ amoris vehementia macillenti redduntur, ita Deum amãtes exſiccatis humoribus terrenarum & carnalium affectionum fiunt quaſi ligna arida, vt facilius amore diuino igneſcant. Et ſicut ſe amantium oculos, ſi recte aſpicias, intromitti dicas, ita oculi animæ amantis Dominum intromittuntur

ſuntur diligenter ſcrutantes, ne interius aliquid fiat, quod dilecto ſuo diſplicere poſſit. Amantes nullis incommodis, aut rei familiaris iactura cruciantur, id ſolum egerrime ferunt, ſi quid cõtra amati votum commiſerint: ita oculi eorum, qui Deo fruuntur, numquam lachrymis madeſcunt, niſi cum diuinam læſiſſe maieſtatem intelligunt. Item amantes adeò in amatos rapiuntur, vt nihil aliud audiant, niſi ſi quando de amato incidat ſermo: obturant enim ad cetera aures ſuas: ita Dominum diligentes, vana & carnalia non aduertunt, quòd in Deo plene ſint abſorpti, ſi autem de Chriſto fiant verba, ſtatim euigilantes applaudunt.

Beatus Antonius dicebat (vt ſcribit Caſſianus) non eſſe eam perfectam orationem, in qua deuotus ſeipſum non obliuiſceretur. Abbas Agathon dicere ſolitus erat, nihil eſſe laborioſius, quàm orare Dominum. Dicebat etiam Senior (vt legitur in Vitis Patrum) ſicut fieri nequit, vt quis faciem ſuam in aqua turbida lucide inſpiciat, ſic etiam impoſſibile eſt animam à cogitationibus externis non purgatam Deum vere orare, & cõtẽplari. Aſſueſcamus ergo omni tẽpore, loco, actione, cauſa, negotio mentẽ in Deo per feruidam dilectionem, & humilem orationẽ infigere, atque per contemplationem imprimere, complecti, ſtringere, dicentes cum ſponſa: Tenebo illum, nec dimittam. Quod cum ſublime ſit & excelſum, vita noſtra tanto excelſior ac ſublimior erit, quanto ſimilior Dei vitæ fuerit:

ſed

ſed vita Dei ſui ipſius aſſidua dilectio, & cõtẽplatio, Ergo,&c. Sed fortaſſe quæres, quod ſit remedium, quo mederi noſtro morbo, ideſt, inſtabilitati valeamus. Reſpõdeo: Cauſa iſtius morbi amor eſt terrenus: remedium eſt actualis & ardentiſſimus amor Dei. Quanto enim quilibet in hoc magis profecerit & in contemptu terrenorum omnium, tanto plus in cordis ſtabilitate proficiet, vt res ipſa teſtatur. Terrena amantes denſis cogitationũ tumultibus premuntur: ideo non mirum eſt, ſi ea hora qua ſtabilitatem quærunt, eam adipiſci nequeant, ſed more ſolito euagentur. Vulgare eſt ſæpiſſime cogitare de ijs, quæ magis diligimus: & quæ ſæpius cogitationi noſtræ ſe offerunt ea magis amamus, iuxta illud Domini verbum: Vbi eſt theſaurus tuus, ibi &c. Attende quæſo, id amare te ſcito, quod frequentius cogitas. Enitere ergo in amore Domini proficere, & rerum omnium contemptu, in abſterſione phantaſmatum rerum corporearum, quæ ſæpe occurrunt, nec vmquam volitare ceſſant ante oculos noſtros, atque etiam in introuerſione, mentiſq. ſurſum in Deum directione: ſic enim fiet vt bona & diuturna hac conſuetudine indies proficias, ac celeriter ad cordis ſtabilitatem peruenias. Tanto alicuius viatoris contemplatio perfectior ac ſplendidior eſt, quanto ipſe clarius ac purius intuetur lucem illam increatam, quæ Deus eſt, prorſus eſſe incomprehenſibilem, ac circumſpectat ſe ab eius immiſſione in infinitum occumbere. Dionyſius Carth.

de Contemp.fol.184.ita ſcribit:Cauſæ proximæ contemplationis tres ſunt:nempe feruidus amor Dei:abſtractio mentis ab omni operatione circa creata: conatus mentis ad extenſionem ac defectionem ſuam in Deo, & quanto perfectiores hæ cauſæ fuerint,ac fortiores, tanto contemplatio, eamq. conſequens alienatio, ſeu raptus ac extaſis erunt diuturniores: quod tamen potiſſime pendet à diuina largitate. Quo enim directius mentem in ſupernaturali eleuatione conſeruauerit, eo plane diutius ſuſpenſa permanebit. Et quamuis Bernard. dicat morulam eſſe breuem, id intelligendum eſt reſpectiue ad imbecillitatem humanæ mentis, & ad id quod frequentius euenire ſolet: non autem reſpectiue ad diuinam clementiam,quæ aliquando detinet ſanctos in raptu longo temporis ſpatio. Hæc ille.

Contemplatio ſemel deguſtata vehementiſſimum ardorem in ea perſiſtendi gignit in mente,ſeu indeſinenter ad eam redeundi: inde fit, vt qui eam guſtauerit,non facile ab ea,eiuſq.intuitu vel affectu valeat reuocari; iuxta illud: Qui edunt me adhuc eſurient. Stude ergo emundari à terrenis affectibus, ſic enim fiet,vt totus mentis affectus, totuſq. amantis potentiæ appetitus nemine retrahente aut impediente integre figantur in Deo,in illo imperſcrutabili pelago,ac interminabili & incomprehenſibili abyſſo,quam vocat Dionyſ. diuinam caliginem, quæ nihil aliud eſt quàm inacceſſibilitas & incomprehenſibilitas diuinæ lucis,ſeu diuina lux in quantum

incom-

incomprehenſibilis & ignota. Quamuis enim lux diuina in ſe luciduſſima, radioſiſſima, & clariſſima ſit, tamen reſpectu mentis, quæ diuinum illum ſplendorem & decorem intueri non ſuſtinet, caligo vocatur. Ideo clamat Eſaias: Vere tu es Deus abſconditus. Et Dominus poſuit tenebras latibulum ſuum. Vnde diuinam caliginem intrare, id eſt, nempe mentis oculum affectusq. apicem per myſticam theoriam in Deum extendere. Eſt autem contemplatio actus doni ſapientiæ habiti in excellenti gradu, atque ideo huius contemplationis exercitatio dicitur eſſe ſupernaturalis. Sed quæres, qui fit, vt differant Sancti, qui de ea ſcripſerunt. Quidam enim dicunt exercitium contemplationis fieri cum maxima delectatione, alij vero fieri cum maxima afflictione. Componit illos Dionyſius fol. 196. dicens, aliquando exercitationem hanc peragi laborioſe, videlicet quando homo ſe diſponit ad illam ſecretiſſimam & ardentiſſimam vnionem cum magno mentis conatu, vt omnia ſupergrediatur cum feruida oratione, cum propria recollectione, corporaliſque habitudinis alteratione. Aliquando vero ſpeciali Dei munere cum maxima peragitur facilitate atque dulcedine: nam interdum mens abſque præparatione vlla repente, & quaſi inopinato à Spiritu ſancto concutitur, irradiatur, ſuccenditur, rapitur, transformatur: tunc enim facillime, & abſque labore caliginem intrat voluptuoſe. Hæc autem myſtica Theologia non eſt naturalis notitia, ſeu cognitio Dei,

nec rationis inueſtigatione nititur, ſed eſt quædam celerrima & promptiſſimà Dei contemplatio ex ipſius Domini gratioſiſſima illuſtratione, ac ſupernaturali irradiatione proueniens, quam aſſidue ardentiſſima puri amoris affectio comitatur: & ideo non competit niſi viris in diuino amore perfectis, qui ab omni terrenæ labis macula purgati, & puriſſime defæcati ſunt, quales omnes, qui iſta legerint, velit reddere miſeratione ſua Dominus Ieſus, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit in ſæcula ſæculorum. Amen.

INDEX
PRIMÆ PARTIS.

Remedia communia aduerſus omnia vitia. pagina 1.
Remedia propria ſingulorum vitiorum. 3
Abſtinentiæ ſalutaris documentum. 9
Documenta ad perfectionem ſpiritualem. 11
Alia documenta. 19
Remedia defectuum Religioſi. 29
Regulæ variæ vitæ ſpiritualis. 33
Alia documenta. 41
De Interiori domo. 46

SECVNDAE PARTIS.

De ſtudio ſanctæ meditationis, orationis, &c. 49
Vtile exercitium. 60
De myſtica Theologia. 81
Quædam media perueniendi ad hanc myſticam Theologiam. 90
Ex Bonauenturæ Amatorio nonnulla. 103
Ex Gerſone de Monte contemplationis. 110
Dulces buccellæ ex D. Bernardo. 132
De diſcretione exercitiorum. 151
Documenta collecta tum ex D. Bernardo, tum ex Bonauen. in Tract. meditationum vitæ Chriſti. 156

Ordo

Ordo quotidiani exercitij. 178
Quod perfectio conſiſtat in parte affectiua 191
De præparatione ad Miſſam. 210
Ex Soliloquio D.Bonauenturæ. 213
Ex itinerario mentis in Deum. 214
Ex Opuſculo de ſeptem itineribus æternitatis. 217
Anagogica expoſitio orationis Dominicæ. 232
De ſeptem gradibus contemplationis. 234
Exercitium ſpirituale quotidianum. 242
Oratio D.Bonauenturæ. 252
Ex Opuſculo Bonauen. de myſtica Theologia. 256
De Humilitate. 267
Ardens oratio ad poſtulandam charitatem. 283
Inflammantia verba collecta ex Bernardo. 295
Ex Bernardo in lib. de Amore Dei. 309
Nonnullæ gemmæ & ardentes faculæ ex Bernardo ſuper Cantica. 314
Annotationes de vita contemplatiua. 333

LAVS DEO.

APPROBATIO.

COmpendium hoc ſpiritualis doctrinæ Reuerendiſſimi Domini, & vndequaq. doctiſſimi Fratris Bartholomæi de Martyribus Archiepiſcopi Braccharenſis, & Hiſpaniæ Primatis, recognoſcere iuſſus, à grauiſſimo ſanctæ ac generalis Inquiſitionis Senatu, haud indiligenter id efficere curaui: nihilq. habet Sanctæ Romanæ Eccleſiæ fidei contrarium, aut Reipub. offenſiuum: Verum multis argumentis digniſſimum eſt, quod excudatur typis, ad multorum ædificationem, & inſtructionem. Habet enim quamplurima egregia documenta quæ ex ſententijs Patrum, quaſi in vnam catenam contextis, pulchro artificio coaptauit.

Frater Bartholomæus Ferreira.

Podeſe imprimir viſta a informaçam: & hum dos nouamente impreſſos tornara a eſta Meſa com o original, antes de correr. Em Lisboa a 3. de Abril, de 1579.

Paulo Afonſo. Antonio Telez. Iorge Serrão.

Auctoritate ordinaria, podeſe imprimir. 1. de Feuereiro. 1582.

Bulhão.

Imprimatur. *Fr. Paulus de Francis de Neap. Lector, & Socius Reuerendiſſ. Patris Magiſtri Sacri Palatij Apoſtolici.*

Digitized by Google

[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Google